

Kommunstyrelsens arbetsutskott

Sammanträde Tisdagen den 8 september 2026 kl. **08:30**
Kungsbackarummet, Storgatan 37

	Ärende	Beteckning	Förslag
	Val av justerare		Emanuel Forsell
1.	Intern kontroll 2027 för kommunstyrelsen	KS-2026-00340	Förslag till beslut i kommunstyrelsen Kommunstyrelsen godkänner internkontrollplan 2027 för kommunstyrelsen, daterad 2026-06-22.
2.	Avtal och nya stadgar avseende Stiftelsen Tjolöholm	KS-2025-00589	Förslag till beslut i kommunstyrelsen Kommunstyrelsen godkänner tilläggsavtal daterat den 21 augusti 2026. Kommunstyrelsen ger kommunstyrelsens ordförande och kommundirektören i uppdrag att underteckna avtalet för Kungsbacka kommuns räkning.
3.	Svar på initiativ från Lisa Andersson (M) m.fl. om höjd kvalitet i bemötande, service och handläggning	KS-2026-00366	Förslag till beslut i kommunstyrelsen Kommunstyrelsen noterar redovisning av handlingsplan avseende Initiativ Höjd kvalitet i bemötande, service och handläggning i protokollet. Initiativet kommer följas upp i ordinarie uppföljning.
4.	Antagande av uppdaterad arbetsgivarpolicy	KS-2025-00400	Förslag till beslut i kommunfullmäktige Kommunfullmäktige antar uppdaterad arbetsgivarpolicy, daterad 2026-08-25. Arbetsgivarpolicy, antagen av kommunfullmäktige 2019-06-11, § 86, upphör samtidigt att gälla.

	Ärende	Beteckning	Förslag
5.	Svar på Landsbygds- och infrastrukturdepartementet remiss av ändringar i trafikbullerförordningen	KS-2026-00400	Förslag till beslut i kommunstyrelsen Kommunstyrelsen antar yttrande, daterat 2026-08-21, och översänder det som sitt svar till Landsbygds- och infrastrukturdepartementet.
6.	Svar på Strålsäkerhetsmyndighetens remiss av förslag till avgiftsnivåer för 2027 och ändringar i avgiftsförordningen	KS-2026-00485	Förslag till beslut i kommunstyrelsen Kommunstyrelsen antar yttrande, daterat 2026-06-15, och översänder det som sitt svar till Klimat- och näringslivsdepartementet.
7.	Svar på Strålsäkerhetsmyndighetens remiss av redovisning om metoder för utdelning av jodtabletter	KS-2026-00466	Förslag till beslut i kommunstyrelsen Kommunstyrelsen antar yttrande, daterat 2026-03-27, och översänder det som sitt svar till Klimat- och näringslivsdepartementet.
8.	Svar på Finansdepartementets remiss av promemoria om skyldighet att anmäla anställda som är misstänkta för brott	KS-2026-00470	Förslag till beslut i kommunstyrelsen Kommunstyrelsen antar yttrande, daterat 2026-08-12, och översänder det som sitt svar till Finansdepartementet.
9.	Information ledamöter och förvaltning	KS-2025-00975	Förslag till beslut Kommunstyrelsens arbetsutskott noterar informationen till protokollet.

Lisa Andersson
ordförande

Therese Tanner
sekreterare

Intern kontroll 2027 för kommunstyrelsen

Förslag till beslut i kommunstyrelsen

Kommunstyrelsen godkänner internkontrollplan 2027 för kommunstyrelsen, daterad 2026-06-22.

Sammanfattning av ärendet

Planen för intern kontroll 2027 i Kungsbacka fokuserar på ett begränsat antal prioriterade riskområden där fyra kommungemensamma risker ska följas upp i samtliga nämnder: korruption och välfärdsbrott, bristande följsamhet till inköpsprocessen, brister i det systematiska beredskapsarbetet samt efterlevnad av NIS2-direktivet. Därutöver har kommunstyrelsen identifierat en egen risk kopplad till uppföljning av debiteringsrutiner. Ambitionen är att avgränsa de gemensamma granskningarna för att ge större utrymme åt varje nämnd att arbeta med sina verksamhetsspecifika risker.

Planen bygger på att kommunstyrelsens riskanalys och prioriteringar utgör en gemensam grund, samtidigt som nämnderna kompletterar med egna riskanalyser och kontrollinsatser. I internkontrollen ingår även uppföljning av externa granskningar, privata utförare, avtalssamverkan och synpunkter, vilket gör planen bred och integrerad i verksamhetsstyrningen. Särskilt betonas behovet av stärkt arbete mot välfärdsbrott och arbetslivskriminalitet, där nämnderna också ska tydliggöra sina egna risker framåt.

Arbets sättet följer ett kommunövergripande upplägg med gemensamt årshjul, treårsperspektiv och dokumentation i ledningssystemet Stratsys. Kommunstyrelsens förvaltning har en samordnande och stödjande roll i arbetet, medan nämnderna ansvarar för att den interna kontrollen är tillräcklig och ändamålsenlig.

Planen tar också hänsyn till förändringar i kommunallagen med skärpta krav på att förebygga oegentligheter och att följa upp verksamhet som utförs av privata aktörer. I praktiken innebär det ingen större förändring av arbets sättet i Kungsbacka, men understryker behovet av fortsatt utveckling och fördjupning av uppföljningen inom dessa områden.

Beslutsunderlag

Kommunstyrelsens förvaltnings tjänsteskrivelse, 2026-06-22

Intern kontrollplan 2027 för kommunstyrelsen, 2026-06-22

Beslutet skickas till

Samtliga nämnder

Beskrivning av ärendet

Intern kontroll är lagstyrt genom kommunallagen och syftar till att kommunen ska säkerställa att verksamheten fungerar som den ska och att skattemedel används korrekt, effektivt och med kvalitet.

Arbetet i Kungsbacka sker i linje med SKR:s modell som beskrivs med fyra byggstenar: en robust organisation, riskanalyser som riktar arbetet, planering och genomförande av åtgärder och kontroller samt uppföljning och analys av resultat. En tydlig och stabil intern kontroll bidrar till att verksamheten når sina mål, att rapporteringen om verksamheten och ekonomin är tillförlitlig och att verksamheten efterlever lagar och regler. Planen för intern kontroll 2027 följer vårt gemensamma kommunövergripande arbetssätt och årshjul. Precis som i annan uppföljning arbetar vi i treårsperspektiv; föregående, innevarande och kommande år.

Arbetet med intern kontroll dokumenteras och följs upp i ledningssystemet Stratsys.

Kommunstyrelsens förvaltning samordnar och stöttar nämndernas arbete genom specialistfunktionen för kvalitet och intern kontroll. Underlaget för kommunstyrelsens riskanalys och plan har tagits fram tillsammans med berörda ansvariga och ledningsgrupper.

Kommunstyrelsens plan för internkontroll utgör grunden för samtliga nämnders internkontrollplaner genom gemensamt arbetssätt och genom de kommunövergripande gemensamma risker som väljs ut för granskning och uppföljning i samtliga nämnder. Varje nämnd gör sedan sin egen riskanalys och planerar för granskning/uppföljning i den egna verksamheten.

Flera nämnder har förutom kommunallagen också speciallagstiftning avseende kvalitetsarbete och egenkontroll att följa som till stora delar ingår i dessa nämnders internkontrollarbete. Det är framför allt inom vård och omsorg samt skolan. I den interna kontrollen ingår också uppföljning av andra externa granskningar som till exempel myndighetsgranskning, revisionsgranskningar, uppföljning av privata utförare, avtalssamarbeten etcetera, liksom uppföljning av synpunktshantering.

Under de senaste åren har samhällets uppmärksamhet och åtgärder mot välfärdsbrottsligheten ökat. Ny lagstiftning har införts om kommuners ansvar för brottsförebyggande arbete och ytterligare skärpningar i kommunallagen har införts under 2025 och 2026 angående kommunens förebyggande ansvar avseende fel och oegentligheter samt ansvar för uppföljning av privata utförare.

Allt talar för att Kungsbacka kommun är lika utsatt för välfärdsbrott som andra kommuner och samhället i övrigt, och såväl förebyggande arbete som kontroll och uppföljning behöver få ökat fokus. Risken för välfärdsbrottslighet och arbetslivskriminalitet är relevant för alla våra verksamheter att förhålla sig till och är en av de kommungemensamma riskerna som tas upp i planen. I planen för 2027 ska nämnderna också förtydliga verksamheternas egna risker avseende välfärdsbrottslighet.

På samma sätt som tidigare år lämnas förslag om att prioritera ett fåtal utvalda gemensamma risker och granskningar och därmed lämna mer utrymme för nämndernas eget arbete. Planen för 2027 innehåller fyra gemensamma kommunövergripande risker där tre kvarstår från tidigare år:

- risken för korruption och välfärdsbrottslighet
- risk för bristande följsamhet till inköpsprocessen
- risk för brister i arbetet med att följa och utveckla förvaltningarnas systematiska beredskapsarbete
- risk för bristande efterlevnad till NIS2-direktivet och gällande rutiner och regelverk (Ny risk för 2027)

För kommunstyrelsens egen verksamhet tillkommer en specifik risk till planen: uppföljning av debiteringsrutiner. Ytterligare några risker har identifierats och bedömts men föreslås inte tas till plan för granskning då de tas omhand på annat sätt.

Kommunstyrelsens internkontrollplan, liksom nämndernas planer och resultatet av årets granskning, ska följas upp och återrapporteras till kommunstyrelsen enligt tidplanen för budget och årsuppföljning för år 2027.

Med utgångspunkt i nämndernas uppföljningsrapporter ska kommunstyrelsen utvärdera kommunens samlade system för intern kontroll och besluta om förbättringar när det behövs. Den samlade utvärderingen rapporteras till kommunfullmäktige. Enligt kommunallagen och reglementet för nämnderna, ansvarar nämnderna för att den interna kontrollen är tillräcklig.

Ändringen av kommunallagen per 1 juli 2026 innebär två förändringar:

- Kommun- och regionstyrelsens uppsiktsplikt förtydligas så att det framgår att uppsikten även omfattar hur övriga nämnder kontrollerar och följer upp verksamheter som lagts ut på privata utförare.
- Kommun- och regionstyrelsen ska varje år rapportera till fullmäktige om nämndernas kontroll och uppföljning av dessa verksamheter.

I praktiken innebär det ingen förändring av arbetssättet i Kungsbacka, även om granskning och uppföljning av leverantörer, särskilt privata utförare, i sig kan både breddas och fördjupas.

Rickard Vidlund
Kommundirektör

Anders Johansson
Biträdande kommundirektör

Kungsbacka

Intern kontroll 2027

Kommunstyrelsen

Innehållsförteckning

1 Inledning	2
2 Sammanfattning	3
3 Omvärldsanalys.....	4
4 Arbetet med intern kontroll 2027	5
5 Riskanalys 2027	6
5.1 Risker - Till plan	6
5.2 Risker - Ej till plan	7
6 Planerade granskningar 2027	8
6.1 Planerade granskningar	8
6.2 Uppföljning av granskning och åtgärder	8
6.3 Granskning av privata utförare 2027	8
6.4 Granskning av avtalssamverkan 2027	9
6.5 Annan granskning	9
7 Övrig uppföljning inom ramen för intern kontroll	10

1 Inledning

Kommunernas arbete med intern kontroll styrs av kommunallagen. Från 1 juli 2025 skärptes kommunallagen avseende intern kontroll till att den interna kontrollen ska vara tillräcklig för att förebygga fel och oegentligheter i verksamheten. Syftet är att stärka kommuner och regioners arbete mot fel, oegentligheter och korruption och att detta arbete ska vara mer aktivt än tidigare. En tillräcklig intern kontroll är en avgörande del i att säkerställa att beslut blir rätt, att resurser används som avsett och att verksamheten fungerar som den ska, varje dag.

I Kungsbacka kommun arbetar vi med intern kontroll i en årlig process som utgår från riskanalys för den verksamhet som nämnderna ansvarar för. För varje kommande år antas en internkontrollplan av nämnderna och i slutet av varje år sammanfattas årets arbete med intern kontroll i en rapport för varje nämnd. Nämndernas rapporter (men inte planer) sammanställs i en kommunrapport som går till kommunfullmäktige. I kommunstyrelsens riskanalys och plan för intern kontroll ingår ett antal gemensamma kommunövergripande risker med tillhörande granskningar som också återkommer i nämndernas planer.

Ansvar och arbetssätt för intern kontroll framgår av reglementen och av ekonomistyrprinciperna i kommunbudgeten. Enligt reglementet har nämnderna ansvar för den interna kontrollen inom sitt eget verksamhetsområde.

Intern kontroll handlar om att ha ordning och reda, veta att det som ska göras blir gjort och att det sker på ett bra och säkert sätt. Sveriges kommuner och regioner (SKR) beskriver arbetet med intern kontroll som en sammantagen process med fyra byggstenar:

En robust organisation. Omfattar organisationsstruktur, reglementen, rutiner, verksamhetssystem, kvalitetskontroller, avtal, information, kommunikation, arbetsplatskultur etc.

Riskanalyser som riktar arbetet. Ett reflekterande och framåtsyftande förhållningssätt. Omvärldsanalys och faktainsamling inom och utom den egna organisationen.

Planerade åtgärder och kontroller. Utgår från riskanalysen och prioriterar och planerar uppföljande kontroller.

Uppföljning. Den interna kontrollen behöver följas upp och analyseras. Resultatet återkopplas till ansvarig nämnd.

Internkontrollen kan förenklat sägas hjälpa till att ha ”koll på kollen”.

Internkontrollplanens granskningar kan ha olika form och metod. Ofta liknar det revision med stickprovsgranskningar av till exempel beslutsunderlag och attester, myndighetsbeslut, nämndsrapporteringar. Andra gånger kan det vara en inventering och nulägesbeskrivning av ett nytt granskningsområde eller uppföljning av pågående utvecklingsarbete.

Även om vårt valda arbetssätt vilar på en årscykel ska varje nämnd säkerställa att riskhantering sker kontinuerligt inom väsentliga verksamhetsområden, processer och projekt samt alltid vid större förändringar i verksamheten. Det innebär att planer kan behöva uppdateras under innevarande år. Väsentliga förändringar jämfört med den av nämnden beslutade planen ska rapporteras i internkontrollrapporten för året.

Nämndens arbete med intern kontroll

Kommunstyrelsen ansvarar för det gemensamma strukturerade arbetssättet för intern kontroll i kommunen. Den egna intern kontrollplanen utgår därför till stor del från uppsiktsplikten över övriga nämnder, bolag, kommunalförbund och stiftelser.

Riskanalysen för 2027 bygger på tidigare års riskinventering och resultat från granskningar samt omvärldsanalys. Någon ny risk har identifierats och någon har omformulerats.

2 Sammanfattning

Intern kontrollplanen för 2027 beskriver hur kommunstyrelsen säkerställer en tillräcklig intern kontroll enligt skärpta krav i kommunallagen. Arbetet bygger på en årlig, riskbaserad process med analys, planerade granskningar och uppföljning, i syfte att förebygga fel, oegentligheter och säkerställa att verksamheten fungerar effektivt och rättssäkert.

Omvärlden präglas av ökad osäkerhet och snabba förändringar, vilket ställer högre krav på strukturerad riskhantering och kontinuerlig uppföljning. Detta ökar behovet av en robust intern kontroll som stödjer prioriteringar och tidig upptäckt av brister.

Risikanalysen för 2027 utgår från tidigare års arbete, granskningar och dialog i organisationen. Den resulterar i en bruttolista och en prioriterad nettolista av risker som ligger till grund för årets granskningar, där nämnden ansvarar för prioriteringen.

Planerade granskningar genomförs huvudsakligen under andra halvåret, följs upp och rapporteras till nämnd och ledning. Resultaten används som underlag för förbättringsarbete och vidare utveckling av verksamheten.

Planen omfattar även uppföljning av privata utförare, samordning av granskningar, samt hantering av synpunkter, incidenter och visselblåsning som en del av det systematiska förbättringsarbetet.

Intern kontroll är en årligen återkommande process och är inte statisk. Planen tas med relativt lång framförhållning och ändringar kan förekomma. Resultatet av årets granskningar dokumenteras, följs upp och rapporteras vid årets slut till respektive nämnd. Kommunens samlade resultat sammanställs i en rapport till kommunstyrelsen för godkännande och information till kommunfullmäktige. Större ändringar i förhållande till plan, eller annan väsentlig information kopplat till granskningarna informeras till nämnd i löpande dialog.

3 Omvärldsanalys

Omvärld i förändring

Omvärlden är mer osäker än på länge, med säkerhetsläge, ekonomi, klimat och teknik som snabbt förändras. För kommunen betyder det att vi behöver ha bättre koll på risker som kan slå mot verksamheten – till exempel cyberhot, störningar i samhällsviktig service, kompetensbrist och ekonomisk press. Samtidigt driver demografin på med fler äldre och färre i arbetsför ålder, vilket ökar kraven på att använda resurser rätt och följa upp kvalitet och ekonomi noggrant. Digitalisering och AI ger nya möjligheter men också nya risker kring informationssäkerhet, lagkrav och ansvar. Sammantaget ökar behovet av en tydlig, riskbaserad intern kontroll som hjälper verksamheterna att prioritera rätt, upptäcka problem i tid och säkerställa att kommunen är robust, rättssäker och fungerar även när förutsättningarna förändras.

Kungsbacka har liksom övriga samhället kraftsamlat mot välfärdsbrottslighet under de senaste åren. Ny lagstiftning har tillkommit och ytterligare förändringar är att vänta. Det ger kommunen och verksamheterna nya möjligheter till både förebyggande och uppföljande kontroller.

Kungsbacka kommun är trots allt välmående och har goda resultat i de flesta av kommunens verksamheter i jämförelse med andra kommuner. Omvärldsanalysen görs löpande och ger underlag och grund för internkontrollplanen.

4 Arbetet med intern kontroll 2027

Arbetet med intern kontroll med riskanalys, granskning enligt plan, utbildning och nätverkande följer det gemensamma arbetssättet och årshjulet.

Riskinventering, riskanalys och förslag till risker att granska har tagits fram med utgångspunkt i tidigare års planer och resultat från granskningar. Underlaget har gått igenom i dialog med processansvariga/specialister och ledningsgrupper inom kommunstyrelsens förvaltning med förankring hos förvaltningarna för Service (inköp och IT-säkerhet) och Kultur & Fritid (brottsförebyggande).

Kommunstyrelsen beslutar utifrån riskanalysen om risker som ska tas till plan för granskning 2027. Kommunstyrelsens förvaltning tar fram anvisningar för hur, var, när och av vem dessa granskningar ska genomföras. Varje punkt har en övergripande ansvarig. Främst genomförs granskning under hösten 2027 för att få ett så stort underlag som möjligt att granska. Resultaten av granskning följs upp och återrapporteras till förvaltningsledning och nämnd samt utgör input till förbättringsarbete.

Följsamheten till planen ska inte vara statisk/absolut utan situationsanpassas så att resurser används effektivt men också speglar en aktuell riskbild. Eventuella avsteg från plan ska tydligt framgå av rapporten vid årets slut. Betydande avsteg ska informeras till nämnd.

Kommunstyrelsens förvaltning genomför regelbundet nätverksträffar med nyckelpersoner i förvaltningarna och genomför kunskapshöjande insatser på området för intern kontroll och brottsförebyggande arbete. Vi deltar i SKRs olika nätverk för kommuner mot välfärdsbrottslighet, korruption och otillåten påverkan etcetera.

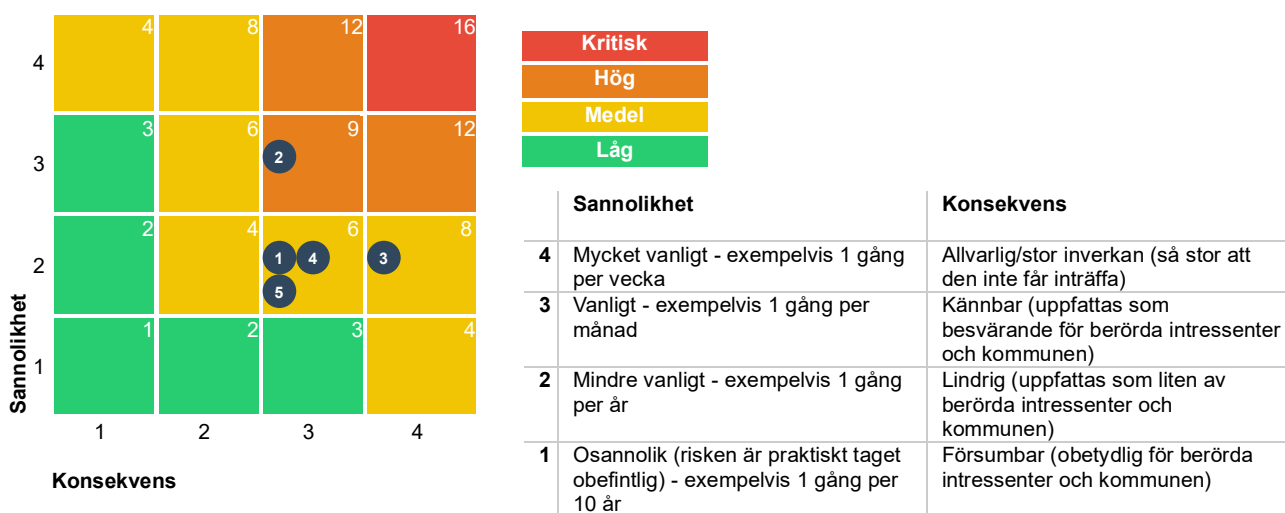
Arbetet mot välfärdsbrottslighet sker också i arbetsgrupper inom Brå och inom Ekonomgruppen.

5 Riskanalys 2027

Riskanalysen utgår från en inventering av samtliga risker som kopplar till mål, uppdrag, bestämmelser etcetera, men också risker för fusk, oegentligheter, korruption. Analysen mynnar ut i en bruttolista och en nettolista, det vill säga vilka risker som kan accepteras eller är omhändertagna på annat sätt och vilka risker som tas till plan för granskning och uppföljning. Såväl brutto- som nettolistan ska finnas med i internkontrollplanen. I enlighet med ekonomistyrprinciperna är det nämnden som ansvarar för att prioritera riskerna

5.1 Risker - Till plan

I matrisen visas riskerna i en löpnummerserie som svarta cirkelar och återfinns med beskrivning i den efterföljande tabellen. Siffrorna 1-16 i högra hörnet av i varje ruta indikerar riskvärde = sannolikhet x konsekvens.

Kategorier	Risker	Sannolikhet	Konsekvens	Till plan
Ekonomi 🏠	1 Debiteringsrutiner inom exploaterings-verksamheten	2. Mindre vanligt	3. Kännbar (uppfattas som besvärande för berörda intressenter och kommunen)	Ja
Gemensamma områden; Informations-säkerhet, administration, inköp m fl. 🏢	2 Kommunövergripande risk: Bristande följsamhet till inköpsprocessen; direktupphandling respektive avtalsuppföljning	3. Vanligt	3. Kännbar (uppfattas som besvärande för berörda intressenter och kommunen)	Ja
	3 Kommunövergripande risk - Risk för korruption och välfärdsbrottslighet	2. Mindre vanligt	4. Allvarlig/stor inverkan (så stor att den inte får inträffa)	Ja
	4 Kommunövergripande risk: Förvaltningarnas arbete med att följa och utveckla det systematiska beredskapsarbetet	2. Mindre vanligt	3. Kännbar (uppfattas som besvärande för berörda intressenter och kommunen)	Ja
	5 Kommunövergripande risk: Risk för bristande efterlevnad till NIS2-direktivet och gällande rutiner och regelverk	2. Mindre vanligt	3. Kännbar (uppfattas som besvärande för berörda intressenter och kommunen)	Ja

5.2 Risker - Ej till plan

Kategorier	Risker	Sannolikhet	Konsekvens	Anledning till att risk ej tas till plan
Ekonomi 	 Kommunövergripande risk: Grundläggande redovisning kvalitetsbrister	2. Mindre vanligt	3. Kännbar (uppfattas som besvärande för berörda intressenter och kommunen)	Tas omhand i ekonomigruppens utvecklingsarbete "Rättvisande redovisning" samt i utredning kring "prislappsmodellen"
Gemensamma områden; Informations-säkerhet, administration, inköp m fl. 	 Kommunövergripande risk: It-säkerhet - Bristande driftmiljö hos leverantörer	2. Mindre vanligt	3. Kännbar (uppfattas som besvärande för berörda intressenter och kommunen)	Tas omhand som en del av inköp och leverantörs-uppföljning. Även uppföljning genom systemförvaltningsmodellen.
	 Kommunövergripande risk: Risk att samhällsbyggnad inte kan ske i planerad takt. Ny infrastruktur och exploatering och projekt för underhåll/utbyggnad av befintlig infrastruktur är beroende av varandra (resurser och samplanering).	2. Mindre vanligt	3. Kännbar (uppfattas som besvärande för berörda intressenter och kommunen)	Hanteras genom Samhällsbyggnadsledning (Samhällsbyggnadsprocessen) där vi kommer att arbeta med "Obruten digital samhällsbyggnadsprocess" samt "Utbyggnadsplan". I Samhällsbyggnadsledning finns flera förvaltningar representerade (Teknik, Service, Bygg o Miljö, Kultur o Fritid samt KSF genom SBK och Ekonomi).
	 Kommunövergripande risk: Risk för otillåten påverkan	2. Mindre vanligt	3. Kännbar (uppfattas som besvärande för berörda intressenter och kommunen)	Risken för otillåten påverkan tas om hand på kommunövergripande nivå genom dels utbildningsinsatser, dels genom BRÅ-arbetet. Ingår också som en del av risken för korruption och välfärdsbrottslighet. Nämnderna tar också själva upp utifrån behov och relevans.
Verksamhet 	 Kommunövergripande risk: Dämpad befolkningstillväxt med långsiktig påverkan på kommunala verksamheter	2. Mindre vanligt	3. Kännbar (uppfattas som besvärande för berörda intressenter och kommunen)	Tas omhand genom budgetprocessen och lokalplanen.
	 Risk att kommunstyrelsen uppsiktsplikt över den kommunala verksamheten inte utförs ändamålsenligt	2. Mindre vanligt	3. Kännbar (uppfattas som besvärande för berörda intressenter och kommunen)	Tas omhand genom etablerat arbetssätt och dialoger. Avseende ändrad lagstiftning tas det omhand genom granskning av inköp och rapportering privata utförare.

6 Planerade granskningar 2027

6.1 Planerade granskningar

Detaljerad planering av granskningarna enligt beslutad plan görs i slutet av 2026. För de kommungemensamma riskerna och granskningarna försöker vi så långt möjligt att planera och göra gemensamma granskningar mellan förvaltningarna. Genom att granska "åt varandra" kan vi arbeta resurseffektiv och både nyttja situationen för lärande och för att undvika att man "granskar sig själv".

Kommunstyrelsen har en risk avseende egen verksamhet att granska; rutiner för debitering inom exploateringsverksamheten.

Avseende risken för korruption och välfärdsbrottslighet ligger stort fokus på förebyggande arbete och utbildning men också på utökade kontroller/ny teknik. Förutom den gemensamma risken för korruption har förvaltningarna också börjat tagga verksamheternas risker avseende välfärdsbrottslighet. Den gemensamma bilden tas med som underlag till kommunens lägesbild och åtgärdsplan i det brottsförebyggande arbetet.

Internkontrollplanens granskningar bygger på "vardagens" kontroller, både manuella och automatiska i systemen, som sker fortlöpande under året i enlighet med såväl lagstiftning som egna rutiner och processbeskrivningar.

Självskattning genomförs i kommunledningskontorets- och samhällsbyggnadskontorets ledningsgrupper under 2027 och vägs samman till ett gemensamt resultat.

6.2 Uppföljning av granskning och åtgärder

Resultat av varje granskning rapporteras till utsedd ansvarig/berörda chefer och relevanta ledningsforum. Ansvarig för åtgärder och uppföljning utses och följs upp.

Rapportering till kommunstyrelsen sker genom internkontrollrapporten 2027 som följer tidplanen för årsredovisningen för kommunen.

I ett parallellt spår löper också uppföljning av revisionsrapporter från kommunrevisionen som berör kommunstyrelsens ansvarsområde.

Resultat av granskningar, ansvar och vidtagna åtgärder dokumenteras i verktyget Stratsys.

6.3 Granskning av privata utförare 2027

Enligt kommunens *Program för mål, uppföljning och insyn av verksamhet som utförs av privata utförare* ska varje nämnd årligen planera och genomföra uppföljning av privata utförare inom nämndens verksamhetsområde.

En ändring i kommunallagen införs 2026 där det förtydligas att kommun-eller regionstyrelsens uppsiktsplikt även omfattar övriga nämnders kontroll och uppföljning av kommunala angelägenheter som lämnats över till privata utförare. Våra arbetssätt för uppföljning av privata utförare i kommunen följer i princip det som den förändrade lagstiftningen kräver av nämnderna och kommunstyrelsen sedan länge, även om leverantörsgranskning och uppföljning i sig kan både breddas och fördjupas.

Kommunstyrelsens förvaltning har få privata utförare i sin verksamhet. Hittills har kollektivtrafik (genom Hallandstrafiken) tillsammans med markförvaltning identifierats som de enda verksamheterna som utförs av externa utförare i formell mening. Ansvaret för uppföljning ligger hos nämnden för Teknik avseende färdtjänst och nämnden för Förskola och Grundskola avseende skolskjutsar.

Kommunstyrelsen (framförallt genom kommunstyrelsens arbetsutskott och samhällsbyggnadskontoret) har tillsammans med berörda nämnder regelbunden uppföljning tillsammans med Region Halland avseende kollektivtrafiken. Kommunstyrelsens förvaltning har ansvar för uppföljning av markförvaltningen.

Enligt kommunens program för uppföljning av privata utförare ansvarar kommunstyrelsen för samordning och för att programmet följs upp och redovisas för kommunfullmäktige minst årligen vilket görs genom internkontrollrapporten för Kungsbacka kommun.

6.4 Granskning av avtalssamverkan 2027

Kungsbacka har sedan år 2023 avtalssamverkan med Mölndal Stad om att handlägga tillstånd och genomföra tillsyn när det gäller servering av alkohol samt försäljning av tobak och tobaksliknande produkter. Det är nämnden för Miljö & Hälsoskydd genom bygg & miljöförvaltningen i Kungsbacka som utför verksamheten även åt Mölndal och också ansvarar för uppföljning av avtalet. Enligt kommunallagen 9 kap 38§ ska kommunstyrelsen årligen rapportera till kommunfullmäktige om avtalssamverkan vilket görs i den årliga internkontrollrapporten.

Inom kommunstyrelsens ansvarsområde (kommunstyrelsens förvaltning) förekommer inte någon avtalssamverkan enligt kommunallagens definition.

Kommunen har också ett antal samarbeten under andra former som kommunalförbund eller gemensam nämnd och andra avtalade samarbeten som inte handlar om myndighetsutövning.

6.5 Annan granskning

Kommunstyrelsen är främst föremål för granskning av kommunrevisionen och dess upphandlade biträde, i nuläget revisionsföretaget Ernst & Young (EY). Kommunrevisionens plan för innevarande år antas omkring maj månad varje år. Löpande granskning, bokslutsgranskning och grundläggande granskning liksom ett antal fördjupade granskningar varav uppföljning av granskningar från 2 år tidigare är en, ligger som fasta punkter i revisionsplanen varje år.

Tillsyn/granskning inom kommunstyrelsens verksamhetsområde kan också förekomma från Länsstyrelser (Halland och Västra Götaland) av bland annat arbetet med krisberedskap, beredskapsplanering för civilt försvar och i någon mån planverksamhet och naturvård samt integration. Skattemyndigheten genomför relativt sällan skatterevision i kommun.

Kommunens dataskyddsombud genomför såväl regelbundna som behovsstyrda granskningar av efterlevnad av dataskyddsförordningen.

Under 2026 genomför Länsstyrelsen en granskning av cybersäkerhetsarbetet i kommunen. Inga fler granskningar är kända per juni 2026.

.

7 Övrig uppföljning inom ramen för intern kontroll

Inom ramen för intern kontroll följer vi också upp de olika arbetssätt vi har för att fånga upp fel, klagomål och synpunkter som en del av ett systematiskt förbättringsarbete. Inom kommunstyrelsens verksamheter är det i första hand externa synpunkter och klagomål eller ibland beröm som kommer in genom webbsidan eller Kungsbacka direkt och hanteras i Kommentarens arbetsflöde. Under 2026-2027 kommer verktyg och arbetssätt för synpunktshantering att förändras.

Händelse- och incidentrapportering inom kommunstyrelsens verksamheter förekommer främst i det systematiska arbetsmiljöarbetet och informationssäkerhetsarbetet och följs upp i egna processer.

Kommunstyrelsens förvaltning ansvarar för kommunens visselblåsarfunktion. Visselblåsningar tas emot av en externt upphandlad aktör och utreds internt eller externt. Årlig uppföljning sker i internkontrollrapporten.

Avtal och nya stadgar avseende Stiftelsen Tjolöholm, tillägg till avtal

Förslag till beslut i kommunstyrelsen

Kommunstyrelsen godkänner tilläggsavtal daterat den 21 augusti 2026

Kommunstyrelsen ger kommunstyrelsens ordförande och kommundirektören i uppdrag att underteckna avtalet för Kungsbacka kommuns räkning.

Sammanfattning av ärendet

Kommunfullmäktige har tidigare godkänt avtal mellan kommunen och stiftelsen Tjolöholm som syftade till att klargöra relationen mellan stiftelsen och kommunen som huvudman. Avtalet innebär att kommunen och stiftelsen kom överens om att verka för stadgeändringar som behövs för att stiftelsen ska omfattas av de krav som numera ställs på en kommunal stiftelse enligt kommunallagens 10 kapitel.

Av avtalet framgår att för det fall att stadgeändringarna inte godkänns av länsstyrelsen ska motsvarande villkor istället regleras genom avtal med, eller direktiv till stiftelsen.

Länsstyrelse beslutade den 31 juli 2026 att inte godkänna att en bestämmelse med följande lydelse lades till i stadgarna:

”§ 3 Kommunfullmäktige i Kungsbacka kommun ska ta ställning till beslut i verksamheten som är av principiell beskaffenhet eller annars större vikt, innan de fattas”

För att säkerställa att Tjolöholm omfattas av motsvarande villkor har kommunstyrelsens förvaltning tagit fram ett förslag på ett tilläggsavtal. I övrigt gäller det tidigare avtalet på oförändrade villkor.

Beslutsunderlag

Kommunstyrelsens förvaltnings tjänsteskrivelse, 2026-08-21

Tilläggsavtal 2026-08-21

Länsstyrelsens beslut 2026-07-31

Kommunstyrelsens förvaltnings tjänsteskrivelse, 2026-04-30

Avtal, 2026-04-14

Beslutet skickas till

Stiftelsen Tjolöholm

Rickard Vidlund
Kommundirektör

Anders Johansson
Biträdande kommundirektör

2026-08-21

T I L L Ä G G S A V T A L

Parter:

- a) Kungsbacka kommun (212000-1256), nedan kallad **Kommunen**
- b) Stiftelsen Tjolöholm (849400-4578), nedan kallad **Stiftelsen**

Kommunen och Stiftelsen kallas gemensamt **Parterna**

A. BAKGRUND

- 1.1 Parterna har träffat avtal, undertecknat den 6 juli 2026 och den 7 juli 2026, ”huvudavtalet”. Huvudavtalet syftade till att klargöra relationen mellan Stiftelsen och Kommunen som huvudman.
- 1.2 I huvudavtalet kom parterna överens om att göra de stadgeändringar som krävs för att Stiftelsen ska omfattas av samma krav som ställs på kommunala stiftelser enligt kommunallagen. Se huvudavtalet 2-3.
- 1.3 Stiftelsen beslutade den 21 maj 2026 om stadgeändringar. Kommunfullmäktige godkände ändringarna den 9 juni 2026. Den 31 juli 2026 beslutade länsstyrelsen att inte godta att följande bestämmelse lades till.

”Kommunfullmäktige i Kungsbacka kommun ska ta ställning till beslut i verksamheten som är av principiell beskaffenhet eller annars större vikt, innan de fattas”

Länsstyrelsen godtog ändringarna i övrigt.

- 1.4 Enligt huvudavtalet 3.2 ska, för det fall att stadgeändringarna inte kan genomföras, motsvarande villkor i stället ställas i avtal med eller direktiv till Stiftelsen.

B. TILLÄGG

- 1.5 Stiftelsen Tjolöholm förbinder sig att låta kommunfullmäktige i Kungsbacka kommun ta ställning till beslut i verksamheten som är av principiell beskaffenhet eller annars större vikt, innan de fattas.
- 1.6 I övrigt ska huvudavtalet gälla med oförändrade villkor.

Detta avtal är upprättat i två likalydande exemplar varav parterna tagit ett vardera.

Stiftelsen Tjolöholm
Tjolöholms slott
439 74 Fjärås

Delgivningskvitto

Meddelande om ändrade föreskrifter

- Länsstyrelsen Västra Götalands län godtar inte Stiftelsen Tjolöholms ändring av stiftelsens föreskrifter på så sätt att det läggs till en ny 3 § med följande lydelse:

"Kommunfullmäktige i Kungsbacka kommun ska ta ställning till beslut i verksamheten som är av principiell beskaffenhet eller annars av större vikt, innan de fattas."

- Länsstyrelsen godtar därmed inte heller att Stiftelsen Tjolöholm tillämpar att efterföljande paragrafer konsekvensnumreras.
- Länsstyrelsen godtar följande ändringar av Stiftelsen Tjolöholms stadgar:

3 § första meningen ändras på nedan vis:

Tidigare lydelse:

"Huvudman för stiftelsen skall tillskjuta för stiftelsens verksamhet erforderliga medel i form av årligt bidrag."

Ny lydelse:

"Huvudman för stiftelsen skall tillskjuta årligt bidrag för stiftelsens verksamhet."

9 § ändras på nedan vis:

Tidigare lydelse:

"Styrelsens förvaltning och räkenskaper skall granskas av, för samma mandatperiod som gäller för stiftelsens styrelse, utsedda revisorer."

Ny lydelse:

"För granskning av stiftelsens räkenskaper, årsredovisning och stiftelsens förvaltning ska en auktoriserad revisor utses i enlighet med stiftelselagen. Denna revisor utses av stiftelsens styrelse.

Ytterligare en revisor med suppleant ska väljas bland de förtroendevalda revisorerna. Dessa ska utses av huvudmannen genom beslut i kommunfullmäktige.

Den kommunala revisorn ska granska stiftelsen enligt de principer som framgår av 12 kapitlet kommunallagen. Den auktoriserade revisorns granskning ligger till grund för den kommunala revisorns bedömning av om räkenskaperna är rättvisande och om årsredovisningen har upprättats enligt lag och god redovisningssed."

10 § ändras på nedan vis:Tidigare lydelse:

"Förvaltningens- och räkenskapsår är kalenderår.

Styrelsen skall årligen före den 1 april avge berättelse över sin förvaltning under näst föregående år och för granskning tillhandahålla revisorerna detta års protokoll och räkenskaper med tillhörande handlingar.

Revisorerna skall den 1 juni ha slutfört granskningen och häröver avgivit berättelse.

Ett exemplar av förvaltningsberättelsen och revisionsberättelsen jämte räkenskapssammandrag skall före den 1 juli överlämnas till huvudmannen samt till länsstyrelsen.

Ansvarsfrihet för styrelsens förvaltning provas av huvudmannen."

Ny lydelse:

"Stiftelsen följer kommunens tidplan för planerings- och uppföljningsprocesserna för sin rapportering.

Styrelsen ska årligen avge berättelse över sin förvaltning under föregående år och tillhandahålla detta års protokoll och räkenskaper med tillhörande handlingar till revisorerna för granskning.

Revisorerna ska ha slutfört sin granskning och avgett revisionsberättelse senast den 31 mars.

Stiftelsen ska lämna årsredovisning och revisionsberättelse till huvudmannen senast den 31 mars.

Stiftelsen ska lämna årsredovisning och revisionsberättelse till Länsstyrelsen senast den 30 juni.

Ansvarsfrihet för styrelsens förvaltning prövas av huvudmannen."

11 § ändras på nedan vis:

Tidigare lydelse:

"Det åligger styrelsen att varje år före den 1 juli till huvudmannen anmäla om fonden bör tillföras ytterligare medel från huvudmannen och i så fall med vilket belopp."

Ny lydelse:

"Stiftelsen följer och deltar i kommunens ekonomiska planeringsprocess på samma sätt som kommunens nämnder och styrelser, och i uppföljningsprocessen på samma sätt som kommunens bolag. Stiftelsen ska särredovisa de bidrag som erhålls från kommunen, och redovisa dessa särskilt i sin ordinarie uppföljning.

Stiftelsen har ett självständigt ansvar för sin ekonomi. Stiftelsen ska upprätta verksamhetsplan och budget för nästkommande år och rapportera till kommunen senast i december året innan budgetåret.

Stiftelsen ska upprätta delårsbokslut och prognos 31 augusti och årsredovisning 31 december. Delårsrapport och årsredovisning ska rapporteras till kommunfullmäktige och följer kommunens tidplan för rapportering."

Beskrivning av ärendet

Stiftelsen Tjolöholm (Stiftelsen) bildades 1991. I stadgarna finns ett ändringsförbehåll som medger ändring av stadgarna, dock ej avseende stiftelsens ändamål, om huvudmannen godkänner (12 § i Stiftelsens stadgar).

En underrättelse om tillstånd att få lägga till 3 § i föreskrifterna för Stiftelsen och konsekvensnumrera stadgarna samt att ändra det som tidigare var 3, 9, 10, 11 §§ har kommit in till Länsstyrelsen.

Av underrättelsen framgår att ändringarna beslutades av Stiftelsens styrelse den 21 maj 2026 och att förslaget godkändes av kommunfullmäktige i Kungsbacka kommun den 9 juni 2026.

Motivering till beslutet

Stiftelsen är en s.k. äldre stiftelse (bildad innan den nuvarande stiftelselagen trädde i kraft) och bedöms ha ett giltigt ändringsförbehåll.

Det är följaktligen möjligt för Stiftelsen att *ändra, upphäva eller i särskilt fall åsidosätta* en föreskrift som inte avser ändamålet. Det är däremot inte möjligt för Stiftelsen att *göra ett tillägg* till föreskrifterna. Tillägget av en ny 3 §, med efterföljande konsekvensnumrering av övriga paragrafer, kan därför inte godtas.

Länsstyrelsen bedömer att de beslutade ändringarna i övrigt av 3, 9, 10, 11 §§ kan godtas.

Bestämmelser som beslutet grundas på

Lag (1994:1221) om införande av stiftelselagen
(1994:1220)

- Om stiftelseförordnandet för en äldre stiftelse eller för en stiftelse som har bildats efter ikraftträdandet på grundval av ett stiftelseförordnande i ett testamente som har upprättats före ikraftträdandet innehåller en bestämmelse som innebär att någon får ändra, upphäva eller i särskilt fall åsidosätta en av stiftaren meddelad föreskrift avseende stiftelsen, skall den bestämmelsen ha samma giltighet som enligt äldre rätt.

Om bestämmelsen i första stycket innebär att någon annan än styrelsen eller förvaltaren får fatta beslut för stiftelsens

räkning i frågor som avses där gäller inte 2 kap. 3 § första stycket (10 §).

Stiftelselagen (1994:1220)

- Anmälan för registrering i stiftelseregistret ska genast göras

1. när en föreskrift i stiftelseförordnandet har ändrats eller upphävts enligt bestämmelserna i 6 kap. eller med stöd av en sådan bestämmelse som avses i 10 § lagen (1994:1221) om införande av stiftelselagen (1994:1220),

[...] (10 kap. 3 §).

Ni kan överklaga beslutet

Se information nedan hur ni kan överklaga beslutet.

De som medverkat i beslutet

Beslutet har fattats av länsjurist My Hård med handläggare Martin Dahl som föredragande.

Ni kan överklaga beslutet hos förvaltningsrätten

Om ni inte är nöjda med Länsstyrelsens beslut, kan ni skriftligen överklaga beslutet hos förvaltningsrätten.

Så här överklagar ni beslutet

Länsstyrelsen måste pröva att överklagandet har kommit in i rätt tid, innan det skickas vidare tillsammans med handlingarna i ärendet. Därför ska ni lämna eller skicka er skriftliga överklagan till Länsstyrelsen Västra Götaland antingen via e-post; vastragotaland@lansstyrelsen.se, eller med post; Länsstyrelsen Västra Götaland, 403 40 Göteborg.

Tiden för överklagande

Ert överklagande måste ha kommit in till Länsstyrelsen **inom tre veckor** från den dag ni fick del av beslutet. Om det kommer in senare kan överklagandet inte prövas. I ert överklagande kan ni be att få ytterligare tid till att utveckla era synpunkter och skälen till att ni överklagar. Sedan är det förvaltningsrätten som beslutar om tiden kan förlängas.

Parter som företräder det allmänna ska ha kommit in med sitt överklagande **inom tre veckor** från den dag då beslutet meddelades.

Ert överklagande ska innehålla

- Vilket beslut som ni överklagar, beslutets datum och diarienummer.
- Hur ni vill att beslutet ska ändras.
- Varför ni anser att Länsstyrelsens beslut är felaktigt.

Skriv också följande uppgifter, om ni inte tidigare lämnat dem:

- Person- eller organisationsnummer.
- Telefonnummer där ni kan nås dagtid (med undantag för nummer som avser ett hemligt mobilabonnemang som behöver uppges endast om rätten begär det).
- E-postadress.
- Annat som har betydelse för att domstolen ska kunna nå er.

Om ni har handlingar som ni anser stödjer ert överklagande bifogar ni kopior på dessa. Kontakta Länsstyrelsen i förväg om ni behöver bifoga filer som är större än 25 MB via e-post.

Ombud

Om ni anlitar ett ombud som sköter överklagandet åt er ska ombudet uppges sitt namn, adress och telefonnummer. Ombudet bör också bifoga en fullmakt.

Behöver ni veta mer?

Har ni ytterligare frågor kan ni kontakta Länsstyrelsen via e-post, vastragotaland@lansstyrelsen.se, eller via växeltelefonnummer 010-224 40 00. Ange diarienummer 24890-2026.

Kungsbacka kommun och Stiftelsen Tjolöholm – stadgeändringar, avtal m.m.

Förslag till beslut i kommunfullmäktige

Kommunfullmäktige förklarar uppdraget som gavs den 12 augusti 2025 för slutfört.

Kommunfullmäktige godkänner avtal mellan Kungsbacka kommun och Stiftelsen Tjolöholm,
2026-04-14

Kommunfullmäktige ger kommunstyrelsens ordförande och kommundirektören i uppdrag att underteckna avtalet för Kungsbacka kommuns räkning.

Kommunfullmäktige delegerar rätten att besluta om ändringar eller tillägg till avtalet till kommunstyrelsen.

Kommunfullmäktige godkänner förslag till nya stadgar för Stiftelsen Tjolöholm,
2026-04-14.

Sammanfattning av ärendet

Kommunfullmäktige gav den 12 augusti 2025 kommunstyrelsen i uppdrag att ta fram ett förslag på avtal som reglerar relationen mellan Stiftelsen Tjolöholm (Stiftelsen) och kommunen, bland annat med avseende på kommunens insyn och kontroll över Stiftelsen.

Kommunstyrelsens förvaltning har i samråd med Stiftelsen tagit fram ett förslag till avtal som förtydligar vad som gäller mellan parterna. Det föreslagna avtalet innehåller förtydliganden om relationen mellan Stiftelsen och kommunen som huvudman. I avtalet förtydligas också det kommunala ändamålet och befogenheterna som utgör ramarna för Stiftelsens verksamhet, samt vad som gäller för ekonomisk planering och uppföljning.

Under beredningen av ärendet har det framkommit ett behov av att ändra i Stiftelsens stadgar så att Stiftelsen omfattas av de villkor som idag ställs på överlämnad kommunal verksamhet enligt kommunallagen.

Stadgeändringarna innebär att kommunfullmäktige alltid ska ges tillfälle att ta ställning till beslut i verksamheten som är av principiell beskaffenhet eller annars av större vikt innan de fattas, samt att kommunfullmäktige ska utse en av de kommunala revisorerna och en suppleant för denna till revisor i Stiftelsen. För att tydliggöra för vad som gäller rörande ekonomisk planering och uppföljning av

verksamheten, samt modernisera språket, ändras § 12, (tidigare § 11) så att det framgår att Stiftelsen följer och deltar i kommunens planerings- och uppföljningsprocess. § 4 (tidigare § 3) formuleras om så att det inte längre står att Stiftelsen ska få ”erforderliga medel” utan endast att Stiftelsen ska få årligt bidrag för sin verksamhet.

Beslutsunderlag

Kommunstyrelsens förvaltnings tjänsteskrivelse, 2026-04-30

Stadgar för Stiftelsen Tjolöholm, 2026-04-14

Förslag till avtal mellan Kungsbacka kommun och Stiftelsen Tjolöholm, 2026-04-14

Bilaga, 2026-04-14

Extern juridisk utredningsrapport ”Promemoria angående kommunala stiftelsers rättsliga ställning m.m.”, 2026-01-26

Beslutet skickas till

Stiftelsen Tjolöholm

Beskrivning av ärendet

Bakgrund

I samband med av Stiftelsen Tjolöholm för verksamhetsåret 2024 riktade kommunens revisorer anmärkning mot Stiftelsens styrelse. Därför utredde kommunstyrelsens förvaltning vad kommunfullmäktige kan besluta om till följd av anmärkningen i samband med ansvarsprövningen av Stiftelsens styrelse.

I samband med den utredningen uppdagades att kommunens revisorer enligt Stiftelsens stadgar och stiftelselagen inte hade befogenhet att granska Stiftelsen och att Stiftelsen inte omfattades av kommunal revision, utan av stiftelselagens smalare revisionsområde.

Kommunfullmäktige beslutade att notera årsredovisningen och revisionsberättelserna till protokollet och att bevilja styrelsen ansvarsfrihet för verksamhetsåret 2024.

Kommunfullmäktige gav samtidigt kommunstyrelsen i uppdrag att ta fram ett förslag till avtal som reglerar relationen mellan Stiftelsen Tjolöholm och kommunen, bland annat med avseende på kommunens insyn och kontroll över Stiftelsen.

I inledande dialog om avtalet mellan kommunen och Stiftelsen har det framkommit önskemål från Stiftelsen om att få mer hjälp av kommunen, framförallt i form av tillgång till tjänster och IT-system. Från kommunens sida har det framkommit önskemål om att Stiftelsen redovisar användningen av det årliga ekonomiska tillskottet genom att tillhandahålla verksamhetsplan och årsberättelse.

Frågan om avtalets innehåll och de anslutande frågorna har lett till att den grundläggande frågan om Stiftelsens förhållande till kommunen har aktualiserats. Det eftersom det funnits olika uppfattningar i frågan, och eftersom det gäller olika regler kring insyn och att ge stöd, beroende på om en stiftelse är kommunal eller fristående.

Kommunala stiftelser och fristående stiftelser

En stiftelse är kommunal om den utför överlämnad kommunal verksamhet. I annat fall är Stiftelsen helt fristående från kommunen.

I kommunallagen finns bestämmelser om överlämnad kommunal verksamhet. Kommunalt verksamhet kan överlämnas till en stiftelse. En stiftelse som bildats ensam av kommunen omfattas av ett antal regler i kommunallagen.¹ De regler som är relevanta i det här fallet är att fullmäktige ska

1. Fastställa det kommunala ändamålet med verksamheten.
2. Se till att det fastställda kommunala ändamålet och de kommunala befogenheterna som utgör ram för verksamheten anges i stiftelseurkunden.
3. Utse samtliga styrelseledamöter.
4. Se till att det anges i stiftelseurkunden att fullmäktige får ta ställning till sådana beslut i verksamheten som är av principiell beskaffenhet eller annars av större vikt innan de fattas.
5. Utse minst en av de kommunala revisorerna som revisor för stiftelsen.

När en stiftelse bildas gemensamt med någon annan ska bildarna i stället se till så att Stiftelsen i skälig omfattning blir bunden av motsvarande villkor.²

En sådan stiftelse anses utföra kommunal verksamhet och är en del av den kommunala organisationen. Det innebär att stöd och samarbete kan ske på likvärdiga villkor som annan kommunal verksamhet.³ Som framgår ovan omfattas en sådan stiftelse också av ett regelverk som säkerställer fullmäktiges insyn i och kontroll över Stiftelsen. En sådan stiftelse omfattas också av kommunstyrelsens uppsiktsplikt. Nedan kallas detta för ”kommunal stiftelse”.

Stiftelser som inte är kommunala är helt fristående från kommunen. En sådan stiftelse kallas nedan för ”fristående stiftelse”. För fristående stiftelser gäller att de, om de äger fastighet i kommunen, är att betrakta som kommunmedlemmar. De ska därmed behandlas enligt likställighetsprincipen. Det vill säga att kommunen ska behandla sina medlemmar lika, om det inte finns sakliga skäl för något annat.⁴ Stöd till en fristående stiftelse kan endast ges på objektiva grunder och till kommunala ändamål. En fristående stiftelse som bedriver affärsverksamhet är att betrakta som en näringsidkare. Individuellt riktat stöd till enskilda näringsidkare är förbjudet om det inte finns synnerliga skäl.⁵

¹ Se 10 kapitlet 3 § och 6 § kommunallagen

² 10 kap 6 § 2-3 stycket och 4 § kommunallagen

³ Se RÅ 1997 ref. 47 och KamR Sundsvalls dom den 20 december 2023, målnr 1447-23

⁴ 2 kap 3 § kommunallagen

⁵ 2 kap 7 § kommunallagen

Frågan om Stiftelsen är kommunal eller fristående har alltså en genomgående påverkan på såväl kommunens kontroll över och insyn i Stiftelsen, möjligheterna för kommunen att ge stöd till Stiftelsen samt formerna för samarbete mellan parterna. Frågan är därmed central för hur avtalet ska utformas och vad det kan innehålla.

Stiftelsen Tjolöholms ställning som kommunal eller självständig

Eftersom Stiftelsen Tjolöholm bildats gemensamt med Väst kuststiftelsen omfattas den inte av kommunallagens regler om överlämnad verksamhet direkt. Villkoren ska i stället uppfyllas genom att det anges i stiftelseurkunden, det vill säga stadgarna, eller genom avtal.

Stiftelsen Tjolöholm bildades före lagreglerna om överlämnad kommunal verksamhet och stadgarna är således inte utformade med hänsyn till dessa regler. Även kommunala stiftelser som bildades innan reglerna infördes omfattas dock av dem.⁶

Genom bestämmelser i Stiftelsens stadgar uppfylls några av de villkor som ställs upp i dessa regler, men inte alla. Den har ett kommunalt ändamål, och styrelsen utses av fullmäktige. Det som saknas är att minst en av de kommunala revisorerna ska utses till revisor i Stiftelsen och att fullmäktige ska få ta ställning till sådana beslut i verksamheten som är av principiell beskaffenhet eller annars av större vikt innan de fattas. De kommunala befogenheterna som utgör ram för verksamheten kan behöva förtydligas.

Villkor enligt 10 kap 3 § KL	Uppfylls i Tjolöholms stadgar?
Fastställa det kommunala ändamålet med verksamheten,	Ja
Se till att det fastställda kommunala ändamålet och de kommunala befogenheterna som utgör ram för verksamheten anges i stiftelseurkunden,	Delvis
Utse samtliga styrelseledamöter,	Ja
Se till att det anges i bolagsordningen att fullmäktige får ta ställning till sådana beslut i verksamheten som är av principiell beskaffenhet eller annars av större vikt innan de fattas,	Nej
Utse minst en av de kommunala revisorerna till revisor i stiftelsen	Nej

⁶ I 1991 års kommunallag intogs övergångsbestämmelser, enligt vilka dåvarande regler om överlämnande av kommunala angelägenheter till privaträttsliga subjekt, fr.o.m. 1 januari 1993 (dvs. ett år efter lagens ikraftträdande), skulle tillämpas även på sådana subjekt där kommun lämnat över angelägenheten före lagens ikraftträdande. I förarbetena till dessa övergångsbestämmelser har lagstiftaren anförat att de nya reglerna härigenom blev tillämpliga även på kommunala företag som redan fanns när reglerna trädde i kraft, men att man förde in en ettårig övergångstid i syfte att kommuner och regioner skulle ha möjlighet att dessförinnan genom ändringar i bolagsordning och ingående av avtal med företagen skulle hinna uppfylla reglerna.

Se till att bolaget ger allmänheten insyn i den verksamhet som genom avtal lämnas över till privata utförare.	Ej relevant
---	-------------

Stiftelsens stadgar uppfyller alltså inte alla villkor som ställs för stiftelser som utför kommunal verksamhet enligt bestämmelserna i 10 kapitlet kommunallagen.

I stadgarna finns det samtidigt bestämmelser som gör att det går att ifrågasätta om Stiftelsen är helt fristående: Det anges att Kungsbacka kommun är Stiftelsens *huvudman*. Det anges att huvudmannen ska *tillskjuta för stiftelsens verksamhet erforderliga medel i form av årligt bidrag*. Huvudmannen utser styrelsen samt dess ordförande och vice ordförande, på samma mandatperiod som fullmäktige. Förvaltningsberättelse och revisionsberättelse ska överlämnas till huvudmannen som också prövar frågan om ansvarsfrihet. Huvudmannens godkänner även stadgeändringar.

Kommunstyrelsens förvaltning har utifrån ovan redovisade omständigheter bedömt att det inte givet går att säga att Stiftelsen är kommunal eller fristående.

Extern juridisk utredning

För att klarlägga den juridiska relationen mellan kommunen och Stiftelsen har kommunstyrelsens förvaltning anlitat en advokatbyrå för att göra en oberoende juridisk utredning. Inom ramen för utredningen har frågan också ställts om huruvida klassificeringen som kommunal eller självständig kan styras och om den har påverkan på andra rättsliga förhållanden, såsom om Stiftelsen omfattas av offentlighets- och sekretesslagen, lagen om offentlig upphandling och om statsstödsreglerna, konkurrensrätten eller skatterätten påverkas.

Den externa juridiska utredningen instämmer med kommunstyrelsens förvaltnings bedömning att de kriterier som ska uppfyllas för kommunala stiftelser inte är helt uppfyllda. Av detta drar den externa utredningen slutsatsen att Stiftelsen inte är att betrakta som kommunal, utan som fristående.

I utredningen konstateras också följande.

När en stiftelse bildas gemensamt kan visserligen villkoren [i 10 kap 3 § kommunallagen] mildras, efter vad som är rimligt, baserat på andelsförhållande, verksamhetens art och omständigheterna i övrigt. Det har i underrättspraxis kommit till uttryck genom att villkoren i vissa fall inte fullt ut behövt vara uppfyllda. Däremot torde utrymme att helt bortse från bestämmelserna vara begränsat.

Enligt stadgarna i Stiftelsen har Kommunen tillskjutit 8,5 miljoner kr medan Västkuststiftelsen tillskjutit 2 miljoner kr, vilket även avspeglas i att Kommunen har rätt att tillsätta styrelsen.

Mot denna bakgrund framstår det som mindre rimligt att Kommunen inte har rätt att utse någon revisor liksom inte heller har rätt att ta ställning i viktigare beslut.

Slutsatsen av utredningen är därför att Stiftelsen inte uppfyller villkoren i kommunallagen och därmed inte kan klassificeras som kommunal, liksom att detta inte läks genom en rimlighetsbedömning.

Vidare konstateras i utredningen att detta framförallt har påverkan på den kommunalrättsliga regleringen, medan annan reglering, såsom offentlighets- och sekretesslagen och lagen om offentlig upphandling har andra kriterier för om Stiftelsen omfattas. Även om dessa i viss mån överlappar. Konkurrensrätten och statsstödsreglerna är i princip opåverkade av den kommunalrättsliga klassificeringen. I vilken mån den skatterättsliga regleringen påverkas kräver djupare utredning.

Den externa utredningen omfattade också frågan om det är möjligt att styra den kommunalrättsliga klassificeringen och hur det i så fall ska göras.

I utredningen konstateras att i den mån rättsligt och praktiskt möjligt kan detta uppnås genom ändring av Stiftelsens stadgar, vilket bör vara förstahandsvalet. Samtidigt noteras att 10 kap. 3 § visserligen uppställer villkor i fråga om vad fullmäktige behöver bestämma, men inte anger någonting i fråga om hur sådant bestämmande ska utövas. Enligt utredningens slutsats bör det alltså vara fullt möjligt att även genom avtal eller [motsvarande] ägardirektiv⁷ binda Stiftelsen respektive styrelsen i Stiftelsen vid att ge kommunen sådant inflytande, alternativt begränsa inflytandet, som fordras enligt bestämmelsen.

Konsekvenser och väg framåt

Mot bakgrund av den externa utredningens slutsatser kan det finnas skäl att utgå ifrån att Stiftelsen skulle betraktas som fristående vid en rättslig prövning.

Samtidigt hanteras Stiftelsen i flera aspekter som om den vore kommunal. Det finns, som ovan nämnts flera bestämmelser i stadgarna som innebär att kommunen har ett ekonomiskt åtagande i Stiftelsen, och visst inflytande och kontroll genom rätten att utse styrelse, och ta del av revisionsrapport med mera.

Utöver det som anges i stadgarna har kommunen och Stiftelsen genom åren i praktiken agerat som att Stiftelsen är en del av den kommunala organisationen, exempelvis genom att beslut rörande större förändringar har hanterats inom de kommunala beslutande organen. Tilldelning av ekonomiska medel till Stiftelsen är en del av den ordinarie budgetprocessen. Stiftelsen nämns i vissa styrdokument och ingår i vissa upphandlingar, med mera. Det är dock svårt att följa hur konsekvent detta har varit genom åren.

Den situation som för närvarande råder kring Stiftelsen medför relativt stora osäkerheter. Detta aktualiserades senast vid ansvarsprövningen av Stiftelsens styrelse för verksamhetsåret 2024. Eftersom den kommunalrättsliga klassificeringen som kommunal eller fristående får genomslag på många frågor kommer otydligheten som finns rörande klassificeringen att aktualiseras gång på gång.

Den tydligaste risken är att det årliga beslutet om ekonomiskt stöd från kommunen skulle kunna upphävas och att slottet därmed skulle stå utan en väsentlig del av sin finansiering.

Kommunstyrelsens förvaltning bedömer mot bakgrund av dessa omständigheter att det är nödvändigt att så långt möjligt undanröja de osäkerheter som finns i frågan.

⁷ I utredningspromemorian används uttrycket "ägardirektiv", men en stiftelse har ingen ägare.

Förvaltningen delar den externa utredningens slutsats att förstahandsvalet bör vara att ändra i Stiftelsens stadgar, för att undvika motstridigheter och skapa en stabil juridisk grund.

Möjlighet att ändra Stiftelsens stadgar

I stiftelselagen finns det bestämmelser som innebär att det är svårt att ändra de föreskrifter som finns i ett stiftelseförordnande (i det här fallet Stiftelsens stadgar).

Ändringar som avser bland annat stiftelsens ändamål; styrelsens sammansättning och vem som utser eller entledigar dess ledamöter; räkenskaper och revision kräver godkännande av Kammarkollegiet. För att ändringar ska tillåtas krävs också att föreskrifterna inte kan följas, blivit onyttiga, eller att det finns *synnerliga* respektive *särskilda* skäl. (*Synnerliga skäl* för ändring av syftet och *särskilda skäl* för ändring av de andra föreskrifter som anges i paragrafen.). Det här framgår av 6 kapitlet 1 § stiftelselagen.

Andra ändringar än de som anges i den paragrafen kräver länsstyrelsens godkännande. Även då krävs det liknande skäl.⁸

För vissa äldre stiftelser gäller dock inte de ovan nämnda reglerna. Det gäller stiftelser som bildats före den 1 januari 1997 och som har en så kallad ändringsbestämmelse. Det är en bestämmelse som innebär att någon får ändra, upphäva eller i särskilt fall åsidosätta en föreskrift i förordnandet. För de stiftelserna gäller i stället den bestämmelsen.⁹

I samband med Stiftelsens senaste stadgeändring har Länsstyrelsen i Västra Götalands län upplyst om att Stiftelsen Tjolöholms stadgar innehåller en sådan ändringsbestämmelse.

I stadgarna anges § 12 att ”För stadgeändring, som dock ej får avse Stiftelsens ändamål, krävs huvudmannens godkännande.” Detta är enligt länsstyrelsen en giltig ändringsbestämmelse och innebär att det inte krävs godkännande från Kammarkollegiet eller Länsstyrelsen för stadgeändringar, så länge de inte avser ändamålet. De höga krav på vilka skäl som krävs för att göra ändringar gäller inte heller.

Det här är ett nytt ställningstagande från länsstyrelsen som troligen bygger på generösare rättspraxis som kommit rörande generellt utformade ändringsbestämmelser.¹⁰

Det här nya förutsättningarna innebär att det finns möjlighet att ändra i Stiftelsen Tjolöholms stadgar, så länge ändringarna inte avser ändamålet. För ändringar som gäller ändamålet krävs alltså Kammarkollegiets godkännande och att övriga förutsättningar är uppfyllda.

Göra Stiftelsen fullt ut självständig

Ett alternativ skulle kunna vara att göra Stiftelsen fullt ut självständig från kommunen.

Om Stiftelsen ska vara fullt ut självständig behöver samtliga former av särbehandling av Stiftelsen upphöra, eftersom Stiftelsen i så fall ska behandlas enligt likställighetsprincipen.

⁸ 6 kapitlet 3 § stiftelselagen

⁹ Under förutsättning att den hade varit giltig enligt äldre rätt, se 1 § andra stycket 1 och 10 § lagen (1994:1221) om införande av stiftelselagen (1994:1220)

¹⁰ HFD 2019 ref. 64

Det innebär att stadgarna så långt som möjligt bör ändras så att kopplingen mellan kommunen som huvudman och Stiftelsen tas bort. Det ekonomiska tillskottet bör behandlas formellt genom en årlig ansökan och beslut förenas med villkor om medlens användning och återrapportering.

Det finns utrymme för kommunen att inom kommunallagens ramar stödja den sortens ändamål som Stiftelsens syfte omfattar, men stödet skulle kunna ifrågasättas i förhållande till likställighetsprincipen.

En svårare komplikation är att kommunen är förbjuden att ge individuellt stöd till enskilda näringsidkare om det inte finns synnerliga skäl för detta.¹¹ I regel innebär det att det behövs ett *angeläget* allmänt intresse, och att det ekonomiska stödet står i proportion till detta, för att stödet ska vara tillåtet. Exempel ur praxis är att man godtagit att individuellt stöd har getts till näringsidkare för att säkerställa att det finns drivmedelsförsörjning, sophämtning av pappersavfall eller att upprätthålla en viss färjelinje.¹² Kommunstyrelsens förvaltning bedömer att det skulle vara svårt för stödbeslutet att stå sig vid en laglighetsprövning i förhållande till förbudet mot individuellt stöd till enskilda näringsidkare.

Om Stiftelsen blir att betrakta som fristående står det alltså Stiftelsen fritt att bedriva den näringsverksamhet som behövs för att verka för syftet. Men däremot begränsas kommunens möjlighet att understödja Stiftelsen ekonomiskt, med hänsyn till det nyss nämnda förbudet.

Att göra Stiftelsen fullt ut självständig skulle innebära ett omfattande arbete med att kartlägga och ändra rutiner och styrdokument. Det är också svårt att överblicka konsekvenserna. Den externa juridiska utredningen har pekat på att det kan behövas ytterligare utredning rörande exempelvis skattemässiga konsekvenser.

En annan aspekt att ta hänsyn till är att såväl lagen om offentlig upphandling, LOU, som offentlighets- och sekretesslagen, OSL, gäller för Stiftelsen, eftersom kommunen utser Stiftelsens styrelse. För att Stiftelsen inte ska omfattas av de regelverken krävs att kommunen utser färre än hälften av styrelseledamöterna.¹³ I annat fall kommer den alltså att omfattas av dessa båda regelverk.

Stiftelsen kan alltså hamna i en situation där den både är självständig och inte kan ta emot kommunalt ekonomiskt stöd, och samtidigt omfattas av regelverk som är anpassade för insyn i myndigheter, och som driver byråkrati och kostnader. För det fall Stiftelsen ska bli helt självständig bör det därför övervägas om regeln om att kommunen utser styrelsens ledamöter ändras. Det innebär i så fall även att kommunen förlorar det bestämmande inflytandet över Stiftelsen.

Fullt ut kommunal

Det andra alternativet är att uppfylla de saknade villkoren för att Stiftelsen fullt ut ska betraktas som kommunal. Även det bör så långt som möjligt ske genom stadgeändringar.

¹¹ 2 kap 8 § andra stycket KL

¹² Kommunallagen med kommentarer och praxis, Lena Dalman, Germund Persson och Staffan Wikell, sjunde upplagan 2025, Sid 146

¹³ 2 kap. 3 § andra stycket OSL respektive 1 kap 18 § 3 punkten LOU

I så fall betraktas den verksamhet som Stiftelsen bedriver som överlämnad kommunal verksamhet. Ekonomiskt stöd och samarbete kan ske på lika villkor som annan kommunal verksamhet och likställighetsprincipen gäller inte.

I gengäld behöver Stiftelsen hålla sig inom de ramar som sätts upp av 2 kapitlet i kommunallagen. Det innebär bland annat att näringsverksamhet som bedrivs ska vara utan vinstsyfte och syfta till att tillhandahålla allmännyttiga anläggningar eller tjänster åt medlemmarna.¹⁴ Möjligheterna till näringsverksamhet utvidgas något genom att befogenhetslagen ger möjlighet att driva turismanläggningar, trots att dessa inte främst är till för kommunens medlemmar.¹⁵ Vidare finns möjlighet att bedriva smårörelser som behövs för att slottet ska vara ett funktionellt besöksmål. Det kan också finnas ett utrymme för att Stiftelsen genom sin verksamhet allmänt främjar näringslivet genom att främja turism. Gränserna för vad som är tillåten kommunal näringsverksamhet är inte fast reglerat, utan vilar på en bedömning av om det finns ett allmänt kommunalt intresse. Det kan innebära att det är svårt att exakt avgöra gränserna. Gränserna kan också variera över tid.

Den risk som finns är att en verksamhet som bedrivs av Stiftelsen kan ifrågasättas om den går utanför ramarna för tillåten kommunal näringsverksamhet. Det finns inte möjlighet för kommunmedlemmarna att överklaga de verksamheter som Stiftelsen väljer att bedriva. I stället kan verksamheten angripas konkurrensrättsligt. Ett osäkerhetsmoment är de nya lagregler om offentlig säljverksamhet som har föreslagits av regeringen. Regelverket är inte avsett att inskränka möjligheterna för kommunal näringsverksamhet, men för det fall att överträdelser sker kommer det att kunna det medföra sanktionsavgifter för otillåten offentlig säljverksamhet. Enligt förslaget ska offentliga aktörer utvärdera sin säljverksamhet vart fjärde år, vilket ska dokumenteras.

Vid en genomgång av äldre handlingar kring Stiftelsen verkar Stiftelsen från början ha hanterats som om den vore en del av den kommunala organisationen. Avsikten var redan vid bildandet att Västkuststiftelsen efter en viss tid skulle frånträda Stiftelsen, och att Kungsbacka kommun då skulle vara ensam huvudman. På 90-talet var Stiftelsen kopplad till både Kulturförvaltningen, som skötte aktiviteter och evenemang, och fastighetskontoret där de anställda på slottet var en egen avdelning. Kommunfullmäktige beslutade den 12 november 1992 att Tjolöholm organisatoriskt skulle bli en egen enhet, men att den skulle verka inom de ramar som fullmäktige fastställer. Nedslag i äldre handlingar tyder på att avsikten varit att Stiftelsen ska vara kommunal, även om den inte uppfyllt alla kriterier som nu ställs på överlämnad kommunal verksamhet.

Även om Stiftelsen blir en kommunal stiftelse kommer den alltså att vara en egen juridisk person som förvaltar sina egna tillgångar. Att göra en stadgeförändring för att göra Stiftelsen fullt ut kommunal bedöms vara en mindre förändring än att göra Stiftelsen fullt ut fristående.

¹⁴ 2 kap 7 § KL

¹⁵ 4 kap 1 § Lag (2009:47) om vissa kommunala befogenheter

Kommunstyrelsens förvaltnings bedömning

Kommunstyrelsens förvaltning bedömer att det bästa alternativet är att tydliggöra att Stiftelsen ska vara kommunal. Det eftersom de negativa följderna av att Stiftelsen betraktas som helt fristående bedöms vara större. Att Stiftelsen skulle vara – eller göras – fristående medför osäkra följder som är svåra att överblicka. Eftersom Tjolöholms slott är en unik kulturmiljö är det angeläget för kommunen att slottet och omgivningarna kan bevaras. Genom att Stiftelsen är kommunal säkerställs att kommunen alltså kan stödja Stiftelsen ekonomiskt.

Kommunens inflytande över Stiftelsen säkerställs också. Regelverket för kommunala stiftelser innebär att kommunen får insyn genom kommunens revisor och genom att Stiftelsen omfattas av kommunstyrelsens uppsiktsplikt. Kommunfullmäktige kan alltså utse styrelsens ledamöter och får ta ställning innan beslut om verksamheten som är av större vikt eller principiell beskaffenhet innan de fattas.

Ändringar i stadgarna

För att säkerställa en stabil juridisk grund bedömer kommunstyrelsens förvaltning att stadgeändringar för att uppfylla de saknade villkoren i kommunallagen är att föredra.

Stadgeändringarna innebär att kommunfullmäktige alltid ska ges tillfälle att ta ställning till beslut i verksamheten som är av principiell beskaffenhet eller annars av större vikt innan de fattas, samt att kommunfullmäktige ska utse en av de kommunala revisorerna och en suppleant för denna till revisor i Stiftelsen. På så vis uppfylls de två saknade kriterierna i kommunallagen.

För att tydliggöra vad som gäller rörande ekonomisk planering och uppföljning av verksamheten, samt modernisera språket, görs ändringar i § 11 och § 12, (tidigare § 10 och § 11). § 4 (tidigare § 3) formuleras om så att det inte längre står att Stiftelsen ska få ”erforderliga medel” utan endast att Stiftelsen ska få årligt bidrag för sin verksamhet.

I § 11 ändras tidpunkterna för bland annat rapportering till revisorerna och avläggande av revisionsberättelse så att det stämmer överens med kommunens tidplan för uppföljningsprocessen.

I § 12 tydliggörs ytterligare att Stiftelsen följer och deltar i kommunens planeringsprocess på samma sätt som nämnder och styrelser, och i uppföljningsprocessen på samma sätt som kommunens bolag. Det innebär att Stiftelsen deltar i Framtidsdagen, lämnar in underlag till kommande budget, deltar i presidiedialog med budgetberedningen och medverkar på Budgetdagen. Det förtydligas också kring Stiftelsens ansvar för sin egen ekonomi och att Stiftelsen ska saredovisa de medel som den får från kommunen. Vidare tydliggörs att Stiftelsen ska upprätta verksamhetsplan och budget för kommande år samt delårsrapport och årsredovisning och att detta ska följa kommunens tidplan för rapportering.

Avtalet

Det föreslagna avtalet kompletterar stadgeändringarna med vissa förtydliganden om relationen mellan Stiftelsen och kommunen som huvudman.

I avtalet framgår att parterna är överens om att verka för att genomföra stadgeändringar som uppfyller de saknade kriterierna i kommunallagen, och att motsvarande villkor ska säkerställas på annat sätt om stadgeändringarna inte kan genomföras.

I avtalet förtydligas också det kommunala ändamålet och befogenheterna som utgör ramarna för Stiftelsens verksamhet, vilket stiftelsen förbinder sig att följa.

Vidare anges i avtalet att parterna är överens om att verka för stadgeändringar som tydliggör att Stiftelsen ska ingå i kommunens planerings- och uppföljningsprocess enligt ovan, och att Stiftelsen ska särredovisa bidragen från kommunen. Vidare förbinder sig Stiftelsen att följa villkoren om ekonomisk planering och uppföljning om stadgeändringarna inte skulle gå att genomföra.

I en bilaga beskrivs den nuvarande planerings- och uppföljningsprocessen.

Uppplysningsvis föreslår kommunstyrelsens förvaltning att de kommunala revisorernas reglemente ändras så att det överensstämmer med vad som framgår av Stiftelsens ändrade stadgar. Detta anges i det föreslagna avtalet, men reglementsändringen hanteras inom ramen för ett separat ärende i kommunfullmäktige.

Rickard Vidlund
Kommundirektör

Anders Johansson
Biträdande kommundirektör

2026-04-14

A V T A L

Parter:

- a) Kungsbacka kommun (212000-1256), nedan kallad **Kommunen**
- b) Stiftelsen Tjolöholm (849400-4578), nedan kallad **Stiftelsen**

Kommunen och Stiftelsen kallas gemensamt **Parterna**

A. BAKGRUND OCH FÖRUTSÄTTNINGAR

1. Inledning

- 1.1 Stiftelsen bildades år 1987 av Kommunen och Västkuststiftelsen. Västkuststiftelsen har numera frånträtt och kommunen är ensam huvudman. Stiftelsen bildades innan reglerna om överlämnad kommunal verksamhet i kommunallagen infördes. Stiftelsens stadgar har saknat vissa av de villkor som ställs på överlämnad kommunal verksamhet.
- 1.2 En stiftelse är en juridisk person som syftar till att förvalta en förmögenhet för ett specifikt ändamål. Stiftelsen står under tillsyn av länsstyrelsen för att säkerställa att stiftelsen drivs i enlighet med stadgar och lagar. För en kommunal stiftelse har även huvudmannen ett ansvar för att säkerställa att stiftelsen agerar i enlighet med sina stadgar och de ramar som kommunallagen ställer upp.
- 1.3 Detta avtal syftar till att klargöra relationen mellan stiftelsen och kommunen som huvudman.

B. KOMMUNAL STIFTELSE

2. Klargörande och överenskommelse

- 2.1 Parterna är överens om att stiftelsen ska vara en kommunal stiftelse som utför överlämnad kommunal verksamhet för huvudmannens räkning enligt kommunallagen.
- 2.2 Parterna är överens om att verka för stadgeändringar som behövs för att fullt ut uppfylla kraven som numera ställs på överlämnad kommunal verksamhet.
- 2.3 Kraven som ställs enligt kommunallagens 10 kapitel är att fullmäktige ska
 - 1. Fastställa det kommunala ändamålet med verksamheten,
 - 2. Se till att det fastställda kommunala ändamålet och de kommunala befogenheterna som utgör ram för verksamheten anges i stiftelseurkunden

3. Utse samtliga styrelseledamöter,
 4. Se till att det anges i stiftelseurkunden att fullmäktige får ta ställning till sådana beslut i verksamheten som är av principiell beskaffenhet eller annars av större vikt innan de fattas,
 5. Utse minst en av kommunens revisorer som revisor för stiftelsen,
- 2.4 Parterna är överens om att villkoren i punkt 4 och 5 saknas och behöver kompletteras i stiftelsens stadgar. Parterna är också överens om att punkt 2, det kommunala ändamålet och de kommunala befogenheterna som utgör ram för verksamheten, kan behöva förtydligas.

3. Ändring av stiftelsens stadgar

- 3.1 Parterna är överens om att genomföra stadgeändringar som avser följande.
- 3.1.1 Kommunfullmäktige i Kungsbacka kommun utse minst en av de kommunala revisorerna till revisor för stiftelsen.
 - 3.1.2 Kommunfullmäktige i Kungsbacka kommun ska ta ställning till beslut i verksamheten som är av principiell beskaffenhet eller annars av större vikt, innan de fattas.
- 3.2 Genom punkterna 3.1.1 och 3.1.2 ska säkerställas att Stiftelsen omfattas av motsvarande villkor som ställs i kommunallagen enligt punkt 2.3. ovan. För det fall att stadgeändringarna inte kan genomföras ska motsvarande villkor i stället ställas i avtal med eller direktiv till Stiftelsen.
- 3.3 Utöver det som anges i stiftelsens stadgar regleras kommunrevisorernas granskning av stiftelsen av revisorernas reglemente. Kommunen avser att ändra dessa i överensstämmelse med den kommande regleringen i stiftelsens stadgar.

4. Ramar för stiftelsens verksamhet

- 4.1 I syfte att förtydliga det som framgår av stiftelsens stadgar gällande ramarna för verksamheten är parterna överens om följande.
- 4.2 Stiftelsens ändamål enligt stadgarna är att äga och förvalta Tjolöholms egendom i Kungsbacka kommun och där utveckla för Västsverige värdefulla verksamheter inom kulturområdet och för turismen och friluftslivet.
- 4.3 Stiftelsens ändamål enligt kommunallagen är att, inom ramen för ändamålet i stadgarna, främja friluftsliv, kultur och turism i kommunen. Stiftelsen har också till ändamål att allmänt främja näringslivet i kommunen, inom ramen för ändamålet enligt stadgarna.
- 4.4 Stiftelsen förbinder sig att inom ramen för ändamålet förhålla sig till de kommunala ändamålen och befogenheterna enligt kommunallagen.

- 4.5 Stiftelsen ska verka för att göra slottet och de tillhörande natur- och kulturområdena tillgängliga för allmänheten. Stiftelsen får driva näringsverksamhet som är förenlig med kommunallagen och som syftar till att främja ändamålet.
- 4.6 Genom punkterna 4.1 – 4.5 förtydligas att stiftelsen omfattas av motsvarande villkor som i 10 kap 3 § 2 punkten kommunallagen.

C. PLANERING OCH UPPFÖLJNING

5. Ekonomisk planering och uppföljning

- 5.1 Parterna är överens om att verka för att genomföra stadgeändringar som innebär att Stiftelsen följer och deltar i kommunens planeringsprocess på samma sätt som kommunens nämnder och styrelser, och i uppföljningsprocessen på samma sätt som kommunens bolag. Vid befarat underskott ska stiftelsen vidta åtgärder och informera kommunstyrelsen om sin handlingsplan.
- 5.2 Stiftelsen ska särredovisa de bidrag som erhålls från kommunen, och redovisa dessa särskilt i sin ordinarie uppföljning.
- 5.3 För det fall att stadgeändringarna inte kan genomföras förbinder sig stiftelsen att ändå följa kommunens planerings- och uppföljningsprocesser enligt ovan.

Detta avtal är upprättat i två likalydande exemplar varav parterna tagit ett vardera.

Datum
2026-08-25Diarienummer
KS-2026-00366**Kungsbacka**

Initiativ - Höjd kvalitet i bemötande, service och handläggning

Förslag till beslut i kommunstyrelsen

Kommunstyrelsen noterar redovisning av handlingsplan avseende Initiativ Höjd kvalitet i bemötande, service och handläggning i protokollet. Initiativet kommer följas upp i ordinarie uppföljning.

Sammanfattning av ärendet

Vid kommunstyrelsens sammanträde den 26 maj 2026 väcktes ett initiativ om att höja kvaliteten i bemötande, service och handläggning i Kungsbacka kommun. Initiativet utgår från att kommunen ska erbjuda ett professionellt, tillgängligt och lösningsorienterat bemötande till invånare och företag. Resultat från olika mätningar visar att det finns variationer i kvalitet och att kommunen inte fullt ut når den efterfrågade ambitionsnivån.

Mot denna bakgrund har kommundirektören fått i uppdrag att säkerställa ett mer samlat och tydligt servicefokus i organisationen, med särskilt fokus på tillgänglighet, tydlighet, förutsägbarhet i handläggning samt ett gott bemötande.

Kommunstyrelsens förvaltning har i samarbete med övriga berörda förvaltningar och forum tagit fram en kommungemensam handlingsplan för att samla och tydliggöra arbetet för att få önskad effekt av initiativet.

Handlingsplanen omfattar åtgärder för att korta handläggningstider, stärka kompetens inom bemötande och myndighetsutövning, utveckla uppföljning samt införa löpande mätning av kundnöjdhet.

Beslutsunderlag

Samhällsbyggnadskontorets tjänsteskrivelse, 2026-08-25

Handlingsplan 2026-08-25

Kommunstyrelsen 2026-05-26

Beslutet skickas till

Samtliga förvaltningar för kännedom.

Beskrivning av ärendet

Bakgrund och uppdrag

Vid kommunstyrelsens sammanträde den 26 maj 2026 väcktes ett initiativ om att höja kvaliteten i bemötande, service och handläggning i kommunen och gav kommundirektören i uppdrag att säkerställa:

- Förvaltningarna ska redovisa planer för att korta handläggningstider, särskilt inom bygglov, markupplåtelser, miljö och tillstånd.
- Kommunen ska införa obligatoriska utbildningspaket i bemötande, kommunikation och myndighetsutövning för alla medarbetare med externa kontakter samt säkerställa hög tillgänglighet.
- Chefer ska säkerställa att bemötande och servicenivå följs upp i medarbetarsamtal och verksamhetsplaner.
- Ta fram ett system och process för att mäta kundnöjdhet i realtid

Bakgrunden till initiativet är att resultat i olika mätningar visar att kommunen inte fullt ut lever upp till den efterfrågade ambitionsnivån. Initiativet lyfter behovet av ett mer enhetligt servicefokus i hela organisationen, med förbättrad tillgänglighet, tydligare kommunikation, förutsägbara handläggningstider och ett gott bemötande.

Genomförande och inriktning av uppdraget

Kommunstyrelsens förvaltning, med ansvar för näringslivsfrågor, har tillsammans med kommunledningsgruppen bemött uppdraget genom att ta fram en handlingsplan som ETT Kungsbacka. Genom att bereda planen gemensamt har insatser som ger störst effekt för helheten kunnat prioriteras, samtidigt som specifika utvecklingsbehov i flera av kommunens verksamheter blivit adresserade.

Behovet av att stärka kommunens service och bemötande är välkänt och flera viktiga initiativ är redan i gång. För att fullt ut nå kommunens ambitionsnivåer krävs dock en bredare och mer samordnad ansats.

Utifrån uppdraget från Kommunstyrelsen har en kommungemensam handlingsplan tagits fram som tydliggör prioriterade åtgärder och inriktning framåt.

Handlingsplanens innehåll

Handlingsplanen syftar till att skapa ett mer enhetligt och stärkt servicefokus i hela organisationen och innehåller både pågående och nya insatser. De nya insatserna bygger vidare på redan identifierade utvecklingsområden och kompletterar dessa med riktade åtgärder för att fylla de gap som identifierats. Handlingsplanen omfattar både riktade insatser inom prioriterade områden och kommungemensamma åtgärder.

Särskilt fokus har lagts på de områden där kommunen har omfattande myndighetsutövning och en hög volym av kontakter med invånare och företag.

Fokus i handlingsplanen ligger på att

- korta och göra handläggningstider mer förutsägbara
- stärka kompetensen inom bemötande, kommunikation och myndighetsutövning
- utveckla arbetssätt som förenklar kontakten med kommunen
- tydliggöra uppföljning av bemötande och service
- införa löpande mätning av kundnöjdhet

I handlingsplanen finns också insatser för bättre företagsklimat och som övergripande stödjer uppdraget.

Handlingsplanen tar sin utgångspunkt i initiativets vilja och inriktning och ska följas upp inom ramen för kommunens ordinarie styrning och uppföljning.

Förväntade effekter

Handlingsplanens åtgärder bedöms bidra till en mer sammanhållen och serviceinriktad organisation. Invånare och företag förväntas möta en mer tillgänglig och tydlig kommun, med kortare handläggningstider och ett mer enhetligt bemötande.

Vidare förväntas uppdraget bidra till stärkt förtroende för kommunen och ett förbättrat företagsklimat.

Uppföljning

Handlingsplanen ska redovisas till kommunstyrelsen i kvartal 3 2026, i enlighet med initiativet. Initiativet kommer att följas upp i ordinarie uppföljning såsom årsredovisning och delårsrapport. Utöver det kommer handlingsplanen att följas upp vid de dialog- och uppföljningsmöten som Kommundirektör har med respektive Förvaltningschef samt vid dialoger i kommunledningsgruppen. Dessutom har varje chef ansvar för att säkerställa att bemötande och servicenivå följs upp i medarbetarsamtal.

Rickard Vidlund
Kommundirektör

Lovisa Eld
Samhällsbyggnadschef

Kungsbacka

Handlingsplan

Höjd kvalitet i bemötande, service och
handläggning

Innehåll

1	Handlingsplan för höjd kvalitet i bemötande, service och handläggning	3
1.1	Korta handläggningstider, särskilt inom bygglov, markupplåtelser, miljö och tillstånd.	4
1.2	Utbildning i bemötande, kommunikation och myndighetsutövning	5
1.3	Uppföljning av bemötande och service	5
1.4	Mätning av kundnöjdhet i realtid	6
1.5	Övergripande insatser för ännu bättre företagsklimat.....	6
1.6	Uppföljning av initiativet	7

1 Handlingsplan för höjd kvalitet i bemötande, service och handläggning

Vid kommunstyrelsens sammanträde den 26 maj 2026 väcktes ett initiativ om att höja kvaliteten i bemötande, service och handläggning i kommunen och gav kommundirektören i uppdrag att säkerställa:

- Förvaltningarna ska redovisa planer för att korta handläggningstider, särskilt inom bygglov, markupplåtelse, miljö och tillstånd.
- Kommunen ska införa obligatoriska utbildningspaket i bemötande, kommunikation och myndighetsutövning för alla medarbetare med externa kontakter samt säkerställa hög tillgänglighet.
- Chefer ska säkerställa att bemötande och servicenivå följs upp i medarbetarsamtal och verksamhetsplaner.
- Ta fram ett system och process för att mäta kundnöjdhet i realtid

Initiativet följs upp i ordinarie uppföljning.

Kommunstyrelsens förvaltning har tillsammans med kommunledningsgruppen identifierat insatser till en handlingsplan som ska möta Initiativets uppdrag. Insatser som ger störst effekt för helheten har prioriterats och utvecklingsbehov i flera av kommunens verksamheter har blivit adresserade. Särskilt fokus har lagts på de områden där kommunen har omfattande myndighetsutövning och kontakter med framför allt företagare men också till viss del invånare och föreningar.

Behovet av att stärka kommunens service och bemötande är välkänt och flera viktiga initiativ är redan i gång. För att fullt ut nå kommunens ambitionsnivåer krävs dock en bredare och mer samordnad ansats.

Den föreslagna handlingsplanen innehåller både pågående insatser och nya. De nya insatserna bygger vidare på redan identifierade utvecklingsområden och kompletterar dessa med riktade åtgärder för att fylla de gap som identifierats.

Rent konkret innebär handlingsplanen att alla medarbetare inom kommunen prioriterar kommunikation med invånare, företagare och föreningar. Det betyder att vi snabbt svarar på telefon och e-post, återkopplar samt har ett lösningsorienterat bemötande.

Handlingsplanen består utav de fyra delarna som kommundirektören fick i uppdrag att säkerställa samt insatser som övergripande stödjer uppdraget. Tillsammans skapar de en helhet som syftar till att ge effekt på kommunens service och bemötande och ett ännu bättre företagsklimat på totalen.

Initiativet kommer att följas upp i ordinarie uppföljning såsom årsredovisning och delårsrapport. Utöver det kommer handlingsplanen att följas upp vid de dialog- och uppföljningsmöten som Kommundirektör har med respektive Förvaltningschef samt vid dialoger i kommunledningsgruppen. Dessutom har varje chef ansvar för att säkerställa att bemötande och servicenivå följs upp i medarbetarsamtal.

1.1 Korta handläggningstider, särskilt inom bygglov, markupplåtelser, miljö och tillstånd.

Insatserna nedan fokuserar på följande områden:

- Förbättrad kundresa och ökad tillgänglighet
- Kortare handläggningstider och effektivare processer
- Stärkt dialog och samverkan med berörda målgrupper
- Förenkling genom digitalisering
- Kontinuerlig utveckling utifrån kundernas behov

Insats	Beskrivning	Tidplan
Förbättrad kundresa genom bygga-hus-processen	Förbättra kundens väg genom hela bygga-hus-processen, från ansökan till slutbesked, genom tydligare arbetssätt, bättre uppföljning och tydligare information om nästa steg för att skapa en mer förutsägbar process.	Start hösten 2026
Kompleta bygglovsansökningar från start	Utveckla bygglovsprocessen så att invånare och företag får bättre stöd att göra rätt från början genom tydligare information, vägledning och stöd inför ansökan.	Q2 2027
Kundfokuserad tillsynsprocess	Förbättra tillsynsprocessen genom tydligare besked, bättre återkoppling och ökad förutsägbarhet för invånare och företag.	2026
Förbättrade miljö- och tillståndprocesser	Genomföra riktade förbättringar i prioriterade miljö- och tillståndprocesser för att skapa tydligare ärendeflöden och kortare ledtider.	2026–2027
Kontinuerligt förbättringsarbete	Följa upp genomförda förbättringar inom serveringstillstånd, livsmedel och tobak samt fortsätta utveckla verksamheten utifrån kundernas behov.	2026–2027
Effektivare upphandlingsprocess	Strukturera insamlingen av inköpsbehov och införa digitalt verktyg för att korta ledtiderna i inköp och upphandling.	2026
Kortare handläggningstid för tilläggsbelopp	Utveckla arbetssätt för att skapa kortare handläggningstider för friskolor.	2026
Snabbare handläggningstider och tydligare process för fristående förskolor och skolor.	Bättre framförhållning, tydligare information och enklare ansökningsförfarande.	2026
Effektivare detaljplaneprocesser	Stärka samverkan mellan kommunen och privata aktörer i detaljplaneprocessen för att skapa en tydligare struktur, gemensam målbild och effektivare processer.	2027
Gemensam modell för kundresan	Utveckla en sammanhållen kundresa mellan Kundcenter och Bygg- och miljö för tydligare kontaktvägar, ansvar och effektivare handläggning.	2026
Förenkla och digitalisera processer	Utveckla och digitalisera processer, exempelvis inom färdtjänst, parkering, VA, grävtillstånd och skadestånd, för enklare kundresor, tydligare hantering och effektivare handläggning.	pågår -2027

1.2 Utbildning i bemötande, kommunikation och myndighetsutövning

Insatserna nedan fokuserar på följande områden:

- Stärkt kompetens inom bemötande, service och myndighetsutövning
- Gemensamma arbetssätt för ett professionellt och enhetligt bemötande
- Praktisk träning och erfarenhetsutbyte i kundmöten
- Regional samverkan för stärkt servicekultur och företagsklimat

Insats	Beskrivning	Tidplan
Säkerställa tillgänglighet och återkoppling	Stärka kommunens service genom att säkerställa hög tillgänglighet på e-post och telefon, samt snabb återkoppling och ett professionellt och lösningsorienterat bemötande i kontakten med invånare, företag och föreningar.	Start hösten 2026
Kommungemensam utbildning	Ta fram och införa en kommungemensam utbildning inom bemötande, service och myndighetsutövning.	2027
Utveckling av träningsmiljöer för bemötande	Utreda och utveckla möjligheter att träna bemötande i realistiska, virtuella, situationer för medarbetare som möter invånare och företagare.	2026
Utbildnings- och träningsinsatser	Genomföra utbildnings- och träningsinsatser samt utveckla gemensamma arbetssätt inom Kundcenter och Bygg- och miljö för att stärka bemötande, kommunikation och återkoppling i kontakten med invånare och företagare	2026–2027
Fördjupningsutbildningar	Erbjuda fördjupningsutbildningar inom bemötande, service och myndighetsutövning.	2026–2027
Regional utbildning	Undersöka möjligheterna för en regional utbildning med fokus på företagsklimat för handläggare som möter företag inom myndighetsområden som omfattas av Insikt	2026–2027

1.3 Uppföljning av bemötande och service

Insats	Beskrivning	Tidplan
Uppdaterad arbetsgivarpolicy	Tydliggöra i arbetsgivarpolicy att arbetsplatskulturen omfattar mötet med invånare, företag och andra externa aktörer.	2026
Service i medarbetarsamtal	Ta fram stödfrågor som stärker fokus på bemötande och service i medarbetarsamtal.	2026
Dialog på arbetsplatsträffar	Ta fram stöd för dialog och reflektion kring bemötande och service för arbetsplatsträffar (APT).	2026

1.4 Mätning av kundnöjdhet i realtid

Insats	Beskrivning	Tidplan
Gemensam modell för kundnöjdhet	Ta fram ett gemensamt arbetssätt för att löpande mäta, analysera och följa upp kundnöjdhet.	2027–2028

1.5 Övergripande insatser för ännu bättre företagsklimat

Insatserna nedan fokuserar på följande områden:

- Stärkt dialog och samverkan med näringslivet
- Ökad kunskap om företagens behov och utvecklingsmöjligheter
- Förbättrad kommunikation och erfarenhetsutbyte

Insats	Beskrivning	Tidplan
Etablera en återkommande struktur för dialog med näringslivet	Ta fram en struktur för återkommande dialog med företag i Kungsbacka mellan ledande politiker och kommunledning. Exempelvis företagsbesöksvecka, branschdialoger, företagsföreningar, Mötesplats Näringsliv-Kommun mm.	2027
Samverkansdriven företagsutveckling	Satsning för att stärka kontakten och dialogen mellan kommunen och de mellanstora företagen i Kungsbacka för att få ökad information om företagens behov och utvecklingsmöjligheter samt undersöka hur vi kan stödja dem i deras utveckling.	2027
Studiebesök hos andra kommuner som visar goda resultat	Tillsammans med ledande politiker och kommunledning besöka kommuner som Täby, Nacka, Solna.	2027
Insikt och analys	Systematisera insamlandet av insikter och analyser av näringslivet för att bättre förstå hur vi kan engagera oss.	2027
Lägesbilder	Samla och analysera information om näringslivets utveckling, utmaningar och möjligheter för att ge kommunledningen ett aktuellt beslutsunderlag.	2027
Utvecklad kommunikation	Stärker upp Vi är Kungsbacka med fokus på målgruppen näringsliv samt utveckla arbetssätt som gör att företag får information i frågor som är viktiga för dem.	2027
Stärkt samverkan mellan skola och arbetsliv	Kommunen stärker och systematiserar samverkan mellan skola och näringsliv genom hela utbildningskedjan.	2026–2027
Tidig dialog i upphandlingar	Stärka dialogen med näringslivet genom tidiga dialoger i upphandlingsprocessen.	2026

1.6 Uppföljning av initiativet

Kommunstyrelsens förvaltning ansvarar för att initiativets olika insatser går att följa upp som en del av ordinarie uppföljning.

Alla förvaltningar ansvarar för att följa upp de olika insatserna och dess effekter som en del av ordinarie uppföljning.

Initiativ

Höjd kvalitet i bemötande, service och handläggning

Kungsbacka ska vara en kommun där invånare och företag möts av ett professionellt, snabbt och lösningsorienterat bemötande. Resultatet i olika mätningar visar att vi inte lever upp till den ambitionsnivå som Alliansen och kommunens invånare förväntar sig. För att stärka förtroendet och förbättra kommunens attraktivitet krävs nu ett tydligt fokus på servicekultur, effektivitet och rättssäkerhet.

Vi vill se ett skärpt serviceuppdrag för hela organisationen för att förbättra tillgänglighet, tydlighet i kommunikation, förutsägbarhet i handläggning och ge ett bra bemötande. Alla verksamheter ska arbeta med en väg in för att invånare och företag ska slippa bollas runt dessutom ska det tydliggöras med mätbara svarstider.

Kommunstyrelsen ger kommundirektören i uppdrag att säkerställa:

- Förvaltningarna ska redovisa planer för att korta handläggningstider, särskilt inom bygglov, markupplåtelser, miljö och tillstånd.
- Kommunen ska införa obligatoriska utbildningspaket i bemötande, kommunikation och myndighetsutövning för alla medarbetare med externa kontakter samt säkerställa hög tillgänglighet.
- Chefer ska säkerställa att bemötande och servicenivå följs upp i medarbetarsamtal och verksamhetsplaner.
- Ta fram ett system och process för att mäta kundnöjdhet i realtid

Initiativet följs upp i ordinarie uppföljning men planerna ska redovisas i Q3 2026

Lisa Andersson (M), Fredrik Hansson (C), Fredrik Kollberg (Kd),

Emanuel Forsell (M), Monica Neptun (L)

Antagande av uppdaterad arbetsgivarpolicy

Förslag till beslut i kommunfullmäktige

Kommunfullmäktige antar uppdaterad arbetsgivarpolicy, daterad 2026-08-25.

Arbetsgivarpolicy, antagen av kommunfullmäktige 2019-06-11, § 86, upphör samtidigt att gälla.

Sammanfattning av ärendet

Den 11 juni 2019 antog kommunfullmäktige en ny arbetsgivarpolicy som var kommunens första samlade styrdokument för arbetsgivarfrågor. Tidigare var arbetsgivarfrågorna utspridda i flertalet olika styrdokument.

Sedan antagandet av arbetsgivarpolicyen har vissa delar utvecklats. Som ett led i att genomföra kommunfullmäktiges innovationsdirektiv har bland annat arbetsplatskulturens fyra hörnstenar uppdaterats. Under 2024 gjordes den fjärde hörnstenen *Tänker Nytt* om till *Gör Nytt*. Ändringen syftar till att tydliggöra att kommunen behöver förändras för att möta framtidens utmaningar och bygga en kultur för innovation. I förhållande till arbetsplatskulturen har också det externa perspektivet och näringslivet betonats.

Kungsbacka kommun har implementerat Försvarshögskolans modell för Utvecklande medarbetarskap vilket också föranleder behov av uppdatering av det aktuella styrdokumentet.

Utöver ovan nämnda förändringar och tillägg har arbetsgivarpolicyen också genomgått språkliga förbättringar och förenklingar.

Kommunstyrelsens arbetsutskott har fått information om att uppdatering av arbetsgivarpolicyen ska göras och det har även getts information till facklig samverkan (Central samverkansgrupp) om den uppdaterade versionen.

Beslutsunderlag

Kommunstyrelsens förvaltnings tjänsteskrivelse, 2026-08-25

Arbetsgivarpolicy, 2025-05-12

Arbetsgivarpolicy, antagen av kommunfullmäktige 2019-06-11, § 86, med ändringsmarkeringar

Kommunfullmäktige 2019-06-11, § 86

Beslutet skickas till

Samtliga nämnder

Beskrivning av ärendet

Arbetsgivarpolicyn uttrycker Kommunfullmäktiges riktning för personalpolitiken. Arbetsgivarpolicyn anger principer och vägledning för alla anställda, såväl medarbetare som chefer i Kungsbacka kommun.

Arbetsgivarpolicyn beskriver kommunens förhållningssätt inom fyra områden: *ledarskap och medarbetarskap, kompetensförsörjning och ständig utveckling, arbetsmiljö och hälsa, samt uppmärksamma och premiera*. Tillsammans gör dessa områden det möjligt för Kungsbacka kommun att vara en attraktiv och hållbar arbetsgivare, samtidigt som vi bedriver en framtidsorienterad arbetsgivarpolitik.

Konceptet Utvecklande Medarbetarskap har sedan 2022 införts på bred front i Kungsbacka kommun genom olika utbildningar och APT-material. Konceptet har också inkluderats i kriterierna i utvecklingssamtal och bedömningssamtal samt använts vid rekryteringar.

Rickard Vidlund
Kommundirektör

Anders Johansson
Biträdande kommundirektör

Kungsbacka

Arbetsgivarpolicy

En framtidsorienterad arbetsgivarpolitik

I arbetsgivarpolicyen beskrivs kommunens förhållningssätt inom fyra områden som tillsammans gör Kungsbacka kommun till en attraktiv och hållbar arbetsgivare.

Dokumentegenskaper:	Titel: Arbetsgivarpolicy, Skapat av: KSF HR
Beslutad av:	[Klicka och skriv beslutsinstans, datum och paragraf]
Gäller från:	[Klicka eller tryck här för att ange datum]
Ansvarig förvaltning:	Kommunstyrelsens förvaltning
Kontakt:	Kungsbacka direkt 0300-83 40 00 info@kungsbacka.se Kungsbacka kommun, 434 81 Kungsbacka www.kungsbacka.se

I Kungsbacka växer framtiden

Kungsbacka kommuns vision 2030 säger:

"...Kungsbacka kommun möter utmaningar med mod, nytänkande och samarbete. Vi löser vårt uppdrag på ett innovativt sätt som överträffar invånarnas förväntningar, och är en förebild för andra. Här jobbar människor som vill, vågar och kan."

Visionen ska vägleda kommunens medarbetare i det dagliga arbetet och ge en riktning för vad vi ska uppnå.

Vår arbetsplatskultur

Kungsbacka kommuns arbetsplatskultur vägleder vårt dagliga agerande, såväl internt som externt, för att nå visionen. Genom att leverera, göra nytt, samarbeta och välkomna skapar vi tillsammans en god arbetsplats där vi åstadkommer bästa möjliga resultat för våra invånare och vårt näringsliv.

Vi gör nytt

Vi gör på nya sätt, tillsammans med dem vi är till för. Vi är modiga och vågar testa – trots att vi vet att vi inte alltid lyckas direkt. Vi jobbar målmedvetet – vi lär och provar igen. Det kommer inspirera andra på samma sätt som du inspireras av dem och av omvärlden.

Vi välkomnar

Vi anstränger oss för att alla ska känna sig välkomna, sedda och hörda. Varje nytt möte ger oss energi och vilja att utvecklas för att bli ännu bättre på det vi gör

Vi levererar

Vi gör alltid vårt bästa för våra invånares bästa. Vi tar ansvar, visar omtanke och levererar på toppnivå.

Vi samarbetar

Vi strävar alltid efter att ta fram det bästa hos varandra. Vi delar med oss av våra erfarenheter och arbetar prestigelöst tillsammans. Inte bara för att det är effektivt, utan för också för att jobbet blir så mycket roligare då.

Vad är en Arbetsgivarpolicy?

Arbetsgivarpolicyen uttrycker Kommunfullmäktiges riktning för personalpolitiken. Arbetsgivarpolicyen anger principer och vägledning för alla anställda, såväl medarbetare som chefer i Kungsbacka kommun.

Arbetsgivarpolicyen beskriver kommunens förhållningssätt inom fyra områden: *ledarskap och medarbetarskap, kompetensförsörjning och ständig utveckling, arbetsmiljö och hälsa, samt uppmärksamma och premiera*. Tillsammans gör dessa områden det möjligt för Kungsbacka kommun att vara en attraktiv och hållbar arbetsgivare, samtidigt som vi bedriver en framtidsorienterad arbetsgivarpolitik.

Med grund i arbetsgivarpolicyen finns det planer och regler som mer detaljerat reglerar HR-arbetet.

Kungsbacka kommuns arbetsgivarpolicy

Medarbetarna är organisationens viktigaste tillgång i arbetet mot Kungsbackas vision. Det är dig invånarna möter ute i kommunens verksamheter och du är grunden för att verksamheten ska kunna utvecklas och bli ännu bättre. Policyen beskriver vad arbetsgivaren förväntar sig av dig och vad du kan förvänta dig av Kungsbacka kommun som arbetsgivare. Vi tror nämligen att det handlar om att ge och ta.

Medarbetarskap och ledarskap

Kungsbacka kommun är en attraktiv arbetsgivare med modiga och medskapande medarbetare och ledare. Alla tar ansvar och visar tillit till varandra för att Kungsbacka kommun ska kunna fullgöra sitt uppdrag gentemot våra invånare. Det dagliga samarbetet bygger på dialog som präglas av respekt för varandras åsikter och olikheter. Du välkomnar nya sätt att arbeta, och har modet att pröva nya vägar och samarbeten för att bidra till bästa nytta för dem vi är till för. Genom ett utvecklande medarbetarskap är du som medarbetare ett föredöme för andra, inspirerar, motiverar och visar personlig omtanke om dina kollegor.

Är du chef förväntas du ha en tydlig arbetsgivarkompass och kan utifrån detta fatta kloka beslut. Genom ett utvecklande ledarskap uppmuntrar du nyskapande och kreativitet. Du inspirerar dina medarbetare så att de utvecklar sina förmågor. Du skapar delaktighet kring Kungsbacka kommuns vision och mål. Du tycker om att leda andra människor och bygger tillitsfulla relationer med medarbetarna.

Arbetsmiljö och hälsa

I Kungsbacka kommun är varje medarbetare medveten om och bidrar till en god arbetsmiljö. Detta möjliggör ett hållbart arbetsliv och ger samtidigt förutsättningar för dig att skapa värde för invånarna. Genom ett utvecklande medarbetarskap gör du skillnad i verksamhetens mål, resultat och utveckling.

Kungsbacka kommun är en drogfri arbetsplats, det innebär ett absolut förbud för alla att vara påverkade av eller använda alkohol och droger i arbetet.

Kungsbacka kommun är en jämlik och jämställd arbetsplats som kännetecknas av ett inkluderande klimat där alla har ett ansvar för att motverka trakasserier, kränkningar och diskriminering.

Kompetensförsörjning och ständig utveckling

Kungsbacka kommun attraherar, rekryterar och utvecklar kompetenta medarbetare. Vi utmanar oss själva och andra att vara nyfikna och lära, dela erfarenheter och våga pröva nya arbetssätt. På så vis utvecklar vi oss som medarbetare och organisation för att bidra till en välfärd för invånarnas bästa.

Individens kompetensutveckling är ett villkor för att göra både organisationen och individen konkurrenskraftig och rustad för en hög förändringstakt. Medarbetarna ser sig själva som en tillgång och ser det som en självklarhet att delta i utvecklingen av våra olika verksamheter.

Uppmärksamma och premiera

Det är genom vår kompetens, motivation och handlingskraft som vi når goda resultat. Lönen speglar i vilken grad medarbetaren bidrar till verksamhetens mål och resultat, och är ett av flera verktyg för att utveckla och styra verksamheten mot de uppsatta målen.

Lönebildning är en integrerad del i budget- och verksamhetsplaneringen och bedrivs på ett ekonomiskt ansvarsfullt sätt. Lönesättning inom Kungsbacka kommun är fri från diskriminering.

Vi ser varandra och uppmärksammar varandras insatser genom kontinuerlig dialog och feedback.

Ansvar och uppföljning

HR på kommunstyrelsens förvaltning ansvarar för dokumentet och uppföljning av policyn.

Kungsbacka

Arbetsgivarpolicy

En framtidsorienterad arbetsgivarpolitik

I arbetsgivarpolicyen beskrivs kommunens förhållningssätt inom fyra områden som tillsammans gör Kungsbacka kommun till en attraktiv och hållbar arbetsgivare.

Dokumentegenskaper:	Titel: Arbetsgivarpolicy, Skapat av: KSF HR
Beslutad av:	[Klicka och skriv beslutsinstans, datum och paragraf]
Gäller från:	[Klicka eller tryck här för att ange datum]
Ansvarig förvaltning:	Kommunstyrelsens förvaltning

Kontakt:

Kungsbacka direkt 0300-83 40 00 | info@kungsbacka.se

Kungsbacka kommun, 434 81 Kungsbacka

www.kungsbacka.se

Kungsbacka kommun • 0300-83 40 00 • info@kungsbacka.se • kungsbacka.se

I Kungsbacka växer framtiden

Så lyder rubriken för Kungsbacka kommuns vision för år 2030. Visionen säger bland annat att: **Kungsbacka kommuns vision 2030 säger:**

*"...Kungsbacka kommun möter utmaningar med mod, nytänkande och samarbete. Vi löser vårt uppdrag på ett innovativt sätt som överträffar invånarnas förväntningar, och är en förebild för andra. Här jobbar människor som vill, vågar och kan."*¹

Visionen ska vägleda kommunens medarbetare i det dagliga arbetet och ge en riktning **mot vad som ska åstadkommas. för vad vi ska uppnå.**

Vill, vågar, kan Vår arbetsplatskultur

Kungsbacka kommuns arbetsplatskultur, **vill, vågar, kan** visar vägen för agerandet i vardagen **vägleder vårt dagliga agerande, såväl internt som externt,** för att nå visionen. Genom att leverera, **tänka göra** nytt, samarbeta och välkomna skapar vi tillsammans en god arbetsplats där vi åstadkommer bästa möjliga resultat för våra invånare **och vårt näringsliv.**

¹ Utdrag ur Kungsbacka kommuns vision som politiken fastställt ska gälla fram till år 2030.

Vi gör nytt

Vi gör på nya sätt, tillsammans med dem vi är till för. Vi är modiga och vågar testa – trots att vi vet att vi inte alltid lyckas direkt. Vi jobbar målmedvetet – vi lär och prövar igen. Det kommer inspirera andra på samma sätt som du inspireras av dem och av omvärlden.

Vi välkomnar

Vi anstränger oss för att alla ska känna sig välkomna, sedda och hörda. Varje nytt möte ger oss energi och vilja att utvecklas för att bli ännu bättre på det vi gör

Vi levererar

Vi gör alltid vårt bästa för våra invånares bästa. Vi tar ansvar, visar omtanke och levererar på toppnivå.

Vi samarbetar

Vi strävar alltid efter att ta fram det bästa hos varandra. Vi delar med oss av våra erfarenheter och arbetar prestigelöst tillsammans. Inte bara för att det är effektivt, utan för också för att jobbet blir så mycket roligare då.

Vad är en arbetsgivarpolicy?

Arbetsgivarpolicyen uttrycker Kommunfullmäktiges riktning för personalpolitiken. är ett uttryck för politikens vilja att bedriva HR-arbete i Kungsbacka kommun. Arbetsgivarpolicyen anger principer och vägledning för alla anställda i Kungsbacka kommun, såväl medarbetare som chefer i Kungsbacka kommun.

I Arbetsgivarpolicyen beskrivs Arbetsgivarpolicyen beskriver kommunens förhållningssätt inom fyra områden: *ledarskap & medarbetarskap, kompetensförsörjning och ständig utveckling, arbetsmiljö och hälsa, samt uppmärksamma och premiera.* Sammantaget Tillsammans gör dessa områden det möjligt för Kungsbacka kommun att vara en attraktiv och hållbar arbetsgivare, samtidigt som vi kan driva bedriver en framtidsorienterad arbetsgivarpolitik.

Kopplat till denna arbetsgivarpolicy Med grund i arbetsgivarpolicyen finns det planer och regler som mer detaljerat reglerar HR-arbetet, exempelvis regler för jämlikhet och jämställdhet och regler för bisyssla.

Kungsbacka kommuns arbetsgivarpolicy

Medarbetarna är organisationens viktigaste tillgång i arbetet mot Kungsbackas vision. Det är dig invånarna möter ute i kommunens verksamheter och du är grunden för att verksamheten ska kunna utvecklas och bli ännu bättre. I policyen uttrycks Policyen beskriver vad arbetsgivaren förväntar sig av dig och vad du kan förvänta dig av Kungsbacka kommun som arbetsgivare. Vi tror nämligen att det handlar om att ge och ta.

Medarbetarskap och ledarskap

Kungsbacka kommun är en attraktiv arbetsgivare med modiga och medskapande medarbetare och ledare. Alla tar ansvar och visar tillit till varandra för att Kungsbacka kommun ska kunna fullgöra sitt uppdrag gentemot våra invånare. Vårt Det dagliga samarbete bygger på dialog som präglas av respekt för varandras åsikter och olikheter. Du välkomnar nya sätt att arbeta, och har modet att pröva nya vägar och samarbeten för att bidra till bästa nytta för dem vi är till för. Genom ett utvecklande medarbetarskap är du som medarbetare ett föredöme för andra, inspirerar, motiverar och visar personlig omtanke om dina kollegor.

Är du dessutom chef förväntas du ha en tydlig arbetsgivarkompass och kan utifrån detta fatta kloka beslut. Genom ett utvecklande ledarskap uppmuntrar du nytänkande nyskapande och kreativitet. Du inspirerar dina medarbetare så att de vill, vågar och kan utveckla sina egna förmågor. Du skapar delaktighet kring Kungsbacka kommuns vision och mål. Du tycker om att leda andra människor och bygger tillitsfulla relationer med medarbetarna.

Arbetsmiljö och hälsa

I Kungsbacka kommun är varje medarbetare medveten om och bidrar till en god arbetsmiljö. Detta möjliggör ett hållbart arbetsliv och ger samtidigt förutsättningar för dig att skapa värde för invånarna. Genom delaktighet och medskapande ett utvecklande medarbetarskap ges möjlighet att göra gör du skillnad i verksamhetens mål, resultat och utveckling.

Kungsbacka kommun är en drogfri arbetsplats, det innebär ett absolut förbud för alla att vara påverkade av eller bruka använda alkohol och droger i arbetet.

Kungsbacka kommun är en jämlik och jämställd arbetsplats som kännetecknas av ett inkluderande klimat där alla har ett ansvar för att motverka trakasserier, kränkningar och diskriminering.

Kompetensförsörjning och ständig utveckling

Kungsbacka kommun är en attraktiv arbetsgivare som attraherar, rekryterar och utvecklar kompetenta medarbetare. Vi utmanar oss själva och andra att vara nyfikna tänka och lära, dela erfarenheter och våga pröva nya arbetssätt. På så vis utvecklar vi oss som medarbetare och organisation för att bidra till en välfärd för invånarnas bästa. nytt för att bidra till en välfärd för invånarnas bästa. Genom att våra medarbetare är nyfikna, delar erfarenheter och vågar prova nytt, lär vi av varandra och utvecklas som medarbetare och organisation. Individens kompetensutveckling är ett villkor för att göra både organisationen och individen konkurrenskraftig och rustad för en hög förändringstakt. Medarbetarna ser sig själva som en tillgång och ser det som en självklarhet att delta i verksamhetsutvecklingen av våra olika verksamheter.

Uppmärksamma och premiera

Det är genom vår kompetens, motivation och handlingskraft som vi når goda resultat. Lönen speglar i vilken grad medarbetaren bidrar till verksamhetens mål och resultat, och är ett av flera verktyg för att utveckla och styra verksamheten mot de uppsatta målen.

Lönebildning är en integrerad del i budget- och verksamhetsplaneringen och bedrivs på ett ekonomiskt ansvarsfullt sätt. Lönesättning inom Kungsbacka kommun är fri från diskriminering.

Vi ser varandra och uppmärksammar varandras insatser genom kontinuerlig dialog och feedback.

Ansvar och uppföljning

HR på kommunstyrelsens förvaltning (kommunledningskontoret) ansvarar för dokumentet och uppföljning av policyn.

Beslutad av: Kommunfullmäktige 11 juni 2019, KS/2019:209

Gäller från: 11 juni 2019

Ansvarig förvaltning: Kommunstyrelsens förvaltning

Kontakt: Kungsbacka direkt 0300-83 40 00, info@kungsbacka.se

Kungsbacka kommun, 434 81 Kungsbacka
kungsbacka.se

§ 86

Antagande av arbetsgivarpolicy
Dnr KS/2019:209**Beslut**

Kommunfullmäktige beslutar att anta förslag till arbetsgivarpolicy. I samband med antagande av arbetsgivarpolicy upphör följande dokument att gälla:

Policy för ledarskap och medarbetarskap (05), policy för rekrytering (08), policy för jämställdhet (08), policy för arbetsmiljö (05), bilaga till arbetsmiljöpolicy – riktlinjer elektromagnetisk strålning (08), policy för rehabilitering (09), policy för en drogfri arbetsplats (08), policy för lön (10) och policy för pension (08).

Sammanfattning av ärendet

Utifrån att många styrdokument inom HR-området är gamla och ej uppdaterade, har det förelegat ett behov av en omfattande översyn av dokumenten. Många andra offentliga organisationer samlar styrningen inom en gemensam arbetsgivarpolicy och det är en önskad utveckling även för Kungsbacka kommun. Vid avstämning i kommunstyrelsens arbetsutskott 3 oktober 2017 fick kommundirektören i uppdrag att skapa en ny övergripande arbetsgivarpolitisk policy med underliggande struktur. HR-enheten på kommunledningskontoret har gjort en genomgång av samtliga policydokument och parallellt med detta omvärldsbevakat hur andra jämförbara kommuner utformat sina styrdokument. Utifrån detta har en samlad arbetsgivarpolicy formulerats vilken har förankrats i hela kommunens HR-organisation.

Beslutsunderlag

Kommunstyrelsen 2019-05-28, § 151

Kommunstyrelsens arbetsutskott 2019-05-07, § 157

Kommunledningskontorets tjänsteskrivelse, 2019-02-05

Policy för ledarskap och medarbetarskap (05)

Policy för rekrytering (08)

Policy för jämställdhet (08)

Policy för arbetsmiljö (05)

Bilaga till arbetsmiljöpolicy – riktlinjer elektromagnetisk strålning (08)

Policy för rehabilitering (09)

Policy för en drogfri arbetsplats (08)
Policy för lön (10)
Policy för pension (08)
Kungsbacka kommuns arbetsgivarpolicy
Kommunstyrelsens arbetsutskott 2017-10-03, § 298

Beslutsgång

Ordförande Anders Ekström (M) finner att det finns ett förslag till beslut, det vill säga kommunstyrelsens förslag, och att kommunfullmäktige bifaller det.

Beslutet skickas till

Kommunledningskontoret: HR

Datum
2026-08-12Diarienummer
KS-2026-00400**Kungsbacka**

Svar på Landsbygds- och infrastrukturdepartementets remiss av Boverkets redovisning av uppdrag att föreslå ändringar i trafikbullerförordningen

Förslag till beslut i Kommunstyrelsen

Kommunstyrelsen antar yttrande, daterat 2026-08-21, och översänder det som sitt svar till Landsbygds- och infrastrukturdepartementet.

Sammanfattning av ärendet

I april 2025 fick Boverket i uppdrag av regeringen att utreda och föreslå betydande ändringar i förordningen (2015:216) om trafikbuller vid bostadsbyggnader, trafikbullerförordningen. I uppdraget ingick att särskilt utreda förutsättningarna för att komplettera 4 § trafikbullerförordningen med ett alternativ där så kallad skyddad sida för varje bostad ersätts med gemensamma vistelsezoner med god ljudmiljö i anslutning till bostadsbyggnaden. Syftet med uppdraget var att kraftigt förenkla detaljplanprocessen enligt plan- och bygglagen (2010:900), PBL, och möjliggöra ett ökat och mer differentierat bostadsutbud. Uppdraget har nu slutredovisats och rapporten har skickat på remiss till Kungsbacka kommun. Boverket föreslår att kravet på att minst hälften av bostadsrummen ska orienteras mot en ljuddämpad sida tas bort. Inomhusbuller ska därmed hanteras som ett tekniskt egenskapskrav i byggprocessen i stället för i detaljplanen.

Beslutsunderlag

Kommunstyrelsens förvaltnings tjänsteskrivelse, 2026-08-12
Yttrande, 2026-08-21
Nämnden för Miljö och hälsoskydd, 2026-08-13, § 103
Nämnden för Miljö och hälsoskydds yttrande, 2026-08-12
Byggnadsnämnden, 2026-08-20, § 116
Byggnadsnämndens yttrande, 2026-08-06

Beslutet skickas till

Boverket
Nämnden för Miljö och hälsa
Byggnadsnämnden

Beskrivning av ärendet

Boverket föreslår att kravet på att minst hälften av bostadsrummen ska orienteras mot en ljuddämpad sida tas bort. Inomhusbuller ska därmed hanteras som ett tekniskt egenskapskrav i byggprocessen i stället för i detaljplanen. Kravet på en ljuddämpad sida utomhus kvarstår, vilket innebär att trafikbuller även fortsättningsvis behöver utredas i detaljplaneskedet.

Förslaget innebär en förenklad detaljplaneprocess och större flexibilitet vid utformning av bostäder. Samtidigt pekar Boverket på risker för försämrad ljudmiljö och negativa hälsoeffekter, bland annat genom att fler bostäder kan orienteras enbart mot bullerutsatta sidor och att bostäder i vissa fall kan komma att lokaliseras i mer bullerutsatta miljöer än i dag. Boverket bedömer därför att utvecklingen behöver följas upp.

Nämnden för Miljö & Hälsoskydd tillstyrker förslaget. Nämnden framhåller framför allt att förändringen kan ge större flexibilitet i planering och bostadsutformning och minska behovet av detaljerad styrning av planlösningar i ett tidigt skede. Samtidigt betonas vikten av en god ljudmiljö, särskilt i bostäder och för barn. Nämnden bedömer att kvarvarande krav på bullerskydd och inomhusmiljö ger ett tillräckligt skydd och att risken för framtida klagomål och tillsyn inte utgör tillräckliga skäl för att behålla dagens regler.

Byggnadsnämnden tillstyrker de föreslagna ändringarna och bedömer att de i huvudsak får begränsad påverkan på kommunens handläggning. Nämnden ser samtidigt en viss risk för att fler bostadsrum kan komma att exponeras mot bullerutsatta sidor och att bullerutredningar i vissa mindre bygglovsärenden kan behöva krävas in oftare. Nämnden bedömer dock att risken för större negativa hälsokonsekvenser är liten och tillstyrker även att undantaget för bostäder om högst 35 kvadratmeter tas bort.

Kommunstyrelsens förvaltning bedömer att en central fråga för kommunen är hur lämplighetsbedömningen enligt PBL ska göras när fler frågor lämnas till den efterföljande byggprocessen. Även om den tekniska lösningen för exempelvis inomhusbuller inte ska regleras i detaljplanen behöver kommunen ha ett tillräckligt underlag för att kunna bedöma att marken och den bebyggelse som planen medger är lämplig för bostäder. Boverket framhåller också att kommunen i särskilt problematiska bullersituationer redan i detaljplaneskedet kan behöva bedöma om kraven på inomhusbuller faktiskt går att uppfylla när planen genomförs.

Detta innebär en viktig gränsdragning mellan plan- och byggprocessen. Kommunen ska inte detaljprojektera byggnaden eller ange exakt hur tekniska egenskapskrav ska uppfyllas, men behöver samtidigt undvika att frågor som är avgörande för markens och bebyggelsens lämplighet skjuts över till ett senare skede. Mot bakgrund av de nya byggreglernas större fokus på byggherrens ansvar och den ökade möjligheten till externa bedömningar i byggprocessen blir det därför särskilt viktigt att tydliggöra vilket underlag kommunen behöver kräva i detaljplaneskedet för att kunna göra en tillräckligt säker lämplighetsbedömning.

Rickard Vidlund
Kommundirektör

Lovisa Eld
Samhällsbyggnadschef

Till
Landsbygds- och infrastrukturdepartementetDatum
2026-08-21Ert diarienummer
LI2026/00657Diarienummer
KS-2026-00400

Yttrande över Landsbygds- och infrastrukturdepartementets remiss: Redovisning av uppdrag att föreslå ändringar i trafikbullerförordningen

Sammanfattande inställning

Kungsbacka kommun tillstyrker de föreslagna ändringarna i trafikbullerförordningen.

Kommunen bedömer att förändringen kan ge större flexibilitet vid planering och utformning av bostäder och i vissa projekt minska behovet av att styra bostädernas planlösningar i ett tidigt skede. Samtidigt bedöms påverkan på kommunens handläggning bli begränsad. Det är dock viktigt att ansvarsfördelningen mellan planprocessen och den efterföljande byggprocessen är tydlig, så att frågor som är avgörande för markens och bebyggelsens lämplighet inte skjuts över till ett senare skede.

Kommunen bedömer sammantaget att förslaget innebär en rimlig avvägning mellan behovet av ett flexibelt regelverk för bostadsbyggande och behovet av att skydda människors hälsa.

Kommunens inställning i detalj

Kommunens erfarenhet är att exploatörer vid planering av flerbostadshus ofta tar fram relativt detaljerade ritningar och planlösningar redan i ett tidigt skede. Kommunen känner därför inte fullt ut igen den problembild som innebär att nuvarande bullerkrav generellt leder till en alltför detaljerad styrning av planlösningar i detaljplaner. Samtidigt kan dagens regler i vissa projekt begränsa möjligheterna att utforma byggnader och bostäder. Den praktiska betydelsen av förändringen bedöms därför kunna variera mellan olika projekt.

Kommunen bedömer att bullerutredningar även fortsättningsvis kommer att behövas i detaljplaner och, när det är motiverat, i lov- och förhandsbeskedsärenden utanför detaljplan. För huvuddelen av handläggningen förväntas därför ingen större förändring.

I vissa förhandsbeskedsärenden för enbostadshus utanför detaljplan har kommunen kunnat bedöma att bullerfrågan kan hanteras genom att byggnaden orienteras så att en ljuddämpad sida och en lämplig uteplats kan ordnas. I sådana fall har en särskild bullerutredning inte alltid behövt tas fram inför beslutet. Det nuvarande kravet på att minst hälften av bostadsrummen ska vara vända mot den ljuddämpade sidan har då samtidigt inneburit en viss extra säkerhet för att bostaden får en god ljudmiljö.

Den föreslagna ändringen förändrar inte i sig förutsättningarna för när en bullerutredning behöver tas fram. Den innebär dock att denna extra säkerhet försvinner. I de fall där bullernivåerna vid byggnadens

övriga sidor inte har beräknats kan det därför bli viktigare att kommunen tydligt uppmärksammar frågan inför den fortsatta byggprocessen, så att behovet av åtgärder för att klara kraven på ljudnivå inomhus inte förbises.

En central fråga för kommunen är hur lämplighetsbedömningen enligt plan- och bygglagen ska göras när fler frågor lämnas till den efterföljande byggprocessen. Kommunen ska inte detaljprojektera byggnader eller ange exakt hur tekniska egenskapskrav ska uppfyllas i en detaljplan. Samtidigt behöver det redan i planläggningen finnas ett tillräckligt underlag för att bedöma att marken och den bebyggelse som detaljplanen medger är lämplig för bostadsändamål.

I särskilt problematiska bullersituationer kan det därför redan i detaljplaneskedet behöva klarläggas att de krav som senare ska uppfyllas i byggprocessen faktiskt är möjliga att uppnå. Det gäller exempelvis när bullersituationen är sådan att möjligheten att skapa en god ljudmiljö inomhus kan vara avgörande för om den planerade bostadsbebyggelsen över huvud taget är lämplig.

Kommunen ser därför ett behov av en tydlig gränsdragning mellan plan- och byggprocessen. Det är viktigt att kommunen inte behöver ta ställning till sådana tekniska lösningar som hör hemma i byggprocessen, men samtidigt att frågor som är avgörande för markens och bebyggelsens lämplighet inte skjuts fram till ett skede där detaljplanen redan har vunnit laga kraft.

Mot bakgrund av de nya byggreglernas ökade fokus på byggherrens ansvar och förändringar i hur bedömningar kan göras i byggprocessen anser kommunen att det är särskilt viktigt att tydliggöra vilket underlag kommunen behöver kunna kräva i detaljplaneskedet för att göra en tillräckligt säker lämplighetsbedömning. Ett sådant förtydligande skulle minska risken för osäkerhet i tillämpningen och för att detaljplaner antas för bebyggelse vars genomförbarhet i fråga om buller inte är tillräckligt klarlagd.

Det finns dock en risk för att en större andel bostadsrum exponeras mot bullerutsatta sidor. Det är därför viktigt att bullerfrågan uppmärksammas tillräckligt i byggprocessen.

Trafikbuller kan även fortsättningsvis medföra olägenheter och leda till klagomål och tillsyn. Kommunen bedömer dock inte att denna risk i sig utgör tillräckliga skäl för att behålla nuvarande regler om bostadsrummens orientering.

Kommunen delar även bedömningen att ett alternativ med krav på gemensam vistelseyta inte skulle innebära någon större skillnad för handläggningen. Kommunen har heller ingen invändning mot att det särskilda undantaget för bostäder om högst 35 kvadratmeter tas bort.

Datum
2026-08-13

§ 103

Dnr MH-2026-2230

Svar på Landsbygds- och infrastrukturdepartementets remiss över föreslagna ändringar i trafikbullerförordningen, enligt Boverkets rapport 2026:13

Beslut

Nämnden för Miljö & Hälsoskydd antar yttrande daterat 2026-08-12, och översänder det som sitt svar till kommunstyrelsen.

Sammanfattning av ärendet

Regeringen har skickat förslag till ändringar i trafikbullerförordningen på remiss till flera instanser, däribland Kungsbacka kommun. Förslagen bygger på Boverkets rapport 2026:13. Nämnden för Miljö & Hälsoskydd har tagit fram ett yttrande som nu överlämnas till kommunstyrelsen för fortsatt beredning.

Beslutsunderlag

Yttrande Alliansen Kungsbacka, 2026-08-12
Bygg- och miljöförvaltningens tjänsteskrivelse, 2026-08-03
Yttrande, 2026-08-03
Boverkets Rapport 2026:13 – Uppdrag att föreslå ändringar i trafikbullerförordningen, mars 2026.

Förslag till beslut på sammanträdet

Nicklas Lundahl (M) yrkar på att nämnden för Miljö & Hälsoskydd ska tillstyrka den föreslagna ändringen i trafikbullerförordningen med följande motivering;
Nämnden bedömer att förslaget ger större flexibilitet vid planering och byggande av bostäder och kan bidra till bättre förutsättningar för bostadsbyggande, utan att de grundläggande kraven på en god ljudmiljö åsidosätts.

Nils Skyman (M), Susanne Persson (M), Peter Wesley (M), Henrik Arnesson (C), Tobias Eriksson (SD) yrkar bifall till Nicklas Lundahls (M) yrkande.

Renée Sylvan (S) yrkar bifall till förvaltningens förslag.

Beslutsgång

Ordförande Niclas Nilsson (M) konstaterar att det finns två förslag till beslut, förvaltningens förslag och Nicklas Lundahls (M) med fleras yrkande.

Ordföranden (M) prövar förslaget och finner att nämnden för Miljö & Hälsoskydd bifaller Nicklas Lundahls (M) med fleras yrkande.

Beslutet skickas till

Kommunstyrelsen

Yttrande över Landsbygds- och infrastrukturdepartementets remiss över föreslagna ändringar i trafikbullerförordningen, enligt Boverkets rapport 2026:13

Sammanfattande inställning

Nämnden för Miljö & Hälsoskydd tillstyrker den föreslagna ändringen i trafikbullerförordningen som innebär att kravet på att minst hälften av bostadsrummen ska vara vända mot en ljuddämpad sida tas bort. Nämnden bedömer att förslaget ger större flexibilitet vid planering och byggande av bostäder och kan bidra till bättre förutsättningar för bostadsbyggande, utan att de grundläggande kraven på en god ljudmiljö åsidosätts.

Nämndens ställningstagande

Det finns ett stort behov av bostäder och det är viktigt att de regler som styr bostadsbyggandet inte innebär mer långtgående begränsningar än vad som är motiverat för att säkerställa en god boendemiljö. Dagens krav på att minst hälften av bostadsrummen ska vara orienterade mot en ljuddämpad sida kan i vissa fall få stor betydelse för hur en byggnad och de enskilda bostäderna kan utformas. Kravet kan även innebära att planlösningar behöver styras redan i detaljplaneskedet, trots att den slutliga utformningen av bostäderna sker först i ett senare skede. Genom den föreslagna ändringen ges byggherrar större möjlighet att anpassa utformningen efter förutsättningarna på den enskilda platsen och i det enskilda projektet. Det kan ge utrymme för fler typer av bostäder och planlösningar och samtidigt minska behovet av detaljerade regleringar i ett tidigt skede av planprocessen. Nämnden är samtidigt medveten om att trafikbuller kan ha negativa konsekvenser för människors hälsa och att en god ljudmiljö är särskilt viktig i bostaden. Detta gäller inte minst barns boendemiljö. Den föreslagna förändringen innebär dock inte att kraven på bullerskydd tas bort.

Kravet på ljuddämpad sida vid byggnaden finns kvar och krav på ljudmiljön inomhus regleras även fortsättningsvis genom byggreglerna.

Det kan inte heller uteslutas att bostäder i bullerutsatta lägen kan ge upphov till klagomål och tillsyn enligt miljöbalken. Nämnden bedömer dock inte att detta i sig utgör tillräckliga skäl för att behålla det nuvarande kravet på hur bostadsrummen ska orienteras. Frågan om en god ljudmiljö behöver i stället hanteras utifrån förutsättningarna i det enskilda projektet och genom de krav som även fortsättningsvis gäller för byggnaden och bostaden. Sammantaget anser nämnden att förslaget innebär en rimlig avvägning mellan behovet av att skydda människors hälsa och behovet av ett mer flexibelt regelverk för bostadsbyggande. Nämnden tillstyrker därför den föreslagna ändringen.

Alliansen Kungälv

Moderaterna – Kristdemokraterna – Centerpartiet - Liberalerna

§ 115

Dnr BN-2026-00128

Svar på Landsbygds- och infrastrukturdepartementets remiss över föreslagna ändringar i trafikbullerförordningen, enligt Boverkets rapport 2026:13

Beslut

Byggnadsnämnden antar yttrande daterat 2026-08-06, och översänder det som sitt svar till kommunstyrelsen.

Byggnadsnämnden förklarar paragrafen omedelbart justerad.

Sammanfattning av ärendet

Regeringen har skickat förslag till ändringar i trafikbullerförordningen på remiss till flera instanser, däribland Kungsbacka kommun. Förslagen bygger på Boverkets rapport 2026:13. Byggnadsnämnden har tagit fram ett yttrande som nu överlämnas till kommunstyrelsen för fortsatt beredning.

Beslutsunderlag

Bygg- och miljöförvaltningens tjänsteskrivelse, 2026-08-06

Yttrande, 2026-08-06

Boverkets Rapport 2026:13 – Uppdrag att föreslå ändringar i trafikbullerförordningen, mars 2026

Beslutsgång

Ordförande Thure Sandén (M) konstaterar att det finns ett förslag till beslut, det vill säga bygg- och miljöförvaltningens förslag.

Ordföranden (M) prövar förslaget och finner att byggnadsnämnden bifaller det.

Beslutet skickas till

Kommunstyrelsen

Till
Kommunstyrelsen

Datum
2026-08-06

Ert diarienummer
KS-2026-00400

Diarienummer
BN-2026-00128

Yttrande över Landsbygds- och infrastrukturdepartementets remiss över föreslagna ändringar i trafikbullerförordningen, enligt Boverkets rapport 2026:13

Sammanfattande inställning

Byggnadsnämnden instämmer i de föreslagna ändringarna i trafikbullerförordningen.

Förslaget skulle innebära liten eller ingen skillnad mot hur vi arbetar idag.

Förslag om att ta bort kravet på att minst hälften av bostadsrummen ska vara vända mot en ljuddämpad sida per bostad för att ersätta med att ljuddämpad sida ska finnas för varje byggnad får en viss påverkan. Flerbostadshus kan få hela bostäder med alla rum mot bullerutsatta sidor. Att de klarar bullerkraven inomhus får säkerställas i byggskedet. För mindre ärenden där handläggningen förlitat sig på nuvarande skrivelse kan något fler bullerutredningar behöva krävas in från dem som söker bygglov. Byggnadsnämnden ser därför liten eller ingen risk att det får några större hälsokonsekvenser.

Nämndens inställning i detalj

Förslagets problembeskrivning

Byggnadsnämnden känner inte igen den problembeskrivning som lyfts fram i boverkets rapport, att det finns exempel på planlösningar redan i detaljplaner på grund av bullerkraven. Exploatörer tar frivilligt ändå fram detaljerade ritningar för flerbostadshus och exempel på planlösningar samt sektioner med rumshöjder för att räkna hem investeringen.

Boverkets motiverar ändringen också med att det tydliggörs att bullerkrav inne i bostäder helt och hållet regleras som ett tekniskt egenskapskrav och hanteras i byggprocessen. Även här finner Byggnadsnämnden svag grund för den motiveringen, så länge 4§ Trafikbullerförordningen tillåter undantag från 3§ angivna bullervärden, så kan övriga sidor utom den bullerdämpande utsättas för mycket höga bullernivåer. Precis som tidigare behöver bullerkraven inomhus följas upp i det tekniska skedet. Byggnadsnämnden finner inte att det blir någon skillnad i var bullerfrågan prövas i byggprocessen.

Påverkan på handläggning

Kraven på att utreda omgivningsbuller kvarstår i Plan och bygglagen, och bullerutredningar kommer fortsatt behövas både i detaljplaner och i lovärenden utom plan.

Tillämpning av regelverket med undantaget för ljuddämpad sida, kommer sannolikt bli oförändrat i lov och förhandsbeskedsärenden utom plan. Många gånger har krav på bullerutredning varit obehövligt med hänvisning till att det går att lösa med hälften av bostadsrummen mot ljuddämpad sida. Det har ofta varit lättare och billigare för enskilda husbyggare - att föreslå en planlösning med ljuddämpad sida - än att ta fram en bullerutredning. Detta förfarande har bygglovshandläggarna vid Kungsbacka kommun främst använts sig av vid placering intill medelstora landsvägar där det är gränsfall om bullervärdena kommer överskridas vid någon sida.

Att ta bort kravet på hälften av bostadsrummen ska ligga mot den ljuddämpade sidan, kommer förenkla lite för de som söker bygglov med friare orientering av byggnaden.

Vid kraftigt bullerutsatta platser kommer bullerutredning begäras in av bygglovshandläggarna på samma sätt som idag, för att visa på om det behövs åtgärder för att anordna en ljuddämpad sida.

I genomförandeskedet av byggprocessen efter bygglov, där de tekniska kraven ska mötas, där förväntar sig byggnadsinspektörerna att bullerproblem är utredda eller obefintliga om bullerutredning inte behövs. Vid kraftigt överstigande av bullernivå vid fasad behöver byggherre ofta ta hjälp av akustiker som med beräkningar kan visa för byggnadsnämnden att kraven på ljudnivå inomhus klaras. Där förväntas ingen påverkan för handläggarna av föreslagen ändring.

Hälsorisker av förslaget

Så länge bullervärdena får överskridas vid fasad finns en viss risk att ljudnivåerna inne i bostaden överskrids. Professionella byggare som är medvetna om bullerproblem hittar lösningar för att motverka bullerproblemen inomhus. Byggnadsnämnden ser där ingen risk med ändringen av förslaget.

De risker som Byggnadsnämnden främst ser är kopplade till privatpersoner som söker bygglov för första gången. Bristande kunskap i både byggprocess och bullerproblematik ger en hög risk för att bullerdämpande åtgärder missas. Att ha kvar undantaget för ljuddämpad sida men ta bort skrivelsen om hälften av bostadsrummen riskerar att öka andel rum i som utsätts för skadliga bullernivåer.

Förfarandet att använda ljuddämpande sida som alternativ till att alls kräva in en bullerutredning bör därmed tillämpas mer restriktivt av handläggarna ifall förslaget genomförs.

Förslag om gemensam vistelseyta

Byggnadsnämnden instämmer med Boverkets tolkning att förslag om gemensam vistelseyta istället för hälften av bostadsrummen mot tyst sida, inte hade gett någon större skillnad mot dagens lydelse för handläggning av ärenden.

Förslag om att ta bort undantagen för bostäder om 35 kvm

Byggnadsnämnden anser att Boverkets förslag om att ta bort nuvarande undantag för bostäder om 35 kvm i 3§ stämmer väl in med 4§ nya lydelse. Om bostäder tillåts att helt ha rum mot bullerutsatta sidor blir 3§ undantag överflödigt.

Datum
2026-08-06Diarienummer
BN-2026-00128**Kungsbacka**

Svar på Landsbygds- och infrastrukturdepartementets remiss över föreslagna ändringar i trafikbullerförordningen, enligt Boverkets rapport 2026:13

Förslag till beslut i byggnadsnämnden

Byggnadsnämnden antar yttrande daterat 2026-08-06, och översänder det som sitt svar till kommunstyrelsen.

Byggnadsnämnden förklarar paragrafen omedelbart justerad.

Sammanfattning av ärendet

Regeringen har skickat förslag till ändringar i trafikbullerförordningen på remiss till flera instanser, däribland Kungsbacka kommun. Förslagen bygger på Boverkets rapport 2026:13. Byggnadsnämnden har tagit fram ett yttrande som nu överlämnas till kommunstyrelsen för fortsatt beredning.

Beslutsunderlag

Bygg- och miljöförvaltningens tjänsteskrivelse, 2026-08-06

Yttrande, 2026-08-06

Boverkets Rapport 2026:13 – Uppdrag att föreslå ändringar i trafikbullerförordningen, mars 2026

Beslutet skickas till

Kommunstyrelsen

Beskrivning av ärendet

Regeringen har sänt föreslagna ändringar i trafikbullerförordningen på remiss till ett antal remissinstanser, däribland ett trettiotal kommuner, inklusive Kungsbacka kommun. Boverkets rapport 2026:13 ”Uppdrag att föreslå ändringar i trafikbullerförordningen” ligger som grund för Regeringens föreslagna förändringar i trafikbullerförordningen. Remissvaren ska ha inkommit till Landsbygds- och infrastrukturdepartementet senast den 7 september 2026. Kommunstyrelsen har, med anledning av detta, sänt en internremiss till Byggnadsnämnden med begäran om yttrande senast 2026-08-19.

Dagens krav på planlösningar i trafikbullerförordningen för bostäder i bullerutsatta lägen nära vägar och järnvägar föreslås tas bort. Regeringen föreslår att det, i stället för dagens krav på bullernivåer vid fasad för varje enskild bostad, ska vara tillräckligt att själva byggnaden som helhet har en ljuddämpad sida. Samtidigt föreslås att lägenheterna i byggnaden ska kunna utformas fritt och inte med hänsyn till buller från väg- och spårtrafik. För den enskilda bostaden innebär detta att endast kraven på ljudnivåer inomhus behöver uppfyllas avseende buller från väg- och spårtrafik. Enligt regeringen kan de föreslagna ändringarna i trafikbullerförordningen leda till förenklad planeringsprocess, större flexibilitet vid utformningen av bostäder samt ett mer varierat bostadsutbud.

I Boverkets rapport 2026:13 ”Uppdrag att föreslå ändringar i trafikbullerförordningen” föreslås nuvarande krav på bostadsrumms orientering kopplat till buller tas bort. När bostäder planeras i bullerutsatta lägen ska idag minst hälften av bostadsrummen i varje lägenhet placeras mot en ljuddämpad sida. Enligt förslaget ska det räcka att en ljuddämpad sida kan åstadkommas för byggnaden som helhet.

Med dagens regelverk ska, vid ekvivalentnivåer över 60 dBA, minst hälften av bostadsrummen i varje bostad större än 35 kvadratmeter vändas mot en ljuddämpad sida. Vid ekvivalentnivåer över 65 dBA ska med dagens regelverk samtliga bostäder, oavsett storlek, ha minst hälften av bostadsrummen mot ljuddämpad sida.

Med Regeringens förslag blir det helt fritt att utforma bostäders planlösningar, då det räcker att själva byggnaden har en ljuddämpad sida.

Nuvarande och föreslagen lydelse av 3 och 4 §§ förordningen (2015:216) om trafikbuller vid bostadsbyggnader (trafikbullerförordningen) återges nedan.

Nuvarande lydelse:

3 § Buller från spårtrafik och vägar bör inte överskrida

1. 60 dBA ekvivalent ljudnivå vid en bostadsbyggnads fasad, och
2. 50 dBA ekvivalent ljudnivå samt 70 dBA maximal ljudnivå vid en uteplats om en sådan ska anordnas i anslutning till byggnaden.

För en bostad om högst 35 kvadrat meter gäller i stället för vad som anges i första stycket 1 att bullret inte bör överskrida 65 dBA ekvivalent ljudnivå vid bostadsbyggnadens fasad.

4 § Om den ljudnivå som anges i 3 § första stycket 1 ändå överskrids bör

1. minst hälften av bostadsrummen i en bostad vara vända mot en sida där 55 dBA ekvivalent ljudnivå inte överskrids vid fasaden, och
2. minst hälften av bostadsrummen vara vända mot en sida där 70 dBA maximal ljudnivå vid fasaden inte överskrids mellan kl. 22.00 och 06.00.

Vid en sådan ändring av en byggnad som avses i 9 kap. 15 § 1 plan- och bygglagen (2010:900) gäller i stället för vad som anges i första stycket 1 att minst ett bostadsrum i en bostad bör vara vänt mot en sida där 55 dBA ekvivalent ljudnivå inte överskrids vid fasaden.

Föreslagen lydelse:

3 § Buller från spårtrafik och vägar bör inte överskrida

1. 60 dBA ekvivalent ljudnivå vid en bostadsbyggnads fasad, och
2. 50 dBA ekvivalent ljudnivå samt 70 dBA maximal ljudnivå vid en uteplats om en sådan ska anordnas i anslutning till byggnaden.

4 § Om den ljudnivå som anges i 3 § första stycket 1 ändå överskrids bör det finnas minst en ljuddämpad sida som skapar förutsättningar för en god utemiljö i anslutning till byggnaden.

Vid en ljuddämpad sida bör:

1. 55 dBA ekvivalent ljudnivå inte överskridas vid hela fasaden, och
2. 70 dBA maximal ljudnivå vid hela fasaden inte överskridas mellan 22.00 och 06.00.

Om byggnaden vid tillämpning av första stycket har olika långa sidor bör i första hand en längre sida väljas.

Annan lagstiftning

Plan och bygglagen förändras ej. Omgivningsbuller behandlas i

PBL 2 kap 6 a § Vid planläggning och i ärenden om bygglov enligt denna lag ska bostadsbyggnader

1. lokaliseras till mark som är lämpad för ändamålet med hänsyn till möjligheterna att förebygga olägenhet för människors hälsa i fråga om omgivningsbuller, och

2. utformas och placeras på den avsedda marken på ett sätt som är lämpligt med hänsyn till möjligheterna att förebygga olägenhet för människors hälsa i fråga om omgivningsbuller.

Med olägenhet för människors hälsa avses en störning som enligt medicinsk eller hygienisk bedömning kan påverka hälsan menligt och som inte är ringa eller helt tillfällig.

Första stycket 1 tillämpas även i ärenden om förhandsbesked.

PBL 9 kap 105 § Ett beslut om bygglov, rivningslov eller marklov ska innehålla

(...)

Om ett bygglov avser nybyggnad eller tillbyggnad av en bostadsbyggnad i ett område som inte omfattas av en detaljplan ska beslutet, om det inte kan anses obehövt med hänsyn till bullersituationen, även innehålla beräknade värden för omgivningsbuller vid bostadsbyggnadens fasad och vid en uteplats om en sådan ska anordnas i anslutning till byggnaden.

Lag (2026:712).

Katarina Öryd
Förvaltningschef

Hanna Stål
Verksamhetschef

Till
Kommunstyrelsen

Datum
2026-08-06

Ert diarienummer
KS-2026-00400

Diarienummer
BN-2026-00128

Yttrande över Landsbygds- och infrastrukturdepartementets remiss över föreslagna ändringar i trafikbullerförordningen, enligt Boverkets rapport 2026:13

Sammanfattande inställning

Byggnadsnämnden instämmer i de föreslagna ändringarna i trafikbullerförordningen.

Förslaget skulle innebära liten eller ingen skillnad mot hur vi arbetar idag.

Förslag om att ta bort kravet på att minst hälften av bostadsrummen ska vara vända mot en ljuddämpad sida per bostad för att ersätta med att ljuddämpad sida ska finnas för varje byggnad får en viss påverkan. Flerbostadshus kan få hela bostäder med alla rum mot bullerutsatta sidor. Att de klarar bullerkraven inomhus får säkerställas i byggskedet. För mindre ärenden där handläggningen förlitat sig på nuvarande skrivelse kan något fler bullerutredningar behöva krävas in från dem som söker bygglov. Byggnadsnämnden ser därför liten eller ingen risk att det får några större hälsokonsekvenser.

Nämndens inställning i detalj

Förslagets problembeskrivning

Byggnadsnämnden känner inte igen den problembeskrivning som lyfts fram i boverkets rapport, att det finns exempel på planlösningar redan i detaljplaner på grund av bullerkraven. Exploatörer tar frivilligt ändå fram detaljerade ritningar för flerbostadshus och exempel på planlösningar samt sektioner med rumshöjder för att räkna hem investeringen.

Boverkets motiverar ändringen också med att det tydliggörs att bullerkrav inne i bostäder helt och hållet regleras som ett tekniskt egenskapskrav och hanteras i byggprocessen. Även här finner Byggnadsnämnden svag grund för den motiveringen, så länge 4§ Trafikbullerförordningen tillåter undantag från 3§ angivna bullervärden, så kan övriga sidor utom den bullerdämpande utsättas för mycket höga bullernivåer. Precis som tidigare behöver bullerkraven inomhus följas upp i det tekniska skedet. Byggnadsnämnden finner inte att det blir någon skillnad i var bullerfrågan prövas i byggprocessen.

Påverkan på handläggning

Kraven på att utreda omgivningsbuller kvarstår i Plan och bygglagen, och bullerutredningar kommer fortsatt behövas både i detaljplaner och i lovärenden utom plan.

Tillämpning av regelverket med undantaget för ljuddämpad sida, kommer sannolikt bli oförändrat i lov och förhandsbeskedsärenden utom plan. Många gånger har krav på bullerutredning varit obehövligt med hänvisning till att det går att lösa med hälften av bostadsrummen mot ljuddämpad sida. Det har ofta varit lättare och billigare för enskilda husbyggare - att föreslå en planlösning med ljuddämpad sida - än att ta fram en bullerutredning. Detta förfarande har bygglovshandläggarna vid Kungsbacka kommun främst använts sig av vid placering intill medelstora landsvägar där det är gränsfall om bullervärdena kommer överskridas vid någon sida.

Att ta bort kravet på hälften av bostadsrummen ska ligga mot den ljuddämpade sidan, kommer förenkla lite för de som söker bygglov med friare orientering av byggnaden.

Vid kraftigt bullerutsatta platser kommer bullerutredning begäras in av bygglovshandläggarna på samma sätt som idag, för att visa på om det behövs åtgärder för att anordna en ljuddämpad sida.

I genomförandeskedet av byggprocessen efter bygglov, där de tekniska kraven ska mötas, där förväntar sig byggnadsinspektörerna att bullerproblem är utredda eller obefintliga om bullerutredning inte behövs. Vid kraftigt överstigande av bullernivå vid fasad behöver byggherre ofta ta hjälp av akustiker som med beräkningar kan visa för byggnadsnämnden att kraven på ljudnivå inomhus klaras. Där förväntas ingen påverkan för handläggarna av föreslagen ändring.

Hälsorisker av förslaget

Så länge bullervärdena får överskridas vid fasad finns en viss risk att ljudnivåerna inne i bostaden överskrids. Professionella byggare som är medvetna om bullerproblem hittar lösningar för att motverka bullerproblemen inomhus. Byggnadsnämnden ser där ingen risk med ändringen av förslaget.

De risker som Byggnadsnämnden främst ser är kopplade till privatpersoner som söker bygglov för första gången. Bristande kunskap i både byggprocess och bullerproblematik ger en hög risk för att bullerdämpande åtgärder missas. Att ha kvar undantaget för ljuddämpad sida men ta bort skrivelsen om hälften av bostadsrummen riskerar att öka andel rum i som utsätts för skadliga bullernivåer.

Förfarandet att använda ljuddämpande sida som alternativ till att alls kräva in en bullerutredning bör därmed tillämpas mer restriktivt av handläggarna ifall förslaget genomförs.

Förslag om gemensam vistelseyta

Byggnadsnämnden instämmer med Boverkets tolkning att förslag om gemensam vistelseyta istället för hälften av bostadsrummen mot tyst sida, inte hade gett någon större skillnad mot dagens lydelse för handläggning av ärenden.

Förslag om att ta bort undantagen för bostäder om 35 kvm

Byggnadsnämnden anser att Boverkets förslag om att ta bort nuvarande undantag för bostäder om 35 kvm i 3§ stämmer väl in med 4§ nya lydelse. Om bostäder tillåts att helt ha rum mot bullerutsatta sidor blir 3§ undantag överflödigt.

Svar på Strålsäkerhetsmyndighetens remiss av förslag till avgiftsnivåer för 2027 och ändringar i avgiftsförordningen

Förslag till beslut i kommunstyrelsen

Kommunstyrelsen antar yttrande, daterat 2026-06-15, och översänder det som sitt svar till Klimat- och näringslivsdepartementet.

Sammanfattning av ärendet

Kungsbacka kommun har fått möjlighet att yttra sig över Strålsäkerhetsmyndighetens Remiss av Strålsäkerhetsmyndighetens förslag till avgiftsnivåer för 2027 enligt förordning (2008:463) om vissa avgifter till Strålsäkerhetsmyndigheten samt övriga förslag till ändringar i förordningen.

Myndigheten föreslår att beredskapsavgiften höjs med 22 procent. Föreslagen höjning beror i huvudsak på ökade kostnader hos Strålsäkerhetsmyndigheten, Myndigheten för Civilt försvar och länsstyrelserna samt att Socialstyrelsen övertagit ansvar för inköp och lagerhållning av jodtabletter. Förändring av beredskapszoner 2022 medförde behov av utökad planering för hantering av en olycka samt ett större behov av varning i beredskapszoner med tillhörande utbyggnad.

Tidigare har beredskapsavgiften haft ett ackumulerat överskott som initialt har kunnat användas till de ökade kostnader som tillkommit till följd av förändrade beredskapszoner. Det innebär att den förväntade höjningen av beredskapsavgiften har skjutits fram och behöver nu infrias för att beredskapsavgiften inte ska ackumulera underskott.

Beslutsunderlag

Kommunstyrelsens förvaltnings tjänsteskrivelse, 2026-06-18

Yttrande, 2026-06-18

Strålsäkerhetsmyndighetens Remiss av Strålsäkerhetsmyndighetens förslag till avgiftsnivåer för 2027 enligt förordning (2008:463) om vissa avgifter till Strålsäkerhetsmyndigheten samt övriga förslag till ändringar i förordningen, 2026-06-15

Strålsäkerhetsmyndighetens Förtydligad konsekvensutredning avgiftsförslag 2026, 2026-04-17

Strålsäkerhetsmyndighetens Bilaga 1. Förslag på justering av avgifter till 2027, 2026-02-26

Beslutet skickas till

Klimat- och näringslivsdepartementet

Beskrivning av ärendet**Förvaltningens bedömning**

Förvaltningen ställer sig positiv till Strålsäkerhetsmyndighetens förslag om avgiftsnivåer för 2027 enligt förordning (2008:463) om vissa avgifter till Strålsäkerhetsmyndigheten samt till de föreslagna ändringarna i förordningen.

Förvaltningen delar Strålsäkerhetsmyndighetens bedömning att de föreslagna avgiftshöjningarna är nödvändiga för att upprätthålla en tillräcklig beredskap vid kärntekniska olyckor. De konsekvenser som en utebliven avgiftshöjning skulle medföra bedöms inte som acceptabla ur ett beredskapsperspektiv.

Beredskapsavgiften betalas av tillståndshavarna (kärnkraftsbolagen) och finansierar verksamhet hos SSM, Myndigheten för civilt försvar (MCF), Socialstyrelsen och länsstyrelserna. Bland annat så finansieras utbyggnad av varningssystemen inomhus och utomhus, upprätthållande av förmåga till statlig räddningstjänst och upphandling av jodtabletter.

Förvaltningen instämmer även i myndighetens redovisning av risker och nackdelar med de alternativa lösningar som har analyserats. Detta gäller bland annat alternativen att överlåta distributionen av jodtabletter till branschen, att låta försäljning ske via apotek samt att sänka ambitionsnivån inom beredskapen.

Vidare delar förvaltningen bedömningen att försäljning av jodtabletter till självkostnadspris riskerar att leda till att vissa grupper avstår från att införskaffa tablettarna av ekonomiska skäl. Skyddsåtgärder vid en kärnteknisk olycka bör omfatta samtliga invånare, oavsett ekonomiska förutsättningar.

Förvaltningen instämmer också i bedömningen att en sänkt ambitionsnivå inom den kärntekniska beredskapen skulle kunna få negativa konsekvenser för kommunens förmåga att hantera en kärnteknisk olycka. Detta skulle i förlängningen kunna påverka skyddet av invånarnas liv och hälsa negativt.

Rikard Vidlund
Kommundirektör

Anders Johansson
Biträdande kommundirektör

Till
Strålsäkerhetsmyndigheten, SSM

Datum
2026-06-18

Ert diarienummer
KN2026/01346

Diarienummer
KS-2026-00485

Yttrande över Strålsäkerhetsskyddsmyndighetens remiss: Förslag till avgiftsnivåer för 2027 enligt förordning (2008:463) om vissa avgifter till Strålsäkerhetsmyndigheten samt övriga förslag till ändringar i förordningen.

Sammanfattande inställning

Kommunen ställer sig positiv till Remiss av Strålsäkerhetsmyndighetens förslag till avgiftsnivåer för 2027 enligt förordning (2008:463) om vissa avgifter till Strålsäkerhetsmyndigheten samt övriga förslag till ändringar i Förordningen.

Kommunens inställning i detalj

Kungsbacka kommun ställer sig bakom remissen och delar bedömningen att höjda avgifter är nödvändigt ur ett beredskapsperspektiv. Kungsbacka kommun anser att de negativa konsekvenser en utebliven höjning innebär ej är godtagbara. Kungsbacka kommun delar Strålsäkerhetsmyndighetens beskrivningar av risker och nackdelar med identifierade alternativa vägar. Det gäller alternativen att branschen skulle överta distribution, försäljning via apotek samt sänkt ambitionsnivå. Kungsbacka kommun instämmer i Strålsäkerhetsmyndighetens bedömning att försäljning av jodtabletter till självkostnadspris kan innebära att ekonomiskt svaga grupper inte köper jodtabletter. Skyddsåtgärden ska omfatta alla invånare oavsett exempelvis ekonomiska förutsättningar. Kungsbacka kommun delar Strålsäkerhetsmyndighetens uppfattning om risk med att sänka ambitionsnivån avseende beredskapen då de indirekta konsekvenserna skulle påverka kommunens förmåga att hantera en kärnteknisk olycka och riskera invånarnas liv och hälsa.

Kungsbacka kommun

Klimat- och näringslivsdepartementet

Enheten för cirkulär ekonomi, kemikalier och strålning

Remiss av Strålsäkerhetsmyndighetens förslag till avgiftsnivåer för 2027 enligt förordning (2008:463) om vissa avgifter till Strålsäkerhetsmyndigheten samt övriga förslag till ändringar i förordningen

Remissinstanser

1. AB Svafo
2. Affärsverket svenska kraftnät
3. Aleris Diagnostik AB
4. Barsebäck Kraft AB
5. BillerudKorsnäs
6. Chalmers tekniska högskola AB
7. Cyclife Sweden AB
8. DEKRA Industrial AB
9. Ekonomistyrningsverket
10. Energiföretagen i Sverige
11. European Spallation Source ERIC (ESS)
12. Evidensia Djursjukvård AB
13. Folkhälsomyndigheten
14. Force Technology Sweden AB
15. Forsmark Kraftgrupp AB
16. Fortum AB
17. Fortum Power and Heat AB

18. Inspektionen för vård och omsorg (IVO)
19. Kungliga Tekniska högskolan (KTH)
20. Kungsbacka kommun
21. Kustbevakningen
22. Kävlinge kommun
23. Lokala säkerhetsnämnden vid Forsmarks kärnkraftverk
24. Lokala säkerhetsnämnden vid Oskarshamns kärnkraftverk
25. Lokala säkerhetsnämnden vid Ringhals kärnkraftverk
26. Lunds kommun
27. Lunds universitet
28. Luossavaara-Kiirunavaara AB (LKAB)
29. Läkemiddelsverket
30. Länsstyrelsen i Dalarnas län
31. Länsstyrelsen i Gotlands län
32. Länsstyrelsen i Gävleborgs län
33. Länsstyrelsen i Hallands län
34. Länsstyrelsen i Jönköpings län
35. Länsstyrelsen i Kalmar län
36. Länsstyrelsen i Kronobergs län
37. Länsstyrelsen i Skåne län
38. Länsstyrelsen i Stockholms län
39. Länsstyrelsen i Södermanlands län
40. Länsstyrelsen i Uppsala län
41. Länsstyrelsen i Västmanlands län
42. Länsstyrelsen i Västra Götalands län
43. Länsstyrelsen i Östergötlands län
44. Marks kommun
45. Myndigheten för civilt försvar (MCF)
46. Nyköpings kommun
47. OKG AB

48. Oskarshamns kommun
49. PhotonicSweden
50. Praktikertjänst AB
51. Region Skåne
52. Region Stockholm
53. Region Uppsala
54. Region Västerbotten
55. Region Östergötland
56. Riksgäldskontoret
57. Ringhals AB
58. SCA Graphic Sundsvall AB
59. Skogen och Kemin Gruvorna och Stålet (SKGS)
60. Skogsindustrierna
61. Socialstyrelsen
62. Standard Solutions Group (SSG)
63. Statens energimyndighet
64. Statens jordbruksverk
65. Statens veterinärmedicinska anstalt
66. Studsvik Nuclear AB (SNAB)
67. Svensk Djursjukvård
68. Svensk Förening för Kosmetisk och Estetisk Medicin (SPKEM)
69. Svensk Kärnbränslehantering AB (SKB)
70. Svenskt Näringsliv
71. Svenskt stål AB (SSAB)
72. Sveriges Kommuner och Regioner (SKR)
73. Sveriges lantbruksuniversitet
74. Sveriges Tandläkarförbund
75. Sveriges Veterinärförbund
76. Swedish Association for Testing, Inspection and Certification (SWETIC)

77. Swedish MedTech
78. Sydkraft Nuclear Power AB
79. Tierps kommun
80. Unilabs AB
81. Uniper SE
82. Uppsala universitet
83. Varbergs kommun
84. Vattenfall AB
85. Vetenskapsrådet
86. Västerås kommun
87. Västra Götalandsregionen
88. Westinghouse Electric Sweden AB
89. Östhammars kommun

Remissvaren ska ha kommit in till Klimat- och näringslivsdepartementet **senast den 15 oktober 2026**. Svaren bör lämnas per e-post till kn.remissvar@regeringskansliet.se och med kopia till kn.cks.remissor@regeringskansliet.se. Ange diarienummer KN2026/01346 och remissinstansens namn i ämnesraden på e-postmeddelandet.

Frågor under remisstiden besvaras av David Pihl, e-post: david.pihl@regeringskansliet.se.

Svaret bör lämnas i två versioner: den ena i ett bearbetningsbart format (t.ex. Word), den andra i ett format (t.ex. pdf) som följer tillgänglighetskraven enligt lagen (2018:1937) om tillgänglighet till digital offentlig service. Remissinstansens namn ska anges i namnet på respektive dokument.

Remissvaren kommer att publiceras på regeringens webbplats.

I remissen ligger att regeringen vill ha synpunkter på förslagen. Till förslagen bifogas även en förtydligad konsekvensutredning.

Myndigheter under regeringen är skyldiga att svara på remissen. En myndighet avgör dock på eget ansvar om den har några synpunkter att

redovisa i ett svar. Om myndigheten inte har några synpunkter, räcker det att svaret ger besked om detta.

För **andra remissinstanser** innebär remissen en inbjudan att lämna synpunkter.

Strålsäkerhetsmyndighetens förslag kan laddas ned från Regeringskansliets webbplats www.regeringen.se.

Råd om hur remissyttranden utformas finns i Statsrådsberedningens promemoria [Svara på remiss \(SB PM 2021:1\)](#). Den kan laddas ned från Regeringskansliets webbplats www.regeringen.se.

Charlotta Fred
Departementsråd

Datum: 2026-04-17

Handläggare: Johanna Civett och Anna Jonsson

Förtydligad konsekvensutredning avgiftsförslag 2026

I bilaga 1 till budgetunderlaget 2027-2029 har myndigheten lämnat förslag på justeringar i förordning (2008:463) om vissa avgifter till Strålsäkerhetsmyndigheten. Detta dokument syftar till att komplettera och tydliggöra konsekvenser av lämnade förslag i första hand gentemot tillståndshavare, andra aktörer och samhället i stort.

Beredskapsavgift

Förslag på justerad avgiftsnivå

Myndigheten föreslår att beredskapsavgiften höjs med 22 procent.

Prognos över myndigheternas kostnader för beredskap

SSM har utgått från prognoser från MCF och Socialstyrelsen när avgiftsnivån har beräknats.

SSM:s kostnadsprognos för 2026 uppgår till cirka 36 miljoner kronor, varav cirka 1 miljon kronor avser avskrivningar.

MCF:s kostnadsprognos på 62 miljoner kronor består av följande kostnader:

- Förvaltning inklusive transfereringar av medel till länsstyrelser, cirka 45 miljoner kronor
- Avskrivningar av befintliga investeringar, cirka 13 miljoner kronor
- Utveckling, cirka 4 miljoner kronor.

Då Socialstyrelsens uppdrag är nytt så är deras prognos¹ beräknad utifrån en uppskattad prisbild och estimerat antal jodtabletter för inköp efter avstämning med länsstyrelserna.

¹ Prognosen baseras på Socialstyrelsens nuvarande finansieringsmodell för beredskapsinvesteringar, vilken innebär att myndigheten lånar för att finansiera investeringarna. Om finansieringsmodellen justeras och anslagsmedel tilldelas för beredskapsinvesteringar skulle hela inköpet för både jod till nationella lager och jod för utdelning belasta anslaget det år som anskaffningen görs, något som föreslagits av Statskontoret.

Kostnadsslag	2026	2027	2028	2029
Personal & OH	925	460	345	345
Inköp av jod för utdelning		8 125		
Avskrivning jod (nationella lager)	150	3 480	3 480	3 480
Lagerhyra	245	575	575	575
Övrig drift	320	480	330	340
Destruktioner	300	300	300	300
Ränta		470	440	370
Summa	1 940	13 890	5 470	5 410

Konsekvensanalys

Föreslagen höjning beror i huvudsak på ökade kostnader hos SSM, MCF och länsstyrelserna samt att Socialstyrelsen övertagit ansvar för inköp och lagerhållning av jodtabletter. Förändring av beredskapszoner 2022 medförde behov av utökad planering för hantering av en olycka samt ett större behov av varning i beredskapszoner med tillhörande utbyggnad.

Dåvarande MSB investerade i en förtätning av utomhusvarning och utdelning av inomhusvarningsmottagare samt att fyra länsstyrelser försågs med luftprovtagare. Denna investering skrivs av med cirka 12 miljoner kronor per år, på avskrivningarna tillkom en räntekostnad som har varierat men som högst legat på cirka 4,8 miljoner kronor under 2024. Avskrivningar för investeringarna för inom- och utomhusvarning kommer att pågå mellan åren 2024 – 2034. Kostnader direkt relaterade till avskrivning av dessa investeringar sjunker efter 2034. Det behöver dock inte medföra att beredskapsavgiften kan sänkas då det finns ett antal initiativ om ny kärnkraft som kan driva andra behov av investeringar för myndigheten.

I samband med förändringen av beredskapszonerna tillkom möjligheten att tilldela länsstyrelser som omfattas av en planeringszon medel för beredskap. Från 2021 har länsstyrelserna varje år äskat om en ökad tilldelning av medel till sin verksamhet bland annat med motivering i ökade personalkostnader inom kärnenergiberedskapen och för att kunna möta allmänhetens frågor.

Det har aviserats i SSM:s budgetunderlag 2025-2027 samt 2026-2028 om förslag på en väsentlig justering av beredskapsavgiften. Tidigare har beredskapsavgiften haft ett ackumulerat överskott som initialt har kunnat användas till de ökade kostnader som tillkommit till följd av förändrade beredskapszoner. Det innebär att den förväntade höjningen av beredskapsavgiften har skjutits fram och behöver nu infrias för att beredskapsavgiften inte ska ackumulera underskott. I tabellen nedan visas ackumulerat resultat för beredskapsavgiften för perioden 2021-2025. Under 2026 beräknas ett underskott på cirka 12 miljoner kronor och vid utgången av 2026 beräknas det ackumulerade underskottet därför uppgå till cirka 13 miljoner kronor.

	Intäkter		Kostnader		Ackumulerat resultat
	SSM	MCF	SSM	MCF	
2021	32,5	47,9	29,1	47,9	8,3
2022	36,5	49,7	31,3	49,7	13,4
2023	33,2	53,0	29,3	53,0	17,3
2024	25,3	60,8	34,5	60,8	8,1
2025	24,2	61,9	33,8	61,9	-1,5

Förutom den förväntade höjningen av beredskapsavgiften till följd av förändrade beredskapszoner ingår i föreslagen beredskapsavgift en indexuppräknings för att möta myndigheternas generella kostnadsökningar samt Socialstyrelsens nya uppdrag kring inköp och lagerhållning av jodtabletter.

Det kan inte uteslutas att de ökade avgiftsnivåerna kan komma att ge ekonomiska konsekvenser för tillståndshavarna och samhället i stort. Idag baseras avgiften på vilken beredskapskategori en tillståndshavare tillhör. Om avgiften i stället differentieras i förhållande till krav på beredskap/skyddsåtgärder för olika tillståndshavare kan avgiften bli mer ändamålsenlig för respektive tillståndshavare. Eftersom frågan om differentierade beredskapsavgifter redan idag utreds på departementet beskriver myndigheten inte detta närmare. De ekonomiska konsekvenserna för tillståndshavarna bedöms dock som nödvändiga justeringar i dagsläget med hänsyn till regeringens beslut om förändrade beredskapszoner som trädde i kraft 2022 samt Socialstyrelsens utökade uppdrag.

För MCF skulle en utebliven höjning innebära att beredskapen för hantering av en olycka på ett kärnkraftverk inte kan upprätthållas. Detta kan uppstå till följd av att länsstyrelser till exempel inte har budget för lönekostnader, ersättningsrekryteringar, utbildning och övning. Ett exempel på verksamhet som blir svårt att genomföra finns i den kommande distributionen av jodtabletter till beredskapszonerna och troligen även en förhandsutdelning till planeringszonerna. Länsstyrelserna har gjort en uppskattning att distributionen kommer att kosta cirka 6 miljoner kronor per år under ett par år. Detta innefattar både inköp av apotekstjänster, uppdatering och distribution av broschyr, riktad informationsinsats till planeringszonsläna som idag inte har jodtabletter och personal för att kunna möta allmänhetens frågor. Distribution av jodtabletter är nödvändig under perioden 2027-2029 då tablettens bäst-före-datum kommer att passeras. Utan finansiering kommer inte distributionen, enligt denna modell, att kunna ske.

För Socialstyrelsen skulle en utebliven finansiering innebära att myndigheten inte har möjlighet att köpa in nya jodtabletter för kommande distribuering och lagerhållning för extrautdelningar. Det innebär också att det saknas finansiering för myndighetens kostnader för lokaler och det handhavande eller destruktioner som behöver genomföras av gamla tabletter.

Det kan konstateras att föreslagen höjning av beredskapsavgiften är nödvändig för beskriven verksamhet och utifrån gällande förutsättningar. Olika alternativa vägar som identifierats är:

- Branschen övertar ansvaret för distribution av jodtabletterna i båda zonerna och informationsinsatserna till allmänheten. Fördelen med detta är att länsstyrelserna får en lägre kostnad för personal men kommer ändå behöva ha ansvaret för broschyren och dess distribution. Nackdelen med detta alternativ är att länsstyrelserna inte har kontroll på att jodtabletterna delas ut till alla som behöver.
- Försäljning av jodtabletterna sker hos apoteken till ett självkostnadspris. Fördelen med detta alternativ är att det finns en möjlighet att beräkna ett "nollsummepris" ut mot allmänheten. En nackdel med förslaget är att ekonomiskt svaga grupper som behöver jodtabletterna inte har råd att köpa dessa.
- Se över ambitionsnivån avseende beredskapen i kärnkraftslän och planeringszonslän. Risken med en eventuell sänkning av ambitionsnivån är att beredskapsförmågan utarmas och kan på sikt bli dyrare att återskapa till följd av tappad kompetens och löneglidning vid eventuella behov av rekryteringar.

Avgift för nukleär icke-spridning: kärnämneskontroll

Förslag på justerad avgiftsnivå

SSM föreslår att avgifterna enligt 13 § höjs med 14 procent inför 2027 och ytterligare en höjning med 14 procent inför 2028. Utöver det ser SSM behov av en mindre höjning med cirka 5 procent från och med 2029 så att myndigheten når en balans mellan intäkter och kostnader.

SSM föreslår även att begreppet ”tillsyn som utövas” ersätts av ”verksamhet som bedrivs” i förordningstexten till 13 § första stycket. Förordningstexten är i nuläget begränsad till tillsyn som utövas av SSM enligt de internationella överenskommelserna i syfte att förhindra spridning av kärnvapen. Bestämmelsen är meddelad med stöd av lagen (1984:3) om kärnteknisk verksamhet (kärntekniklagen). SSM utför uppgifter som inte är direkta tillsynsinsatser, men är verksamhet som bedrivs inom ramen för kärnämneskontroll och området nukleär icke-spridning enligt kärntekniklagen.

Konsekvensanalys

I avgiftskollektivet i 13 § ingår den som har tillstånd till kärnteknisk verksamhet. Det omfattar bland annat kärnkraftverk, bränslefabriken, mellanlagringsanläggningarna och övriga kärntekniska anläggningar. Den föreslagna avgiftshöjningen är förhållandevis liten i kronor för de enskilda tillståndshavarna. Förslaget på justerad avgiftsnivå beror i huvudsak på ökade personalkostnader hos myndigheten.

I samband med en nationell anpassning till EU-förordning om kärnämneskontroll (nationell LOF) kommer de ”så kallade” små kärnämnesinnehavare, som i dagsläget inte betalar en separat avgift, att hanteras. Motprestationen för respektive kärnämnesinnehavare kommer därmed bli tydligare.

Höjningen bedöms inte slå oproportionerligt hårt mot vissa aktörer eller påverka konkurrensen eftersom samtliga aktörerna på marknaden får samma avgiftsjustering. Enligt 13 § kommer nya aktörer enbart att omfattas av avgiften efter att man har fått sitt KTL-tillstånd beviljat.

Den föreslagna höjningen av kärnämneskontrollavgifter innebär en 14 procent högre avgift per kvartal. Nedan tabell visar hur olika tillståndshavare skulle påverkas ekonomiskt av den föreslagna justeringen för 2027.

Tillståndshavare	Gällande avgift (kvartal)	Förslag ny avgift 2027 (kvartal)	Antal anläggningar per tillståndshavare	Förslag ökning 2027 % (kvartal)	Total förändring per kvartal
Ringhals (13§ 3)	270 000	308 000	2	14%	76 000
OKG (13§ 3)	270 000	308 000	1	14%	38 000
FKA (13§ 3)	270 000	308 000	3	14%	114 000
Clab (13§ 4)	265 000	302 000	1	14%	37 000
WSE (13§ 1)	512 000	584 000	1	14%	72 000
Studsvik (13§ 5 och 13§ 6)	13 000	14 800	1	14%	1 800
Chalmers (13§ 6)	10 000	11 400	1	14%	1 400
SVAFO (13§ 5 och 13§ 6)	13 000	14 800	1	14%	1 800
Cyclife (13§ 5 och 13§ 6)	10 000	11 400	1	14%	1 400

De största ekonomiska konsekvenserna blir för kärnkraftverk och beror på hur många reaktorer man har i drift. Gällande Westinghouse så motsvarar den föreslagna avgiftshöjningen de ökade antal inspektioner på anläggningen. De föreslagna

avgiftshöjningarna är därmed proportionerliga till den utökade omfattningen av kärnämneskontrollsvksamhet.

För övriga kärntekniska anläggningar bedöms den ekonomiska påverkan vara lägre.

Avgiften ska bekosta den tillsyn som utövas av Strålsäkerhetsmyndigheten enligt de internationella överenskommelser som Sverige anslutits till i syfte att förhindra spridning av kärnvapen. SSM har i Bilaga 1 till BU föreslagit att 'tillsyn som utövas' ersätts med 'verksamhet som bedrivs' för att omfatta hela den verksamhet som utförs inom kärnämneskontroll. De föreslagna avgiftshöjningarna säkerställer myndighetens förmågor att både prioritera de tillsynsinsatser som krävs för att upprätthålla god kärnämneskontroll i Sverige och effektivt delta i framtagande av kärnämneskontrollparametrar i dialog med de internationella kärnämneskontrollorganen. Sverige kommer därmed ha förutsättningar för att effektivt fullgöra sina internationella åtaganden inom kärnämneskontroll mot IAEA och Euratomgemenskapen. Den föreslagna höjningen kommer att bidra till att verksamheten behöver växa för att möta externa krav. Avgiften har legat stilla på samma nivå i flera år. Avgiftshöjningen är också en förutsättning för myndighetens proaktiva arbete med kärnämneskontroll för nya kärntekniska anläggningar inom ramen för den effektiviserade prövningsprocessen.

Med ny kärnkraft kommer internationella kärnämneskontrollorgan att ha rätt att börja genomföra tillsynsinsatser så fort grundläggande parametrar, såsom området, för en ny kärnteknisk anläggning är definierade. Tillståndsprövning av nya kärntekniska anläggningar kommer att leda till att antalet internationella inspektioner inom kärnämneskontroll kommer att öka. Med föreslagen avgiftshöjning har Sverige därmed förutsättningar att leva upp till internationella åtaganden och EU/Euratom-åtagandena.

SSM har föreslagit samma höjning inför 2026, men eftersom en ny avgiftsförordning inte väntas under året så föreslår myndigheten det för 2027. Eftersom verksamheten har ett ackumulerat underskott och för att minimera de negativa konsekvenserna för avgiftskollektivet föreslår SSM en stegvis höjning enligt Tabell 4 i Bilaga 1 till BU.

SSM arbetar ständigt med förbättrade arbetssätt och rutiner men det är inte tillräckligt. SSM ackumulerar underskott inom denna verksamhet och det är inte möjligt att genom intern effektivisering få full kostnadstäckning med nuvarande avgiftsnivåer, eftersom externa krav för Sverige har ökat. En annorlunda avgiftskonstruktion skulle inte uppnå önskade resultat.

Avgift för tillståndsprövning av ansökningar om tillstånd i 5 a §

Förslag på justerad avgiftsnivå

SSM föreslår höjning med cirka 14 procent för 5 a § 4-22 från och med 2027. För 2028 föreslås en avgiftsjustering på ytterligare 12 procent för 5 a § 1-22 och för 2029 samt 2030 ytterligare justering om 3 procent för respektive år. Myndigheten föreslår även en justering av inbördes avgiftsnivåer för tillståndspliktig laser i 5 a § 1-3.

Konsekvensanalys

Avgiftsförslaget avser personalkostnader för tillståndsprövning av ansökningar enligt strålskyddslagen. Då avgiften har ett ackumulerat underskott behövs en större justering av avgiftsnivån för att på lång sikt nå balans.

Avgifterna för tillståndsprövning enligt 5a § är idag differentierade genom att avgiftsnivåerna utgår från vilken utrustning/strålkälla som efterfrågat tillstånd gäller. Detta för att bättre spegla förväntad motprestation kopplat till nedlagd tid och risker. Detta förväntas ge tillståndshavarna en skälig avgiftsnivå.

Föreslagna höjningar av avgiften kommer medföra en procentuellt hög justering årligen men föreslagna höjningar är förhållandevis små i absoluta tal (kronor). Konsekvenserna för tillståndshavarna av denna höjning är svår att bedöma. Myndigheten förväntar sig dock att justeringarna inte påverkar tillståndshavarna så pass mycket att de dröjer med att söka tillstånd eller undviker att söka tillstånd för ny utrustning.

Nedan tabell visar ett exempel på en av myndighetens mest förekommande tillståndsansökningar och hur dessa verksamhetsutövare påverkas av föreslagna avgiftshöjningarna. Exemplet visar kostnadsökningen för en tillståndshavare som förnyar sitt tillstånd 2027, 2028 eller 2029 baserat på 2026 års avgiftsnivå.

Exempel på verksamhet	Utrustning	Tillståndsprövning (ansökningsavgift)	Tillsyn ²	Ökad kostnad för ett tillstånd med giltighetstid 5 år – förnyelse 2027	Ökad kostnad för ett tillstånd med giltighetstid 5 år – förnyelse 2028	Ökad kostnad för ett tillstånd med giltighetstid 5 år – förnyelse 2029
Tandvård	En röntgenutrustning i en tillståndspliktig verksamhet	5a§ 5	11b§	1 500 kronor per 5 år eller 300 kronor per år under 5 år	3 000 kronor per 5 år eller 600 kronor per år under 5 år	3 500 kronor per 5 år eller 700 kronor per år under 5 år

Mellan 1 500 - 2 000 tillståndshavare påverkas av avgiften vilket omfattar en mängd olika verksamheter, bland annat inom hälso- och sjukvården, industri och veterinärer. Myndigheten för inte någon statistik över storleken på tillståndshavarna, omsättning eller kostnadsmarginaler. Inte heller statistik över antalet som verkar inom privat eller offentlig sektor. SSM kan därför inte bedöma hur föreslagna avgiftsjusteringar påverkar olika typer av aktörer. Föreslagen avgiftshöjning ska ställas att verksamheten ska bedrivas strålsäkert och SSM:s uppdrag att motverka att patienter och anställda utsätts för skadlig strålning.

Anmälningspliktig verksamhet

Förslag på justerad avgiftsnivå

Myndigheten föreslår en justering med cirka 10 procent, det vill säga en avgift på 2 040 kronor i 16 §, 4 080 kronor i 17 § och 38 590 kronor i 18 §.

Då myndigheten har tagit fram en ny föreskrift om anmälningsplikt för estetiska behandlingar som förväntas träda i kraft under 2026 behöver avgiftsförordningen kompletteras med följande punkt:

13. anmälningspliktig verksamhet med behandlingar med icke-joniserande strålning.

Vidare föreslår myndigheten att anmälningspliktig verksamhet får ett justerat ekonomiskt mål, från full kostnadstäckning till upp till full kostnadstäckning.

² Avgift för SSM:s kostnader för tillsyn och andra åtgärder med anknytning till tillståndet.

Konsekvensanalys

Avgifterna för anmälningspliktig verksamhet i 16 §, 17 § samt 18 § behöver justeras på grund av ökade gemensamma kostnader på myndigheten i enlighet med tidigare justerad timtaxa³. Avgiften för anmälningsplikt ska täcka handläggning, tillsyn samt andra åtgärder kopplade till anmälningsplikt. Myndigheten har redan effektiviserat hanteringen av anmälningar genom att utveckla en webbaserad tjänst för snabb och effektiv elektronisk anmälan. Även om e-tjänsten fortsätter att utvecklas bedöms det inte.

SSM har föreslagit att 16 § kompletteras med ny punkt 13, anmälningspliktig verksamhet med behandlingar med icke-joniserande strålning. SSM har bedömt att den ekonomiska konsekvensen för mindre verksamheter inom estetiska behandlingar skulle uppfattas som betungande om avgiftsnivån anpassas till full kostnadstäckning. Mindre verksamheter inom estetiska behandlingar skulle påverkas mer jämfört med stora aktörer. Enligt statistik från SCB finns knappt 10 000 skönhetssalonger, varav mer än fyra femtedelar inte har några anställda. Hur många av dessa som utför exponeringar med icke-joniserande strålning är inte känt.

Ett syfte med att införa en ny punkt är att öka branschkännedomen, vilket ger möjlighet för en mer effektiv tillsyn och mer precist förebyggande arbete. Om avgiften däremot uppfattas som för hög antas att flera verksamhetsutövare inte kommer att anmäla sin verksamhet vilket då skulle motverka syftet. Ett incitament för att betala avgiften är att verksamheten uppfattas som mer seriös om den är anmäld till SSM. Ett annat skäl är att verksamhetsutövaren får en ökad regelkännedom vilket nuvarande tillsyn har visat att många utövare önskar. Att en stor andel av verksamhetsutövarna utför sin anmälningsplikt är viktigt och SSM har därför föreslaget ett ändrat ekonomiskt mål från full kostnadstäckning till upp till full kostnadstäckning.

Föreslagen nivåhöjning med cirka 10% till 2 040 kronor för 16 § är avvägd för att justera i enlighet med de generella kostnadsökningarna utan att syftet motverkas med att införa ny punkt 13 med behandlingar med icke-joniserande strålning.

Avgiften inom anmälningsplikten är antingen baserad på antal strålkällor eller typ av verksamhet beroende på vad det är för verksamhet som bedrivs. De förslag på justeringar som lämnats berör mellan 5 000 - 10 000 verksamhetsutövare. Avgiften är inte baserad på storleken på företaget eller organisationen, varför konkurrensförhållandena mellan små och stora aktörer samt olika geografiska områden inom samma bransch inte beräknas påverkas.

Föreslagen höjning bedöms vara förhållandevis liten i kronor räknat för verksamhetsutövarna inom 16 § och bedöms inte innebära ökad risk för att verksamhetsutövare inte anmäler.. För verksamheter med arbetsställen med högre nivå av radon har avgiften haft en positiv effekt, man har vidtagit åtgärder för att sänka radonhalten.

Återkommande helhetsbedömning

Förslag på justerad avgiftsnivå

För avgiften föreslås en höjning med 10 procent som innebär att avgiften för en kärnkraftsreaktor under normaldrift höjs från 5 470 000 till 6 020 000 kronor och avgiften för övriga kärntekniska anläggningar höjs från 2 320 000 till 2 550 000 kronor.

³ SSM2024-14719-1, Förslag på justering av avgifter. SFS 2025:783, Förordning om ändring i förordningen (2008:463) om vissa avgifter till Strålsäkerhetsmyndigheten.

Konsekvensanalys

Kostnaderna för myndigheten har ökat mer än justeringarna av avgiften samtidigt som omfattningen av granskningen behöver öka gällande frågor relaterat till åldrande anläggningar. För att minska risken att myndigheten åter ska bygga upp underskott och för att täcka myndighetens kostnadsökningar föreslås en höjning av avgiftsnivån. Det finns inte möjlighet att tilläggsfakturera för denna typ av granskningar, vilket innebär en ökad verksamhetsrisk för SSM.

Omfattning och tillämpning

För avgiften föreslås en höjning med 10 procent. Se tabellen nedan för ökningens omfattning. Enligt Kärntekniklagen ska en helhetsbedömning göras minst var 10:e år. Praxis är att 10 årsintervall tillämpas om det inte finns skäl till att ett annat intervall ska ansättas. Avgiften betalas därmed normalt var 10:e år.

	Nuvarande	Föreslagen	Ökning %	Ökning
Kärnkraftsreaktorer	5 470 000 kr	6 020 000 kr	10 %	550 000 kr
Andra kärntekniska anläggningar	2 320 000 kr	2 552 000 kr	10 %	232 000 kr

För kärnkraftsreaktorer omfattas alla reaktorer i drift.

För andra kärntekniska anläggningar berörs Chalmers, Clab, Cyclife, SFR, Svafo, Studsvik och Westinghouse. Kärnkraftsreaktorerna under avveckling har fått dispens från kravet om helhetsbedömning och omfattas därmed inte av avgiften. Chalmers har avisert att de avser ansöka om dispens, men ärendet har inte inkommit till myndigheten. Därutöver finns det kärntekniska anläggningar med egna tillstånd som är lokaliserade på anläggningsplatsen för kärnkraftsreaktorer. Praxis är att dessa ingår i helhetsbedömningen för någon av reaktorer och särskilda avgifter har därför inte tagit ut för dessa.

Bakgrund till föreslagen höjning

I förslaget på justering av avgifter (SSM2024-14719-1) beskrivs att timkostnader har ökat mer än justeringarna av avgiften. I tillägg till det som beskrivs i förslaget kan noteras att ökning i timpris beror både på ökning av lönekostnader samt ökning av overheadkostnader. Ökning i overheadkostnader kan relateras bland annat till kontorskostnader samt ökade kostnader för till exempel säkerhetsfrågor. Myndigheten arbetar aktivt med att sänka overheadkostnader, men ser ändå att kostnaderna totalt sett under perioden har ökat.

Fördjupning av konsekvenser för tillståndshavare

Om kostnaden för avgiften slås ut per år innebär det för kärnkraftsreaktor en ökad kostnad om 55 000 kr per år. I relation till övriga kostnader och intäkter för en kärnkraftsreaktor är det en mycket liten del. Det är också en låg avgift i jämförelse till om alternativet kan anses vara tidsbegränsade tillstånd vilket är vanligt i ett internationellt perspektiv. Det bedöms därför inte påverka konkurrenskraft eller investeringsvilja för ny kärnkraft.

För andra kärntekniska anläggningar motsvarar ökningen på motsvarande sätt en kostnad om 23 200 kr per år om kostnaden för avgiften slås ut per år. Myndigheten har inte insikt i de aktuella företagens ekonomiska situation och kan därför inte bedöma omfattningen av påverkan. För Clab samt Westinghouse är avgiften låg i jämförelse till om alternativet kan anses vara tidsbegränsade tillstånd.

Alternativa handlingsvägar

SSM har övervägt att ha en lägre höjning eller ingen höjning alls. Konsekvensen av detta skulle bli att granskningens omfattning minskar och att vi antingen helt måste välja bort att granska delar eller granska mer övergripande. Denna konsekvens har inte setts som rimlig i relation till att vi har åldrande anläggningar är att behov och omfattning av dessa helhetsbedömningar ökar snarare än minskar. Detta är särskilt viktigt när kärnkraftverken planerar för förlängd driftstid. Den föreslagna avgiftshöjningen bedöms som nödvändig sett till myndighetens kostnader som ska finansieras via avgiftsintäkterna.

Myndigheten har tidigare även föreslagit att få möjligheten att tilläggsfakturera. Detta har inte inkluderats i år dels då detta inte fått genomslag tidigare och dels för att det finns för- och nackdelar med tilläggsfakturerings. En fördel är att det kan förenkla för myndigheten i arbetet med att få bättre balans mellan intäkter och kostnader, en nackdel kan vara att det blir mer ekonomiskt oförutsägbart för tillståndshavaren. Den ekonomiska osäkerheten kan dock begränsas på olika sätt, bland annat genom att föreslå ett maximalt belopp för tilläggsfakturerings och i god tid informera tillståndshavaren om en eventuell kommande tilläggsfakturerings.

Ytterligare ett alternativ är att uppdatera 9 § med mer differentierat avgiftsuttag kopplat till de olika kategorierna av kärntekniska anläggningar som beskrivs i 3 §. Genom att dela upp avgiftsnivåerna kan anläggningar i kategori 1 och 3 (som tillverkning och mellanlagring av kärnbränsle) skiljas från verksamheter av annan karaktär. En sådan ändring kan motiveras både utifrån strålsäkerhetssynpunkt. En nackdel med ett sådant förslag är en mer komplex avgiftsförordning. Det kommer samtidigt ske ändringar av avgifter kopplat till tillståndsprövning av nya kärntekniska anläggningar under året. Det är rimligt att en eventuell annan uppdelning av avgifter för helhetsbedömning går i linje med dessa ändringar. Myndigheten har därför inte valt att gå vidare med detta förslag i nuläget, men utesluter inte att det kan bli aktuellt framöver.

Förslag om separation av 5a § och 11b §

Förslag på justerad avgiftsnivå

Myndigheten föreslår en separation av avgiftsnivåerna i 5 a § och 11 b §.

Myndigheten föreslår även att förordningstexten justeras så att avgift inom ramen för 11 b § kan tas ut från det år tillstånd ges.

Bakgrund

Dessa avgifter har idag en annorlunda konstruktion då de sitter ihop i avgiftsnivå men beroende på året för intäkten (det vill säga år 1, 2, 3, 4 eller 5) så används de för olika verksamhet och kan både disponeras och inte disponeras av myndigheten. Detta medför att det är svårt att beräkna rimliga avgifter baserat på den verksamhet som ska bedrivas. Dessa svårigheter har påverkat att avgifterna under tid ackumulerat stora underskott. För avgifterna som disponeras (5 a §) fanns i slutet av 2025 ett ackumulerat underskott på cirka 10 miljoner kronor och för de avgifter som inte disponeras (11 b §) fanns i slutet av 2025 ett ackumulerat underskott på cirka 42 miljoner kronor. Den nuvarande avgiftskonstruktionen bygger på en antagen fördelning mellan kostnaderna att handlägga en ansökan och kostnaden för den löpande tillsynen av samma verksamhet.

Underskottet inom 11 b § på 42 mkr har myndigheten ansökt om att få avskrivet. Om avgifterna inom 11 b § framöver ska kunna baseras på faktiska tillsynskostnader är det av stor vikt att detta underskott skrivs av så att befintliga/nya aktörer/tillståndshavare endast

betalar för en motprestation och inte behöver betala för en historisk felaktig avgift/användning av avgift.

Konsekvensanalys

Förslaget av separation berör mellan 1 500 och 2 000 tillståndshavare/aktörer. Dessa kan vara både stora företag, offentliga aktörer samt mindre enskilda aktörer.

Separationen innebär en ökning av myndigheternas intäkter och med det ökade kostnader för tillståndshavare/aktörer med 20%. Detta förväntas bättre spegla tillsynens faktiska kostnader inom ramen för varje tillståndperiod. Detta kommer få en påverkan på de olika aktörernas/tillståndshavares kostnader. I kronor kan det handla om allt mellan en ökning på 650 kr till 145 500 kr per avgiftspost. De föreslagna avgiftsnivåerna bedöms inte minska antalet tillståndshavare även om förslaget innebär att de berörda får betala tillsynsavgift varje år istället för att vara avgiftsfria det år tillståndet ges. Även om SSM:s resurser kommer öka för tillsyn är det fortfarande lägre än den tillsyn som bedöms nödvändig, vilket även har påtalats som en brist i internationella granskningar.

Myndigheten har tidigare i underlaget föreslagit justerade avgifter för 5a § vilket med nuvarande avgiftskonstruktion innebär att även avgifterna för 11b § justeras i likhet. Vid ett beslut om separation så kommer därför befintliga avgifter för 5a § (vid ikraftträdandet) gälla även för 11b §. Myndigheten kan inte utesluta att avgifterna för 11b § kommer behöva ses över ytterligare framöver och justeringar föreslås.

Avgifterna är redan idag differentierade genom att avgiftsnivåerna utgår från utrustning/strålkälla. Den nuvarande konstruktionen kan uppfattas som enkel då tillsynsavgiften alltid är lika stor som ansökningsavgiften. En separation kan minska denna förutsägbarhet om beloppen inte längre är kopplade till varandra. Ur ett administrativt perspektiv kan myndighetens förslag om en separation innebära att tillståndshavarens administrativa börda ökar då de behöver hantera flera fakturor.

Eftersom avgifterna idag är kopplade till varandra via avgiftsnivån men inte på annat sätt finns det stora utmaningar med att tydliggöra motprestationen och att säkerställa en ändamålsenlig avgift. Avgifterna är inte heller differentierade vad gäller motprestation i form av tillståndsprövning eller tillsyn vilket innebär att det inte kan säkerställas att avgiften speglar den faktiska kostnaden för nedlagt arbete. En separation möjliggör därför en större differentiering av avgiften vilket förväntas resultera i att bättre spegla avgiftens motprestation kopplat till nedlagd tid och risker.

En separation kommer förutsätta att myndigheten framöver genomför noggranna analyser av de faktiska kostnaderna för respektive verksamheter för att säkerställa att varken under- eller överfinansiering uppstår.

Regeringskansliet Klimat- och näringslivsdepartementet

Bilaga 1, Budgetunderlag

Datum: 2026-02-26

Diariennr: SSM2026-1060

Dokumentnr: SSM2026-1060-2

Bilaga 1. Förslag på justering av avgifter till 2027

Inledning

Enligt 9 kap. 3 § och 5 § förordning (2000:605) om årsredovisning och budgetunderlag har myndigheten härmed tagit fram ett underlag med förslag på justerade avgifter i förordning (2008:463) om vissa avgifter till Strålsäkerhetsmyndigheten inför årsskiftet 2026/2027.

Samtliga avgiftsförslag bygger på antagandet att förordningen inte justeras under 2026. Då det för närvarande pågår en översyn av avgifter kopplade till ny kärnkraft kommer myndigheten avvakta regeringens beslut och föreslår inga justeringar för dessa.

I underlaget återkommer flera förslag på justeringar i förordning (2008:463) om vissa avgifter till Strålsäkerhetsmyndigheten som lämnats utan åtgärd tidigare år. Det har medfört att vissa avgiftsförslag i detta underlag är väsentliga då myndigheten under dessa år ackumulerat underskott som inom kommande år behöver balanseras via avgiftsnivåerna.

Avgifterna i myndighetens förslag till justeringar har alla ett bestämt ekonomiskt mål, full kostnadstäckning, och förväntas därmed vara i balans inom ett till tre år¹, med undantag för de avgifter där tillstånden är 5-10-åriga. Då flera av avgifterna inte justerats på ett par år innebär det att det kan ta längre tid för vissa av avgifterna att nå balans vilket i så fall framgår av underlaget.

¹ Full kostnadstäckning är ett bestämt ekonomiskt mål som innebär att myndigheten ska beräkna avgifterna så att intäkterna på ett eller några års sikt täcker alla kostnader som direkt eller indirekt hör till den avgiftsbelagda verksamheten. Enligt Statskontoret omfattar det i normalfallet en tidsperiod på ett till tre år.

Innehållsförteckning

1. Beredskapsavgift 12 §	3
2. Avgift för nukleär icke-spridning: kärnämneskontroll 13 §	5
3. Avgift för tillståndsprövning av ansökningar om tillstånd i 5 a § 4-22	9
4. Avgift för tillståndsprövning av ansökningar om tillstånd i 5 a § 1-3	10
5. Anmälningsskyldig verksamhet 16 §, 17 § och 18 §	12
6. Ny anmälningsskyldig verksamhet i 16 §	13
7. Återkommande helhetsbedömning 9 §	14
8. Förslag om separation av 5 a § och 11 b §	16
9. Förslag på justerade avgiftsnivåer och förordningstext	18
10. Tabell över avgifter och föreslagna förändringar	22

1. Beredskapsavgift 12 §

Förslag på justerad avgiftsnivå

Myndigheten föreslår att beredskapsavgiften höjs med 22 procent.

Verksamhet som bedrivs för avgiftsintäkterna

Intäkterna från beredskapsavgiften finansierar verksamhet hos SSM, Myndigheten för civilt försvar (MCF), Socialstyrelsen och länsstyrelserna. Bland annat så finansieras utbyggnad av varningssystemen inomhus och utomhus, upprätthållande av förmåga till statlig räddningstjänst och upphandling av jodtabletter.

Inom vilken tidsperiod ska avgiften förväntas vara i balans?

Avgiften har ett bestämt ekonomiskt mål, full kostnadstäckning och förväntas vara i balans inom ett till tre år.

Varför bedöms en justering vara nödvändig?

Avgiften bedöms inte kunna nå balans med befintlig avgiftsnivå och inte med en justerad avgiftskonstruktion eller andra justeringar i verksamhet.

Avgiften har tidigare haft ett ackumulerat överskott som successivt arbetats ner mot balans. Detta har medfört att avgiften inte har haft en regelbunden prisjustering. Beräkningar på avgiftsnivån, efter att det ackumulerade överskottet balanserats, visar ett behov av en justerad avgift då kostnaderna för berörda myndigheter har ökat. Beräkningarna grundar sig på behovet av att kunna vidmakthålla dagens beredskap och samtidigt driva på det arbete som krävs för att uppfylla de ökade krav som ställs enligt dagens omvärldsläge. En anledning till ökade kostnader är bland annat att Socialstyrelsen har övertagit ansvar för jodtabletter från SSM och länsstyrelserna. Socialstyrelsen prognosticerar högre kostnader än vad SSM och länsstyrelserna tidigare haft, vilket beror på att Socialstyrelsen hanterar jodtabletterna på samma sätt som andra läkemedel, i enlighet med gällande lagstiftning.

SSM beräknar avgiftsnivån baserat på prognoser från respektive myndighet. Prognosen från Socialstyrelsen för 2026–2028² innebär att kostnaderna förväntas variera kraftigt från år till år. För att inte behöva justera avgiften flera gånger under de kommande åren har därför SSM beräknat en genomsnittlig avgiftsnivå för dessa år.

Tabell 1. Prognos över kostnader 2026–2028 (kr)

	2026	2027	2028	Genomsnitt
MCF (och länsstyrelser)	62 000 000	62 000 000	62 000 000	62 000 000
Socialstyrelsen	11 200 000	5 420 000	5 300 000	7 306 667
SSM	36 157 000	36 157 000	36 157 000	36 157 000
Total	109 357 000	103 577 000	103 457 000	105 463 667

Ökade kostnader för MCF och länsstyrelser

Den genomförda utbyggnaden av varningssystemen inomhus och utomhus medför högre kostnader för avskrivningar och ränta för MCF kommande 10 år. Myndigheten behöver

² En ny prognos från Socialstyrelsen inkom 2026-02-09, men då beräkningarna av avgiften görs på genomsnittlig kostnadsprognos för tre år så ser myndigheten inte i dagsläget behov av att räkna om den avgift som föreslås i underlaget även om prognosen för de olika åren skiljer sig åt.

också medel till att arbeta proaktivt inom området för kärnenergiberedskap i kris. De fjorton länsstyrelser som får tilldelning från MCF för sin utökade kärnenergiberedskap har fortsatt aviserat att de behöver ytterligare medel på grund av ökade kostnader. Detta för att de ska kunna vidmakthålla dagens beredskap och driva på det arbete som krävs för att uppfylla de ökade krav som ställs utifrån dagens omvärldsläge.

Ökade kostnader för SSM

För att vidmakthålla SSM:s förmåga inom kärnenergiberedskapen behöver avgiftsnivån följa den allmänna kostnadsutvecklingen i samhället. I den föreslagna avgiftsnivån har därför en schablonhöjning om 4,5 procent tagits med i beräkningen från och med år 2027.

Kostnader för jodtabletter för Socialstyrelsen

I de föreslagna avgiftsnivåerna ingår Socialstyrelsens prognosticerade kostnader för att upphandla och hålla nationellt lager med jodtabletter.

Vilka kan konsekvenserna bli om justeringen inte genomförs?

En ojusterad avgift kommer leda till negativa konsekvenser för kärnenergiberedskapen och skydd av människor och hälsa mot skadlig strålning vid en radiologisk nödsituation. Möjliga direkta negativa konsekvenser är att:

- Finansiering saknas för att upphandla och byta ut jodtabletter i beredskapszonerna. Detta får konsekvensen att allmänheten har utgångna jodtabletter och riskerar att få ett sämre skydd vid en radiologisk nödsituation, vilket även skulle påverka allmänhetens förtroende för systemet negativt.
- MCF saknar finansiering för avskrivningar av varningssystem vilket drabbar övrig verksamhet om de behöver ta andra medel för detta.
- Länsstyrelserna inte kommer att kunna genomföra nödvändig planering, övning och utbildning för att kunna hantera sitt ansvar, vilket medför att Sverige får en försämrad förmåga att hantera en eventuell radiologisk nödsituation vilket i sin tur innebär ett försämrat skydd av människor och hälsa mot skadlig strålning vid en olycka.
- SSM inte kommer att kunna vidmakthålla sin förmåga inom kärnenergiberedskap utan kommer att behöva minska verksamheten. Det innebär exempelvis ett minskat stöd till länsstyrelserna, minskad egen förmåga och expertstödsorganisation. Det innebär att SSM och Sverige får en försämrad förmåga att hantera en eventuell radiologisk nödsituation vilket i sin tur innebär ett försämrat skydd av människor och hälsa mot skadlig strålning.

Även om planerad verksamhet behöver minska vid en bibehållen avgiftsnivå så kommer avgiften ändå kunna ackumulera underskott.

Myndighetens beräknade intäkter, kostnader och beräknad tidsperiod för balanserad avgift

Avgiftsförslaget ger ökade avgiftsintäkter för beredskapsavgiften med 22 procent, se tabell 2. Vid beräkning av föreslagen avgiftsnivå uppgår de genomsnittliga kostnaderna för 2026–2028 till totalt cirka 105 miljoner kronor för berörda myndigheter, se tabell 1. Med föreslagen avgiftshöjning förväntas avgiften vara i balans först inom fem år³.

³ Se avsnitt 7.6, Avgiftsbelagd verksamhet, för ackumulerat resultat till och med 2029.

Vilka tillståndshavare/aktörer påverkas av avgiften och vilka konsekvenser förväntas förslaget ge?

Den föreslagna höjningen av beredskapsavgiften innebär en ekonomisk påverkan på tillståndshavarna eftersom de får betala en högre avgift (cirka 22 procent). Nedan tabell visar hur olika tillståndshavare påverkas av den föreslagna justeringen.

Tabell 2. Hur tillståndshavare påverkas av föreslagen justering (kr)

Tillståndshavare	Gällande avgiftsnivå	Föreslagen avgiftsnivå	Procentuell förändring jämfört med gällande nivå	Föreslagen förändring (kr)	Gällande årsavgift	Föreslagen årsavgift
Ringhals (12§ 1)	8 400 000	10 250 000	22,0%	1 850 000	33 600 000	41 000 000
OKG (12§ 2)	6 300 000	7 700 000	22,2%	1 400 000	25 200 000	30 800 000
FKA (12§ 2)	6 300 000	7 700 000	22,2%	1 400 000	25 200 000	30 800 000
Clab (12§ 3)	270 000	330 000	22,2%	60 000	1 080 000	1 320 000
WSE (12§ 3)	270 000	330 000	22,2%	60 000	1 080 000	1 320 000
Total	21 540 000	26 310 000		4 770 000	86 160 000	105 240 000

2. Avgift för nukleär icke-spridning: kärnämneskontroll 13 §

Förslag på justerad avgiftsnivå och justering av förordningstext

SSM föreslår att avgifterna enligt 13 § höjs med 14 procent⁴ inför 2027 och ytterligare en höjning med 14 procent inför 2028. Utöver det ser SSM behov av en mindre höjning med cirka 5 procent från och med 2029 så att myndigheten når en balans mellan intäkter och kostnader.

Tabell 3. Förslag på justerad avgift för nukleär icke-spridning 2027 (kr)

Gällande paragraf	Gällande avgiftsnivå	Föreslagen avgiftsnivå inför 2027	Procentuell förändring jämfört med gällande nivå	Föreslagen avgiftsnivå inför 2028
13 § 1	512 000	584 000	14%	665 000
13 § 2	218 000	249 000	14%	283 000
13 § 3	270 000	308 000	14%	351 000
13 § 4	265 000	302 000	14%	344 000
13 § 5	13 000	14 800	14%	17 000
13 § 6	10 000	11 400	14%	13 000

SSM föreslår även att begreppet ”tillsyn som utövas” ersätts av ”verksamhet som bedrivs” i förordningstexten till 13 § första stycket. Förordningstexten är i nuläget begränsad till tillsyn som utövas av SSM enligt de internationella överenskommelserna i syfte att förhindra spridning av kärnvapen. Bestämmelsen är meddelad med stöd av lagen (1984:3) om kärnteknisk verksamhet (kärntekniklagen). SSM utför uppgifter som inte är direkta

⁴ Avgiftshöjningen med 14 procent två år i rad motsvarar de nivåer som föreslagits i avgiftsunderlaget 2025, SSM2024-14719-1.

tillsynsinsatser, men är verksamhet som bedrivs inom ramen för kärnämneskontroll och området nukleär icke-spridning enligt kärntekniklagen.

Exempel på uppgifter som sker inom ramen för kärntekniklagen, men som inte är direkt tillsyn är att myndigheten:

- hanterar och administrerar det svenska kärnämneskontrollregistret SKISIS,
- sammanställer och rapporterar in vissa uppgifter om svenska verksamhetsutövare till de internationella kontrollorganen.
- för dialog med de internationella kontrollorganen gällande frekvens och omfattning av inspektioner på svenska anläggningar på nationell nivå
- kommer få utökade åtaganden gällande nationella LOF (Location Outside Facilities) enligt kärnämneskontrollförordning 2025/974.

Verksamhet som bedrivs för avgiftsintäkterna

Avgiftsintäkterna används för att bekosta den verksamhet SSM bedriver i syfte att uppfylla kraven i de fördrag⁵ som Sverige anslutit sig till samt annan berörd lagstiftning⁶. SSM deltar på de internationella inspektionerna som genomförs av IAEA och EU-kommissionen på de svenska kärntekniska anläggningarna. Myndigheten genomför även egna inspektioner inom kärnämneskontroll vid kärntekniska anläggningar och vid andra kärnämnesinnehavare.

Inom vilken tidsperiod ska avgiften förväntas vara i balans?

Avgiften har ett bestämt ekonomiskt mål, full kostnadstäckning, och förväntas vara i balans inom ett till tre år.

Varför bedöms en justering vara nödvändig?

Myndighetens verksamhet inom ramen för avgiften för nukleär icke-spridning växer. Redan idag ser man en stor ökning av bland annat internationella inspektioner på anläggningarna⁷. Sedan 2020 har vissa av dessa inspektioner även blivit mer komplexa och tar längre tid än tidigare. Nya produktionsmönster på bränslefabriken har inneburit en signifikant ökning av antalet inspektionsdagar sedan 2019. Med kortare lagerhållningstid och ökad produktionstakt har IAEA:s närvaro på fabriken i Västerås ökat⁸. Detta i syfte att garantera IAEA:s åtaganden om oberoende verifiering av fredlig användning av kärnämne i enlighet med gällande anläggningsspecifika samarbetsavtal mellan IAEA och EU-kommissionen.

Framöver förväntas IAEA:s inspektionsdagar öka ytterligare med anledning av att IAEA har aviserat att de, i samråd med EU-kommissionen, har inlett en översyn av Sveriges statsanpassade lösning för kärnämneskontroll (State Level Approach, SLA). Exakt hur stor ökningen kommer att vara kan inte helt förutses innan förhandling om SLA är avslutad, i dagsläget bedöms en ökning av inspektionsdagar med cirka 30 procent per år.

Med utbyggnation av ny kärnkraft kommer internationella kärnämneskontrollorgan att ha rätt att börja genomföra tillsynsinsatser så fort grundläggande parametrar, såsom området, för en ny kärnteknisk anläggning är definierade. Internationell kärnämneskontroll kan

⁵ Till exempel icke-spridningsfördraget (Treaty on the Non-Proliferation of Nuclear Weapons, NPT) och tillämpning av Kapitel 7 i Euratomfördraget.

⁶ Till exempel lag (1984:3) om kärnteknisk verksamhet (KTL) och kärnämneskontrollförordning 2025/974.

⁷ Antalet internationella inspektioner ökade från 31 stycken 2020 till 44 stycken 2025. Antal dagar på anläggningen under dessa inspektioner ökade från 59 dagar 2020 till 75 dagar år 2025. Antal internationella inspektioner med kort varsel, det vill säga så kallade oannonserade inspektioner, ökade från 6 inspektioner år 2020 till 14 inspektioner år 2025.

⁸ Antal dagar med IAEA:s närvaro: 2017: 14, 2018: 14, 2019: 14, 2020: 13, 2021: 20, 2022: 19, 2023: 21, 2024: 23 samt 2025: 29.

därmed inledas direkt efter beviljande av tillståndet enligt kärntekniklagen. Det innebär i sin tur att med tillståndsprövning av nya kärntekniska anläggningar kommer antalet internationella inspektioner inom kärnämneskontroll att öka.

Avgiftsnivåerna i 13 § reviderades senast 2019 genom en sänkning av avgifterna på grund av ett historiskt överskott⁹. Två faktorer påverkar balansen mellan avgiftsintäkterna och verksamhetskostnaderna. Intäkterna har minskat till följd av att Ringhals 1 och Ringhals 2 sedan 2023 inte längre innehar kärnämne och därmed slutat betala in nukleär icke-spridningsavgift samtidigt som arbetet med internationella inspektioner intensifierats för att säkerställa god kärnämneskontroll i Sverige.

Utöver det kan man konstatera att arbetsinsatser och verksamhet som krävs för att genomföra kärnämneskontroll i syfte att säkerställa nukleär icke-spridning är ganska lika oavsett mängd kärnämne. En kontroll som motverkar icke-fredlig användning behöver genomföras enligt internationella överenskommelser oberoende av anläggningens storlek.

De befintliga avgiftsintäkterna inom nukleär icke-spridning täcker inte den verksamhet som genomförs och myndigheten har förbrukat hela det ackumulerade historiska överskottet och prognosticerar ett underskott 2026 på cirka 2 miljoner kronor. Att verksamheten därtill behöver växa utifrån ovan givet resonemang med ökade internationella krav och behov medför att SSM nu föreslår en justering av avgiftsnivån. Det är inte möjligt att effektivisera befintlig verksamhet ytterligare utan att denna påverkas negativt.

Vilka kan konsekvenserna bli om justeringen inte genomförs?

Eftersom verksamheten redan har ett underskott vid utgången av 2025, kommer SSM att fortsätta ackumulera underskott, om en revidering av avgiften för nukleär icke-spridning inte genomförs inför 2027.

En ojusterad avgift försvårar myndighetens förmågor att både prioritera de tillsynsinsatser som krävs för att upprätthålla god kärnämneskontroll i Sverige och effektivt delta i framtagande av kärnämneskontrollsparmetrar i dialog med de internationella kärnämneskontrollorganen. Det skulle leda till att Sverige inte kan fullgöra sina internationella åtaganden inom kärnämneskontroll mot IAEA och Euratomgemenskapen.

Myndighetens proaktiva arbete med kärnämneskontroll för nya kärntekniska anläggningar skulle påverkas negativt då prövningsprocessen riskerar att förlängas.

Myndighetens beräknade intäkter, kostnader och beräknad tidsperiod för balanserad avgift

Tabellen nedan visar myndighetens beräknade intäkter och kostnader utifrån föreslagna avgiftsjusteringar.

⁹ I SSM:s regleringsbrev för 2019 anges 6 821 tkr i överskott på avgiften Kärnteknisk verksamhet - nukleär ickespridning.

Tabell 4. Beskrivning av intäkter, kostnader och ackumulerat resultat (tkr)

Beräknade intäkter	Beräknade kostnader	Överskott / underskott	År	Ackumulerat överskott / underskott
			2024	3 144
9 852	14 469	-4 617	2025	-1 473
9 852	10 800 ¹⁰	-948	2026	-2 421
11 231	10 800	+431	2027	-1 990
12 803	12 700 ¹¹	+103	2028	-1 887
13 443	12 700	+743	2029	-1 144
13 443	12 700	+743	2030	-401
13 443	12 700	+743	2031	+342

Med stegvisa höjningar kan SSM nå full kostnadstäckning år 2031 och möta de växande internationella kraven inom kärnämneskontroll.

Vilka tillståndshavare/aktörer påverkas av avgiften och vilka konsekvenser förväntas förslaget ge?

I avgiftskollektivet i 13 § ingår den som har tillstånd till kärnteknisk verksamhet. Det omfattar bland annat kärnkraftverk, bränslefabriken, mellanlagringsanläggningarna och övriga kärntekniska anläggningar. Nedan tabell visar hur olika tillståndshavare skulle påverkas av den föreslagna justeringen för 2027.

Tabell 5. Hur tillståndshavare påverkas av föreslagen avgiftsjustering (kr)

Tillståndshavare	Gällande avgiftsnivå	Föreslagen avgiftsnivå inför 2027	Antal anläggningar per tillståndshavare	Procentuell förändring jämfört med gällande nivå	Totalkostnad
Ringhals (13§ 3)	270 000	308 000	2	14%	616 000
OKG (13§ 3)	270 000	308 000	1	14%	308 000
FKA (13§ 3)	270 000	308 000	3	14%	924 000
Clab (13§ 4)	265 000	302 000	1	14%	302 000
WSE (13§ 1)	512 000	584 000	1	14%	584 000
Studsvik (13§ 5 och 13§ 6)	13 000 10 000	14 800 11 400	1 1	14% 14%	26 200
Chalmers (13§ 6)	10 000	11 400	1	14%	11 400
SVAFO (13§ 5 och 13§ 6)	13 000 10 000	14 800 11 400	1 1	14% 14%	26 200
Cyclife (13§ 5 och 13§ 6)	13 000 10 000	14 800 11 400	1 1	14% 14%	26 200

Förslaget medför inga ökade kostnader för SSM. Den stora höjningen anses nödvändig, dels eftersom verksamheten behöver växa för att möta externa krav och dels då avgiften har legat stilla på samma nivå i flera år.

¹⁰ Lägre beräknad kostnadsnivå 2026 jämfört med 2025 på grund av att verksamhet med exportkontroll inte längre finansieras av avgiften, cirka 3,8 miljoner kronor.

¹¹ I beräknade kostnader ingår ökade kostnader motsvarande cirka en årsarbetskraft.

3. Avgift för tillståndsprövning av ansökningar om tillstånd i 5 a § 4-22

Förslag på justerad avgiftsnivå

SSM föreslår höjning med cirka 14 procent för 5 a § 4-22 från och med 2027. För 2028 föreslås en avgiftsjustering på ytterligare 12 procent för 5 a § 1-22 och för 2029 samt 2030 ytterligare justering om 3 procent för respektive år.

Verksamhet som bedrivs för avgiftsintäkterna

För avgiftsintäkterna genomför myndigheten tillståndsprövning av ansökningar om tillstånd enligt strålskyddslagen (2018:396).

Myndigheten tar även ut avgifter, enligt 11 b § samma förordning, för sina kostnader för tillsyn och andra åtgärder med anknytning till tillståndet som givits enligt 5 a §.

Inom vilken tidsperiod ska avgiften förväntas vara i balans?

Avgiften har ett bestämt ekonomiskt mål, full kostnadstäckning, och förväntas vara i balans inom fem år då tillstånden oftast är femåriga.

Varför bedöms en justering vara nödvändig?

Myndigheten ackumulerar idag ett underskott inom denna verksamhet. Prognos för 2025 är ett ackumulerat underskott om cirka 10 miljoner kronor.

Underskottet byggs på årligen och intäkterna från avgifterna täcker inte de kostnader som verksamheten har. För att effektivisera verksamheten och hålla nere kostnaden så arbetar SSM med sina rutiner och processer samt utvecklar e-tjänst för tillståndsprövning. SSM bedömer att genom dessa åtgärder, framförallt genom utvecklad e-tjänst, kan personalkostnaderna minska med cirka 0,8 miljoner kronor årligen från år 2027. Dessa effektiviseringar är dock inte tillräckligt för att kunna nå full kostnadstäckning med befintlig avgiftsnivå.

Avgifterna är differentierade och nivåerna ska sättas i perspektiv mot nedlagd tid, riskbedömning och skälig nivå för tillståndshavaren varför avgiften inte beräknas kunna nå balans med andra justeringar än genom en höjd avgiftsnivå.

Vilka kan konsekvenserna bli om justeringen inte genomförs?

Om ingen justering av avgiften genomförs så kommer SSM inte kunna bibehålla nuvarande omfattning av verksamheten och nuvarande kvalitet i handläggningen utan att det ackumulerade underskottet byggs på ytterligare. En sänkning av kvaliteten i prövning av tillståndsansökningar innebär exempelvis att färre krav kan granskas, vilket innebär en risk för att verksamhetsutövare har sämre förutsättningar att bedriva sin verksamhet strålsäkert och det kan påverka personal och allmänheten negativt med ökad risk för exponering av strålning.

Myndighetens beräknade intäkter, kostnader och beräknad tidsperiod för balanserad avgift

Tabellen nedan visar en prognos för intäkter och kostnader kommande år. Intäkterna varierar mellan åren beroende på när tillstånd löper ut. Tillstånden har i huvudsak en giltighetstid om fem år. I prognosen är föreslagna avgiftsjusteringar medräknade. Genomförs föreslagna höjningar kan full kostnadstäckning nås inom 10 år.

Tabell 6. Prognos för intäkter och kostnader avseende ansökningsavgifter i 5 a § 1-22 (tkr)

Intäkter / Beräknade Intäkter	Kostnader / Beräknade Kostnader	Överskott / underskott	År	Ackumulerat överskott / underskott
4 492	6 731	-2 239	2022	-2 272
2 979	6 548	-3 569	2023	-5 841
4 402	7 384	-2 982	2024	-8 823
6 300	7 569	-1 269	2025	-10 092
8 000	7 250	750	2026	-9 342
6 498	6 525 ¹²	-27	2027	-9 369
7 150	5 900 ¹³	1 250	2028	-8 119
5 918	5 900	18	2029	-8 101
6 800	5 900	900	2030	-7 201

Vilka tillståndshavare/aktörer påverkas av avgiften och vilka konsekvenser förväntas förslaget ge?

De som bedriver tillståndspliktig verksamhet enligt strålskyddslagen påverkas av avgiften vilket är en mängd olika verksamheter som berörs, bland annat hälso- och sjukvården, industri och veterinärer.

Förslaget innebär en ökad kostnad för de som lämnar in tillståndsansökan som ska prövas av myndigheten.

4. Avgift för tillståndsprövning av ansökningar om tillstånd i 5 a § 1-3

Förslag på justering

Myndigheten föreslår en justering av inbördes avgiftsnivåer för tillståndspliktig laser i 5 a § 1-3.

Verksamhet som bedrivs för avgiftsintäkterna

Myndigheten bedriver tillståndsprövning och tillsyn av verksamheter med tillståndspliktig laser.

Inom vilken tidsperiod ska avgiften förväntas vara i balans?

Tillstånden har i huvudsak en giltighetstid om fem år och förväntas vara i balans inom denna tidsperiod.

Varför bedöms en justering vara nödvändig?

En justering av inbördes avgiftsnivåer anses nödvändig för att få en bättre spegling av arbetsmängd per ärende, tydligare motprestation. Dagens avgifter speglar inte de resurser som läggs ned vid de olika ärendena.

Avgifterna skiljer sig avsevärt mellan olika typer av laserutrustning och speglar inte den faktiska handläggningstiden för dessa vid tillståndsprövning. Avgifterna ska täcka

¹² Effektivisering genom e-tjänst ingår i beräknade kostnader med 10 procent.

¹³ Effektivisering genom e-tjänst ingår i beräknade kostnader med 10 procent av 2027 års kostnadsnivå.

kostnaderna för SSM:s prövning av tillståndsansökningar. I dagsläget är avgiften för laserpekare under 30 mW (punkt 1) samt för övriga tillståndspliktiga lasrar (punkt 3) relativt låg, vilket innebär att den inte täcker den faktiska handläggningstiden. Det finns därför behov av att justera upp avgifterna så att de bättre speglar den resursåtgång som varje ärende kräver. Avgiften för laserpekare över 30 mW är å andra sidan högre än den resursåtgång som behövs för att hantera dessa ärenden.

Vilka kan konsekvenserna bli om justeringen inte genomförs?

SSM har mottagit synpunkter från tillståndshavare och företag verksamma inom försäljning av laserutrustning, gällande avgiften för starka laserpekare över 30 mW. Avgiften upplevs som oproportionerligt hög, vilket kan leda till att kunder söker sig till utländska aktörer. Dessa aktörer säljer laserutrustning utan krav på tillstånd hos köparen, trots att sådant krav finns. Det innebär en risk att utrustning används i Sverige som saknar tillstånd vilket medför att myndighetens kontroll över den laserutrustning som används i Sverige minskar.

Om justering inte genomförs kommer de tre avgifterna för laser att fortsätta ha ett otydligt samband mellan myndighetens prestation och avgiftsnivå.

Myndighetens beräknade intäkter, kostnader och beräknad tidsperiod för balanserad avgift

Justeringen görs genom att behålla totalsumman för de tre avgiftsnivåerna, baserat på antalen tillstånd i slutet av september 2025. Justeringen beräknas inte medföra några ytterligare kostnader för SSM.

Tabellerna nedan visar avgiftsintäkter enligt nuvarande avgiftsnivåer respektive avgiftsnivåer enligt föreslagna justeringar, uppdelat per laserkategori.

Tabell 7. Avgiftsintäkter för laser enligt nuvarande avgiftsnivåer (kr)

Laserkategori	Antal	Å pris	Summa per kategori
1. starka laserpekare med en uteffekt som inte överstiger 30 mW	151	650	98 150
2. starka laserpekare med en uteffekt över 30 mW	136	10 200	1 387 200
3. övriga tillståndspliktiga lasrar	85	1 350	114 750
Totalsumma			1 600 100

Tabell 8. Avgiftsintäkter för laser enligt föreslagen justering (kr)

Laserkategori	Antal	Å pris	Summa per kategori
1. starka laserpekare med en uteffekt som inte överstiger 30 mW	151	1 590	240 100
2. starka laserpekare med en uteffekt över 30 mW	136	7 500	1 020 000
3. övriga tillståndspliktiga lasrar	85	4 000	340 000
Totalsumma			1 600 100

Vilka tillståndshavare/aktörer påverkas av avgiften och vilka konsekvenser förväntas förslaget ge?

Avgiften belastar huvudsakligen privatpersoner och småföretagare. Konsekvenser av avgiftsjusteringarna beror på vilken effekt på lasern som tillståndet gäller.

5. Anmälningsskyldig verksamhet 16 §, 17 § och 18 §

Förslag på justerad avgiftsnivå

Myndigheten föreslår en justering med cirka 10 procent, det vill säga en avgift på 2 040 kronor i 16 §, 4 080 kronor i 17 § och 38 590 kronor i 18 §.

Verksamhet som bedrivs för avgiftsintäkterna

Viss verksamhet med strålning som bedöms innebära en lägre risk omfattas av anmälningsskyldighet. Myndigheten hanterar inkomna anmälningar, utövar tillsyn inklusive annat arbete kopplat till anmälningsskyldig verksamhet.

Inom vilken tidsperiod ska avgiften förväntas vara i balans?

Utgångspunkten för anmälningsskyldig verksamhet är att denna ska uppnå full kostnadstäckning under en femårsperiod.

Varför bedöms en justering vara nödvändig?

Avgifterna för anmälningsskyldig verksamhet i 16 §, 17 § samt 18 § behöver justeras för att SSM ska kunna utföra handläggning, tillsyn samt andra åtgärder kopplade till anmälningsskyldighet och nå full kostnadstäckning. Myndigheten har redan effektiviserat hanteringen av anmälningar genom att utveckla en webbaserad tjänst för snabb och effektiv elektronisk anmälan. Även om e-tjänsten fortsätter att utvecklas bedöms det inte kunna kompensera för de generella kostnadsökningarna.

Vilka kan konsekvenserna bli om justeringen inte genomförs?

Om en höjning inte genomförs kommer myndigheten riskera att ackumulera underskott. Om myndigheten i stället ska nå full kostnadstäckning med en bibehållen avgiftsnivå så kommer SSM inte kunna hantera anmälningar och frågor som inkommer till myndigheten inom rimlig tid. Det minskar servicen till anmälningsskyldiga verksamheter och förtroendet för myndigheten kan påverkas negativt. Med bibehållen avgiftsnivå behöver också myndigheten sänka den redan mycket låga nivån på tillsyn. Det innebär en risk för att anmälningsskyldiga verksamheter har sämre förutsättningar att bedriva sin verksamhet strålsäkert vilket kan påverka personal och allmänheten negativt med ökad risk för exponering av strålning.

Myndighetens beräknade intäkter, kostnader och beräknad tidsperiod för balanserad avgift

Myndighetens beräknade intäkter och kostnader framgår av tabell nedan. Avgiften för anmälningsskyldig verksamhet beräknas nå balans under en femårsperiod.

Tabell 9. Prognos för intäkter och kostnader för anmälningsskyldighet (tkr)

Beräknade intäkter totalt	Beräknade kostnader totalt	Överskott / underskott	År	Ackumulerat överskott / underskott
5 150	8 308	-3 158	2026	-10 923
4 811	8 308	-3 496	2027	-14 419
6 840	8 308	-1 468	2028	-15 887
24 687	8 308	16 379	2029	492
8 471	8 308	164	2030	656
8 421	8 308	113	2031	769

Vilka tillståndshavare/aktörer påverkas av avgiften och vilka konsekvenser förväntas förslaget ge?

Alla verksamheter som omfattas av anmälningsplikten påverkas. Anmälningsplikten omfattar ett relativt stort avgiftskollektiv. Förslaget innebär en kostnadsökning för anmälningspliktiga verksamheter.

6. Ny anmälningspliktig verksamhet i 16 §

Förslag på justering av 16 §

Då myndigheten har tagit fram en ny föreskrift om anmälningsplikt för estetiska behandlingar som förväntas träda i kraft under 2026 behöver avgiftsförordningen kompletteras med följande punkt:

13. anmälningspliktig verksamhet med behandlingar med icke-joniserande strålning.

Vidare föreslår myndigheten att anmälningspliktig verksamhet får ett justerat ekonomiskt mål, från full kostnadstäckning till upp till full kostnadstäckning. Vid ett ändrat ekonomiskt mål önskar myndigheten en anslagsförstärkning på ap. 1, se avsnitt 3.5.

Verksamhet som ska bedrivas för avgiftsintäkterna

Myndigheten ska hantera inkomna anmälningar, utöva tillsyn inklusive annat arbete kopplat till verksamheter med behandlingar med icke-joniserande strålning (estetiska behandlingar).

Inom vilken tidsperiod ska avgiften förväntas vara i balans?

Utgångspunkten för anmälningspliktig verksamhet är att denna ska uppnå full kostnadstäckning under en femårsperiod.

Varför finns det ett behov av en ny avgift?

Då estetiska behandlingar under våren 2026 blir anmälningspliktiga genom ikraftträdande av en ny föreskrift behöver myndigheten få rätt att ta ut en avgift.

Användning av icke-joniserande strålning på människor har ökat kraftigt på senare år och förekommer inom olika typer av verksamheter, till exempel inom skönhetsbranschen. Inom området estetiska behandlingar finns idag många aktörer, ofta små. SSM kan konstatera att verksamheten inom detta område leder till skador, ibland allvarliga, i form av till exempel brännskador på huden. SSM har under de senaste åren byggt upp kompetens och förutsättningar för att kunna bedriva en systematisk tillsyn mot branschen. Antalet anmälningar till SSM om skador kopplade till behandlingar med icke-joniserande strålning ökar, och det är genom tillsyn myndigheten har möjlighet att agera mot de verksamhetsutövare som orsakat skadorna. Baserat på tillsynserfarenheter och de skadeanmälningar som kommit in till SSM, ser myndigheten att många aktörer har brister i egen kompetens när det gäller vilka risker behandlingarna medför, hur olika typer av utrustning fungerar och kring användandet av icke-joniserande strålning på människor. Den tillsyn som har kunnat genomföras har gett SSM ökad kunskap om branschen, och myndigheten kan vara proaktiv mot de verksamheter som inte är kunniga eller seriösa.

Eftersom behandlingar och användning av icke-joniserande strålning ökar behöver SSM genomföra insatser för att öka kunskapen hos utövare och allmänhet om riskerna. Med en rimlig avgiftsnivå för estetiska behandlingar kommer de förväntade avgiftsintäkterna inte kunna täcka kostnaderna för den verksamhet som ska bedrivas enligt 16 §. Då avgiften disponeras av myndigheten får anslagsmedel inte användas för att täcka de kostnader som

inte ryms inom avgiften. Därför är en justering av det ekonomiska målet nödvändig. Med ett justerat ekonomiskt mål behöver myndigheten en anslagsförstärkning, se avsnitt 3.5, för att kunna bedriva nödvändig tillsyn inom området, se nedan konsekvenser till varför en bibehållen¹⁴ tillsynsnivå är av största vikt.

Vilka kan konsekvenserna bli om justeringen inte genomförs?

Myndigheten saknar rätten att ta ut en avgift för estetiska behandlingar. För att hantera anmälningar och bedriva tillsyn av estetiska behandlingar måste myndigheten då använda förvaltningsanslaget vilket kan göra att annan nödvändig verksamhet behöver prioriteras bort.

Om det ekonomiska målet inte ändras kommer myndigheten att antingen behöva sätta en oproportionerligt hög avgift eller fortsätta att ackumulera underskott. Myndigheten kommer också behöva minska sin tillsyn på området drastiskt. En minskad tillsyn innebär att SSM inte kan vara proaktiva och bedriva en systematisk och riskbaserad tillsyn med riktade insatser mot oseriösa verksamheter som orsakar skador. Det innebär att antalet allvarliga skador som följd av behandlingar med icke-joniserande strålning troligen kommer att fortsätta att öka framöver.

Om myndigheten inte får rätt att ta ut en avgift när den nya föreskriften träder i kraft 2026 innebär det att de anmälningar som inkommer under 2026 inte kommer generera en intäkt till myndigheten förrän år 2031 då anmälan ska förnyas. Därför är det av största vikt att dessa justeringar genomförs inför 2027 så att myndigheten inte förlorar mer intäkter¹⁵ och ackumulerar ett ännu större underskott än vad som beräknas.

Vilka tillståndshavare/aktörer påverkas av avgiften och vilka konsekvenser förväntas förslaget ge?

De verksamheter som ska betala den nya avgiften för estetiska behandlingar kommer få ökade kostnader.

7. Återkommande helhetsbedömning 9 §

Förslag på justerad avgiftsnivå

För avgiften föreslås en höjning med 10 procent som innebär att avgiften för en kärnkraftsreaktor under normaldrift höjs från 5 470 000 till 6 020 000 kronor och avgiften för övriga kärntekniska anläggningar höjs från 2 320 000 till 2 550 000 kronor.

Verksamhet som bedrivs för avgiftsintäkterna

I Sverige har de kärntekniska anläggningarna tillstånd utan tidsbegränsning till skillnad från internationellt där man ger tidsbegränsade tillstånd för att vid regelbundna tillfällen kunna pröva hur säkerheten och strålskyddet upprätthålls och utvecklas.

För att en bedömning av säkerheten och strålskyddet ska kunna göras återkommande för de svenska anläggningarna finns i kärntekniklagen krav på en systematisk helhetsbedömning. Syftet med bedömningen är att tillståndshavaren ska ta ställning till hur säkerheten och strålskyddet kan upprätthållas och förbättras fram till nästa helhets-

¹⁴ Kostnaderna för den tillsyn som hittills bedrivs inom området uppgår till 4 miljoner kronor årligen, detta belastar idag myndighetens anslagsmedel.

¹⁵ Myndigheten förväntar sig dock att den stora mängden anmälningar kommer att inkomma 2026 när föreskriften träder i kraft.

bedömning eller tills dess att anläggningen har avvecklats. Avgiften avser myndighetens arbete med att granska redovisningen och ge återkoppling på dess innehåll.

Inom vilken tidsperiod ska avgiften förväntas vara i balans?

Avgiften har en förväntad tidsperiod för att nå balans inom 10 år vilket baseras på att avgiftsintäkterna förväntas följa samma tidscykel som genomförandet av PSR (återkommande helhetsbedömningar).

Varför bedöms en justering vara nödvändig?

Myndigheten har haft ett historiskt underskott som har reglerats via anslag enligt villkor i regleringsbrevet. Avgiftsnivåerna för granskning av helhetsbedömningar har inte höjts sedan 2023 då avgiftsnivåerna höjdes med 5 procent. Justering innan dess var 2017 med 2,6 procent.

De kärntekniska anläggningarna i drift blir äldre vilket ökar kraven på granskning av åldrande och underhållsfrågor för att kunna garantera en säker drift. Detta är särskilt viktigt när kärnkraftverken planerar för förlängd drifttid. Det innebär i sin tur en större arbetsinsats från SSM:s sida. Det finns inte heller någon möjlighet att tilläggsfakturera för denna typ av granskningar, vilket innebär en ökad verksamhetsrisk för SSM.

Av tabellen nedan framgår att myndighetens timkostnad för granskning av systematiska helhetsbedömningar har ökat under 2019–2025 med 11 procent medan avgiften för 9 § andra stycket 1–2 endast har höjts med 5 procent under motsvarande period.

Tabell 10. Procentuell förändring av avgiftsnivå och timkostnader för 2019–2025

Procentuell förändring avgiftsnivå och timkostnad 2019–2025	
Förändring avgiftsnivå 9 § 1–2	5 %
Förändring timkostnad för granskning systematiska helhetsbedömningar, Strålsäkerhetsmyndigheten	11 %

Det kan konstateras att kostnaderna för myndigheten har ökat mer än justeringarna av avgiften samtidigt som omfattningen av granskningen behöver öka på grund av åldrande reaktorer. För att minska risken att myndigheten åter ska bygga upp underskott och för att täcka myndighetens kostnadsökningar föreslås en höjning av avgiftsnivån.

Vilka kan konsekvenserna bli om justeringen inte genomförs?

För SSM skulle en oförändrad avgiftsnivå innebära:

- att myndigheten riskerar att åter ackumulera underskott som i slutändan måste finansieras via anslagmedel om myndigheten ska kunna utföra sitt uppdrag på ett tillfredställande sätt eller att
- myndighetens granskning minskar i omfattning vilket medför risk att intentionen med uppgiften inte uppnås.

En höjning av avgiftsnivån skulle begränsa ovanstående risker och ge myndigheten bättre förutsättningar att utföra granskningar med balans mellan intäkter och kostnader.

Har myndigheten färre timmar för granskning än vad som behövs kan det medföra att myndighetens återkoppling till tillståndshavaren avseende hur säkerheten och strålskyddet kan upprätthållas och förbättras riskerar att ha kvalitetsbrister.

Myndighetens beräknade intäkter, kostnader och beräknad tidsperiod för balanserad avgift

Myndigheten beräknar att avgiften kommer uppnå balans inom förväntad 10-årsperiod med beräknad höjning och beräknat behov av arbetsinsats.

Vilka tillståndshavare/aktörer påverkas av avgiften och vilka konsekvenser förväntas förslaget ge?

De tillståndshavare som ska göra systematiska helhetsbedömningar påverkas av de justerade avgifterna.

8. Förslag om separation av 5 a § och 11 b §

Förslag på justering

Myndigheten föreslår en separation av avgiftsnivåerna i 5 a § och 11 b §.

Myndigheten föreslår även att förordningstexten justeras så att avgift inom ramen för 11 b § kan tas ut från det år tillstånd ges.

Verksamhet som bedrivs för avgiftsintäkterna

Avgifter enligt 5 a § tas idag ut för respektive tillstånd år 1 och vid förnyelse av tillståndet år 6 och så vidare för tillstånd med en 5-årig löptid (vanligast förekommande). Dessa avgifter disponeras av myndigheten inom övrig tillståndsprövning. Tillsynsavgifter enligt 11 b § tas idag ut på motsvarande vis år 2–5, år 7–10 vid ett förnyat tillstånd och så vidare. Dessa avgifter disponeras inte av myndigheten utan redovisas mot inkomsttitel och kommer till myndigheten via anslagsmedel. Med detta förslag kommer avgiftsuttaget se likadant ut för avgifter enligt 5 a § däremot så kommer avgiftsuttaget för 11 b § ske årligen från och med det år tillstånd ges.

Inom vilken tidsperiod ska avgiften förväntas vara i balans?

Avgifterna förväntas nå balans inom en 5-årsperiod.

Varför bedöms en justering vara nödvändig?

Dessa avgifter har idag en annorlunda konstruktion då de sitter ihop i avgiftsnivå men beroende på året för intäkten (det vill säga år 1, 2, 3, 4 eller 5) så används de för olika verksamhet och kan både disponeras och inte disponeras av myndigheten. Detta medför att det är svårt att beräkna rimliga avgifter baserat på den verksamhet som ska bedrivas. Dessa svårigheter har påverkat att avgifterna under tid ackumulerat stora underskott. För avgifterna som disponeras (5 a §) fanns i slutet av 2025 ett ackumulerat underskott på cirka 10 miljoner kronor och för de avgifter som inte disponeras (11 b §) fanns i slutet av 2025 ett ackumulerat underskott på cirka 42 miljoner kronor.

Eftersom avgifterna har olika syften och motprestation skulle en separation av avgiftsnivåerna underlätta att rätt avgift sätts för respektive verksamhet. Vidare har Statskontoret i återkoppling till myndighetens förslag konstaterat att det är normalt i staten att skilja på avgifter för prövning (anmälan/ansökan) och avgift för tillsyn och att detta förslag är i linje med hur denna typ av verksamhet ofta är reglerad.

Utifrån de riskbaserade behov som framkommit i tillsynsprogrammen görs idag inte tillsyn med den frekvens som bedöms som nödvändigt för att möta faktiska strålsäkerhetsrisker.

Vilka kan konsekvenserna bli om justeringen inte genomförs?

Om en separation av 5 a § och 11 b § inte genomförs kommer det fortsatt vara svårt med en tydlig koppling mellan avgift och motprestation samt en avgiftsnivå som är baserad på myndighetens kostnader för respektive verksamhet.

En separation av avgifterna ger en tydligare motprestation för tillståndshavaren, högre flexibilitet och lägre verksamhetsrisk (annars risk för obalans). Då myndigheten idag har svårt att nå full kostnadstäckning för dessa verksamheter skulle en uppdelning kunna underlätta rätt höjning av respektive avgift.

Strålsäkerhetsriskerna inom verksamheter med strålning kommer kvarstå på onödigt höga eller okända nivåer om inte tillsyn kan bedrivas med den frekvens som identifierats som nödvändig i tillsynsprogrammen.

Vilka tillståndshavare/aktörer påverkas av avgiften och vilka konsekvenser förväntas förslaget ge?

Separationen kommer påverka de tillståndshavare som har tillstånd enligt 5 a §. För dessa kommer inga förändringar ske för frekvensen av tillståndsavgift däremot kommer tillsynsavgiften tas ut årligen i stället för som idag fyra av fem år. Detta innebär att tillståndshavarnas totala kostnader under tillståndets giltighetstid kommer öka med 20 procent.

Den totala kostnadsökningen påverkar tillståndshavarna negativt. Med separationen förväntas myndighetens förmåga att bedriva nödvändig tillsyn öka vilket bidrar till ökad strålsäkerhet för människor och miljö.

9. Förslag på justerade avgiftsnivåer och förordningstext

5 a § Avgift enligt 4 § 2 ska betalas till Strålsäkerhetsmyndigheten när ansökan ges in

1. med **1 590** kronor per tillstånd för starka laserpekare med uteffekt som inte överskrider 30 milliwatt,

2. med **7 500** kronor per tillstånd för starka laserpekare med uteffekt som överskrider 30 milliwatt,

3. med **4 000** kronor per tillstånd för andra tillståndspliktiga lasrar än de som avses i 1 och 2,

4. med **6 800** kronor per generator för medicinsk röntgendiagnostik,

5. med **2 600** kronor per generator för odontologisk röntgendiagnostik,

6. med **4 200** kronor per generator för veterinärmedicinsk röntgendiagnostik,

7. med **2 700** kronor för verksamhet med öppna strålkällor med en aktivitet som är högst 100 megabecquerel,

8. med **8 200** kronor för verksamhet med öppna strålkällor med en aktivitet som överstiger 100 megabecquerel men inte 10 gigabecquerel,

9. med **46 500** kronor för verksamhet med öppna strålkällor med en aktivitet som överstiger 10 gigabecquerel,

10. med **8 200** kronor per accelerator som överstiger 1 megaelektronvolt men inte 100 megaelektronvolt,

11. med **31 200** kronor per accelerator som överstiger 100 megaelektronvolt,

12. med **4 200** kronor per utrustning för radiografering,

13. med **2 700** kronor per sluten strålkälla som inte är en sluten strålkälla med hög aktivitet,

14. med **13 800** kronor per utrustning som innehåller en eller flera slutna strålkällor med hög aktivitet,

15. med **13 700** kronor per tillstånd för installation och underhåll av strålkällor,

16. med **16 800** kronor per utrustning för accelerators och koboltapparater för extern strålterapi,

17. med **5 700** kronor per utrustning för röntgenterapiutrustning för extern strålterapi,

18. med **16 800** kronor per efterladdningsutrustning för brachyterapi,

19. med **25 300** kronor per tillstånd för annan sluten strålkälla för brachyterapi med en aktivitet som överstiger 100 gigabecquerel,

20. med **102 600** kronor per tillstånd för nuklearmedicin med en aktivitet som är högst 100 gigabecquerel,

21. med **165 900** kronor per tillstånd för nuklearmedicin med en aktivitet som överstiger 100 gigabecquerel,

22. med **4 200** kronor per teknisk anordning som kan alstra joniserande strålning som inte överstiger 1 megaelektronvolt,

23. med **7 283 000** kronor per anläggning för acceleratorbaserad spallation för neutronforskningsändamål med en stråleffekt som överstiger 1 megawatt,

24. med **353 000** kronor för verksamhet med elektronacceleratorbaserade synkrotronljusanläggningar,

25. med **43 000** kronor per tillstånd för gränsöverskridande transport av radioaktivt avfall,

26. med **16 800** kronor per sådant transporttillstånd för radioaktivt avfall som avses i direktiv 2006/117/Euratom, i den ursprungliga lydelsen,

27. med **18 500** kronor, om ansökan avser transport av ett radioaktivt ämne som inte omfattas av en ansökan enligt 7-9, 13, 14, 16, 18-21, 25 eller 26 § eller av 5 § andra stycket 1-15.

Om en och samma strålkälla omfattas av mer än en avgift enligt första stycket, ska avgift betalas med det belopp som är högst av de angivna beloppen.

Om en ansökan om tillstånd enligt första stycket 26 även omfattar använt kärnbränsle eller kärnavfall enligt 5 § första stycket 13 ska avgift endast betalas enligt 5 § första stycket 13.

9 § Den som har tillstånd att inneha eller driva en kärnteknisk anläggning ska betala en avgift för Strålsäkerhetsmyndighetens granskning av en sådan helhetsbedömning som avses i 10 a § lagen (1984:3) om kärnteknisk verksamhet. Avgiften ska efter särskild debitering betalas till Strålsäkerhetsmyndigheten

1. med 6 020 000 kronor för en kärnkraftsreaktor under normaldrift, och
2. med 2 550 000 kronor för övriga kärntekniska anläggningar.

11 b § Den som har tillstånd till *verksamhet med joniserande eller icke-joniserande strålning* ska betala avgift för Strålsäkerhetsmyndighetens kostnader för tillsyn *över att strålskyddslagen (2018:396) och strålskyddsförordningen (2018:506) jämte villkor och föreskrifter som har meddelats med stöd av dessa författningar följs samt för andra åtgärder med anknytning till tillståndet*. Avgiften ska, efter särskild debitering av Strålsäkerhetsmyndigheten, betalas för varje kalenderår från och med det år *då* beslut om tillstånd har getts

1. med 1 590 kronor per tillstånd för starka laserpekare med uteffekt som inte överskrider 30 milliwatt,

2. med 7 500 kronor per tillstånd för starka laserpekare med uteffekt som överskrider 30 milliwatt,

3. med 4 000 kronor per tillstånd för andra tillståndspliktiga lasrar än de som avses i 1 och 2,

4. med 6 800 kronor per generator för medicinsk röntgendiagnostik,

5. med 2 600 kronor per generator för odontologisk röntgendiagnostik,

6. med 4 200 kronor per generator för veterinärmedicinsk röntgendiagnostik,

7. med 2 700 kronor för verksamhet med öppna strålkällor med en aktivitet som är högst 100 megabecquerel,

8. med 8 200 kronor för verksamhet med öppna strålkällor med en aktivitet som överstiger 100 megabecquerel men inte 10 gigabecquerel,

9. med 46 500 kronor för verksamhet med öppna strålkällor med en aktivitet som överstiger 10 gigabecquerel,

10. med 8 200 kronor per accelerator som överstiger 1 megaelektronvolt men inte 100 megaelektronvolt,

11. med 31 200 kronor per accelerator som överstiger 100 megaelektronvolt,

12. med 4 200 kronor per utrustning för radiografering,

13. med 2 700 kronor per slutna strålkälla som inte är en slutna strålkälla med hög aktivitet,

14. med 13 800 kronor per utrustning som innehåller en eller flera slutna strålkällor med hög aktivitet,

15. med 13 700 kronor per tillstånd för installation och underhåll av strålkällor,

16. med 16 800 kronor per utrustning för accelerators och koboltapparater för extern strålterapi,

17. med 5 700 kronor per utrustning för röntgenterapiutrustning för extern strålterapi,

18. med 16 800 kronor per efterladdningsutrustning för brachyterapi,

19. med 25 300 kronor per tillstånd för annan slutna strålkälla för brachyterapi med en aktivitet som överstiger 100 gigabecquerel,

20. med 102 600 kronor per tillstånd för nuklearmedicin med en aktivitet som är högst 100 gigabecquerel,

21. med 165 900 kronor per tillstånd för nuklearmedicin med en aktivitet som överstiger 100 gigabecquerel,

22. med 4 200 kronor per teknisk anordning som kan alstra joniserande strålning som inte överstiger 1 megaelektronvolt,

23. med 353 000 kronor för verksamhet med elektronacceleratorbaserade synkrotronljusanläggningar.

Avgift enligt första stycket ska betalas för varje påbörjat kalenderår från och med det år som följer efter det år då ansökan om tillstånd gavs in med 7 283 000 kronor per anläggning för acceleratorbaserad spallation för neutronforskningsändamål med en stråleffekt som överstiger 1 megawatt.

Om en och samma strålkälla omfattas av mer än en avgift enligt första stycket, ska avgift betalas med det belopp som är högst av de angivna beloppen.

Förhållanden som är anmälda skriftligt till Strålsäkerhetsmyndigheten före den 1 januari ska ligga till grund för beräkningen av avgiften.

12 § Den som har tillstånd att uppföra, inneha eller driva en verksamhet som tillhör någon av beredskapskategorierna 1 a-2 enligt den klassificering som följer av föreskrifter som Strålsäkerhetsmyndigheten har meddelat med stöd av 4 kap. 9 § strålskyddsförordningen (2018:506), ska betala beredskapsavgift. Avgiften ska efter särskild debitering av Strålsäkerhetsmyndigheten betalas förskottsvis för varje kalenderkvartal

1. med 10 250 000 kronor per tillståndshavare med en eller flera verksamheter i beredskapskategori 1 a inom samma anläggningsområde,

2. med 7 700 000 kronor per tillståndshavare med en eller flera verksamheter i beredskapskategori 1 b eller 1 c inom samma anläggningsområde,

3. med 330 000 kronor för en kärnteknisk verksamhet i beredskapskategori 2, och

4. med 330 000 kronor för en annan verksamhet i beredskapskategori 2 än som avses i 3.

Om en tillståndshavare har flera verksamheter som omfattas av en avgift enligt första stycket inom ett och samma anläggningsområde, ska avgift betalas med det belopp som är högst av de angivna beloppen.

Avgiften ska betalas från och med det kalenderkvartal då en anläggning har tagits i provdrift. Avgiftsskyldigheten upphör det kalenderkvartal som följer närmast efter det att Strålsäkerhetsmyndigheten har konstaterat att verksamheten inte längre tillhör någon av beredskapskategorierna.

13 § Den som har tillstånd till kärnteknisk verksamhet ska betala en avgift för den verksamhet som bedrivs av Strålsäkerhetsmyndigheten enligt de internationella överenskommelser i syfte att förhindra spridning av kärnvapen som Sverige tillträtt. Avgiften ska, efter debitering av Strålsäkerhetsmyndigheten, betalas för varje kalenderkvartal

1. med 584 000 kronor för en anläggning för framställning av bränsle för kärnkraftsreaktorer,

2. med 249 000 kronor för en forsknings- och materialprovningsreaktor,

3. med 308 000 kronor för en kärnkraftsreaktor,

4. med 302 000 kronor för en anläggning för mellanlagring av använt kärnbränsle med en bränslemängd som överstiger 1 000 ton,

5. med 14 800 kronor för en anläggning för mellanlagring av använt kärnbränsle med en bränslemängd som inte överstiger 1 000 ton, och

6. med **11 400** kronor för en anläggning för annan behandling av kärnämne än framställning av bränsle.

Avgiften ska betalas från och med kalenderkvartalet efter det att tillståndet gavs till och med det kalenderkvartal som följer närmast efter det att Strålsäkerhetsmyndigheten har konstaterat att allt kärnämne avlägsnats från anläggningen. För en kärnkraftsreaktor under uppförande som ska ersätta en permanent avstängd reaktor ska avgiften betalas från och med kalenderkvartalet efter att en ansökan om provdrift lämnats in till Strålsäkerhetsmyndigheten.

16 § Den som anmäler en verksamhet med strålning enligt föreskrifter som Strålsäkerhetsmyndigheten har meddelat med stöd av 5 kap. 3, 4 eller 14 § strålskyddsförordningen (2018:506), ska betala avgift för Strålsäkerhetsmyndighetens kostnader för handläggning av anmälan samt för tillsyn och andra åtgärder med anknytning till verksamheten. Avgiften ska betalas till Strålsäkerhetsmyndigheten när anmälan ges in.

Avgiften är **2 040** kronor för varje

1. anmälningspliktig verksamhet med laser,
2. anmälningspliktig verksamhet med mikrovågstorkning,
3. teknisk anordning som kan alstra joniserande strålning i en anmälningspliktig verksamhet,
4. anmälningspliktig verksamhet med komponenter som är tillverkade för att ingå i tekniska anordningar som kan alstra joniserande strålning,
5. anmälningspliktig verksamhet med öppna strålkällor,
6. anmälningspliktig verksamhet med handel med radioaktiva ämnen eller tekniska anordningar som kan alstra joniserande strålning,
7. slutna strålkälla i en anmälningspliktig verksamhet,
8. anmälningspliktig verksamhet med ett eller flera medicinska solarier,
9. anmälningspliktig verksamhet med hantering av naturligt förekommande radioaktivt material,
10. anmälningspliktig verksamhet med detektorer med elektroninfångning (EC-detektorer) som har en aktivitet som är högst 2 gigabecquerel,
11. anmälningspliktig verksamhet med jonisatorer som har en aktivitet som är högst 2 gigabecquerel,
12. anmälningspliktig verksamhet med kalibreringsstrålkällor som har en aktivitet som är högst 100 kilobecquerel eller slutna strålkällor som används för nuklearmedicin, och
- 13. anmälningspliktig verksamhet med behandlingar med icke-joniserande strålning.**

17 § Den som enligt föreskrifter som Strålsäkerhetsmyndigheten har meddelat med stöd av 5 kap. 7 § strålskyddsförordningen (2018:506) ansvarar för att anmäla en verksamhet med arbetsplatser, där aktivitetskoncentrationen för radon överstiger referensnivån 200 becquerel per kubikmeter, ska betala avgift med **4 080** kronor för Strålsäkerhetsmyndighetens kostnader för handläggning av anmälan samt för tillsyn och andra åtgärder med anknytning till verksamheten. Avgiften ska betalas till Strålsäkerhetsmyndigheten när anmälan ges in.

18 § Den som ansvarar för en verksamhet som avses i 17 § med arbetsställen, där arbetstagare riskerar att få en radonexponering som överstiger 0,72 megabecquerel-timmar per kubikmeter, ska för varje sådant arbetsställe betala avgift med **38 590** kronor för Strålsäkerhetsmyndighetens kostnader för handläggning av anmälan samt för tillsyn och andra åtgärder med anknytning till verksamheten. Avgiften ska betalas till Strålsäkerhetsmyndigheten efter särskild debitering för varje påbörjat kalenderår från och med det år då anmälan ges in.

10. Tabell över avgifter och föreslagna förändringar

Tabellen visar en samlad bild över gällande avgifter och myndighetens förslag på justeringar. Avrundningar medför variationer i procentsatsen.

Gällande paragraf	Gällande avgiftsnivå	Föreslagen avgiftsnivå	Procentuell förändring
5 §	34 476 000	34 476 000	0%
	33 462 000	33 462 000	0%
	33 462 000	33 462 000	0%
5 § 1	2 268 000	2 268 000	0%
5 § 2	1 129 000	1 129 000	0%
5 § 3	568 000	568 000	0%
5 § 4	113 000	113 000	0%
5 § 5	1 558 000	1 558 000	0%
5 § 6	568 000	568 000	0%
5 § 7	284 000	284 000	0%
5 § 8	56 000	56 000	0%
5 § 9	113 000	113 000	0%
5 § 10	56 000	56 000	0%
5 § 11	280 000	280 000	0%
5 § 12	43 000	43 000	0%
5 § 13	16 800	16 800	0%
5 § 14	110 000	110 000	0%
5 § 15	45 000	45 000	0%
5 § 16	110 000	110 000	0%
5 § 17	75 000	75 000	0%
5 § 18	190 000	190 000	0%
5 a § 1	650	1 590	145%
5 a § 2	10 200	7 500	-26%
5 a § 3	1 350	4 000	196%
5 a § 4	6 000	6 800	13%
5 a § 5	2 300	2 600	13%
5 a § 6	3 700	4 200	14%
5 a § 7	2 400	2 700	13%
5 a § 8	7 200	8 200	14%
5 a § 9	40 800	46 500	14%
5 a § 10	7 200	8 200	14%
5 a § 11	27 400	31 200	14%
5 a § 12	3 700	4 200	14%
5 a § 13	2 400	2 700	13%
5 a § 14	12 100	13 800	14%
5 a § 15	12 000	13 700	14%
5 a § 16	14 700	16 800	14%
5 a § 17	5 000	5 700	14%
5 a § 18	14 700	16 800	14%
5 a § 19	22 200	25 300	14%
5 a § 20	90 000	102 600	14%
5 a § 21	145 500	165 900	14%
5 a § 22	3 700	4 200	14%
5 a § 23	7 283 000	7 283 000	0%
5 a § 24	353 000	353 000	0%
5 a § 25	43 000	43 000	0%
5 a § 26	16 800	16 800	0%
5 a § 27	18 500	18 500	0%
5 b §	1 600	1 600	0%
6 §	1 600	1 600	0%
7 § 1	100 000 000	100 000 000	0%
7 § 2	15 000 000	15 000 000	0%
7 a §	4 790 000	4 790 000	0%
8 §	1 600	1 600	0%
9 § 1	5 470 000	6 020 000	10%
9 § 2	2 320 000	2 550 000	10%
10 §	1 000 000	1 000 000	0%
11 § 1	4 730 000	4 730 000	0%
11 § 2	1 626 000	1 626 000	0%
11 § 3	600 000	600 000	0%
11 § 4	1 626 000	1 626 000	0%

Gällande paragraf	Gällande avgiftsnivå	Föreslagen avgiftsnivå	Procentuell förändring
11 § 5	350 000	350 000	0%
11 § 6	1 626 000	1 626 000	0%
11 § 7	400 000	400 000	0%
11 § 8	867 000	867 000	0%
11 § 9	867 000	867 000	0%
11 § 10	812 000	812 000	0%
11 § 11	252 000	252 000	0%
11 § 12	11 600	11 600	0%
11 b § 1	650	1 590	145%
11 b § 2	10 200	7 500	-26%
11 b § 3	1 350	4 000	196%
11 b § 4	6 000	6 800	13%
11 b § 5	2 300	2 600	13%
11 b § 6	3 700	4 200	14%
11 b § 7	2 400	2 700	13%
11 b § 8	7 200	8 200	14%
11 b § 9	40 800	46 500	14%
11 b § 10	7 200	8 200	14%
11 b § 11	27 400	31 200	14%
11 b § 12	3 700	4 200	14%
11 b § 13	2 400	2 700	13%
11 b § 14	12 100	13 800	14%
11 b § 15	12 000	13 700	14%
11 b § 16	14 700	16 800	14%
11 b § 17	5 000	5 700	14%
11 b § 18	14 700	16 800	14%
11 b § 19	22 200	25 300	14%
11 b § 20	90 000	102 600	14%
11 b § 21	145 500	165 900	14%
11 b § 22	3 700	4 200	14%
11 b § 23	353 000	353 000	0%
11 b § 2 st	7 283 000	7 283 000	0%
11 c §	1 600	1 600	0%
12 § 1	8 400 000	10 250 000	22%
12 § 2	6 300 000	7 700 000	22%
12 § 3	270 000	330 000	22%
12 § 4	270 000	330 000	22%
13 § 1	512 000	584 000	14%
13 § 2	218 000	249 000	14%
13 § 3	270 000	308 000	14%
13 § 4	265 000	302 000	14%
13 § 5	13 000	14 800	14%
13 § 6	10 000	11 400	14%
14 §	1 600	1 600	0%
15 § 1	7 821 000	7 821 000	0%
15 § 2	1 850 000	1 850 000	0%
15 § 3	388 000	388 000	0%
16 §	1 850	2 040	10%
16 § 1	1 850	2 040	10%
16 § 2	1 850	2 040	10%
16 § 3	1 850	2 040	10%
16 § 4	1 850	2 040	10%
16 § 5	1 850	2 040	10%
16 § 6	1 850	2 040	10%
16 § 7	1 850	2 040	10%
16 § 8	1 850	2 040	10%
16 § 9	1 850	2 040	10%
16 § 10	1 850	2 040	10%
16 § 11	1 850	2 040	10%
16 § 12	1 850	2 040	10%
16 § 13		2 040	-
17 §	3 700	4 080	10%
18 §	35 000	38 590	10%

Datum
2026-06-24Diarienummer
KS-2026-00466

Kungsbacka

Svar på Strålsäkerhetsmyndighetens remiss av redovisning om metoder för utdelning av jodtabletter

Förslag till beslut i kommunstyrelsen

Kommunstyrelsen antar yttrande, daterat 2026-03-27, och översänder det som sitt svar till Klimat- och näringslivsdepartementet.

Sammanfattning av ärendet

Kungsbacka kommun har fått möjlighet att yttra sig över Strålsäkerhetsmyndighetens remiss av Strålsäkerhetsmyndighetens redovisning av regeringsuppdrag avseende metoder för utdelning av jodtabletter till allmänheten.

Strålsäkerhetsmyndigheten föreslår att dagens planering för begränsad extrautdelning i planeringszonerna ersätts av förhandsutdelning i dessa zoner. Förslaget innebär att 4 kap. 27 § förordningen om skydd mot olyckor ändras i enlighet med detta.

Tillgång till jodtabletter i planeringszonen i händelse av en olycka förutsätter att extrautdelning kan genomföras. Det är dock under många tänkbara omständigheter, i synnerhet under höjd beredskap, sannolikt att extrautdelning inte är genomförbar i praktiken. Konsekvensen blir att stora grupper av människor i planeringszonen sannolikt kommer att stå utan jodtabletter i händelse av en kärnkraftsolycka där intag av jodtabletter skulle vara motiverat ur strålskyddssynpunkt för att sänka stråldoser till sköldkörteln. Konsekvenserna blir störst för gravida (foster) och barn eftersom jodtabletter gör störst nytta i dessa grupper.

Strålsäkerhetsmyndigheten anser att förhandsutdelning av jodtabletter i planeringszonen även utanför beredskapszonerna skulle innebära en avsevärd förbättring av möjligheterna att uppnå ett gott strålskydd för allmänheten i dessa områden i händelse av en allvarlig kärnkraftsolycka.

Den totala kostnadsökningen för alla tre kärnkraftverk i drift, dvs. Forsmark, Ringhals och Simpevarp/Oskarshamn, uppskattas enligt ovan till ca 4 miljoner kronor per år. Beredskapen för kärnkraftsolyckor finansieras genom avgifter från dem som har tillstånd att driva kärnkraftverk.

Beslutsunderlag

Kommunstyrelsens förvaltnings tjänsteskrivelse, 2026-06-24
Yttrande, 2026-06-24

Remiss av Strålsäkerhetsmyndighetens redovisning av regeringsuppdrag avseende metoder för utdelning av jodtabletter till allmänheten, 2026-06-08

Strålsäkerhetsmyndighetens Konsekvensutredning avseende förslag till ändring i förordningen (2003:789) om skydd mot olyckor, 2026-03-27

Strålsäkerhetsmyndighetens Redovisning av regeringsuppdrag avseende metoder för utdelning av jodtabletter till allmänheten, 2026-03-27

Beslutet skickas till

Klimat- och näringslivsdepartementet

Beskrivning av ärendet

Förvaltningens bedömning

Förvaltningen ställer sig positiv till Strålsäkerhetsmyndighetens förslag om förhandsutdelning av jodtabletter i planeringszonerna. Förvaltningen bedömer att förslaget stärker beredskapen och ger bättre förutsättningar att skydda allmänheten vid en kärnteknisk olycka.

Förvaltningen delar bedömningen att en lösning som bygger på extrautdelning vid behov inte är tillräckligt robust, särskilt under förhållanden där samhällets förmåga att genomföra utdelningen kan vara begränsad. Förhandsutdelning bedöms därför vara en mer tillförlitlig åtgärd.

Särskilt viktigt är att barn och gravida ges tillgång till jodtabletter i förväg, då dessa grupper har störst behov av skydd mot radioaktivt jod.

Rikard Vidlund
Kommundirektör

Anders Johansson
Biträdande kommundirektör

Till
Klimat- och näringslivsdepartementet

Datum
2026-06-24

Ert diarienummer
SSM2025-5769

Diarienummer
KS-2026-00466

Yttrande över Strålsäkerhetsmyndighetens remiss: Redovisning av regeringsuppdrag avseende metoder för utdelning av jodtabletter till allmänheten

Sammanfattande inställning

Kungsbacka kommun ställer sig positiv till Strålsäkerhetsmyndighetens Redovisning av regeringsuppdrag avseende metoder för utdelning av jodtabletter till allmänheten.

Kommunens inställning i detalj

Kungsbacka kommun instämmer i förslaget och ställer sig positiv till utdelning av jodtabletter även i planeringszoner. Kungsbacka kommun anser att extrautdelning vid behov inte är en tillräcklig insats och välkomnar den utökade beredskapen. Kungsbacka kommun anser det speciellt viktigt att barn och gravida i planeringszoner får förhandsutdelning av jodtabletter.

Kungsbacka kommun

Klimat- och näringslivsdepartementet

Enheten för cirkulär ekonomi, kemikalier och strålning

**Remiss av Strålsäkerhetsmyndighetens redovisning av
regeringsuppdrag avseende metoder för utdelning av
jodtabletter till allmänheten**

Remissinstanser

1. Ale kommun
2. Alingsås kommun
3. Avesta kommun
4. Blykalla AB
5. Bollebygds kommun
6. Borgholms kommun
7. Borås kommun
8. Båstads kommun
9. Eksjö kommun
10. Emmaboda kommun
11. Enköpings kommun
12. Falkenbergs kommun
13. Folkhälsomyndigheten
14. Forsmarks kraftgrupp AB
15. Försvarsmakten
16. Gislaveds kommun
17. Gnosjö kommun
18. Gävle kommun
19. Göteborgs kommun
20. Halmstads kommun
21. Heby kommun
22. Herrljunga kommun
23. Hofors kommun

24. Hultsfreds kommun
25. Hylte kommun
26. Håbo kommun
27. Härryda kommun
28. Högsby kommun
29. Kalmar kommun
30. Kinda kommun
31. Knivsta kommun
32. Kungsbacka kommun
33. Kungälv kommun
34. Kärnfull Next AB
35. Laholms kommun
36. Lerums kommun
37. Lessebo kommun
38. Lilla Edets kommun
39. Ljungby kommun
40. Lokala säkerhetsnämnden vid Forsmarks kärnkraftverk
41. Lokala säkerhetsnämnden vid Oskarshamns kärnkraftverk
42. Lokala säkerhetsnämnden vid Ringhals kärnkraftverk
43. Läke medelsverket
44. Länsstyrelsen i Dalarnas län
45. Länsstyrelsen i Gotlands län
46. Länsstyrelsen i Gävleborgs län
47. Länsstyrelsen i Hallands län
48. Länsstyrelsen i Jönköpings län
49. Länsstyrelsen i Kalmar län
50. Länsstyrelsen i Kronobergs län
51. Länsstyrelsen i Skåne län
52. Länsstyrelsen i Stockholms län
53. Länsstyrelsen i Södermanlands län
54. Länsstyrelsen i Uppsala län
55. Länsstyrelsen i Västmanlands län
56. Länsstyrelsen i Västra Götalands län
57. Länsstyrelsen i Östergötlands län
58. Marks kommun
59. Myndigheten för civilt försvar
60. Mölndals kommun
61. Mönsterås kommun
62. Mörbylånga kommun

63. Norrtälje kommun
64. Nybro kommun
65. Ockelbo kommun
66. OKG Aktiebolag
67. Oskarshamns kommun
68. Partille kommun
69. Polismyndigheten
70. Region Gotland
71. Ringhals AB
72. Sala kommun
73. Sandvikens kommun
74. Sigtuna kommun
75. Socialstyrelsen
76. Stenungsunds kommun
77. Studsvik Nuclear AB
78. Svenljunga kommun
79. Sveriges Apoteksförening
80. Sveriges Kommuner och Regioner
81. Sveriges meteorologiska och hydrologiska institut
82. Säkerhetspolisen
83. Tierps kommun
84. Tjörns kommun
85. Tranemo kommun
86. Ulricehamns kommun
87. Upplands Väsby kommun
88. Upplands-Bro kommun
89. Uppsala kommun
90. Uppvidinge kommun
91. Valdemarsviks kommun
92. Vallentuna kommun
93. Varbergs kommun
94. Vetlanda kommun
95. Videberg Kraft AB
96. Vimmerby kommun
97. Vårgårda kommun
98. Värnamo kommun
99. Västerviks kommun
100. Ydre kommun
101. Åtvidabergs kommun

- 102. Älvkarleby kommun
- 103. Öckerö kommun
- 104. Österåkers kommun
- 105. Östhammars kommun

Remissvaren ska ha kommit in till Klimat- och näringslivsdepartementet **senast den 22 oktober 2026**. Svaren bör lämnas per e-post till kn.remissvar@regeringskansliet.se och med kopia till kn.cks.remissor@regeringskansliet.se. Ange diarienummer KN2026/00750 och remissinstansens namn i ämnesraden på e-postmeddelandet.

Frågor om remissen besvaras av Francesco Cadinu, tfn 070-253 87 92, e-post francesco.cadinu@regeringskansliet.se.

Svaret bör lämnas i två versioner: den ena i ett bearbetningsbart format (t.ex. Word), den andra i ett format (t.ex. pdf) som följer tillgänglighetskraven enligt lagen (2018:1937) om tillgänglighet till digital offentlig service. Remissinstansens namn ska anges i namnet på respektive dokument.

Remissvaren kommer att publiceras på regeringens webbplats.

I remissen ligger att regeringen vill ha synpunkter på redovisningen avseende metoder för utdelning av jodtabletter till allmänheten samt tillhörande konsekvensutredning.

Myndigheter under regeringen är skyldiga att svara på remissen. En myndighet avgör dock på eget ansvar om den har några synpunkter att redovisa i ett svar. Om myndigheten inte har några synpunkter, räcker det att svaret ger besked om detta.

För **andra remissinstanser** innebär remissen en inbjudan att lämna synpunkter.

Underlaget kan laddas ned från Regeringskansliets webbplats www.regeringen.se.

Råd om hur remissyttranden utformas finns i Statsrådsberedningens promemoria [Svara på remiss \(SB PM 2021:1\)](#). Den kan laddas ned från Regeringskansliets webbplats www.regeringen.se.

Charlotta Fred
Departementsråd

Strålsäkerhetsmyndigheten

Swedish Radiation Safety Authority

Rapport

Datum: 2026-03-27

Er referens: KN2025/01812

Diariernr: SSM2025-5769

Dokumentnr: SSM2025-5769-5

Process: 4.1.2

Handläggare: Anders Axelsson

Arbetsgrupp: Alireza Sadeghi Shahriary, Jan Johansson, Peder Kock

Redovisning av regeringsuppdrag avseende metoder för utdelning av jodtabletter till allmänheten

Sammanfattning

Strålsäkerhetsmyndigheten (SSM) har i sitt regleringsbrev för 2025 fått i uppdrag att analysera och utvärdera olika metoder för förhands-, kompletterings- och extrautdelning av jodtabletter till allmänheten samt lämna förslag på hur den svenska metoden bör vara utformad.

Myndigheten har undersökt med vilka metoder utdelning av jodtabletter till allmänheten genomförs i ett urval av relevanta europeiska länder med kärnkraftverk. Härvid har särskild uppmärksamhet ägnats åt Finland och Schweiz. Utgående från egna beräkningar och enkätundersökningar, samt erfarenheter i Sverige och i andra länder har myndigheten utrett hur effektiva metoderna är baserat på det praktiska genomförandet och med beaktande av uppskattade kostnader för olika alternativ. Härvid har myndigheten tagit ställning till hur genomförbar extrautdelningen är under olika omständigheter, inklusive höjd beredskap, och hur kommunikation kan ske i samband med det. Myndigheten har i arbetet beaktat att kärnkraftverk i framtiden kan finnas på andra platser än i dag.

I korthet bedömer SSM att

- *förhandsutdelning* bör genomföras enligt nuvarande metod (dvs. direktutskick med post), med de förändringar avseende inblandade aktörer som redan är under införande i syfte att uppfylla kraven i lagstiftningen om handel med läkemedel
- *kompletteringsutdelning*, dvs. kompletterande utdelning i samband med en kärnkraftsolycka i områden där förhandsutdelning skett, bör genomföras enligt nuvarande metod, med de förändringar som redan är under införande
- *extrautdelning*, dvs. utdelning av jodtabletter under en kärnkraftsolycka i områden där ingen förhandsutdelning skett, bör ersättas av förhandsutdelning även i dessa områden

Myndigheten analyserar även hur förhandsutdelning skulle kunna ske i de områden som omfattas av nuvarande krav på extrautdelning, i syfte att uppnå en balanserad avvägning mellan kostnader och tillgänglighet till jodtabletter, statens ansvar för beredskapen, och enskildas ansvar för sin hälsa.

SSM har i uppdraget samverkat i en arbetsgrupp med Socialstyrelsen och länsstyrelserna i Hallands, Kalmar och Uppsala län, vilka i sin tur har inhämtat erfarenheter från övriga länsstyrelser som berörs av beredskapsplaneringen avseende jodtabletter. SSM har i uppdraget även samverkat med Myndigheten för civilt försvar.

Myndigheten lämnar i svaret författningsförslag med tillhörande konsekvensutredning.

SSM har bett Myndigheten för civilt försvar, Socialstyrelsen och berörda länsstyrelser att meddela om man står bakom de slutliga förslagen i redovisningen av regeringsuppdraget eller inte. Delvis skiljaktiga synpunkter har endast inkommit från Länsstyrelsen i Jönköpings län. Dessa redovisas i en bilaga.

Innehållsförteckning

Sammanfattning	2
1. Förslag till förordning om ändring i förordningen (2003:789) om skydd mot olyckor	4
2. Uppdrag och genomförande	5
3. Bakgrund	8
4. Betydelsen av jodtabletter för skydd av allmänheten	11
5. Metoder i andra relevanta länder	14
6. Enkätundersökning om täckningsgrad för förhandsutdelade jodtabletter	19
7. Beskrivning och utvärdering av dagens metoder för utdelning av jodtabletter	20
8. Analys och förslag	23
9. Kostnadsuppskattningar	31
10. Behov av författningsändring	33
Bilaga – Synpunkter från samverkande myndigheter	34

1. Förslag till förordning om ändring i förordningen (2003:789) om skydd mot olyckor

Härigenom föreskrivs i fråga om förordningen (2003:789) om skydd mot olyckor att 4 kap. 27 § ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

4 kap.

27 §

Inom beredskapszonerna för kärnkraftverken i Forsmark, Ringhals och Simpevarp ska

1. *jodtabletter delas ut till allmänheten i förhand, och*
2. *en kompletterande utdelning av jodtabletter förberedas.*

Inom *planerings*zonerna för kärnkraftverken i Forsmark, Ringhals och Simpevarp ska en *begränsad extra*utdelning av jodtabletter till allmänheten förberedas.

Inom beredskaps- *och planerings*zonerna för kärnkraftverken i Forsmark, Ringhals och Simpevarp ska *jod*tabletter delas ut till allmänheten i *för*hand.

Inom *beredskaps*zonerna för kärnkraftverken i Forsmark, Ringhals och Simpevarp ska en *kompletterande* utdelning av jodtabletter till allmänheten förberedas.

Denna förordning träder i kraft den 1 oktober 2026.

2. Uppdrag och genomförande

Strålsäkerhetsmyndigheten (SSM) har i sitt regleringsbrev för 2025¹ fått i uppdrag att analysera och utvärdera olika metoder för förhands-, kompletterings- och extrautdelning av jodtabletter till allmänheten samt lämna förslag på hur den svenska metoden bör vara utformad. Uppdraget lyder enligt följande:

Strålsäkerhetsmyndigheten ska analysera och utvärdera olika metoder för förhands-, kompletterings- och extrautdelning av jodtabletter till allmänheten samt lämna förslag på hur den svenska metoden bör vara utformad. I uppdraget ingår att jämföra med vilka metoder som ett urval av relevanta europeiska länder med kärnkraftverk har vad gäller utdelning av jodtabletter till allmänheten. Myndigheten ska särskilt utreda vilket skydd av allmänheten som respektive metod ger samt hur effektiva metoderna är baserat på det praktiska genomförandet och en uppskattning av kostnaderna för olika alternativ. I detta ingår att ta ställning till hur genomförbar extrautdelningen är under olika omständigheter, inklusive höjd beredskap, och hur kommunikation kan ske i samband med det. Uttrycket höjd beredskap har samma betydelse som i lagen (1992:1403) om totalförsvaret och höjd beredskap. Myndigheten ska även beakta att kärnkraftverk i framtiden kan finnas på andra platser än i dag.

Strålsäkerhetsmyndigheten ska vid behov lämna författningsförslag med tillhörande konsekvensanalys. Myndigheten ska under uppdraget samverka med Myndigheten för samhällsskydd och beredskap², Socialstyrelsen och berörda länsstyrelser.³

Denna rapport utgör SSM:s redovisning av uppdraget.

2.1 Samverkan med andra myndigheter

SSM har i uppdraget samverkat i en arbetsgrupp bestående av Myndigheten för civilt försvar⁴, Socialstyrelsen, och länsstyrelserna i kärnkraftslänen (Hallands, Kalmar och Uppsala län). Nämnade länsstyrelser har i sin tur har inhämtat erfarenheter från övriga länsstyrelser som berörs av beredskapsplaneringen avseende jodtabletter⁵.

SSM har även bitt Myndigheten för civilt försvar, Socialstyrelsen och berörda länsstyrelser att meddela om man står bakom de slutliga förslagen i redovisningen av regeringsuppdraget eller inte. Delvis skiljaktiga synpunkter har endast inkommit från Länsstyrelsen i Jönköpings län. Dessa redovisas i en bilaga.

2.2 Utgångspunkter, avgränsningar och förutsättningar

Metoder för utdelning av jodtabletter kan påverka tillgängligheten till jodtabletter i samband med en kärnkraftsolycka. SSM har därför i uppdraget att analysera metoder för utdelning av jodtabletter beaktat vilken tillgänglighet olika metoder kan leda till. Vilket skydd av allmänheten som därvid uppnås avgörs däremot inte enbart av tillgängligheten till jodtabletter utan påverkas av ett flertal andra faktorer, som inte har med metoder för utdelning att göra (t.ex. informationsdelning från drabbad anläggning, värdering av

¹ Regleringsbrev för budgetåret 2025 avseende Strålsäkerhetsmyndigheten (ändring av regeringens beslut om regleringsbrev den 19 december 2024), regeringsbeslut 2025-04-30, KN2025/00985

² Myndigheten för samhällsskydd och beredskap (MSB) heter från och med den 1 januari 2026 Myndigheten för civilt försvar

³ Datum för redovisning av uppdraget har förlängts från den 29 september 2025 till den 31 mars 2026, regeringsbeslut 2025-09-25, KN2025/01812

⁴ Myndigheten för civilt försvar är sedan 1 januari 2026 namnet på den myndighet som tidigare hette Myndigheten för samhällsskydd och beredskap (MSB)

⁵ Här avses länsstyrelserna i Dalarnas, Gotlands, Gävleborgs, Jönköpings, Kronobergs, Skåne, Stockholms, Västmanlands, Västra Götalands, och Östergötlands län.

informationen, förmågan att fatta väl avvägda beslut, och kommunikation kring skyddsåtgärder). Den större frågan om vilket skydd som uppnås har därför bedömts ligga utanför uppdraget.

Myndigheten har i genomförandet av uppdraget utgått från att de metoder för förhands-, kompletterings-, och extrautdelning av jodtabletter som ska analyseras och utvärderas avser nuvarande dimensionering av beredskapen för kärnkraftsolyckor. Denna dimensionering innebär att skyddsåtgärden utdelning och intag av jodtabletter ska förberedas inom beredskaps- och planeringszoner kring kärnkraftverken. För befintliga kärnkraftverk är beredskaps- och planeringszonernas ungefärliga utsträckning fastställda i 4 kap. 21 a § och 21 b § i förordning (2003:789) om skydd mot olyckor. För framtida kärnkraftverk kan zoner som inrättas och deras utsträckning bli annorlunda, men de förutsätts inrättas och dimensioneras enligt samma strålskyddsprinciper som dagens, dvs. att liknande skydd av allmänheten erhålls om samma skyddsåtgärder kan vidtas i motsvarande zoner.

SSM ska i genomförandet av uppdraget beakta att kärnkraftverk i framtiden kan finnas på andra platser än i dag. I utvärderingen av vilka metoder för utdelning av jodtabletter som kan vara mest lämpliga har myndigheten beaktat detta. När det gäller hur regleringen i sig bör utformas i detta avseende utreder Kärnkraftsprövningsutredningen (KN 2023:04) i sitt deluppdrag 4 hur framtida reglering av beredskaps- och planeringszoner bör utformas, bland annat med avseende på de platsspecifika bestämmelserna i förordningen om skydd mot olyckor. SSM lämnar därför inte författningsförslag som syftar till att göra själva regleringen platsneutral avseende just jodtabletter. Däremot vill myndigheten framhålla att de metoder för utdelning av jodtabletter som föreslås i sig är platsneutrala och myndigheten bedömer att den förändring i förordningen om skydd mot olyckor som föreslås (se avsnitt 1) inte innebär att en framtida förändring av regleringen som helhet försvåras.

Utvärderingen av metoder för utdelning av jodtabletter påverkas av att redan beslutade förändringar i genomförandet av förhands-, kompletterings- och extrautdelning för närvarande är under införande. Förändringarna innebär att oavsett vilka metoder som tillämpas i framtiden kommer förutsättningarna inte att se ut som idag. Tidigare har jodtabletter upphandlats av SSM och lagerhållits av Socialstyrelsen. Länsstyrelserna i berörda län har ansvarat för förhandsutdelning och förberedelser för kompletterings- och extrautdelning i händelse av en kärnkraftsolycka. Det flöde av jodtabletter som denna hantering förutsätter är dock inte i enlighet med gällande läkemedelsreglering. I delbetänkandet *En starkt försörjningsberedskap för hälso- och sjukvården* (SOU 2021:19) föreslogs därför att Socialstyrelsen upphandlar och lagerhåller jodtabletter, och att länsstyrelserna upphandlar tjänster av apoteksföretag för förhandsutdelning och för regional lagring samt kompletterings- och extrautdelning i händelse av en kärnkraftsolycka. Denna ordning är för närvarande under införande genom att Socialstyrelsen övertagit ansvaret för upphandling och nationell lagerhållning av jodtabletter⁶ och genom att länsstyrelserna i Hallands, Kalmar och Uppsala län har fått i uppdrag att upphandla öppenvårdsapotek för distribution av jodtabletter så att jodtabletter kan delas ut i berörda län i enlighet med förordningen om skydd mot olyckor⁷. Eftersom upphandlingarna ännu inte genomförts är förutsättningarna avseende kostnader och andra faktorer ännu oklara, vilket för med sig osäkerheter i de uppskattningar som behöver göras.

2.3 Genomförande och disposition av rapporten

SSM har i genomförandet av uppdraget sammanställt nödvändiga underlag av flera olika slag: möjliga radiologiska konsekvenser, befintliga metoder för utdelning av jodtabletter i

⁶ Regleringsbrev för budgetåret 2024 avseende Socialstyrelsen, regeringsbeslut 2024-06-20, S2024/00607

⁷ Regleringsbrev för budgetåret 2025 avseende länsstyrelserna, regeringsbeslut 2025-03-20, Fi2025/00695

Sverige och andra länder, och metodernas effektivitet och genomförbarhet under olika förutsättningar. Dessa underlag har sedan använts i en sammantagen analys för att ta fram förslag till hur det svenska systemet för utdelning av jodtabletter kan utformas.

I avsnitt 3 ges först en bakgrund som stöd för den fortsatta läsningen. Fokus är på jodtabletter som skyddsåtgärd vid kärnkraftsolyckor; dels hur skyddsåtgärden allmänt sett fungerar och kan användas, och dels hur skyddsåtgärden hanteras i svensk reglering och beredskapsplanering.

Därefter presenteras i avsnitt 4–7 de underlag som ligger till grund för analys och förslag:

- I avsnitt 4 har SSM sammanställt och värderat radiologiska konsekvenser för allmänheten av en allvarlig kärnkraftsolycka, och betydelsen av intag av jodtabletter för skyddet av allmänheten på olika avstånd från den drabbade anläggningen.
- I avsnitt 5 presenteras metoder för utdelning av jodtabletter till allmänheten som tillämpas i ett urval av relevanta europeiska länder. Jämförelsen baseras dels på en enkätundersökning som genomförts under 2025 av HERCA:s⁸ arbetsgrupp för beredskap, och dels på intervjuer med företrädare för berörda myndigheter i Finland och Schweiz.
- I avsnitt 6 beskrivs en enkätundersökning hos befolkningen i beredskapszonerna som SSM har genomfört i samarbete med länsstyrelserna i kärnkraftslänen (Hallands, Kalmar och Uppsala län). Undersökningen genomfördes för att få ett bättre underlag för bedömning av vilken faktisk tillgång till jodtabletter som uppnås genom förhandsutdelningen, dvs. hur stor andel, framför allt av de viktigaste målgrupperna, som i händelse av en kärnkraftsolycka kan antas ha tillgång till de jodtabletter som delats ut.
- I avsnitt 7 utvärderas nuvarande system för utdelning av jodtabletter. Inom ramen för arbetsgruppens arbete har framför allt länsstyrelsernas erfarenheter tagits tillvara avseende genomförande av förhandsutdelning och planering dels för kompletteringsutdelning av jodtabletter i beredskapszonerna under en händelse, dels för begränsad extrautdelning av jodtabletter i planeringszonerna under en händelse. Länsstyrelserna har även bidragit med erfarenheter från de förberedelser som för närvarande pågår för upphandling av apotekstjänster för utdelning av jodtabletter.
- Genom länsstyrelserna i kärnkraftslänen har arbetsgruppen haft tillgång till erfarenheter från övriga län som berörs av planeringszonerna. I de tre planeringszonerna finns län med olika förutsättningar och behov, och erfarenheterna bör därför även i viss mån kunna användas för bedömning av hur förutsättningar kan förändras om kärnkraftverk i framtiden kan finnas på andra platser än idag. Arbetsgruppen har på detta sätt även berört genomförbarhet under höjd beredskap, och hur kommunikation kan ske i samband med det.

Ovanstående underlag har använts i analys och framtagande av förslag, som redovisas i avsnitt 8. I avsnitt 8 diskuteras även effektivitet och genomförbarhet för dagens system jämfört med de föreslagna förändringarna med avseende på förhållanden som kan tänkas råda under höjd beredskap, och det faktum att kärnkraftverk i framtiden kan komma att förläggas på andra platser än idag.

Avsnitt 9 innehåller en sammanhållen diskussion och analys av uppskattade kostnader för föreslagna metoder, jämfört med dagens metoder.

I avsnitt 10 föreslås att SSM:s förslag enligt avsnitt 8 genomförs genom en ändring i förordningen om skydd mot olyckor. Ändringsförslaget finns i avsnitt 1.

⁸ *Heads of the European Radiological Protection Competent Authorities (HERCA)* är en samarbetsorganisation för europeiska strålskyddsmyndigheter. Se www.herca.org

Konsekvensutredning med anledning av den föreslagna förändringen i förordningen om skydd mot olyckor bifogas rapporten.

3. Bakgrund

3.1 Beredskapszoner och planeringszoner

Beredskapszoner och planeringszoner är områden kring verksamheter med joniserande strålning där åtgärder förbereds för skydd av allmänheten vid en olycka som leder till utsläpp av radioaktiva ämnen. Vilka beredskaps- och planeringszoner som ska finnas, deras ungefärliga utsträckning, och vilka skyddsåtgärder som ska förberedas i de olika zonerna, anges i 4 kap. förordningen om skydd mot olyckor. Runt kärnkraftverken i drift (Forsmark, Ringhals, och Oskarshamn/Simpevarp) finns en inre beredskapszon som sträcker sig ut till ca 5 km från respektive kärnkraftverk, en yttre beredskapszon som sträcker sig ut till ca 25 km, samt en planeringszon som sträcker sig ut till ca 100 km. Den exakta utsträckningen av zonerna fastställs av länsstyrelsen i det län där kärnkraftverket är beläget.⁹ En av de skyddsåtgärder som förbereds i beredskaps- och planeringszonerna runt kärnkraftverken är utdelning och intag av jodtabletter.

3.2 Joniserande strålning och hälsoeffekter

Vid en kärnkraftsolycka kan radioaktiva ämnen släppas ut till omgivningen. De radioaktiva ämnena sänder ut *joniserande strålning*, dvs. strålning med sådan energi att atomer kan joniseras, vilket kan leda till att arvsmassan i levande celler skadas. Höga doser av joniserande strålning kan ge vävnadsskador, s.k. *deterministiska hälsoeffekter*. Om dessa är livshotande eller bestående kallas de *allvarliga* deterministiska effekter. Även vid lägre stråldoser kan s.k. *stokastiska hälsoeffekter* uppkomma genom framför allt en ökad risk för att på sikt utveckla cancer.

3.3 Jodtabletter som skyddsåtgärd för allmänheten

Radioaktiv jod är ett av de ämnen som kan finnas i utsläppet vid en kärnkraftsolycka. Jodtabletter blockerar upptaget av radioaktiv jod till sköldkörteln, och skyddar därigenom sköldkörteln från att exponeras för strålning från radioaktiv jod som tas upp i kroppen. Jodtabletter skyddar inte sköldkörteln vid exponering för joniserande strålning som kommer utifrån kroppen (extern exponering), och skyddar inte heller mot andra radioaktiva ämnen än jod. Den aktiva substansen i jodtabletter för användning i samband med en kärnkraftsolycka är kaliumjodid (KI). De tabletter som ingår i den svenska kärnenergiberedskapen innehåller 65 milligram KI, och rekommenderad dos för vuxna är 130 mg KI (dvs. två tabletter). För barn är rekommenderad dos lägre: 1 tablett från 3 till 12 år, ½ tablett för spädbarn, och ¼ tablett för nyfödda. Vuxna över 40 år har mindre nytta av behandling med jodtabletter.¹⁰

Intag av jodtabletter är extra viktigt för barn och gravida, eftersom sköldkörteln hos barn och foster är känsligare för joniserande strålning än hos vuxna. Om tillgången på tabletter är begränsad bör därför barn, ammande och gravida prioriteras. Inom den svenska kärnenergiberedskapen kommer intag av jodtabletter inte att rekommenderas för personer över 40 år. Mer än ett intag av jodtabletter är inte ett förstahandsalternativ, utan i så fall bör andra skyddsåtgärder, t.ex. utrymning, övervägas. Enligt Världshälsoorganisationen

⁹ 4 kap. 21 c § förordning (2003:789) om skydd mot olyckor

¹⁰ Information från bipacksedel till 10-pack kaliumjodid SERB (hämtad från FASS)

(WHO) bör upprepade intag av jodtabletter i alla händelser undvikas för nyfödda, gravida och ammande, samt för personer över 60 år.¹¹

Intag av jodtabletter rekommenderas i regel inte som enskild skyddsåtgärd, utan kombineras normalt med inomhusvistelse eller utrymning. Inom kärnenergiberedskapen syftar planeringen för jodtabletter till att skydda sköldkörteln från intag av radioaktiv jod via inandning. I händelse av en kärnkraftsolycka med utsläpp av radioaktiv jod kan intag via livsmedel, i synnerhet mjölkprodukter, bli betydande. Skydd för sköldkörteln mot intag av radioaktiv jod via livsmedel ska dock ske genom åtgärder för att säkerställa att gränsvärden för radionuklider i livsmedel inte överskrids.

WHO rekommenderar att jodtabletter bör tas mindre än 24 timmar före eller upp till två timmar efter exponering för radioaktiv jod. Enligt WHO kan det fortfarande vara rimligt med intag upp till åtta timmar efter exponeringens början, men intag mer än 24 timmar efter exponeringens början bör undvikas då det kan förlänga exponeringen för radioaktiv jod som tagits upp av sköldkörteln. Sammantaget innebär dessa tidsförhållanden att intag av jodtabletter är en skyddsåtgärd som kräver omfattande planering om den ska kunna genomföras i praktiken, antingen genom att tabletter delas ut på förhand ("förhandsutdelning") eller genom att tabletter delas ut i samband med en olycka. Det senare benämns i svensk reglering och planering "kompletteringsutdelning" om det sker i områden där jodtabletter delats ut på förhand, och "extrautdelning" om det sker i områden där jodtabletter inte delats ut på förhand¹².

Avsikten med kompletterings- och extrautdelning av jodtabletter är att den ska genomföras vid larmnivån "förstärkt beredskap"¹³ på ett kärnkraftverk. Kompletteringsutdelning sker i beredskapszonerna, och extrautdelning sker i planeringszonerna, beroende på uppskattad storlek på befarat utsläpp. Vid larmnivån "haverilarm"¹⁴ avbryts extrautdelning av jodtabletter i planeringszonerna, och om utsläpp bedöms vara nära förestående¹⁵ avbryts även kompletteringsutdelning i beredskapszonerna. Inomhusvistelse i bestämda områden, beroende på uppskattad storlek på befarat utsläpp, rekommenderas vid "haverilarm" om utsläpp bedöms vara nära förestående. Således avses ingen utdelning av jodtabletter pågå medan inomhusvistelse är rekommenderad. Intag av jodtabletter rekommenderas vid larmnivån "haverilarm" om utsläpp bedöms pågå eller vara nära förestående.

Utrymning av bestämda områden i beredskapszonerna kan under vissa omständigheter behöva ske under pågående eller nära förestående utsläpp, och kan då behöva kombineras med rekommendation om intag av jodtabletter. Tillgång till jodtabletter för utrymmande som inte har tillgång till sina förhandsutdelade jodtabletter är därför viktigt under vissa omständigheter.

Betydelsen av tillgång till jodtabletter för skyddet av allmänheten under olika omständigheter i samband med en kärnkraftsolycka, inklusive de områden där inomhusvistelse och intag av jodtabletter, eller utrymning, kan komma att rekommenderas, beskrivs närmare i avsnitt 4.

¹¹ World Health Organization, *Iodine thyroid blocking. Guidelines for use in planning for and responding to radiological and nuclear emergencies*, WHO 2017

¹² 4 kap. 27 § förordning (2003:789) om skydd mot olyckor

¹³ Larmnivån "förstärkt beredskap" innebär att det är motiverat att förebyggande åtgärder för allmänheten vidtas och att beredskapen för att kunna vidta brådskande skyddsåtgärder för allmänheten förstärks. Larmnivån definieras i 8 kap. 4 § Strålsäkerhetsmyndighetens föreskrifter och allmänna råd (SSMFS 2021:6) om drift av kärnkraftsreaktorer.

¹⁴ Larmnivån "haverilarm" innebär att det är motiverat att brådskande skyddsåtgärder för allmänheten vidtas. Larmnivån definieras i 8 kap. 4 § SSMFS 2021:6.

¹⁵ "Nära förestående" innebär att utsläpp kan ske inom sex timmar.

3.4 Reglering avseende allmänhetens tillgång till jodtabletter i samband med en kärnkraftsolycka

I 4 kap. 15 § förordningen om skydd mot olyckor anges att länsstyrelsen ansvarar för räddningstjänst vid utsläpp av radioaktiva ämnen enligt 4 kap. 6 § lagen (2003:778) om skydd mot olyckor, dvs. vid utsläpp av radioaktiva ämnen från en kärnteknisk anläggning (t.ex. ett kärnkraftverk) i sådan omfattning att särskilda åtgärder krävs för att skydda allmänheten eller då överhängande fara för ett sådant utsläpp föreligger. Länsstyrelsen ansvarar för att upprätta program för bland annat utdelning av jodtabletter.¹⁶

Bestämmelser om utdelning av jodtabletter finns i 4 kap. 27 § förordningen om skydd mot olyckor.

Jodtabletter är receptfria läkemedel och det krävs detaljhandelstillstånd för att få distribuera läkemedel till konsumenter. Om en behörig myndighet har rekommenderat intag av jodtabletter som har utdelats till skydd vid en radiologisk nödsituation¹⁷ får dock, enligt 1 kap. 6 § lagen (2009:366) om handel med läkemedel, den som har mottagit tabletterna vidareutdelas dem enligt de myndighetsanvisningar som har lämnats. Bestämmelsen infördes efter förslag i delbetänkandet *En stärkt försörjningsberedskap för hälso- och sjukvården* (SOU 2021:19), där utredaren också fann skäl att tydliggöra att även sådana jodtabletter som utdelas genom kompletteringsutdelning eller extrautdelning kan vidareutdelas.

3.5 Nuvarande system för utdelning av jodtabletter

Förhandsutdelning sker enligt nuvarande system genom att jodtabletter skickas ut med post till hushåll och verksamheter i beredskapszonerna, dels i större utskick till samtliga hushåll och verksamheter när jodtabletterna behöver bytas ut, och dels kvartalsvis till nyinflyttade och nyetablerade verksamheter. Dessutom finns jodtabletter i lager som medger dels en kompletterande utdelning i beredskapszonerna, och dels en begränsad extrautdelning i planeringszonerna. Systemet beskrivs närmare i avsnitt 7.

Behovet av jodtabletter för begränsad extrautdelning i planeringszonen beräknas på ett sätt som i praktiken innebär att det finns tillräckligt med jodtabletter för att extrautdelas i hela planeringszonen kring ett kärnkraftverk (dock inte i alla planeringszoner samtidigt).

3.6 Allmänna förutsättningar

Förutsättningarna för att förbereda och genomföra olika skyddsåtgärder i samband med en kärnkraftsolycka påverkas av storleken på berörda områden, och antalet människor som berörs. Som en orientering inför den fortsatta läsningen ges i tabell 1 nedan ungefärlig utsträckning och ungefärligt antal fastboende i de olika zonerna. Zonernas exakta utformning har fastställts av de berörda länsstyrelserna utgående från naturliga gränser såsom vägar och järnvägar, eller (oftast) kommungränser när det gäller planeringszonerna, och med beaktande av effektivitet i hanteringen av en olycka. Antalet människor som befinner sig i de olika zonerna kan variera kraftigt med årstiden, eftersom zonerna runt samtliga kärnkraftverk har många fritidshus, icke-fastboende och besökare framför allt under sommarmånaderna.

¹⁶ Se delbetänkandet *En stärkt försörjningsberedskap för hälso- och sjukvården* (SOU 2021:19)

¹⁷ En radiologisk nödsituation definieras i 1 kap. 6 § strålskyddslagen (2018:396) som en plötsligt inträffad händelse som inbegriper en strålkälla, har medfört eller kan befaras medföra skada, och kräver omedelbara åtgärder.

Tabell 1. Ungefärlig folkmängd (fastboende) i beredskaps- och planeringszonerna kring kärnkraftverken¹⁸

Område	Forsmark	Oskarshamn	Ringhals
Inre beredskapszon (ca 5 km)	80	140	3 300
Yttre beredskapszon (ca 25 km)	19 000	28 000	130 000
Planeringszon (ca 100 km)	890 000	380 000	1 600 000

Även förekomsten av tätorter påverkar förutsättningarna för att genomföra skyddsåtgärder (se avsnitt 4). Tabell 2 nedan visar de större tätorter och tätortsområden som berörs av de olika zonerna.

Tabell 2. Större tätorter (mer än ca 10 000 invånare) i beredskaps- och planeringszonerna runt kärnkraftverken

Område	Forsmark	Oskarshamn	Ringhals
Inre beredskapszon (ca 5 km)	-	-	-
Yttre beredskapszon (ca 25 km)	Östhammar	Oskarshamn	Kungsbacka, Varberg och Onsala
Planeringszon (ca 100 km)	Många, inklusive Uppsala, Gävle och norra Storstockholm	Kalmar, Västervik, Visby, Vetlanda, Nybro och Eksjö	Många, inklusive Storgöteborg, Borås och Halmstad

4. Betydelsen av jodtabletter för skydd av allmänheten

I detta avsnitt sammanfattas de av SSM:s konsekvensanalyser och ställningstaganden avseende behov av jodtabletter inom kärnenergiberedskapen som ligger inom ramen för detta uppdrag. Resultaten sammanställs i en numrerad lista som sammanfattas i tre slutsatser i slutet av avsnittet.

4.1 Metod som använts i SSM:s analyser

SSM analyserar radiologiska konsekvenser i form av möjliga stråldoser till allmänheten vid en postulerad olycka på ett kärnkraftverk. Konsekvensanalyserna består av spridnings- och dosberäkningar för samma händelse och källterm¹⁹ vid olika tidpunkter. På så sätt kan variationer i utfall som uppstår på grund av väder omhändertas statistiskt. I samtliga konsekvensanalyser som sammanfattas nedan har samma källterm använts, den som representerar ”händelse utan fungerande konsekvenslindande system” i SSM Rapport 2017:27 *Översyn av beredskapszoner*. Denna händelse ligger till grund för beredskapsplaneringen för kärnkraftsolyckor och representerar ett tänkt värsta fall avseende utsläppets storlek från en svensk kärnkraftsreaktor. Händelsen och källtermen beskrivs mer utförligt i bilaga 3 till nämnda rapport.

I beräkningarna utvärderar SSM största avstånd där doskriterier²⁰ överskrids samt storlek på det område där doskriterier överskrids, för en given andel av förekommande väderfall. Om analysen visar att doskriteriet för en viss skyddsåtgärd överskrids kan den skyddsåtgärden anses vara motiverad att vidta ur ett radiologiskt perspektiv. Beslutsfattare väger

¹⁸ SCB:s register över totalbefolkningen 2022-12-31 och geografidatabas 2023-01-01

¹⁹ Källtermen innehåller bl.a. information om aktivitet för olika nuklider i utsläppet.

²⁰ Ett doskriterium är ett värde på stråldos till en oskyddad person som när det överskrids eller riskerar att överskridas under en bestämd tidsperiod i de flesta fall innebär att en viss skyddsåtgärd eller annan åtgärd är berättigad.

dock i slutändan in övriga omständigheter och rådande förhållanden som kan påverka beslutet.

I bilaga 2 till SSM Rapport 2017:27 beskrivs metoden för spridnings- och dosberäkningar mer utförligt.

4.2 Sammanfattning av SSM:s analyser

4.2.1 SSM Rapport 2017:27 *Översyn av beredskapszoner*

SSM Rapport 2017:27 *Översyn av beredskapszoner* är en redovisning av SSM:s regeringsuppdrag från 2015 att ”i samråd med MSB, berörda länsstyrelser samt andra berörda myndigheter och aktörer” genomföra ”en översyn av de beredskapszoner som gäller för verksamheter med joniserande strålning”.²¹

Förslag i rapporten som har bäring på planeringen för utdelning och intag av jodtabletter kan sammanfattas enligt följande:

1. Det ska finnas en planering för utdelning av jodtabletter ut till 25 km från kärnkraftverken.
2. Det ska finnas en planering för en begränsad extrautdelning av jodtabletter ut till 100 km från kärnkraftverken.
3. En detaljerad plan för inomhusvistelse i kombination med jodtabletter kan under vissa omständigheter utgöra ett alternativ till utrymning.

SSM för i rapporten (s. 40–41) ett resonemang om avvägning i beredskapsplaneringen mellan strålskyddsmål, målet att möjliggöra effektiva insatser, och målet att underlätta återgången till en normal tillvaro. Det sistnämnda är kopplat till att det är svårare att återgå till en normal tillvaro efter att ha utrymt jämfört med efter att ha vistats inomhus under en begränsad tidsperiod. Sker inget utsläpp är det troligen lätt att återvända efter en utrymning. Om däremot utsläpp sker visar erfarenheterna från kärnkraftsolyckan i japanska Fukushima Daiichi att det kan ta mycket lång tid innan de som utrymt tillåts återvända, även till områden som inte påverkats eller endast påverkats i liten utsträckning av ett nedfall. Målet att möjliggöra effektiva insatser är i sammanhanget kopplat till möjligheterna att i tid genomföra en framgångsrik utrymning av den del av yttre beredskapszonen som ligger i förväntad vindriktning. Att skyndsamt utrymma stora områden, och i synnerhet större tätorter, utgör en betydande utmaning. SSM konstaterar därför i rapporten att ett bättre alternativ istället är inomhusvistelse i kombination med intag av jodtabletter i de områden som ligger i förväntad vindriktning från ca 15 km ut till ca 25 km från kärnkraftverket. Ska detta alternativ kunna genomföras bör de boende i berörda områden ha tillgång till både förhandsutdelade jodtabletter och förhandsinformation om skyddsåtgärder.

4.2.2 SSM Rapport 2020:03 *Extrautdelning och intag av jodtabletter för allmänheten i samband med en svensk kärnkraftsolycka*

I SSM Rapport 2020:03 *Extrautdelning och intag av jodtabletter för allmänheten i samband med en svensk kärnkraftsolycka* redovisas beräkningar av de högsta sköldkörteldoserna som barn och vuxna kan erhålla genom att andas in radioaktiv jod i samband med en svensk kärnkraftsolycka, samt avstånd där dessa doser kan uppstå givet att olika kombinationer av skyddsåtgärderna utrymning, inomhusvistelse och intag av jodtabletter genomförs. Baserat på resultaten föreslås vilken beredskapsplanering som är motiverad för extrautdelning och intag av jodtabletter i samband med en svensk kärnkraftsolycka.

²¹ Regeringsbeslut 2015-10-22, M2015/03597/Ke

Resultat med bäring på utdelning och intag av jodtabletter inom ramen för detta uppdrag kan sammanfattas enligt följande:

4. Utdelning och intag av jodtabletter kan vara motiverad för alla åldersgrupper ut till 100 km.

Detta bekräftar slutsatserna från SSM Rapport 2017:27 om att det behövs en planering för utdelning (begränsad extrautdelning föreslås) och intag av jodtabletter inom planeringszonerna, dvs. inom ca 100 km från kärnkraftverket.

4.2.3 Beslutsstöd vid olycka i ett svenskt kärnkraftverk

SSM har tillsammans med berörda myndigheter och beslutsfattare tagit fram ett beslutsstöd för en svensk kärnkraftsolycka.²² Beslutsstödet är framtaget, utifrån ett strålskyddsperspektiv, för att stödja beslutsfattare att i samband med en olycka i ett svenskt kärnkraftverk fatta berättigade och optimerade beslut om skyddsåtgärder och andra åtgärder för allmänheten vid rätt tidpunkt baserat på tillgänglig information.

Under arbetet med beslutsstödet har SSM även beräknat stråldoser efter skyddsåtgärder. I tabell 3 nedan redovisas de i beslutsstödet rekommenderade kombinationerna av skyddsåtgärder, utifrån dagens planeringsförutsättningar inom kärnenergiberedskapen. Om skyddsåtgärder vidtas enligt tabell 3 och enligt länsstyrelsernas planering bedömer SSM att referensnivåerna för allmänheten som fastställts i 3 kap. 8 § strålskyddsförordningen (2018:506)²³ kan underskridas. En viktig aspekt kopplat till detta uppdrag är det i SSM Rapport 2017:27 anförda alternativet med inomhusvistelse och jodtabletter istället för utrymning utanför 15 km, dvs. i den yttre delen av den yttre beredskapszonen. Flera större tätorter är belägna i denna yttre del av de yttre beredskapszonerna (se tabell 2). För att stråldoser efter skyddsåtgärder ska underskrida referensnivån behövs intag av jodtabletter på avstånd mellan ca 15 km och ca 25 km i yttre beredskapszonen. Detta kan sammanfattas enligt följande:

5. Utdelning och intag av jodtabletter i yttre beredskapszonen är en förutsättning för att underskrida fastställda referensnivåer i strålskyddsförordningen och samtidigt begränsa behovet av utrymning till 15 km från kärnkraftverket.

Tabell 3. Kombinationer av skyddsåtgärder för olika utsläppsintervall. Den grå kolumnen längst till höger i tabellen är den händelse och källterm som nämns i avsnitt 4.1. Övriga två kolumner representerar ett tio (mitten) respektive hundra (vänster) gånger så litet utsläpp.

Skyddsåtgärd	Upp till FILTRA	Mellan FILTRA och 10xFILTRA	Större än 10xFILTRA
Utrymning	~5 km	~5 (~15) ¹ km	~15 (~25) ¹ km
Inomhusvistelse	~15 (~25) ² km	~25 (~50) ^{2,4} km	~100 ⁴ km
Jodtabletter	~15 (~25) ³ km	~25 (~50) ^{3,4,5} km	~100 ^{4,5} km

¹ Det längre avståndet kan övervägas om intag av förhandsutdelade jodtabletter inte kan tillgodoräknas, om inomhusvistelse pågått mer än 1–2 dygn och i riktningar som saknar tätbefolkade områden.

² För barn och gravida kan inomhusvistelse vara motiverat ut till det längre avståndet.

³ För barn och gravida kan intag av jodtabletter vara motiverat ut till det längre avståndet.

⁴ Avstånd i planeringszonen kan anpassas till rådande vädersituation.

⁵ Kräver extrautdelning av jodtabletter

²² SSM2022-8091, *Beslutsstöd vid olycka i ett svenskt kärnkraftverk*, version 2.1 (Rev. 2), Strålsäkerhetsmyndigheten, 2023-10-27

²³ I bestämmelsen anges att ”referensnivån för exponering av personer i allmänheten i en radiologisk nödsituation är 1. för händelser på ett kärnkraftverk som inte beaktats i kärnkraftsreaktorns konstruktion 100 millisievert årlig effektiv dos, och 2. för andra händelser 20 millisievert årlig effektiv dos.”

4.2.4 PM om behov av sköldkörtelmätningar vid kärnkraftsolycka

I promemorian om behov av sköldkörtelmätningar vid kärnkraftsolycka²⁴ redovisar SSM största avstånd och storlek på områden där doskriterier uttryckta i absorberad dos till sköldkörteln kan överskridas och där olika åtgärder kan anses vara motiverade. Redovisningen är tänkt att användas som underlag i beredskapsplaneringen för sköldkörtelmätningar och tar hänsyn till rekommendationer om medicinsk uppföljning av sköldkörteln från Kunskapscentrum för strålningsmedicin vid katastrofer (KcRN)²⁵. Slutsatserna nedan redovisas för samma händelse och källterm som använts i rapporterna och beslutsstödet ovan.

Även om promemorian handlar om planeringen för sköldkörtelmätningar är analysen av möjliga sköldkörteldoser och möjliga hälsoeffekter på sköldkörteln relevant för föreliggande uppdrag. Sammanfattningsvis visar promemorian att

6. sköldkörtelrubbningar skulle kunna uppstå för oskyddade personer utanför yttre beredskapszonen (ca 35 km för ettåriga barn och foster) och för personer som vistas inomhus inom yttre beredskapszonen (ca 25 km för ettårigt barn och foster).

Punkt 6 är i linje med analyser från IAEA²⁶. Resultaten belyser vikten av planering för inomhusvistelse inom delar av planeringszonen för att undvika höga sköldkörteldoser som kan orsaka sköldkörtelrubbningar, och av planering för jodtabletter i syfte att minska risken för stokastiska hälsoeffekter i planeringszonen. Resultaten visar även på vikten av att i beredskapszonerna kombinera inomhusvistelse med jodtabletter för att sköldkörtelrubbningar ska kunna undvikas.

4.3 Slutsatser om jodtabletter och strålskyddskonsekvenser

Resultaten och ställningstagandena ovan leder till följande slutsatser med betydelse för utvärderingen av metoder för utdelning av jodtabletter inom ramen för den befintliga dimensioneringen av beredskapen:

- Utdelning och intag av jodtabletter inom den inre och yttre beredskapszonen är en förutsättning för att kunna undvika deterministiska hälsoeffekter på sköldkörteln om utrymning inte kan genomföras i dessa zoner. Slutsatsen sammanfattar punkterna 1, 3 och 6, och behovet omhändertas med befintlig planering.
- Om utrymning begränsas till 15 km från kärnkraftverket är utdelning och intag av jodtabletter i den yttre beredskapszonen en förutsättning för att kunna underskrida fastställda referensnivåer. Slutsatsen sammanfattar punkterna 1, 3, och 5, och behovet omhändertas med befintlig planering.
- Utdelning och intag av jodtabletter är även motiverat inom planeringszonen utanför den yttre beredskapszonen och är en viktig del i att sänka sköldkörteldoser. Slutsatsen sammanfattar punkterna 2 och 4, och behovet omhändertas med befintlig planering under förutsättning att extrautdelning kan genomföras i berörda områden i planeringszonen.

5. Metoder i andra relevanta länder

SSM har inhämtat information om metoder för utdelning av jodtabletter till allmänheten i andra europeiska länder med kärnkraftverk i drift. Med två länder har möten med företrädare för relevanta myndigheter kunnat genomföras. Respektive lands system för utdelning av jodtabletter sammanfattas nedan i avsnitt 5.1 (Finland) och 5.2 (Schweiz).

²⁴ SSM2024-13970-2 *Behov av sköldkörtelmätningar vid kärnkraftsolycka (rev. 1)*, 2025-06-12

²⁵ Kunskapscentrum för strålningsmedicin vid katastrofer (KcRN), *Rekommendationer för medicinsk uppföljning av tyreoida vid kärnkraftsolycka* (2025).

²⁶ *Actions to Protect the Public in an Emergency due to Severe Conditions at a Light Water Reactor*, IAEA, 2013.

Genom att ta del av relevanta resultat av en enkätundersökning om användningen av jodtabletter i kärnenergiberedskap som genomförts av HERCA:s arbetsgrupp för beredskap har myndigheten även inhämtat ett bredare underlag från länder i Europa. Resultat som är relevanta för föreliggande uppdrag sammanfattas i avsnitt 5.3.

5.1 Finland

Information om det finländska systemet för utdelning av jodtabletter till allmänheten har inhämtats genom möte med Strålsäkerhetscentralen (STUK).

I Finland förhandsutdelas jodtabletter gratis till fastboende och sommarhusägare inom inre beredskapszonerna kring kärnkraftverken (ca 5 km från respektive kärnkraftverk). Utdelningen sker här genom tillståndshavarnas²⁷ försorg (direktutskick med post) och bekostas av tillståndshavarna. Grovt sett räknas fastboende i beredskapszonerna i tiotal, och sommarhusägare i hundratal. Tillståndshavarna införskaffar de jodtabletter som delas ut från apotek. I framtiden kan systemet behöva ändras eftersom det kan ifrågasättas om utdelning direkt genom tillståndshavarnas försorg är i linje med gällande läkemedelslagstiftning.

Till familjer med barn under tre år och gravida rekommenderas hälsovårdsmyndigheterna att dela ut jodtabletter gratis via barnhälsovården (på motsvarande barna- och mödravårdscentraler). Denna utdelning, inklusive upphandling för att säkerställa tillgång till tabletter med rätt dosering för små barn, ska ske genom hälsovårdsmyndigheternas försorg och bekostas av offentliga medel. Rekommendationen är inte geografiskt avgränsad utan systemet gäller i hela landet.

Systemet med särskild upphandling och utdelning av jodtabletter inom barnhälsovården införs av flera skäl:

1. Handeln i Finland tillhandahåller i dagsläget inte tabletter av lämplig storlek för att kunna delas till lämplig dosering för små barn.
2. Apoteksbranschen bedömer att det finns risk att försäljningen av jodtabletter till allmänheten (se nedan) i viss utsträckning inte primärt går till de grupper som framför allt behöver jodtabletter vid en olycka (dvs. barn, unga, och gravida), utan i högre grad till t.ex. äldre som är mer benägna att handla läkemedel på apotek.

Utanför inre beredskapszonerna och utöver barn under tre år ansvarar allmänheten för egen beredskap avseende jodtabletter, dvs. att till marknadspris inhandla jodtabletter på apotek och sörja för att byta ut gamla tabletter. Rådet gäller för barn över tre år och vuxna upp till 40 år, och är inte geografiskt avgränsat utan gäller i hela landet.

De finländska myndigheternas riktlinjer anger även att det är bra att se till att jodtabletter finns tillgängliga där barn och vuxna under 40 år tillbringar längre tidsperioder, och att det är befogat att hålla regelbundet uppdaterade förråd av jodtabletter på vissa offentliga institutioner, företag, och organisationer. Avseende rätt att vidareutdela jodtabletter i sådana fall finns samma typ av tveksamheter som tills nyligen funnits i svensk lagstiftning (se avsnitt 2.2).

Kostnaden i handeln för ett paket med 10 tabletter à 130 mg KI (dvs. 10 doser för en vuxen) är omkring 15 euro (ca 170 kronor).

Det finns inga detaljerade uppgifter om täckningsgrad, dvs. i vilken utsträckning systemet leder till att olika grupper i allmänheten har tillgång till jodtabletter. Antalet sålda och inte

²⁷ Med "tillståndshavare" avses den som har tillstånd driva kärnkraftverk.

utgångna jodtabletter är avsevärt större än Finlands befolkning, men det bedöms av branschen finnas skäl att tro att sålda tabletter inte i tillräckligt stor utsträckning finns hos de grupper som bäst behöver dem vid en olycka, vilket varit ett skäl till att införa förhandsutdelning via barnhälsovården (se ovan).

Ingen kompletterings- eller extrautdelning av jodtabletter ingår i beredskapsplaneringen i Finland. Personer utan tillgång till jodtabletter i områden där inomhusvistelse och intag av jodtabletter rekommenderas kommer att rekommenderas enbart inomhusvistelse.

Den finländska läkemedelsmyndigheten (Fimea) övervakar kvalitet, säkerhet och tillgänglighet för de jodtabletter som finns på marknaden. Fimea kontrollerar också aktörerna i upphandlingskedjan, och har till uppgift att upprätthålla en lägesbild av och informera om tillgången utifrån den information som fås från aktörerna på läkemedelsområdet.

Ingen särskild lagerhållning av jodtabletter sker utöver normal logistik genom branschens försorg för att upprätthålla fungerande distributionskedjor. Däremot finns inhemsk kapacitet för tillverkning av jodtabletter, och insatsvaror för detta lagerhålls i tillräckliga mängder för att även på längre sikt kunna upprätthålla tillverkning i händelse av brist på marknaden. Ett skäl att insatsvaror och inte själva tabletterna lagerhålls är tabletternas begränsade hållbarhet. Insatsvarornas hållbarhet i lager beskrivs som i det närmaste obegränsad.

Lagerhållningen sköts av tillverkarna som i viss utsträckning kostnadskompenseras av staten, i linje med vad som gäller för annan lagerhållning av läkemedel för beredskapsändamål i Finland.

5.2 Schweiz

Information om det schweiziska systemet för utdelning av jodtabletter till allmänheten har inhämtats genom möte med *Bundesamt für Gesundheit* (BAG).

I Schweiz förhandsutdelas jodtabletter gratis till boende och verksamheter i definierade utdelningsområden kring kärnkraftverk i drift (ut till ca 50 km från respektive kärnkraftverk). Utdelningen sker genom direktutskick med post och bekostas av tillståndshavarna. Utskick sker vart tionde år, och har senast skett under 2023–24. Varje person i de definierade utdelningsområdena får ett paket med 12 tabletter à 65 mg KI (dvs. 6 doser för en vuxen). För verksamheter är tilldelningen ett paket per två personer som vistas i verksamheten.

Utskick har ursprungligen (1992–2004) gjorts till områden inom 5–20 km från respektive kärnkraftverk (dvs. gränsen för utdelning har varierat i intervallet 5–20 km, beroende på regionala myndigheters förmåga att dela ut jodtabletter inom två timmar i samband med en olycka). Utdelningen har mellan 2004 och 2014 ökat till 20 km genomgående, och efter kärnkraftsolyckan i Fukushima till 50 km. Bedömningen av behovet av förhandsutdelning har beaktat regionala myndigheters förmåga att skyndsamt dela ut jodtabletter i samband med en olycka i områden som inte täcks av förhandsutdelningen (dvs. extrautdelning). Det ursprungliga kravet (vid förhandsutdelning ut till 5 km avstånd) var att tabletter skulle kunna delas ut till befolkningen utanför detta område inom två timmar. Man har sedermera mildrat kravet till att tabletter ska kunna delas ut inom 12 timmar. I gengäld har en successiv ökning skett av avståndet för förhandsutdelning till nuvarande 50 km.

Människor som flyttar in i utdelningsområdena får hämta ut jodtabletter mot uppvisande av en kupong som fås hos de lokala myndigheterna vid registrering av inflyttning. Motsvarande gäller för nyfödda i utdelningsområdena, och för nya verksamheter. Tabletter för

sådan löpande komplettering bekostas av tillståndshavarna, och tabletterna distribueras till apoteken efter beställning på en webbplats genom statens försorg.

Förlorade tabletter ersätts inte med automatik. Det är dock möjligt att köpa jodtabletter till marknadspris på apotek i hela landet (se nedan).

En undersökning²⁸ från 2013, dvs. nio år efter att den då senaste utdelningen som skedde 2004, visade att 79 % av tillfrågade privatpersoner hade tillgång till förhandsutdelade jodtabletter.

En tänkbar orsak till den höga tillgängligheten av förhandsutdelade jodtabletter som framkom under mötet med den schweiziska myndigheten är effektiva kommunikationsinsatser gentemot allmänheten. I samband med utskick genomförs omfattande informationskampanjer med postutskick av broschyrer till allmänheten, pressmeddelanden och omfattande mediabevakning, uppdatering av webbsidor, samt information till primärvårdsaktörer, apotek, lokala myndigheter och andra. I samband med regelbundet (årligen) genomförda prov av utomhusvarningssystem påminns allmänheten om att kontrollera att de har tillgång till sina förhandsutdelade jodtabletter.

Utanför de definierade utdelningsområdena runt respektive kärnkraftverk finns jodtabletter tillgängliga att köpa till marknadspris på apotek i hela landet. Detta är dock en annan produkt, som inte tillhandahålls eller understöds på något sätt av myndigheterna. Möjligen har det faktum att de tabletter som tillhandahålls av myndigheterna tidigare även fanns till salu (vilket inte längre är fallet) gjort att marknaden fyllt detta gap. Det finns heller ingen allmän rekommendation eller liknande till allmänheten utanför utdelningsområdena att skaffa sig jodtabletter.

Kostnaden i handeln för ett paket med 12 tabletter à 65 mg KI (dvs. sex doser för en vuxen) är omkring 10 SFr (ca 120 kronor).

I de definierade utdelningsområdena ska jodtabletter kunna delas ut i händelse av en kärnkraftsolycka till människor som inte har tillgång till förhandsutdelade tabletter (kompletteringsutdelning), och det finns lager i utdelningsområdena för att möjliggöra detta. Dessa lager bekostas av tillståndshavarna.

De regionala myndigheterna i hela landet utanför de definierade utdelningsområdena ska kunna dela ut jodtabletter till allmänheten inom 12 timmar om behov uppstår, och det finns decentraliserade lager för att möjliggöra detta. Dessa lager bekostas till hälften av staten och till hälften av tillståndshavarna. BAG har inga uppgifter om hur planerna för utdelningen, som är ett regionalt ansvar, ser ut, men rimligen används t.ex. apotek och lokala trygghetspunkter som nyligen införts.

Lager finns för löpande kompletteringsutdelning och för kompletteringsutdelning i utdelningsområdena i händelse av en olycka enligt ovan, samt för extrautdelning (utanför utdelningsområdena) i hela landet. Lagerhållning för sistnämnda (extrautdelning) ska motsvara en tilldelning på ett paket med 12 tabletter à 65 mg KI (dvs. 6 vuxendoser) per två invånare.

För upphandling, förhandsutdelning och distribution till apotek ansvarar den schweiziska försvarsmaktens läkemedelsförvaltning (*Armeeapotheke*), som är den aktör inom den schweiziska staten som har nödvändiga tillstånd avseende hantering av läkemedel. För distribuerad lagerhållning i syfte att möjliggöra extrautdelning inom 12 timmar i händelse av en kärnkraftsolycka ansvarar regionala myndigheter.

²⁸ 500 telefonintervjuer med privatpersoner och 150 telefonintervjuer med barnomsorgsaktörer

5.3 Enkätundersökning bland europeiska strålskyddsmyndigheter

HERCA:s arbetsgrupp för beredskap har under 2025 genomfört en enkätundersökning om användningen av jodtabletter inom kärnenergiberedskapen i Europa, inklusive metoder för utdelning. Ett tjugotal länder har besvarat enkäten. Här sammanfattas resultat som är relevanta för föreliggande uppdrag om metoder för utdelning av jodtabletter. Eftersom undersökningen inte är färdigbehandlad inom HERCA identifieras och diskuteras inte enskilda svarande medlemsländer utan sammanfattningen är i översiktlig, ”anonymiserad” form. Sammanställningen baseras uteslutande på medlemsländer som har kärnkraftverk i drift (elva kärnkraftsländer har svarat på enkäten).

5.3.1 Förhandsutdelning

De flesta länder i sammanställningen använder sig av gratis förhandsutdelning av jodtabletter till allmänheten i zoner runt kärnkraftverken. Dessa zoner varierar mellan ”några kilometer” och 100 kilometer. I något fall omfattas hela landets befolkning, och i något fall förekommer ingen förhandsutdelning. Förhandsutdelningen sker i några fall genom direktutskick med post, men vanligare är någon form av uthämtning på utpekade platser, ofta apotek eller stadshus eller motsvarande. De uthämtningssystem som beskrivs inbegriper typiskt sett en del administration utöver att helt enkelt ta sig till en utdelningsplats (t.ex. recept från husläkare, eller uppvisande av folkbokföringsdokument eller sjukförsäkringsbevis).

Den löpande förhandsutdelning som sker i Sverige (t.ex. till nyinflyttade) har motsvarigheter i de flesta länder som tillämpar förhandsutdelning, oftast genom att man får hämta ut jodtabletter på apotek eller på andra angivna platser. I något fall tycks sådan löpande gratis utdelning ha ersatts av att jodtabletter finns till försäljning till rabatterat pris.

I de få fall där det finns uppgifter om uppnådd faktisk täckningsgrad för förhandsutdelningen är den relativt hög (70–80 %) för länder med förhandsutdelning genom direktutskick, men beskrivs som ”låg” eller motsvarande i länder med uthämtningssystem.

5.3.2 Kompletteringsutdelning

De flesta länder som förhandsutdelar jodtabletter har också planering för att komplettera tillgången till jodtabletter i samband med en kärnkraftsolycka. I många fall tycks kompletteringsutdelning i specifika områden ersättas av en allmän beredskap för att vid behov kunna dela ut jodtabletter till allmänheten i riskområden varsomhelst i landet. I något fall noterar man att sådan utdelning sannolikt inte kommer att kunna genomföras vid snabba händelseförlopp. Man kan notera att det finländska systemet (se avsnitt 5.1) att helt ersätta utdelning i samband med en olycka med en allmän rekommendation att allmänheten i hela landet ska skaffa sig jodtabletter till marknadspris förefaller unikt bland de kärnkraftsländer som studerats.

5.3.3 Extrautdelning

Endast i något enstaka av de svarande kärnkraftsländerna finns planer på utdelning av jodtabletter i samband med en olycka i specifika områden som inte omfattats av förhandsutdelning, dvs. motsvarande den extrautdelning som finns i Sverige. I något fall ersätts förhandsutdelningen (och därmed även kompletteringsutdelningen) av beredskap för utdelning i definierade zoner nära kärnkraftverken. Vanligare är att ”extrautdelningen” motsvaras av någon form av allmän beredskap att med relativt kort varsel kunna dela ut jodtabletter till allmänheten varsomhelst i landet.

6. Enkätundersökning om täckningsgrad för förhandsutdelade jodtabletter

Själva utdelningen av jodtabletter genom direktutskick med post når rimligen en hög andel av befolkningen i berörda områden. En viktig faktor för effekten av skyddsåtgärden intag av jodtabletter i händelse av en kärnkraftsolycka är dock hur stor andel av befolkningen som faktiskt har jodtabletter tillgängliga då intag rekommenderas. För föreliggande utvärdering är därför täckningsgraden, dvs. hur stor andel av befolkningen som vid ett givet tillfälle har tabletter tillgängliga, en viktig parameter som hittills inte varit känd. SSM har därför i samarbete med länsstyrelserna i Hallands, Kalmar och Uppsala län uppdragit åt samhällsanalysföretaget Verian att under sommaren 2025 genomföra en enkätundersökning avseende vilken täckningsgrad som uppnås genom dagens system med förhandsutdelning av jodtabletter genom direktutskick med post.²⁹

Undersökningen riktades till privatpersoner folkbokförda på adresser i beredskapszonerna runt Ringhals, Oskarshamns och Forsmarks kärnkraftverk. En webbenkät distribuerades i första hand via Kivra, i andra hand via SMS, och i tredje hand postalt till ett slumpmässigt befolkningsurval baserat på postnummerområden som i sin helhet ligger i någon av beredskapszonerna.³⁰ 8 000 frågeformulär distribuerades, lika fördelat mellan de tre områdena. Totalt 2 763 personer i åldersintervallet 16–84 år svarade på undersökningen, fördelat på Ringhals (1 029 svar), Oskarshamn (831 svar), och Forsmark (903 svar). Resultaten vägdes på kön och ålder för att representera allmänheten i respektive område. Totalresultatet vägdes utifrån invånarantalet i respektive område. I samband med att undersökningen genomfördes informerade SSM och de berörda länsstyrelserna om den på sina webbplatser.

Eftersom prioriterade grupper för tillgång till jodtabletter vid en kärnkraftsolycka är foster, barn och unga har resultat specifika för barn, unga och gravida eftersträfvats. Ålder och även kön har dessutom efterfrågats av metodskäl, för att korrekt kunna väga resultaten så att de totalt sett blir så representativa som möjligt för befolkningen i de undersökta områdena.

Enkäten hade en kort introduktion till frågorna:

”Jodtabletter skickas ut av länsstyrelsen till boende i beredskapszonerna kring kärnkraftverken för användning i händelse av en kärnkraftsolycka. Strålsäkerhetsmyndigheten genomför nu i samarbete med berörda länsstyrelser en undersökning av tillgängligheten av förhandsutdelade jodtabletter. Därför ber vi dig svara på fem enkla frågor.”

Därefter ställdes nedanstående fem frågor med angivna svarsalternativ:

”Har ditt hushåll idag utskickade jodtabletter hemma?”

1. Ja
2. Nej
3. Vet ej

”Finns det ett eller flera barn under 18 år i hushållet?”

1. Ja
2. Nej
3. Ej svar

”Är någon i hushållet gravid?”

1. Ja
2. Nej

²⁹ SSM2025-5722-17

³⁰ Postnummerområden som ligger delvis inom, delvis utanför en beredskapszon uteslöts ur underlaget för att inte riskera att skicka enkäten till människor som inte berörs av förhandsutdelningen. SSM:s analys av befolkningsdata från SCB visar att denna avgränsning innebär att drygt 90 % av folkbokförda med adress i beredskapszonerna vid Ringhals, och ca 80 % av folkbokförda med adress i beredskapszonerna vid Oskarshamn och Forsmark ingått i basen för urvalet.

3. Ej svar
- ”Är du...”
1. Man?
 2. Kvinna?
 3. Ej svar
- ”Din ålder...”
1. ... år
 2. Ej svar

Senast ett större utskick av jodtabletter genomfördes var 2021 och 2022. Resultaten från enkäten visar att 3–4 år senare har totalt drygt sex av tio (63 %) utskickade jodtabletter hemma, och omkring en av tio (11 %) är osäkra på om de har utskickade jodtabletter hemma. Resultat för de enskilda områdena visar endast små skillnader i täckningsgrad mellan Ringhals, Oskarshamn och Forsmark, men en något högre siffra (66 %) för Forsmark är statistiskt signifikant.

Resultaten för olika åldersgrupper visar att 16–40-åringar i något lägre grad (58 %) har utskickade jodtabletter hemma, jämfört med äldre åldersgrupper (66 %). Andelen osäkra är avsevärt högre bland 16–40-åringar (14 %) jämfört med äldre grupper (9 %). Mönstret finns i ännu högre grad vid en jämförelse mellan äldre och yngre inom åldersgruppen 16–40 år, då andelen som har jodtabletter hemma endast är 48 % bland 16–29-åringar. I denna yngsta åldersgrupp är hela 21 % osäkra. I den äldre delen av åldersgruppen (dvs. 30–40 år) är resultaten inte signifikant annorlunda än ovan angivna resultat för alla åldersgrupper. Verian bedömer i sin analys att resultaten sammantaget kan innebära att den lägre uppgivna tillgängligheten bland yngre snarare tyder på lägre kännedom eller oordning kring var jodtablettarna finns än på faktisk avsaknad i hushållet.

Skillnaderna i täckningsgrad är små mellan hushåll med och utan barn, men en något högre andel (28 %) av hushåll utan barn saknar utskickade jodtabletter hemma, jämfört med 27 % för samtliga.

Jämfört med det sammantagna resultatet enligt ovan för alla hushåll (63 %) svarar en tydligt lägre andel av hushåll med en gravid person att de har tillgång till förhandsutdelade jodtabletter. Detta ska tolkas med stor försiktighet eftersom underlaget endast omfattar 31 personer. Verian rekommenderar ändå i sin analys att resultatet noteras, då det indikerar en tydligt lägre täckningsgrad bland hushåll med gravida jämfört med genomsnittet.

7. Beskrivning och utvärdering av dagens metoder för utdelning av jodtabletter

I det här avsnittet beskrivs och utvärderas dagens metoder för förhands-, kompletterings-, och extrautdelning av jodtabletter i Sverige. Analysen omfattar systemet som det ser ut idag, och berör även eventuell påverkan av den förändring som för närvarande är under genomförande avseende det praktiska genomförandet, där länsstyrelserna ska upphandla apotekstjänster för utdelning. Även metodernas förutsättningar avseende genomförbarhet under höjd beredskap berörs.

7.1 Förhandsutdelning av jodtabletter

Förhandsutdelning av jodtabletter sker idag till befolkningen i beredskapszonerna genom utskick via brev eller paket. Utsicknen görs till

- Privatpersoner med fast bostad i en beredskapszon
- Privatpersoner med fritidsfastighet i en beredskapszon. Försändelsen skickas till ägarens fasta bostadsadress oavsett var i landet personen bor. Jodtabletter skickas inte till personer bosatta utomlands

- Företag och skolor, som får askar med jodtabletter i en mängd som ska räcka till både anställda och personer som vistas i verksamheten. Exempel är campingplatser och hotell som får askar med jodtabletter baserat på antal anställda och maximalt antal gäster och skolor som får askar med jodtabletter baserat på antal anställda och antal elever

Förhandsutdelningen omfattar således även sådana jodtabletter som delas ut på förhand till olika verksamheter, avsedda att vidareutdelas till personer i verksamheten i samband med en olycka. Kompletterings- och extrautdelning (se nedan) avser däremot den utdelning till allmänheten i samband med en olycka som länsstyrelsen ansvarar för.

Försändelserna innehåller

- en eller flera askar med 10 jodtabletter (dvs. 5 doser för vuxna)
- ett följebrev riktat antingen till privatpersoner eller företag/organisationer, samt
- en broschyr med information om beredskapen kring svenska kärnkraftverk och hur allmänheten varnas vid en kärnteknisk olycka

Ovanstående innebär att jodtabletter i rätt mängd samt informationsmaterial ska sampackas till en försändelse. Till privatpersoner packas en ask jodtabletter och informationsmaterial i en tunn kartong som frankeras som brev. Till företag och andra organisationer packas flera askar jodtabletter, ett brev och flera broschyrer i en kartong och skickas som företagspaket.

Utskicken genomförs i ett större grundutskick till privatpersoner och företag enligt ovan, samt kvartalsvis till bostadsadresser där det skett ett ägarbyte och till företag som etablerat verksamhet i en beredskapszon. Utskick görs också till privatpersoner och företag i beredskapszonerna som ringer eller skriver till länsstyrelserna i kärnkraftslänen och efterfrågar jodtabletter. Länsstyrelserna köper idag adresserna för samtliga utskick, men behöver göra visst arbete med adresslistorna och ta bort information som inte behövs. Därefter förser länsstyrelserna sin upphandlade leverantör för utskick av brev och paket med adresslistorna.

Historiskt har grundutskicket genomförts vart femte år, baserat på hållbarheten hos jodtablettarna. Senast ett större grundutskick genomfördes var 2021 (till de dåvarande inre beredskapszonerna) och 2022 (till de områden som tillkom 2022, då beredskapszonerna förändrades och de berörda områdena blev större). De senast utdelade jodtablettarna har hållbarhet till början av 2028 varför tiden mellan utdelningarna förlängs så att nästa utskick ska genomföras under 2027.

Inför utskicket av jodtabletter 2021–2022 upphandlade SSM jodtabletter. Länsstyrelserna bidrog med underlag om hur mycket jodtabletter de uppskattade att de behövde för grundutskicket och kvartalsvisa utskick.³¹ Inför nästa utskick av jodtabletter kommer upphandlingen att skötas av Socialstyrelsen i enlighet med den förändring som genomförts i hanteringen av jodtabletter inom kärnenergiberedskapen (se avsnitt 2.2).

Förhandsutdelning genom direktutskick med post fungerar i allt väsentligt bra. Grundutskicket är dock tids- och resurskrävande och kräver lång framförhållning. Utskicken leder dessutom till att länsstyrelserna i kärnkraftslänen får besvara många frågor via telefon och epost. Hos Länsstyrelsen i Hallands län, som har störst befolkning i sina beredskapszoner, uppskattar man att detta periodvis krävt en heltidstjänst. Planeringsarbetet för grundutskicket 2021–2022 påbörjades ca två år innan själva utskicket genomfördes.

³¹ Upphandlingen omfattade även jodtabletter för kompletterings- och extrautdelning i samband med en kärnkraftsolycka.

Hanteringen kommer att påverkas av genomförda och pågående förändringar som innebär att Socialstyrelsen övertagit ansvaret för upphandling och nationell lagerhållning av jodtabletter, och att länsstyrelserna hos apoteksbolag ska upphandla tjänster för utskick av jodtabletter (se avsnitt 2.2). Socialstyrelsen kan distribuera jodtabletter till apotek mot en beställning av lite större omfattning, till exempel inför ett kvartalsutskick eller vid en kärnkraftsolycka. Myndigheten kan dock inte ta emot beställningar och leverera till enskilda apoteksbutiker.

7.2 Utdelning av jodtabletter i samband med en kärnkraftsolycka

När beslut fattas om att förbereda utdelning av jodtabletter i samband med en kärnkraftsolycka görs en bedömning av hur många askar som kommer att behövas, med beaktande av antal hushåll som berörs, hur många som kan antas sakna jodtabletter, och bedömt antal besökare i påverkade områden, t.ex. sommargäster. Tabletter hämtas i lager och forslas till bestämda utdelningsplatser.

Utdelning av jodtabletter till allmänheten i beredskapszonerna i samband med en kärnkraftsolycka (kompletteringsutdelning) bedöms som en komplex uppgift och genomförandet kan medföra ett antal risker och svårigheter.

Exempel på risker och svårigheter är:

- Köer och risk för trafikolyckor och parkeringskaos vid utlämningsställen då många personer ska ta sig till de utlämningsställen som länsstyrelsen anger
- Sårbara grupper och personer som inte kan ta sig till utlämningsställen
- Ordningsproblem som måste hanteras av ordningsvakter eller polis vid de lokaler där utdelning ska ske
- Svårigheter att i tid hinna distribuera jodtabletter från de platser där de lagerhålls samt organisera utdelningen på utlämningsställena
- En svår logistik för individer som vill förbereda sig för skyddsåtgärderna ”inomhusvistelse” och ”intag av jodtabletter”

Avseende extrautdelning, dvs. utdelning av jodtabletter i planeringszonerna i samband med en kärnkraftsolycka, är riskerna och svårigheterna av samma slag men så stora att genomförbarheten i praktiken bedöms som låg.

I princip uppträder samma svårigheter och risker med utdelning av jodtabletter i samband med en kärnkraftsolycka om den i framtiden sker från ett fysiskt apotek som länsstyrelsen upphandlat, och ytterligare svårigheter kan tillkomma. Det finns flera kommuner med få apoteksbutiker vilket kan leda till stort tryck vid utdelningsplatserna. Det finns dock även fördelar med utdelning via apotek, exempelvis att allmänheten generellt bedöms ha kännedom om var apotek finns.

Vissa av svårigheterna med utdelning av jodtabletter i samband med en olycka skulle bli mer hanterbara om utdelningen inte behöver ske från ett fysiskt apotek, utan kan ske på platser som länsstyrelsen valt i sin planering, t.ex. en brandstation eller en vårdcentral. Arbetsgruppen har med Läkemedelsverket diskuterat frågan om detta skulle vara i enlighet med gällande reglering för handel med läkemedel, i synnerhet givet den nyligen införda bestämmelsen om vidareutdelning av jodtabletter i 1 kap. 6 § i lagen (2009:366) om handel med läkemedel. Läkemedelsverket utreder frågan. SSM bedömer efter det inledande mötet att det finns goda förutsättningar att det skulle vara möjligt att genomföra utdelningen på andra platser än fysiska apotek, under förutsättning att omständigheterna kring en sådan utdelning är noggrant specificerade. SSM bedömer att denna förutsättning kan uppfyllas i länsstyrelsens planering för utdelning av jodtabletter i samband med en kärnkraftsolycka.

7.3 Konsekvenser av höjd beredskap för utdelning av jodtabletter

Omständigheter som kan antas råda vid höjd beredskap kan ytterligare försvåra en utdelning av jodtabletter i samband med en kärnkraftsolycka. Detta gäller i synnerhet extrautdelning av jodtabletter i planeringszonerna. Det kan handla om att det finns hot eller pågående stridshandlingar som gör det olämpligt att uppmana allmänheten att bege sig till utdelningsplatser, där folksamlingar kan skapas.

Räddningsledaren vid en kärnkraftsolycka gör alltid en bedömning av omvärldsfaktorer (t.ex. väder) som avgör om en skyddsåtgärd kan genomföras eller inte. Det gäller även utdelning av jodtabletter i samband med en kärnkraftsolycka vid höjd beredskap. Om situationen t.ex. inte tillåter leverans av jodtabletter från ett lager, eller om det inte är möjligt att hålla utdelningsplatser bemannade och säkra, kan en utdelning av jodtabletter inte genomföras.

Genom förhandsutdelning av jodtabletter uppnås en grundtillgång till jodtabletter i beredskapszonerna även under omständigheter som kan antas råda under höjd beredskap, och även om kompletteringsutdelning inte skulle kunna genomföras i samma omfattning eller inom samma tidsramar som i fredstid. Däremot finns ett behov av att förbättra tillgången till jodtabletter i planeringszonerna. Givet svårigheterna med dagens system för extrautdelning redan i fredstid (se ovan) riskerar genomförbarheten att bli mycket låg under försvårande omständigheter, inklusive höjd beredskap.

8. Analys och förslag

I detta avsnitt presenteras SSM:s analys och resulterande förslag avseende vilka metoder för utdelning av jodtabletter som ska användas i den svenska kärnenergiberedskapen.

Avsnittet är indelat i en sammanställning av allmänna utgångspunkter för analysen (8.1), analys av metoder för att säkerställa tillgång till jodtabletter i beredskapszonerna, dvs. det som idag eftersträvas genom förhandsutdelning och kompletteringsutdelning (8.2), tillgång till jodtabletter i planeringszonerna (8.3), en särskild diskussion om hur olika tillvägagångssätt kan fungera under höjd beredskap (8.4), hur kommunikation kan ske i samband med extrautdelning och föreslagna alternativ till extrautdelning (8.5), samt en diskussion om hur förslagen beaktar möjligheten att framtida kärnkraftverk kan förläggas på andra platser än idag (8.6).

8.1 Allmänna utgångspunkter

Oavsett hur utdelningen av jodtabletter genomförs i praktiken, finns olika metoder som kan övervägas. Tre huvudsakliga metoder kan identifieras:

1. Jodtabletter skickas ut direkt till hushåll och verksamheter
2. Hushåll och verksamheter erbjuds att hämta ut jodtabletter (gratis, till reducerat pris eller till fullkostnadspris)
3. Jodtabletter lagerhålls och i händelse av en kärnkraftsolycka erbjuds hushåll och verksamheter att hämta ut dem på utpekade platser

I Sverige tillämpas i dag den första metoden i beredskapszonerna och den tredje metoden i planeringszonerna. Internationellt tillämpas alla tre metoderna i olika utsträckning (se avsnitt 5).

En allmän utgångspunkt i följande resonemang om metoder för tillhandahållande av jodtabletter är att i de områden där ansvariga myndigheter kan komma att rekommendera intag av jodtabletter ska tillgången till jodtabletter vara kostnadsfri. Skälet till detta är dels att man annars riskerar att skapa en ojämlikhet genom att det för vissa grupper blir svårare

att prioritera att skaffa sig de jodtabletter som är motiverade ur strålskyddssynpunkt, dels att man därigenom kan motverka det som måste vara strävan genomgående, nämligen att uppnå en så hög tillgänglighet som möjligt för alla grupper av befolkningen.

En närbesläktad utgångspunkt är att en allmän rekommendation till människor i hela landet att inhandla jodtabletter inte bedöms som lämplig. Områden där intag av jodtabletter kan komma att rekommenderas i samband med en kärnkraftsolycka har identifierats i beredskapsplaneringen.³² I större delen av landet är dock intag av jodtabletter inte motiverat i samband med en kärnkraftsolycka, och därigenom skulle en allmän uppmaning till människor i hela landet att skaffa sig jodtabletter inte vara berättigad. Ett sådant system framstår också som inte nödvändigtvis effektivt, givet t.ex. de finländska erfarenheterna (se avsnitt 5.1) att jodtabletter sannolikt i stor utsträckning finns i grupper som inte behöver dem, snarare än i de primära målgrupperna för skyddsåtgärden.

SSM utgår också liksom utredningen om hälso-och sjukvårdens beredskap³³ från att eftersom jodtabletter inte tillverkas löpande och har en mycket begränsad normal omsättning kommer de jodtabletter som ingår i beredskapsplaneringen för kärnkraftsolyckor att behöva upphandlas och tillverkas inför varje distributionstillfälle, och behöva lagras för att finnas tillgängliga för utdelning.

8.2 Jodtabletter i beredskapszonerna

SSM:s analys (se avsnitt 4) visar att intag av jodtabletter behöver förberedas i beredskapszonerna för att vid de allvarligaste kärnkraftsolyckorna kunna undvika deterministiska hälsoeffekter, om utrymning inte kan genomföras före utsläpp. Intag av jodtabletter behöver dessutom kunna tillgodoses som skyddsåtgärd i beredskapszonerna om referensnivån för allmänheten ska kunna underskridas vid de allvarligaste kärnkraftsolyckorna om utrymning begränsas till områden närmare än ca 15 km från kärnkraftverket. Alternativet för att kunna underskrida referensnivån för allmänheten är utrymning ut till ca 25 km avstånd, vilket innebär väsentligt större utmaningar inte minst eftersom flera större tätorter i yttre delar av beredskapszonerna då kan behöva utrymmas skyndsamt.

Tillgång till jodtabletter i samband med en kärnkraftsolycka är därför särskilt viktigt i beredskapszonerna, och tillgången behöver vara säkerställd även vid snabba olycksförlopp.

8.2.1 Förhandsutdelning av jodtabletter

Det är inte sannolikt att utdelning av jodtabletter till hela befolkningen i beredskapszonerna kan genomföras under en händelse med ett snabbt förlopp, dvs. då utdelning skulle behöva ske inom några timmar. För att säkerställa hög tillgång till jodtabletter även vid snabba förlopp behöver jodtabletter liksom idag förhandsutdelas i beredskapszonerna.

SSM bedömer baserat på undersökning av tillgängligheten med dagens förfarande (direktutskick av tabletter med post) att tillgängligheten i beredskapszonerna är hög. Jämförelse med Schweiz, som också tillämpar metoden, ger dessutom vid handen att tillgängligheten med denna metod bör kunna ökas ytterligare genom ökade informationsinsatser (se avsnitt 5.2). Ett alternativt system med uthämtning på fysiska apotek kan riskera att sänka tillgängligheten, särskilt om begränsningar i upphandlad lagerhållning resulterar i att endast något eller ett fåtal apotek kan dela ut jodtabletter. Ett alternativt system där enskilda får beställa hem jodtabletter skulle sannolikt ge bättre tillgänglighet än ett system som krä-

³² Se t.ex. genomgången av SSM:s rapporter och analyser i avsnitt 4.2

³³ Delbetänkande *En stärkt försörjningsberedskap för hälso- och sjukvården* (SOU 2021:19), sid 985

ver uthämtning på fysiska apotek, men sämre tillgänglighet än direktutskick utan särskild beställning.

Sammantaget bedömer SSM att tillgången till jodtabletter i beredskapszonerna är så pass viktig ur strålskyddssynpunkt att det system för förhandsutdelning som tillämpas idag, dvs. direktutskick av tabletter till befolkningen i beredskapszonerna, bör vara kvar, med de förändringar i den detaljerade hanteringen som följer av att länsstyrelserna i framtiden upphandlar utdelningstjänsten av apoteksbolag. Myndigheten menar även att såväl resultatet av den genomförda enkätundersökningen (se avsnitt 6) som jämförelser med andra kärnkraftsländer (se avsnitt 5) ger vid handen att tillgängligheten för de förhandsutdelade jodtabletterna bör kunna ökas genom ytterligare informationsinsatser jämfört med idag. Genom t.ex. riktad information inom barn- och mödrahälsovården skulle man kunna nå de särskilda målgrupper för vilka tillgång till jodtabletter vid en allvarlig kärnkraftsolycka är särskilt viktigt.

8.2.2 Kompletteringsutdelning av jodtabletter

Länsstyrelserna har i arbetsgruppen identifierat ett antal risker och svårigheter som kan följa av att kompletteringsutdela jodtabletter i beredskapszonerna i samband med en olycka. Mot detta ska ställas de nackdelar som kan uppstå om människor utan tillgång till sina förhandsutdelade jodtabletter står utan möjligheter att få kompletterande tilldelning. Det kan finnas praktiska risker och svårigheter även med att inte ha jodtabletter lokalt eller regionalt tillgängliga för kompletterande utdelning i beredskapszonerna. Handlingsutrymmet för räddningsledaren att under vissa omständigheter rekommendera inomhusvistelse istället för utrymning kan minska. De risker och svårigheter som kan förutses bör kunna hanteras under omständigheter där det finns tillräckligt med tid.

Scenarier som behöver beaktas är

- en händelseutveckling, framför allt vid snabba förlopp, då människor som av någon anledning saknar jodtabletter utryms efter utsläpp eller under pågående utsläpp och skulle behöva jodtabletter tillgängliga på t.ex. utrymningsplatser för att hålla nere sköldkörteldoser³⁴
- relativt långsamma olycksförlopp då tillräcklig tid finns för att under kontrollerade former genomföra kompletteringsutdelning från förberedda utdelningsplatser innan inomhusvistelse rekommenderas

Sammantaget bedömer SSM att planeringen för kompletteringsutdelning i beredskapszonerna bör omfatta, i prioritetsordning

- utdelning till utrymmande, framför allt vid snabba olycksförlopp, som en del i genomförandet av utrymning
- utdelning under långsammare olycksförlopp då tillräcklig tid finns att under kontrollerade former genomföra utdelning från utdelningsplatser i beredskapszonen

Utdelningsplatser skulle, om det i övrigt är lämpligt i planeringen, kunna vara desamma i båda ovanstående fall.

Med denna prioritering bedömer SSM att de risker och svårigheter med kompletteringsutdelningen som identifierats bör kunna minskas, och att planering för kompletteringsutdelning av jodtabletter i beredskapszonerna bör finnas kvar, med de förändringar i den detaljerade hanteringen som kan följa av ovanstående typ av prioritering, och av att länsstyrelserna i framtiden upphandlar apotekstjänster i överensstämmelse med regleringen kring hantering av läkemedel.

³⁴ Jodtabletter kan bidra till att sänka sköldkörteldoser om de intas upp till 8 timmar efter ett intag av radioaktiv jod.

8.3 Jodtabletter i planeringszonen

SSM:s analys av möjliga radiologiska konsekvenser av en kärnkraftsolycka visar att intag av jodtabletter kan vara motiverat i planeringszonerna. Konsekvenserna av att inte ha tillgång till jodtabletter blir dock mindre än i beredskapszonerna, så avvägningen mot andra faktorer kan se något annorlunda ut.

Extrautdelning i samband med en kärnkraftsolycka kan inte ge människor i planeringszonerna tillgång till jodtabletter vid snabba olycksförlopp. Även vid långsammare förlopp då extrautdelning rent tidsmässigt skulle kunna fungera är stora nackdelar och svårigheter förknippade med extrautdelning i planeringszonerna i samband med en olycka, avsevärt större än motsvarande utmaningar med kompletteringsutdelning i beredskapszonerna.

Under förhållanden som kan tänkas råda under höjd beredskap kan förutsättningarna att genomföra extrautdelning av jodtabletter i planeringszonerna i samband med en olycka försämrats ytterligare eller helt försvinna (se avsnitt 7.3 och 8.4).

Med ovanstående i beaktande har SSM därför övervägt någon form av förhandsutdelning som huvudalternativ även för planeringszonerna. Givet de nackdelar som identifierats med extrautdelning i planeringszonerna under en kärnkraftsolycka, och de mindre allvarliga radiologiska konsekvenserna jämfört med vad som kan bli fallet i beredskapszonerna, bedömer SSM att det inte skulle vara motiverat med förberedelser för att komplettera sådan förhandsutdelning med utdelning även i samband med en olycka (dvs. förberedelser motsvarande kompletteringsutdelning i beredskapszonerna). Givet samma faktorer anser SSM även att det för planeringszonerna skulle vara motiverat att välja en enklare och mindre kostsam metod för förhandsutdelning än direktutskick av tabletter med post till samtliga hushåll och verksamheter, som i beredskapszonerna, om någon sådan metod kan identifieras.

Ett tänkbart system är att befolkningen i planeringszonerna erbjuds att beställa jodtabletter hos det apoteksbolag som länsstyrelsen upphandlat. Det skulle kunna ske via t.ex. en e-handelsplats, eller för den som saknar möjligheter till detta genom någon annan typ av beställningsförfarande. Sannolikt skulle ett sådant system erbjuda en enklare och billigare lösning än andra alternativ, som direktutskick av tabletter med post, eller att personer ska ta sig till en fysisk utdelningsplats. Kostnader och rutiner för lagerhållning och distributionsvägar skulle förenklas både för Socialstyrelsen, berört apoteksbolag, och för länsstyrelserna.

Ett system för att erbjuda allmänheten tillgång till jodtabletter i planeringszonerna skulle kunna vara mindre omfattande än förhandsutdelningen i beredskapszonerna. Utgångspunkten är att hushåll bör ha möjlighet att beställa jodtabletter till hem och i förekommande fall fritidshus. Utöver det kan det vara motiverat att säkerställa att barnomsorg och skolor kan beställa jodtabletter för vidareutdelning i samband med en kärnkraftsolycka till barn och unga som vistas i verksamheterna. När det gäller utdelning till andra företag och verksamheter bör huvudregeln vara att arbetstagare som kan behöva jodtabletter vid rekommendation om att förbereda intag av jodtabletter helt enkelt beger sig hem och är hänvisade till de jodtabletter som man haft möjlighet att beställa hem till hushållet. Om länsstyrelsen finner det lämpligt för att underlätta genomförandet av räddningstjänsten i samband med en kärnkraftsolycka skulle man även kunna erbjuda vissa verksamheter att beställa jodtabletter åt personalgrupper som inte kan följa rekommenderade skyddsåtgärder för allmänheten.

Den mängd jodtabletter som skulle behöva upphandlas skulle med förhandsutdelning även i hela planeringszonen sannolikt öka jämfört med idag. SSM har gjort en uppskattning av behovet under en sjuårsperiod med början 2028, under förutsättning att jodtabletter ska

kunna beställas för att täcka nedanstående behov i planeringszonerna, exklusive de som redan omfattas av den befintliga förhandsutdelningen i beredskapszonerna.

- Hushåll: Uppskattas baserat på data i SCB:s statistikdatabas över befolkning i planeringszonerna, korrigerat för befolkningsökning under perioden, och antaget antal personer i medeltal per hushåll (2,17 personer per hushåll)
- Fritidshus: Uppskattas baserat på SCB:s data över fritidshusområden och Lantmäteriets fastighetsdata
- Verksamheter: För att med säkerhet ta höjd för alla tänkbara framtida bedömningar av behov av jodtabletter för vissa verksamheter enligt resonemanget ovan har SSM gjort en försiktig (dvs. rimligtvis mycket hög) skattning baserad på totalt antal verksamheter i näringsgrenar som skulle kunna tänkas betraktas som samhällsviktiga. Antal doser till samhällsviktiga verksamheter uppskattas baserat på statistik i SCB:s företagsdatabas över antal företag (inkluderar offentliga verksamheter) inom valda näringsgrenar³⁵ i olika storlekskategorier (antal anställda) i Sverige. Totalt valdes 65 olika näringsgrenar inom el-, vatten och värmeförsörjning, apotek, transporter, kommunikation och samhällsinformation, vissa typer av myndigheter inklusive försvar, polis och räddningstjänst, kriminalvård, skolor och förskolor samt vård och omsorg. Resultatet har sedan skalats om utgående från total befolkning i planeringszonerna 2023 (omkring 2,7 miljoner exklusive beredskapszonerna) jämfört med Sveriges totala befolkning 2023 (omkring 10,5 miljoner). Antagandet är således att planeringszonerna sammantaget är så stora, folkrika, och varierade områden att man kan göra en grov uppskattning av företags- och verksamhetsstrukturen i dem baserat på data för hela Sverige.
- Barn och unga i barnomsorg och skola: Antal doser uppskattas baserat på SCB:s statistik över befolkning i årsklasserna 2–19 år i kommunerna i planeringszonerna, korrigerat för befolkningsökning under perioden.
- Inflyttade från områden utanför planeringszonen under en sjuårsperiod: Uppskattas baserat på SCB:s statistik över inflyttning i kommunerna i planeringszonerna, korrigerat för folkökning under perioden och för att endast en del av total inflyttning är inflyttning från områden utanför planeringszonerna. Den senare korrektionsfaktorn (som har värdet 0,43) har grovt skattats som kvoten mellan antal flyttningar över länsgräns och summan av antalet flyttningar över länsgräns och antalet flyttningar mellan kommuner inom län för hela landet.

Samtliga skattningar utom den som avser barn och unga i barnomsorg och skola utgår från en skattning av antal askar å 10 tabletter (5 vuxendoser), t.ex. en ask per hushåll, två askar till företag med 5–9 anställda, osv. Resultaten har sedan räknats om till antal tabletter genom multiplikation med 10. För barn och unga i skola och barnomsorg baseras skattningen istället på antal doser, utgående från antal individer i olika åldersintervall.

Resultatet av SSM:s uppskattningar ges i kolumnen för ”hela behovet” i tabell 4 nedan. Det är dock osannolikt att hela denna mängd jodtabletter för förhandsutdelning i planeringszonerna skulle behöva anskaffas, utan man bör efterhand kunna uppskatta faktisk efterfrågan med den valda metoden och ha optioner i upphandlingen för att öka anskaffningen om efterfrågan är oväntat stor. Hur stor den efterfrågan faktiskt blir är svårt att skatta på förhand. I flera andra länder där människor själva behöver hämta/beställa (gratis) jodtabletter beskrivs den resulterande täckningen som låg (se avsnitt 5.3); i de fall siffror anges bedöms andelen som hämtat ut jodtabletter ligga på ca 20 % i ett fall och strax under 30 % i ett annat. Man kan också tänka sig att information om att målgrupperna är barn och gravida i första hand, och att personer över 40 år har mindre nytta av jodtabletter, kan påverka beställningsbeteendet, förhoppningsvis så att en högre andel hushåll med barn och unga och en lägre andel äldre beställer jodtabletter. Endast ca 30 % av alla svenska

³⁵ Näringsgrenar enligt Standard för svensk näringsgrensindelning (SNI 2007)

hushåll har barn.³⁶ Sammantaget har här en andel 30 % ansatts som en rimlig men naturligtvis mycket grov skattning av hur stor andel av hushållen i planeringszonerna som faktiskt kan antas komma att beställa jodtabletter. Minskas antalet tabletter i ”hela behovet” för hushåll och fritidshusägare med motsvarande faktor blir det resulterande antalet som kan antas faktiskt komma att beställas enligt högerkolumnen i tabell 4.

Tabell 4. Uppskattat behov av jodtabletter för människor i planeringszonerna (exklusive de områden som ingår i beredskapszonerna)

Behov	Antal tabletter för hela behovet	Antal tabletter som kan antas beställas ¹
Hushåll	12 800 000	3 800 000
Fritidshus	700 000	200 000
Samhällsviktiga verksamheter	600 000	600 000
Barn och unga i barnomsorg och skola	800 000	800 000
Inflyttade under en sjuårsperiod	2 300 000	700 000
Totalt	17 100 000	6 100 000

¹ Antagandet är här att 30 % av hushåll och fritidshusägare som omfattas av möjligheten att beställa jodtabletter faktiskt beställer.

I den senaste anskaffningen av jodtabletter avsedda för utdelning i planeringszonerna (dvs. för ”begränsad extrautdelning”) uppskattades behovet till ca 3 miljoner tabletter, dvs. ungefär hälften av det antal tabletter som enligt SSM:s skattning skulle kunna antas beställas med det föreslagna systemet för förhandsutdelning i planeringszonerna (högerkolumnen i tabell 4). Kostnadsökningen för anskaffning av jodtabletter ska dock vägas mot en avsevärt förbättrad beredskap avseende jodtabletter i de områden där intag kan bli motiverat i händelse av en kärnkraftsolycka.

Sammantaget bedömer SSM därför att planeringen för begränsad extrautdelning i planeringszonerna under en kärnkraftsolycka bör ersättas av förhandsutdelning i hela planeringszonen, i första hand genom möjlighet till hembeställning från ett upphandlat apoteksbolag.

8.4 Metod vid höjd beredskap

Vad som kan inträffa vid militära angrepp på kärnkraftsreaktorer i drift är svårt att förutsäga och behöver utredas vidare. SSM bedömer, som en första approximation, att samma händelse som används för att uppskatta de mest långtgående konsekvenserna av en kärnkraftsolycka i fredstid även kan användas för att uppskatta de mest långtgående radiologiska konsekvenserna som händelser vid kärnkraftverk kan leda till under höjd beredskap, inklusive händelser som endast bedöms kunna inträffa under höjd beredskap och krig. Däremot finns anledning att anpassa planeringen för att i större utsträckning beakta förhållanden under höjd beredskap, som till exempel kan påverka förutsättningarna för att vidta skyddsåtgärder.

Svårigheterna med kompletteringsutdelning av jodtabletter i beredskapszonerna under vissa förhållanden som kan antas råda under höjd beredskap förstärker vikten av en effektiv metod för förhandsutdelning, som om den genomförs under fredstid även i möjligaste mån säkerställer god tillgång under höjd beredskap. När det gäller tillgång till jodtabletter i beredskapszonerna bedömer SSM att systemet med förhandsutdelning genom direktutskick med post är det system som bäst säkerställer tillgången även under höjd beredskap.

³⁶ ”Barn” definieras i detta sammanhang som en person som ingår i hushåll med minst en av sina föräldrar.

När det gäller extrautdelning av jodtabletter i planeringszonerna i samband med en olycka under höjd beredskap bedömer SSM genomförbarheten som låg, i synnerhet då metodens genomförbarhet bedöms som tveksam även i fredstid. Den föreslagna ersättningen av extrautdelningen med förhandsutdelning i hela planeringszonen svarar därför bättre mot de krav som kan ställas på att beredskapen ska fungera även under höjd beredskap.

Sammantaget bedömer SSM enligt resonemanget i avsnitt 8.2 att dagens metoder för utdelning av jodtabletter i beredskapszonerna på ett tillfredsställande sätt beaktar tänkbara förhållanden under höjd beredskap. Likaså bedömer myndigheten att de i avsnitt 8.3 föreslagna tillvägagångssätten avseende utdelning av jodtabletter i planeringszonen på ett bättre sätt än dagens metoder beaktar tänkbara förhållanden under höjd beredskap.

8.5 Kommunikation i samband med extrautdelning

I föreliggande uppdrag ingår att SSM ska ta ställning till hur kommunikation kan ske i samband med extrautdelning under olika omständigheter, inklusive höjd beredskap.

Enligt 4 kap. 18 § förordningen om skydd mot olyckor ska länsstyrelsen säkerställa att den befolkning som sannolikt kommer att beröras i händelse av en radiologisk nödsituation ges information om de hälsoskyddsåtgärder som ska vidtas och de regler som gäller i en sådan situation. Länsstyrelsen ska vidare säkerställa att den befolkning som faktiskt berörs i händelse av en radiologisk nödsituation omedelbart underrättas om fakta om olyckan, de regler som gäller för befolkningen och de hälsoskyddsåtgärder som ska vidtas.

Av MSB:s³⁷ föreskrifter (2017:3) om information vid nödsituationer där det finns risk för strålning framgår att förhandsinformation till allmänheten som sannolikt kommer att beröras bl.a. ska innehålla information om beredskapsåtgärder för att varna, skydda och bistå allmänheten vid nödsituationer där det finns risk för strålning, och användbar information om vilka åtgärder allmänheten bör vidta vid sådana nödsituationer. Förhandsinformationen ska även lämnas till den som bedriver hälso- och sjukvård, skolverksamhet eller annan aktivitet som besöks av allmänheten om områdena där aktiviteterna bedrivs kan påverkas av en nödsituation där det finns risk för strålning. Informationen ska alltid vara tillgänglig för allmänheten. Förhandsinformationen ska uppdateras och lämnas ut med jämna mellanrum och när betydande ändringar görs, dock minst vart femte år. Information till allmänheten som faktiskt berörs vid en nödsituation där det finns risk för strålning ska bl.a. innehålla anvisningar om hur man bör skydda sig, såsom information om utdelning och intag av jodtabletter.

Befolkningen i planeringszonerna omfattas av ovanstående förordnings- och föreskrifts-krav på förhandsinformation eftersom de sannolikt kommer att beröras i händelse av en kärnkraftsolycka med betydande utsläpp (detta är anledningen till att planeringszonerna inrättats). Den information till befolkningen i planeringszonerna som ska lämnas enligt gällande reglering bör naturligt omfatta även information som allmänheten behöver för att kunna hämta jodtabletter i händelse av en kärnkraftsolycka (t.ex. var utdelningsplatser finns för extrautdelning i olika områden och hur och under vilka omständigheter intag av jodtabletter ska ske). Denna information kan utformas med stöd av länsstyrelsernas planering för genomförandet av begränsad extrautdelning av jodtabletter.

SSM bedömer att kommunikation i samband med extrautdelning under olika omständigheter med stöd av ändamålsenlig förhandsinformation enligt ovan bör kunna ske på ett effektivt sätt t.ex. genom Myndighetsmeddelanden från länsstyrelsen. Innehållet i sådana meddelanden kan förberedas, och bör med stöd av den förhandsinformation som lämnats

³⁷ Myndigheten för samhällsskydd och beredskap (MSB) heter från och med den 1 januari 2026 Myndigheten för civilt försvar

enligt ovanstående förordnings- och föreskriftskrav kunna ges en tämligen enkel utformning. Länsstyrelsens informationsgivning ska enligt de rutiner som finns innehålla information om på vilka platser som allmänheten kan hämta jodtabletter, vid vilken tid utdelningen påbörjas, att man ska vänta på ytterligare meddelande om när man ska ta jodtabletterna, samt vilken dos som gäller för olika åldersgrupper.

Under störda förhållanden (t.ex. vid höjd beredskap) är det möjligt att kommunikation med allmänheten i samband med en olycka försvåras. Under sådana omständigheter kan även extrautdelningen ytterligare försvåras. Myndigheterna ska dock ha planer för att kommunicera med allmänheten även under störda förhållanden.

De dåliga förutsättningarna att genomföra extrautdelning, särskilt under omständigheter där den bäst skulle behövas (snabba olycksförlopp), och i synnerhet under höjd beredskap, är anledningen till att SSM föreslår att extrautdelningen ersätts av möjlighet till gratis beställning av jodtabletter, alltså en form av förhandsutdelning (se avsnitt 8.3 och 8.4). Den förhandsinformation som lämnas till befolkningen i planeringszonerna enligt ovanstående förordnings- och föreskriftskrav bör då innefatta t.ex. information om möjligheten att beställa, hur man går tillväga för att beställa, samt information om hur och under vilka omständigheter intag av jodtabletter ska ske. I likhet med diskussionen om ökade informationsinsatser avseende förhandsutdelade jodtabletter i beredskapszonerna (avsnitt 8.2.1) bör man kunna rikta information särskilt till viktiga målgrupper genom att t.ex. informera via barn- och mödrahälsovården. Den information som länsstyrelserna ska ge till allmänheten i planeringszonerna i samband med en kärnkraftsolycka avseende jodtabletter bör kunna förenklas jämfört med idag. Det bör även finnas goda förutsättningar att göra kommunikationen tydligare jämfört med dagens system.

8.6 Framtida kärnkraft på andra platser än idag

I analys och förslag inom ramen för föreliggande uppdrag ska SSM beakta att kärnkraftverk i framtiden kan förläggas på andra platser än idag.

Bedömningen av hur metoder för utdelning av jodtabletter bör se ut avseende eventuell framtida kärnkraft på andra platser än idag påverkas dels av valet av reaktor och vilket behov av beredskap utanför anläggningsområdet det för med sig, dels av valet av förläggningsplats. För framtida kärnkraftverk kan zoner som inrättas och deras utsträckning bli annorlunda än dagens. Planeringen för att vidta strålskyddsåtgärder förutsätts dock dimensioneras enligt samma principer som idag, så att likartat skydd av allmänheten erhålls om samma skyddsåtgärder kan vidtas i motsvarande zoner. På så sätt tillfredsställs kravet på ett likvärdigt skydd i hela landet (1 kap. 1 § lagen om skydd mot olyckor), och valet av utdelningsmetod är i det avseendet teknikneutralt.

Genomförbarheten för förhandsutdelning genom direktutskick med post är inte platsberoende, även om dimensioneringen avseende antal utskick som behöver göras naturligtvis är det: ju större befolkning som omfattas desto fler utskick och desto större kostnader. Detta grundläggande förhållande kommer dock att gälla oavsett vilka metoder som väljs.

Kompletteringsutdelning i första hand till utrymmande är inte heller platsberoende: utrymningsplatser behöver oberoende av platsval finnas i de fall utrymning behöver ingå i beredskapen, och i så fall behöver jodtabletter finnas på utrymningsplatserna. Genomförbarheten för kompletteringsutdelning i beredskapszonerna under relativt långsamma förlopp skulle kunna påverkas av platsval, t.ex. om avstånd mellan lager och utdelningsplatser är stora, eller om lämpliga utdelningsplatser är få. I första hand blir detta dock en planeringsfråga, som bör kunna hanteras givet att förutsättningen är ett relativt långsamt förlopp.

Den del av dagens beredskap avseende jodtabletter som skulle kunna påverkas mest av framtida val av förläggningsplats är extrautdelning i planeringszonen i samband med en kärnkraftsolycka. Möjligheterna att skyndsamt genomföra utdelning av jodtabletter till befolkningen i stora områden är givetvis i hög grad beroende av vilka områden det gäller: var de ligger, befolkning och samhällsgeografi, kommunikationer m.m. Den föreslagna förändringen innebär att utdelning i samband med en olycka ersätts av förhandsutdelning genom att enskilda erbjuds att beställa jodtabletter. Genomförbarhet och effektivitet för denna metod bör i hög grad vara oberoende av framtida förläggningsplats.

Slutligen bör man beakta att om ny kärnkraft inrättas någonstans i södra Sverige (Göta-land eller Svealand) så är det troligt att det sker inom någon av dagens planeringszoner, som ju omfattar åtminstone delar av de flesta län i södra Sverige. De enda län i södra Sverige som inte berörs av dagens planeringszoner är Blekinge, Södermanlands, Värmlands och Örebro län.

Sammantaget är det SSM:s bedömning att den kärnenergiberedskap avseende jodtabletter som uppnås med de föreslagna metoderna för förhands- och kompletteringsutdelning utan väsentlig förändring kan tillämpas på eventuella andra platser än idag.

9. Kostnadsuppskattningar

9.1 Jodtabletter i beredskapszonerna

SSM föreslår inga förändringar i nuvarande system för förhands- och kompletteringsutdelning av jodtabletter i beredskapszonerna, utöver de förändringar i praktiskt genomförande som redan är beslutade och under genomförande.

För närvarande saknas kvantitativa uppgifter om kostnader för det framtida genomförandet av förhands- och kompletteringsutdelning genom upphandling av apotekstjänster. SSM utgår därför från den bedömning som gjordes i delbetänkandet (SOU 2021:19) från utredningen om hälso- och sjukvårdens beredskap, vilken ligger till grund för de nu pågående förändringarna avseende upphandling av apotekstjänster för förhandsutdelningen. Utredaren menar i delbetänkandet att ansvariga myndigheter redan i dag har kostnader för förhandsutdelningen, och att överlåta förhandsutdelning till apotek inte bör påverka dessa kostnader nämnvärt.³⁸

9.2 Jodtabletter i planeringszonerna

SSM föreslår att planering för begränsad extrautdelning av jodtabletter till allmänheten i planeringszonerna ersätts av förhandsutdelning, i första hand genom ett system där allmänheten i planeringszonerna bereds möjlighet att kostnadsfritt beställa jodtabletter. Ett sådant system ligger till grund för myndighetens uppskattning av vad förhandsutdelning i planeringszonerna skulle kunna kosta. Osäkerheten i den uppskattade efterfrågan, och framför allt de uppskattade kostnaderna, måste betonas.

Man bör beakta att även en fortsättning av dagens system med beredskap för extrautdelning i beredskapszonerna är förknippat med kostnader. Anskaffning och lagerhållning av ungefär halva (ca 3 miljoner tabletter) det uppskattade behovet för förhandsutdelning (ca 6 miljoner tabletter), liksom kostnader för planering och förberedelser för begränsad extrautdelning finns således redan i dagens kostnadsbild. SSM har därför dels (avsnitt 9.2.1) uppskattat kostnaderna för det föreslagna systemet med förhandsutdelning genom att en-

³⁸ SOU 2021:19, del 2, sid. 998–999

skilda beställer jodtabletter och dels (avsnitt 9.2.2) använt i tillämpliga delar samma kostnadsmodell för att uppskatta vad en fortsättning av dagens system skulle kosta.

9.2.1 Uppskattad kostnad för föreslagen förhandsutdelning i planeringszonerna

I tabell 4 (avsnitt 8.3) redovisas en uppskattning som ger vid handen att omkring 6 miljoner jodtabletter skulle behöva anskaffas för att möjliggöra förhandsutdelning genom beställning från allmänheten på upphandlat apoteksföretags e-handelssida. För närvarande finns inga uppgifter om kostnader för denna anskaffning och distribution av jodtabletter, då detta är beroende av den upphandling som nu förbereds av länsstyrelserna. SSM har dock tillsvidare gjort en grov uppskattning av kostnaderna enligt nedan.

Givet de stora osäkerheterna i uppskattningen av behov och efterfrågan, det stora antalet tabletter totalt, samt det faktum att det uppskattade antalet tabletter domineras av hushållens behov (beräknat som en ask per hushåll), förfaller det rimligt att uppskatta mängden beställningar som en tiondel av antalet tabletter (en ask innehåller 10 tabletter), dvs. omkring 600 000 beställningar, och att uppskatta totalkostnaden utgående från uppskattad kostnad för att skicka tabletter till hushåll. Om kostnaden för en ask tabletter skattas till ca 10 kronor³⁹ och kostnaden för ett utskick till ca 40 kronor⁴⁰ blir totalkostnaden per beställning omkring 50 kronor, dvs. totalt ca 30 miljoner kronor. Till detta skulle kunna läggas uppskattade lagerhållningskostnader (ca 0,5 miljoner kronor per år) samt projektledningskostnader och administrativa kostnader både för länsstyrelser och apoteksföretag (ca 0,5 miljoner kronor per år). För att nå en så god täckning som möjligt särskilt bland de avsedda målgrupperna (barn och unga, gravida och ammande, människor under 40 års ålder) behöver sannolikt länsstyrelsernas informationsarbete i planeringszonerna öka. SSM har antagit totalt en årsarbetstid för detta, dvs. omkring en miljon kronor per år. Totalt summeras de uppskattade kostnaderna för att bereda allmänheten i planeringszonerna möjlighet att beställa jodtabletter till omkring 44 miljoner kronor under en sjuårsperiod (exempelvis baserat på sju års hållbarhet för tabletterna), eller en kostnad på omkring 6,5 miljoner kronor per år om beställningar antas göras jämnt fördelade under perioden.

9.2.2 Uppskattad kostnad för fortsatt planering för begränsad extrautdelning

Omkring 3 miljoner jodtabletter upphandlades 2021–22 för att täcka det av länsstyrelserna uppskattade behovet av jodtabletter för begränsad extrautdelning i planeringszonerna. Med en kostnadsmodell motsvarande ovanstående uppskattning (ca 10 kronor per ask för anskaffning och ca en miljon kronor per år för lagerhållning och administration) skulle kostnaderna kunna uppskattas till omkring 1,5 miljoner kronor per år under en sjuårsperiod (baserat på sju års hållbarhet för tabletterna). Till detta behöver läggas kostnader för både upphandlade apoteksaktörer och myndigheter (framför allt länsstyrelserna) att upprätthålla en beredskap för att snabbt kunna dela ut jodtabletter till allmänheten i mycket stora områden. Dessa kostnader är svåra att uppskatta innan en upphandling faktiskt genomförts, men en årsarbetstid (ca 1 miljon kronor per år) totalt förefaller inte orimligt. Sammantaget resulterar dessa uppskattningar i att kostnaderna för bibehållande av dagens system för extrautdelning i planeringszonerna skulle kunna beräknas till omkring 2,5 miljoner kronor per år under en sjuårsperiod.

³⁹ Uppskattningen utgår från kostnaden för de tabletter som upphandlades inför utdelningen 2021–2022.

⁴⁰ Uppskattningen utgår främst från de kostnader som länsstyrelserna haft för utskick av jodtabletter till privatpersoner.

9.2.3 Uppskattad merkostnad för föreslagen förhandsutdelning i planeringszonerna

Ovanstående uppskattningar av kostnaden för den föreslagna förhandsutdelningen av jodtabletter i planeringszonerna (ca 6,5 miljoner kronor per år) och (som alternativ) kostnaden för att fortsätta med beredskap för begränsad extrautdelning i planeringszonerna (ca 2,5 miljoner kronor per år) innebär att merkostnaden för den föreslagna förändringen uppskattas till omkring 4 miljoner kronor per år.

10. Behov av författningsändring

Med anledning av SSM:s förslag att ersätta beredskapen för begränsad extrautdelning i planeringszoner med förhandsutdelning finns behov av ändring i 4 kap. 27 § förordningen om skydd mot olyckor. Det författningsförslag som SSM lämnar framgår av avsnitt 1. I bilaga finns tillhörande konsekvensutredning.

Bilaga – Synpunkter från samverkande myndigheter

Nedan återges de synpunkter på analys och förslag i redovisningen av regeringsuppdraget som inkommit vid en slutlig avstämning med samverkande myndigheter. Endast synpunkter från samverkande myndigheter som åtminstone i någon del anför mot SSM:s analys eller förslag tydligt avvikande mening återges.

Även SSM:s bedömningar avseende synpunkterna redovisas.

Synpunkter från Länsstyrelsen i Jönköpings län

Länsstyrelsens synpunkter

Länsstyrelsen i Jönköpings län delar SSM:s bedömning kring lämpliga metoder för utdelning av jodtabletter i beredskaps och planeringszoner kring svenska kärnkraftverk.

Myndigheten vill särskilt lyfta SSM:s förslag angående förhandsutdelning i planeringszonerna som positivt. Länsstyrelsen bedömer att förhandsutdelning är nödvändigt för att säkerställa tillgång till jodtabletter i planeringszonerna vid kärnteknisk olycka.

Länsstyrelsen i Jönköpings län har även följande synpunkter angående SSM:s redovisning av regeringsuppdraget:

- Under rubrik 8.3 i redovisningen skriver SSM att de bedömer att det inte är motiverat med förberedelser för att komplettera förhandsutdelning med utdelning även i samband med olycka (dvs. förberedelser motsvarande kompletteringsutdelning i beredskapszonerna). Länsstyrelsen delar inte denna bedömning då föreslagen förhandsutdelning rimligen kan behöva kompletteras för vissa särskilt utsatta grupper.
- Under rubrik 8.3 beskriver SSM att det skulle kunna vara motiverat att ge länsstyrelserna möjligt att erbjuda barnomsorg, skolor och vissa verksamheter inom planeringszonerna att beställa jodtabletter. Länsstyrelsen anser att detta är ett bra förslag men önskar förtydligande kring vilken typ av verksamhet som skall prioriteras, och hur administrationen av detta arbete skall finansieras.
- Länsstyrelsen i Jönköpings län bedömer att kostnaderna för projektledning, administration och kommunikation kopplat till förhandsutdelning i planeringszonerna är betydligt högre än SSM:s uppskattning.

Länsstyrelsen är positiv till föreslagen samordning av kommunikationsinsatser, men ser samtidigt ett behov av regionala kommunikationsinsatser riktade mot specifika grupper i samhället. Enligt redovisningen beräknas behovet av kommunikationsinsatser i planeringszonerna uppgå till ca 1 årsarbetstid. Länsstyrelsen i Jönköpings län anser att ytterligare resurser är nödvändiga för att kunna bedriva ett effektivt kommunikationsarbete regionalt.

SSM:s bedömning

Sammantaget har SSM inte funnit anledning att förändra redovisningen av regeringsuppdraget med anledning av de synpunkter som inkommit från Länsstyrelsen i Jönköpings län. Skälen ges kort nedan.

Innebörden av den avvägning som redovisas i avsnitt 8.3 är att det faktum att det kommer att finnas människor i planeringszonerna som trots möjligheten att beställa jodtabletter inte gjort det, motiverar inte att resurser läggs på beredskap för något som motsvarar

”kompletteringsutdelning” i planeringszonerna i samband med en olycka. Detta gäller i synnerhet då sådan utdelning skulle ha små förutsättningar att lyckas och skulle kunna orsaka stora problem (inte minst enligt vad länsstyrelserna framfört i arbetsgruppen). SSM bedömer att förslaget som helhet utgör en lämplig avvägning mellan statens och enskildas ansvar.

När det gäller möjlighet att erbjuda vissa verksamheter i planeringszonerna att beställa jodtabletter ska detta ses som just en möjlighet i den mån länsstyrelsen, som räddningstjänstansvarig myndighet, finner det lämpligt för att underlätta genomförandet av skyddsåtgärder. Bedömning av eventuellt behov av jodtabletter bör alltså följa naturligt av länsstyrelser och kommuners planering avseende räddningstjänst och upprätthållande av samhällsviktig verksamhet vid rekommenderad inomhusvistelse i samband med en kärnkraftsolycka, och borde inte i sig innebära någon särskilt betungande extra administration.

Kostnadsuppskattningarna är svåra, framför allt därför att de är beroende av ett antal faktorer som i nuläget är svåra att kvantifiera. Detta diskuteras i analysen i avsnitt 9, och i konsekvensutredningen. SSM har därför under arbetets gång särskilt efterfrågat kvantifierade (dvs. siffrersatta) alternativa förslag, baserade på framför allt länsstyrelsernas erfarenheter. I den mån sådana har inkommit under arbetets gång har de beaktats, och de uppskattningar som redovisas i avsnitt 9 återspeglar detta. Ändringar i de kostnader som antagits för t.ex. administration eller kommunikation behöver vara tämligen stora för att få större betydelse för den totalt uppskattade merkostnaden än andra osäkerheter i analysen, i synnerhet hur stor efterfrågan på jodtabletter kommer att vara och hur stora kostnader för hantering och utskick som upphandling av apotekstjänster för dessa moment kan resultera i. Om till exempel administrations- och kommunikationskostnader fördubblas jämfört med vad som antagits men efterfrågan på jodtabletter samtidigt blir 20 % istället för antagna 30 % blir den totalt uppskattade merkostnaden grovt sett densamma.

Strålsäkerhetsmyndigheten

Swedish Radiation Safety Authority

Bilaga

Datum: 2026-03-27

Er referens: KN2025/01812

Diariet: SSM2025-5769

Dokumentnr: SSM2025-5769-6

Process: 4.1.2

Handläggare: Anders Axelsson

Arbetsgrupp: Alireza Sadeghi Shariary, Jan Johansson, Peder Kock

Godkänd av: Michael Knochenhauer

Konsekvensutredning avseende förslag till ändring i förordningen (2003:789) om skydd mot olyckor

Problem och eftersträvad förändring

Bakgrund

Om en kärnkraftsolycka leder till utsläpp av radioaktiva ämnen riskerar människor att utsättas för skadlig strålning. Runt kärnkraftverken finns beredskaps- och planeringszoner där skyddsåtgärder förbereds, t.ex. utrymning, inomhusvistelse och intag av jodtabletter.

Inom beredskapszonerna ska jodtabletter delas ut till allmänheten på förhand och en kompletterande utdelning i samband med en kärnkraftsolycka ska förberedas. Intag av jodtabletter i beredskapszonerna bidrar till att undvika deterministiska hälsoeffekter och begränsa behovet av utrymning. Utdelning och intag av jodtabletter för användning i händelse av en allvarlig kärnkraftsolycka är även motiverat i planeringszonerna och är en viktig del i att sänka möjliga stråldoser till sköldkörteln. Därför ska en begränsad extrautdelning av jodtabletter till allmänheten i samband med en olycka förberedas i planeringszonerna. Bestämmelser om utdelning av jodtabletter finns i 4 kap. 27 § i förordning (2003:789) om skydd mot olyckor.

Problembeskrivning och förslag

Dagens metod för utdelning av jodtabletter i planeringszonerna bedöms under många tänkbara omständigheter ha små förutsättningar att tillgodose behovet av jodtabletter i händelse av en kärnkraftsolycka. Metoden är dessutom dåligt anpassad till förhållanden under höjd beredskap. Strålsäkerhetsmyndigheten (SSM) föreslår därför att dagens planering för begränsad extrautdelning i planeringszonerna ersätts av förhandsutdelning i dessa zoner. Förslaget innebär att 4 kap. 27 § i förordningen om skydd mot olyckor ändras i enlighet med detta.

Strålsäkerhetsmyndigheten

Swedish Radiation Safety Authority

SE-171 16 Stockholm
Solna strandväg 96

Tel:+46 8 799 40 00
Fax:+46 8 799 40 10

E-post: registrator@ssm.se
Webb: stralsakerhetsmyndigheten.se

SSM bedömer att dagens metod för utdelning av jodtabletter i beredskapszonerna fungerar väl, varför någon ändring i regleringen avseende dessa zoner inte föreslås.

Konsekvenser av att inte vidta någon åtgärd

Att ingen förändring genomförs innebär att extrautdelning av jodtabletter behålls som utdelningsmetod i planeringszonerna. Tillgång till jodtabletter i planeringszonen i händelse av en olycka förutsätter att extrautdelning kan genomföras. Det är dock under många tänkbara omständigheter, i synnerhet under höjd beredskap, sannolikt att extrautdelning inte är genomförbar i praktiken. Konsekvensen blir att stora grupper av människor i planeringszonen sannolikt kommer att stå utan jodtabletter i händelse av en kärnkraftsolycka där intag av jodtabletter skulle vara motiverat ur strålskyddssynpunkt för att sänka stråldoser till sköldkörteln. Konsekvenserna blir störst för gravida (foster) och barn eftersom jodtabletter gör störst nytta i dessa grupper.

Handlingsalternativ

Då förutsättningarna för att lyckas med utdelning av jodtabletter i planeringszonerna i samband med en kärnkraftsolycka i många tänkbara fall bedöms som små eller obefintliga återstår endast handlingsalternativet att tabletter görs tillgängliga till allmänheten på förhand. Förhandsutdelning av jodtabletter i planeringszonen även utanför beredskapszonerna skulle innebära en avsevärd förbättring av möjligheterna att uppnå ett gott strålskydd för allmänheten i dessa områden i händelse av en allvarlig kärnkraftsolycka.

Sådan förhandsutdelning kan antas medföra högre kostnader för upphandling, lagerhållning och distribution av jodtabletter än dagens system med beredskap för begränsad extrautdelning i planeringszonerna. Förutsättningarna skiljer sig dock mellan beredskapszonerna och planeringszonen på så sätt att de negativa konsekvenserna för den som inte har jodtabletter tillgängliga om inomhusvistelse och intag av jodtabletter rekommenderas blir mindre i planeringszonen. Det skulle därför vara motiverat att välja ett enklare tillvägagångssätt för förhandsutdelning i planeringszonerna jämfört med i beredskapszonerna. Valet av tillvägagångssätt påverkar dock inte förslaget till förordningsändring eftersom det praktiska genomförandet av förhandsutdelning inte regleras i förordningen om skydd mot olyckor.

Valet av metod för utdelning av jodtabletter påverkar inte några andra områden än de beredskaps- och planeringszoner som framgår av förordningen om skydd mot olyckor. Idag regleras beredskaps- och planeringszoner och vilka skyddsåtgärder som ska förberedas i respektive zon på förordningsnivå. Hur regleringen av beredskaps- och planeringszoner bör se ut i framtiden, inklusive frågan om på vilken författningsnivå, utreds av Kärnkraftsprovvningsutredningen (dir. 2023:155). SSM har därför inte analyserat hur alternativa sätt att reglera metoder för utdelning av jodtabletter skulle kunna se ut. Den ändring i 4 kap. 27 § förordningen om skydd mot olyckor som SSM bedömer krävs för att ersätta befintlig planering för begränsad extrautdelning i planeringszonerna med förhandsutdelning är platsneutral i den meningen att den anger metoden för utdelning av jodtabletter i planeringszoner, oavsett hur en framtida reglering av beredskaps- och planeringszoner kommer att se ut.

Alternativens påverkan på olika aktörer

De aktörer som främst påverkas av en förändring av metod för utdelning av jodtabletter i planeringszonerna är länsstyrelserna, som ansvarar för förberedelse och genomförande av skyddsåtgärder (inklusive utdelning och intag av jodtabletter) och för information till all-

mänheten¹ och Socialstyrelsen som ansvarar för upphandling och nationell lagerhållning av jodtabletter². Dessutom påverkas SSM, som ansvarar för rådgivning till ansvariga myndigheter avseende strålskydd³. I och med den förändring som för närvarande är under genomförande, enligt vilken länsstyrelserna i kärnkraftslänen ska upphandla apoteks-tjänster för hantering av jodtabletter⁴, påverkas även apoteksbolag som kommer att till-handahålla tjänster för lagerhållning och distribution av jodtabletter till allmänheten.

För länsstyrelserna som berörs av planeringszoner innebär den föreslagna förändringen att man behöver förändra sin beredskapsplanering och länsstyrelserna i kärnkraftslänen be-höver upphandla en annan typ av tjänster från apoteksbolagen än vad som skulle vara fallet om beredskap för begränsad extrautdelning av jodtabletter i planeringszonerna skulle vara kvar. En del av förändringen rör förändring och utveckling av den information som länsstyrelserna ger till allmänheten om jodtabletter.

Beredskapen för kärnkraftsolyckor finansieras idag genom avgifter från dem som har till-stånd att driva kärnkraftverk. Om de ökade kostnader som förändringen kan antas medföra finansieras genom höjning av beredskapsavgiften som anges i 12 § förordningen (2008:463) om vissa avgifter till Strålsäkerhetsmyndigheten kommer tillståndshavarna att påverkas genom höjda avgifter.

Val av alternativ

Då alternativet med förhandsutdelning av jodtabletter även i planeringszonerna är det enda som bedöms leda till att skyddsåtgärden intag av jodtabletter blir genomförbar i plan-eringszonen under många tänkbara omständigheter, inklusive höjd beredskap, har SSM valt detta alternativ för fördjupad analys.

Fördjupad analys av det föreslagna alternativet

Förutsättningar

I planeringszonen utanför den yttre beredskapszonen är utdelning och intag av jodtabletter motiverat, men strålskyddskonsekvenserna om jodtabletter saknas är mindre än i bered-skapszonerna. Samtidigt är berörda områden och befolkningsgrupper avsevärt större än i beredskapszonerna, vilket ökar kostnaderna och den administrativa belastningen hos de myndigheter som är inblandade i utdelning av jodtabletter. Det är därför motiverat att låta avvägningen mellan det allmännas ansvar för beredskapen och enskildas ansvar för sin egen beredskap falla ut annorlunda när det gäller planeringszonen än när det gäller bered-skapszonerna. Slutsatsen blir att förhandsutdelningen bör kunna ges en annan utformning i planeringszonen än den förhandsutdelning som genomförs i beredskapszonerna. SSM har därför först, med stöd i den analys som redovisats i svaret på regeringsuppdraget, sammanfattat olika tänkbara tillvägagångssätt. Myndigheten har sedan utgått från den metod för förhandsutdelning i planeringszonerna som bedöms leda till en rimlig avväg-ning i ovanstående avseenden.

Utgångspunkten i analysen är det nya systemet för tillhandahållande av jodtabletter, där Socialstyrelsen ansvarar för upphandling och nationell lagerhållning av jodtabletter, och länsstyrelserna i kärnkraftslänen upphandlar tjänster hos öppenvårdsapotek för distribution

¹ 4 kap. förordningen om skydd mot olyckor

² Regleringsbrev för budgetåret 2024 avseende Socialstyrelsen (ändring av regleringsbrev 2024-08-29, S2024/10515)

³ 4 kap. 30 § förordningen om skydd mot olyckor

⁴ Regleringsbrev för budgetåret 2025 avseende länsstyrelserna (ändring av regleringsbrev 2025-03-20, Fi2025/00695)

av jodtabletter till allmänheten. Upphandling är ännu inte påbörjad, men utskick av jodtabletter planeras ske under 2027. Sådana tjänster ska bl.a. innefatta utskick av jodtabletter till allmänheten som en del av förhandsutdelningen i beredskapszonerna. Vilka tjänster som behöver upphandlas för att tillhandahålla jodtabletter i planeringszonerna beror på vilken metod som väljs för detta.

Metod för förhandsutdelning i planeringszonerna

Förhandsutdelning kan åstadkommas genom att ansvariga myndigheter (antingen direkt eller genom att upphandla tjänster hos aktörer med nödvändiga författningsmässiga förutsättningar) identifierar mottagare, till vilka jodtabletter ska delas ut, eller genom att enskilda på eget initiativ hämtar eller beställer jodtabletter. Vidare kan jodtabletter tillhandahållas kostnadsfritt för den enskilde, eller vara förknippade med en kostnad som i sin tur skulle kunna regleras genom någon form av subvention.

Alternativet med att ansvariga myndigheter identifierar mottagare av jodtabletter och delar ut jodtabletter till dessa används idag vid förhandsutdelning i den inre och yttre beredskapszonen. Detta alternativ medför en jämförelsevis hög administrativ belastning och därmed kostnad i genomförandet. Samtidigt bedöms metoden ha bäst förutsättningar att ge en hög tillgänglighet till jodtabletter hos allmänheten i händelse av en kärnkraftsolycka, vilket bör väga tungt när det gäller beredskapszonerna.

Alternativet med att enskilda i planeringszonerna bereds möjlighet att på eget initiativ beställa jodtabletter bedöms kunna medföra en mindre administrativ belastning för myndigheter och andra aktörer, och därmed vara förknippat med lägre kostnader. Uthämtning av jodtabletter på ett fysiskt apotek bedöms däremot dels vara mindre effektivt (andelen som hämtar ut förväntas vara lägre än andelen som beställer), dels kunna leda till höga kostnader för distribuerad lagerhållning och administration, eller till låg tillgänglighet (om endast ett fåtal apotek tillhandahåller jodtabletter i sina fysiska butiker), eller båda delarna.

Att införa någon form av självkostnad för jodtabletter kan motverka den avsedda effekten av en förändring, nämligen att öka sannolikheten att jodtabletter finns tillgängliga för allmänheten i planeringszonen. Effekten skulle dessutom kunna bli att olika befolkningsgrupper har ojämlig tillgång till jodtabletter, beroende på ekonomiska marginaler. Slutligen skulle någon form av kostnadssubvention kunna öka den administrativa belastningen för myndigheter och andra aktörer i hanteringen.

Sammantaget bedöms metoden att allmänheten i planeringszonerna bereds möjlighet att gratis beställa jodtabletter som det mest ändamålsenliga och kostnadsmässigt välvägdade sättet att genomföra förhandsutdelning i dessa zoner. SSM utgår därför i nedanstående analys från den metoden.

Kostnader

Förhandsutdelning av jodtabletter till allmänheten i planeringszonerna innebär sannolikt att den mängd jodtabletter som måste upphandlas ökar jämfört med vad som skulle krävas för att fortsätta med dagens metod (begränsad extrautdelning i händelse av en kärnkraftsolycka). Dessa kostnader uppstår hos Socialstyrelsen. Dessutom uppkommer ökade kostnader för administration, lagerhållning och distribution. Dessa kostnader uppstår främst hos länsstyrelserna genom av länsstyrelserna upphandlad apoteksaktör (och i någon mån hos Socialstyrelsen när det gäller lagerhållning) och i vissa delar hos länsstyrelserna direkt. Eftersom den föreslagna förhandsutdelningen skulle ersätta beredskap för extrautdelning av jodtabletter i samband med en kärnkraftsolycka försvinner å andra sidan kostnader för att upprätthålla sådan beredskap i planeringszonerna. Hur den totala kostnaden kommer att fördela sig på olika aktörer är svårt att förutsäga då ett nytt system med upphand-

ling av jodtabletter och apotekstjänster är under införande, och upphandlingen ännu inte påbörjats.

SSM uppskattar att omkring 6 miljoner jodtabletter skulle behöva tillhandahållas för allmänhetens behov i planeringszonerna. Kostnaden för att upphandla och mot beställningar skicka ut dessa tabletter uppskattas till omkring 50 kronor per beställning. Som ”typfall” har i uppskattningen använts en beställning av en ask jodtabletter à 10 tabletter som antas kosta 10 kronor att anskaffa (Socialstyrelsen) och 40 kronor att skicka ut (apotek). Den totala uppskattade kostnaden för tabletter och utskick blir då omkring 30 miljoner kronor. Till detta kommer lagerhållningskostnader, projektledningskostnader för införande av systemet samt administrativa kostnader som tillsammans skattats till totalt (alla planeringszoner) omkring 1 miljon kronor per år. Länsstyrelsernas informationsinsatser i planeringszonerna bedöms behöva öka för att löpande informera om möjligheten att beställa jodtabletter, och kostnaden skattas till totalt (alla planeringszoner) omkring en årsarbetstid eller omkring en miljon kronor per år.

Tabletterna antas ha en hållbarhetstid på sju år. Om allmänheten beställer jodtabletter i jämn takt under sju år blir årskostnaden enligt uppskattningen totalt omkring 6,5 miljoner kronor. En mindre del av denna uppskattning avser kostnad för inköp och lagring av tabletter (Socialstyrelsen). Resten (ca 5,5 miljoner kronor per år) avser kostnad för av länsstyrelserna upphandlade tjänster för utskick, administration och lagerhållning samt länsstyrelsernas egna kostnader för administration av systemet och information till allmänheten.

För att kunna uppskatta merkostnaden för den föreslagna förändringen behöver man jämföra med kostnaden för att fortsatt upprätthålla dagens system med beredskap för en begränsad extrautdelning i planeringszonerna. SSM uppskattar kostnaden för en fortsättning av dagens beredskap för begränsad extrautdelning utgående från att omkring 3 miljoner jodtabletter skulle behöva upphandlas, att samma kostnad som ovan uppkommer för lagerhållning och administration, samt att kostnader motsvarande omkring en årsarbetstid för att upprätthålla beredskap för utdelning antas uppstå. Enligt denna uppskattning bedöms kostnaden för att fortsätta med beredskap för begränsad extrautdelning uppgå till totalt (alla planeringszoner) omkring 2,5 miljoner kronor per år under en sjuårsperiod.

Merkostnaden för den föreslagna förändringen jämfört med att fortsätta med beredskap för begränsad extrautdelning i planeringszonerna uppskattas således sammanlagt (alla planeringszoner) till omkring 4 miljoner kronor per år under en sjuårsperiod.

Idag finansieras kostnaderna för beredskapen genom att den som är upphovet till behovet av beredskap, dvs. den som har tillstånd att driva kärnkraftverk, betalar en beredskapsavgift. Den totala kostnadsökningen för alla tre kärnkraftverk i drift, dvs. Forsmark, Ringhals och Simpevarp/Oskarshamn, uppskattas enligt ovan till ca 4 miljoner kronor per år. Eftersom det är stor skillnad i antal invånare i de olika planeringszonerna runt respektive kärnkraftverk kommer behovet av förhandsutdelning av jodtabletter i planeringszonerna enligt förslaget att skilja sig mellan de olika planeringszonerna.

Beroende på vilka alternativ som kan komma ifråga i länsstyrelsernas kommande upphandling av apotekstjänster för utdelning av jodtabletter är det tänkbart att kostnaderna kan bli något lägre. Till exempel skulle ett alternativ där beställaren betalar frakt för valt alternativ kunna övervägas. Fraktkostnaden kan förmodas utgöra en ansenlig del av den totala kostnaden enligt uppskattningen ovan, och samtidigt förmodligen utgöra ett inte oöverstigligt hinder för den enskilde att skaffa jodtabletter.

Konsekvenser i övrigt

För länsstyrelserna i de län som berörs av planeringszoner innebär den föreslagna förändringen att de inte längre behöver upprätthålla beredskap för att genomföra begränsad extrautdelning av jodtabletter i planeringszonerna i samband med en kärnkraftsolycka. Istället behöver de upphandla och administrera systemet med löpande beställningar från allmänheten hos upphandlade apoteksbolag. En viss projekterings- och förvaltningskostnad för att få ett sådant system på plats och sedan driva det är inkluderad i ovanstående kostnadsuppskattning. Informationsinsatser kommer att krävas om möjligheten att beställa jodtabletter i planeringszonerna, i synnerhet initialt i samband med införandet av den nya metoden, men även löpande för att bibehålla en så god tillgänglighet som möjligt och för att särskilt nå de avsedda målgrupperna (barn och unga, gravida och ammande, och människor under 40 år). En viss ökning av länsstyrelsernas informationsarbete i planeringszonerna är därför också inkluderad i ovanstående kostnadsuppskattning. Projekterings- och förvaltningskostnader såväl som kostnader för informationsinsatser förutsätts kunna begränsas genom samverkan mellan berörda länsstyrelser.

Den föreslagna förändringen skulle innebära att enskilda i planeringszonerna själva får beställa jodtabletter i beredskapssyfte. Detta innebär att länsstyrelserna kan kommunicera ut ett för den enskilde enklare, tydligare och mer konkret budskap om jodtabletter i planeringszonerna jämfört med vad som är fallet med dagens kommunikation om begränsad extrautdelning under en händelse. Länsstyrelsernas information till allmänheten i planeringszonerna avseende jodtabletter i samband med en olycka bör också kunna förenklas jämfört med idag.

Länsstyrelserna i de län som berörs av planeringszoner skulle även kunna välja att erbjuda möjligheten att beställa jodtabletter för vissa verksamheter, i den mån man finner det lämpligt för att underlätta genomförandet av skyddsåtgärder i samband med en kärnkraftsolycka. Det skulle t.ex. kunna gälla medarbetare och andra människor under 40 år, särskilt barn och gravida, som vistas i vissa samhällsviktiga verksamheter, vård och omsorg, kriminalvård, samt skolor och barnomsorg. Sådana verksamheter skulle behöva överväga att beställa jodtabletter och förvara dem med beredskap att dela ut dem vid behov till människor som ingår eller vistas i verksamheten och som inte helt enkelt kan bege sig hem till sina förhandsutdelade jodtabletter. I ovanstående kostnadsuppskattning har SSM beaktat denna möjlighet genom att försiktigt (dvs. högt) räkna med att möjligheten att beställa jodtabletter erbjuds sammantaget omkring 10 000 verksamheter av alla storlekar i de tre planeringszonerna. Planering, administration och lagerhållning bedöms sammantaget inte utgöra någon större belastning för berörda verksamheter. Tabletterna är inte skrymmande.⁵ Verksamheter som beställer tabletter åt minderåriga som de ansvarar för kan behöva planera för hur utdelning ska ske, t.ex. om och i så fall hur vårdnadshavares tillstånd behöver inhämtas. För länsstyrelsernas del skulle det kunna innebära en viss ökad administrativ börda att erbjuda vissa verksamheter möjligheten att beställa jodtabletter, men en stor del av arbetet (t.ex. att identifiera verksamheter) bör naturligt följa av länsstyrelser och kommuners normala arbete med planering för inomhusvistelse i samband med en kärnkraftsolycka, och med risk- och sårbarhetsanalyser mer allmänt. Många av de verksamheter som kan beröras är kommunala verksamheter. Påverkan på dessa verksamheter bedöms enligt ovan bli marginell, i synnerhet då de även med dagens system behöver ha en planering för att hantera en händelse då inomhusvistelse och intag av jodtabletter rekommenderas vid en kärnkraftsolycka.

⁵ Större mängder av de tabletter som för närvarande finns i kärnenergiberedskapen levereras i kartonger med måtten 60 cm x 40 cm x 25 cm som vardera väger knappt 8 kg och innehåller 576 askar à 10 tabletter. En ask med 10 tabletter motsvarar 5 doser för vuxna eller 10 doser för barn mellan 3 och 12 år.

Den föreslagna förändringen innebär att Socialstyrelsen behöver upphandla och lagerhålla ett större och osäkrare antal jodtabletter (se nedan om osäkerheter i analysen). Osäkerheten kan sannolikt hanteras genom optioner avseende antal jodtabletter i upphandlingen. I övrigt innebär den föreslagna förändringen att man vid enstaka tillfällen behöver leverera större partier jodtabletter till det eller de apoteksbolag som tar emot beställningar från allmänheten i planeringszonerna.

För apoteksbolagen bedöms den föreslagna förändringen inte innebära några större skillnader mot hur man annars bedriver distanshandel med receptfria läkemedel. Skillnaden är att det görs inom ramen för en tjänst som upphandlats av länsstyrelserna.

Osäkerheter i analysen

Osäkerheter i ovanstående analys härrör huvudsakligen från två källor.

Den första källan till osäkerhet avser vilken efterfrågan att beställa jodtabletter som uppnås, och därmed hur många tabletter som behöver anskaffas, lagras och delas ut. SSM har uppskattat efterfrågan till 30 procent (dvs. att 30 procent av hushåll utnyttjar sin möjlighet att beställa jodtabletter) baserat på att ca. 30 procent av alla hushåll har barn och på enstaka uppgifter från andra länder med kärnkraftverk i drift om en täckningsgrad på runt 20–30 procent då allmänheten förväntas ta initiativ till uthämtning av jodtabletter. Denna uppskattning får anses som mycket grov. Det får dock anses som osannolikt att det verkliga utfallet blir dubbelt så högt som det uppskattade, och därmed närmar sig den täckningsgrad som idag uppnås genom förhandsutdelningen genom direktutskick med post (utan beställning) i beredskapszonerna. Det förefaller även osannolikt att utfallet blir mindre än hälften så högt som det uppskattade, och därmed hamnar under en täckningsgrad som motsvarar vad som rapporterats från andra länder med system där människor fysiskt hämtar ut tabletter på apotek eller motsvarande.

Den andra källan till osäkerhet avser vilka kostnader som kommer att uppstå för anskaffning, lagring och utskick av jodtabletter samt för administration av ett nytt system. Osäkerheten består huvudsakligen i att upphandling av tabletter och tjänster ännu inte påbörjats. Kostnadsuppskattningen har därför baserats på grova antaganden utifrån liknande kostnader för ungefärligen motsvarande moment i hittillsvarande förhandsutdelning i beredskapszonerna, inom ramen för en schematisk modell (se ovan under rubriken ”Kostnader”).

Förslag på åtgärder för att undvika onödigt långtgående kostnader eller begränsningar

Syftet med den analys som redovisats ovan avseende metod för förhandsutdelningen i planeringszonerna är att identifiera vilken metod som skulle erbjuda bäst avvägning mellan avsedd verkan och negativa konsekvenser. Den metod som denna konsekvensutredning sedan utgår från (se ovan under rubriken ”Metod för förhandsutdelning i planeringszonerna”) utgör därför SSM:s förslag för att undvika onödigt långtgående konsekvenser och begränsningar.

Ikraftträdande, övergångsbestämmelser och informationsinsatser

Länsstyrelserna avser att under 2026–27 upphandla apotekstjänster för hantering av jodtabletter inom kärnenergiberedskapen, så att redan utdelade tabletter kan ersättas innan tabletternas utgångsdatum som infaller under 2028. Det vore en fördel om denna upphandling även kunde innefatta upphandling av nödvändiga tjänster för förhandsutdelning av jodtabletter i planeringszonerna enligt den föreslagna metoden, som då skulle kunna börja införas under 2027–28.

För att underlätta länsstyrelsernas upphandling av apotekstjänster för att erbjuda allmänheten i planeringszonerna möjlighet att beställa jodtabletter skulle den föreslagna ändringen av 4 kap. 27 § förordningen om skydd mot olyckor därför behöva träda i kraft senast den 1 oktober 2026. Det bedöms inte behövas några övergångsbestämmelser.

Inga särskilda informationsinsatser behövs i samband med ikraftträdandet av den föreslagna förordningsändringen. Däremot behöver länsstyrelserna informera allmänheten om möjligheten att beställa jodtabletter inför införandet av det nya systemet med förhandsutdelning i planeringszonerna, så att man når så hög andel som möjligt i de avsedda målgrupperna (barn och unga, gravida och ammande, och människor under 40 år).

Utvärdering av konsekvenserna

Det är lämpligt att utvärdera den föreslagna förändringen av utdelning av jodtabletter i planeringszonerna i samband med att nästa upphandling av jodtabletter förbereds. Under antagande att tablettarna har en hållbarhetstid på 7 år bör nästa stora utskick till befolkningen i beredskapszonerna ske i början av 2035, och upphandling av tablettarna ske under 2034. Vid det laget bör det finnas tillräckliga erfarenheter av allmänhetens efterfrågan på jodtabletter i planeringszonerna för att utvärdera utfallet av den föreslagna förändringen både avseende kostnader och effekt på strålskyddsberedskapen. Utvärderingen skulle även kunna innefatta en enkätundersökning hos allmänheten i planeringszonerna avseende vilken faktisk täckningsgrad som uppnåtts genom förändringen. Om en sådan utvärdering genomförs under 2033 skulle resultatet kunna användas som ingångsvärde i nästa upphandling av jodtabletter.

Överensstämmelse med EU-rätten

SSM bedömer att den föreslagna regleringen överensstämmer med de skyldigheter som följer av Sveriges anslutning till Europeiska unionen.

Svar på Finansdepartementets promemoria om skyldighet att anmäla anställda som är misstänkta för brott

Förslag till beslut i kommunstyrelsen

Kommunstyrelsen antar yttrande, daterat 2026-08-12, och översänder det som sitt svar till Finansdepartementet.

Sammanfattning av ärendet

Kungsbacka kommun har fått möjlighet att yttra sig över Finansdepartementets remiss av promemorian En skyldighet för kommuner och regioner att anmäla anställda som är misstänkta för brott.

Promemorian innehåller förslag till lagändringar som innebär att regler om hantering av misstankar om brott som begåtts i tjänsten, vilka sedan tidigare gäller för statliga myndigheter, även ska omfatta kommuner och regioner. Syftet är att skapa en tydligare, mer enhetlig och rättssäker hantering av sådana ärenden.

Beslutsunderlag

Kommunledningskontorets tjänsteskrivelse, 2026-08-12

Yttrande, 2026-08-12

Finansdepartementets remissbrev 2026-06-10

[Promemorian En skyldighet för kommuner och regioner att anmäla anställda som är misstänkta för brott - Regeringen.se](#), juni 2026

Beslutet skickas till

Finansdepartementet

Beskrivning av ärendet

Kungsbacka kommun har fått möjlighet att yttra sig över Finansdepartementets remiss av promemorian En skyldighet för kommuner och regioner att anmäla anställda som är misstänkta för brott.

Promemorian föreslår att kommuner, regioner och kommunalförbund ska omfattas av samma skyldighet som statliga myndigheter att anmäla anställda till åklagare när det finns en skälig misstanke om att brott har begåtts i tjänsten. Skyldigheten omfattar bland annat mutbrott, tjänstefel, brott mot tystnadsplikt samt andra brott som kan leda till strängare påföljd än böter. Syftet är att stärka arbetet mot korruption, välfärdsbrott, otillåten påverkan och andra oegentligheter inom den kommunala sektorn samt att öka allmänhetens förtroende för den offentliga verksamheten.

Förslaget till lagändringen rör lagen (1994:260) om offentlig anställning (LOA). Ändringen innebär att 22 § LOA om åtalsanmälan läggs till i uppräkningslistan av de bestämmelser som även gäller för arbetstagare hos kommuner, regioner och kommunalförbund. Lagändringen föreslås träda i kraft den 1 juli 2027.

Förslaget innebär generellt för kommunerna att det behöver finnas rutiner för att upptäcka, utreda och hantera misstankar om brott som begås av anställda i tjänsten. Förslaget bedöms bidra till ett mer strukturerat och enhetligt arbete mot korruption och andra oegentligheter samt ge ett tydligt signalvärde om att misstänkta brott ska hanteras av rättsväsendet. Det kan också stärka rättssäkerheten för den enskilde medarbetaren genom att misstankarna provas i rättslig ordning.

Kommunstyrelsens förvaltning bedömer att förslaget har liten praktisk betydelse för Kungsbacka kommun och i huvudsak innebär en reglering av ett förfarande som redan tillämpas inom kommunen när det finns misstanke om brott som begåtts i tjänsten.

Rickard Vidlund
Kommundirektör

Anders Johansson
Biträdande kommundirektör

Till
Finansdepartementet

Ert diarienummer
Fi2026/01426

YTTRANDE
Kommunstyrelsen

Datum
2026-08-12

Diarienummer
KS-2026-00470

Kungsbacka

Yttrande över myndighetens remiss: En skyldighet för kommuner och regioner att anmäla anställda som är misstänkta för brott (Promemoria, juni 2026)

Sammanfattande inställning

Kungsbacka kommun har tagit del av promemorian och tillstyrker förslaget.

Kommunen bedömer att förslaget är väl avgränsat och i huvudsak innebär en reglering av ett förfarande som redan tillämpas inom kommunen när det finns misstanke om brott som begåtts i tjänsten.

Kungsbacka kommun har i övrigt inga synpunkter på förslaget.

Kungsbacka kommun

Finansdepartementet

Promemorian En skyldighet för kommuner och regioner att
anmäla anställda som är misstänkta för brott

Remissinstanser

1. Arbetsgivarverket
2. Arvika kommun
3. Bodens kommun
4. Brottsförebyggande rådet
5. Ekobrottsmyndigheten
6. Eksjö kommun
7. Falu kommun
8. Hammarö kommun
9. Haparanda kommun
10. Hjo kommun
11. Härjedalens kommun
12. Härryda kommun
13. Hässleholms kommun
14. Integritetsskyddsmyndigheten
15. Justitiekanslern
16. Jönköpings tingsrätt
17. Karlskrona kommun
18. Kiruna kommun
19. Knivsta kommun

20. Krokoms kommun
21. Kungsbacka kommun
22. Landsorganisationen i Sverige
23. Lomma kommun
24. Luleå tingsrätt
25. Lycksele kommun
26. Malmö tingsrätt
27. Mjölby kommun
28. Norbergs kommun
29. Olofströms kommun
30. Polismyndigheten
31. Region Dalarna
32. Region Gävleborg
33. Region Jämtland Härjedalen
34. Region Norrbotten
35. Region Skåne
36. Region Värmland
37. Region Västerbotten
38. Region Östergötland
39. Riksdagens ombudsmän
40. SmåKom
41. Statskontoret
42. Stockholms kommun
43. Strömstads kommun
44. Svea hovrätt
45. Sveriges advokatsamfund
46. Sveriges akademikers centralorganisation
47. Sveriges Kommuner och Regioner
48. Säkerhetspolisen
49. Timrå kommun

50. Tjänstemännens centralorganisation
51. Tjörns kommun
52. Tranås kommun
53. Trelleborgs kommun
54. Umeå kommun
55. Umeå universitet (juridiska institutionen)
56. Uppsala universitet (juridiska institutionen)
57. Vallentuna kommun
58. Växjö kommun
59. Åklagarmyndigheten
60. Ängelholms kommun

Remissvaren ska ha kommit in till Finansdepartementet **senast den 10 oktober 2026**. Svaren bör lämnas per e-post till fi.remissvar@regeringskansliet.se och med kopia till fi.ofa.k.remisser@regeringskansliet.se. Ange diarienummer Fi2026/01426 och remissinstansens namn i ämnesraden på e-postmeddelandet.

Svaret bör lämnas i två versioner: den ena i ett bearbetningsbart format (t.ex. Word), den andra i ett format (t.ex. pdf) som följer tillgänglighetskraven enligt lagen (2018:1937) om tillgänglighet till digital offentlig service. Remissinstansens namn ska anges i namnet på respektive dokument.

Remissvaren kommer att publiceras på regeringens webbplats.

I remissen ligger att regeringen vill ha synpunkter på förslagen eller materialet i promemorian.

Myndigheter under regeringen är skyldiga att svara på remissen. En myndighet avgör dock på eget ansvar om den har några synpunkter att redovisa i ett svar. Om myndigheten inte har några synpunkter, räcker det att svaret ger besked om detta.

För **andra remissinstanser** innebär remissen en inbjudan att lämna synpunkter.

Promemorian kan laddas ned från Regeringskansliets webbplats www.regeringen.se.

Råd om hur remissyttranden utformas finns i Statsrådsberedningens promemoria [Svara på remiss \(SB PM 2021:1\)](#). Den kan laddas ned från Regeringskansliets webbplats www.regeringen.se.

Simon Isaksson
Kansliråd

Promemoria

En skyldighet för kommuner och regioner att
anmäla anställda som är misstänkta för brott

Sammanfattning

I denna promemoria föreslås att föreskrifterna om åtalsanmälan i 22 § lagen (1994:260) om offentlig anställning ska gälla även arbetstagare hos kommuner och regioner. Det innebär att kommuner och regioner ska vara skyldiga att till åtal anmäla den som är skäligen misstänkt för att i sin anställning ha begått brott, om misstanken avser tagande av muta enligt 10 kap. 5 a § brottsbalken, grovt tagande av muta enligt 10 kap. 5 c § brottsbalken, tjänstefel eller grovt tjänstefel enligt 20 kap. 1 § brottsbalken, brott mot tystnadsplikt enligt 20 kap. 3 § första stycket brottsbalken, grovt brott mot tystnadsplikt enligt 20 kap. 3 § tredje stycket brottsbalken eller annat brott, om det kan antas föranleda någon annan påföljd än böter. Regeringen har också föreslagit att skyldigheten fr.o.m. den 1 augusti 2026 även ska omfatta missbruk av offentlig ställning och grovt missbruk av offentlig ställning enligt 20 kap. 2 § brottsbalken (prop. 2025/26:217). Förslaget i denna promemoria omfattar även arbetstagare hos kommunalförbund. Förslaget syftar till att förhindra brottslighet i kommuner och regioner.

Lagändringarna föreslås träda i kraft den 1 juli 2027.

Innehållsförteckning

1	Förslag till lag om ändring i lagen (1994:260) om offentlig anställning	4
2	Bakgrund och gällande rätt	5
2.1	Skyldigheten att anmäla statligt anställda som är misstänkta för brott.....	5
2.2	Kommuners och regioners roll i att förebygga och bekämpa brott.....	5
2.3	Korruption och andra oegentligheter i kommuner och regioner.....	6
2.4	Den kommunala självstyrelsen.....	7
2.5	Personuppgiftsbehandling	8
2.5.1	Allmän dataskyddsreglering	8
2.5.2	Brottsdatalagen	10
2.5.3	Åklagarväsendets behandling av personuppgifter.....	10
3	En skyldighet för kommuner och regioner att anmäla anställda som är misstänkta för brott.....	10
4	Personuppgiftsbehandling och sekretess	14
4.1	Det finns stöd för personuppgiftsbehandlingen	14
4.2	Sekretess hos kommuner och regioner	17
4.3	Sekretesskyddet hos åklagarväsendet	18
5	Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser	19
6	Konsekvenser	19
6.1	Alternativa lösningar bedöms inte vara tillräckliga.....	19
6.2	Konsekvenser för kommuner och regioner.....	20
6.3	Konsekvenser för statliga myndigheter	21
6.4	Samhällsekonomiska konsekvenser	22
6.5	Övriga konsekvenser	22
7	Författningskommentar	23

1 Förslag till lag om ändring i lagen (1994:260) om offentlig anställning

Härigenom föreskrivs att 2 § lagen (1994:260) om offentlig anställning ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

2 §¹

Följande föreskrifter i lagen gäller också arbetstagare hos kommuner, regioner och kommunalförbund, nämligen

7–7 c §§ om bisysslor,

23–29 §§ om arbetskonflikter,

38 § om interimistiskt beslut,

42 § första och andra styckena om vissa undantag från lagen (1976:580) om medbestämmande i arbetslivet.

Föreskrifterna i 30 § om periodiska hälsoundersökningar gäller också arbetstagare hos kommuner och regioner.

Följande föreskrifter i lagen gäller också arbetstagare hos kommuner, regioner och kommunalförbund, nämligen

– 7–7 c §§ om bisysslor,

– 22 § om åtalsanmälan,

– 23–29 §§ om arbetskonflikter,

– 38 § om interimistiskt beslut,

och

– 42 § första och andra styckena om vissa undantag från lagen (1976:580) om medbestämmande i arbetslivet.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 2027.

2 Bakgrund och gällande rätt

2.1 Skyldigheten att anmäla statligt anställda som är misstänkta för brott

Lagen (1994:260) om offentlig anställning, förkortad LOA, innehåller regler för arbetstagare hos riksdagen och dess myndigheter samt myndigheterna under regeringen. Av 2 § LOA framgår att vissa av lagens föreskrifter också gäller arbetstagare hos kommuner, regioner och kommunalförbund (i fortsättningen inkluderas kommunalförbund när det anges kommuner och regioner). Det handlar om bestämmelserna om bisysslor i 7–7 c §§, arbetskonflikter i 23–29 §§, interimistiskt beslut i 38 § och vissa undantag från lagen (1976:580) om medbestämmande i arbetslivet i 42 § första och andra styckena. Utöver det gäller också föreskrifterna om periodiska hälsoundersökningar i 30 § arbetstagare hos kommuner och regioner. De sistnämnda föreskrifterna omfattar dock inte arbetstagare hos kommunalförbund.

Enligt 22 § LOA ska den som är skäligen misstänkt för att i sin anställning ha begått brott anmälas till åtal, om misstanken avser tagande av muta enligt 10 kap. 5 a § brottsbalken, grovt tagande av muta enligt 10 kap. 5 c § brottsbalken, tjänstefel eller grovt tjänstefel enligt 20 kap. 1 § brottsbalken, brott mot tystnadsplikt enligt 20 kap. 3 § första stycket brottsbalken, grovt brott mot tystnadsplikt enligt 20 kap. 3 § tredje stycket brottsbalken eller annat brott, om det kan antas föranleda någon annan påföljd än böter. Regeringen har också föreslagit att skyldigheten fr.o.m. den 1 augusti 2026 även ska omfatta missbruk av offentlig ställning och grovt missbruk av offentlig ställning enligt 20 kap. 2 § brottsbalken (prop. 2025/26:217). Av bestämmelsens ordalydelse framgår att det är fråga om en skyldighet att anmäla brott direkt till åklagare.

Åklagare kan arbeta vid såväl Åklagarmyndigheten som Ekobrottsmyndigheten. Uppräkningen i 22 § LOA omfattar brott som skulle kunna falla under antingen Åklagarmyndighetens eller Ekobrottsmyndighetens ansvarsområde. I det följande används begreppet åklagarväsendet som gemensam beteckning för båda myndigheterna (jfr 1 § första stycket åklagarförordningen [2004:1265]).

2.2 Kommuners och regioners roll i att förebygga och bekämpa brott

Någon motsvarande reglering som den i 22 § LOA finns inte för kommuner och regioner. Kommuner och regioner är dock på många andra sätt involverade i arbetet med att förebygga och bekämpa brott. Som exempel kan följande nämnas.

Kommuner ska bidra till att samhällets samlade brottsförebyggande arbete bedrivs på ett effektivt sätt genom att fullgöra de uppgifter som följer av lagen (2023:196) om kommuners ansvar för brottsförebyggande arbete. När regleringen infördes konstaterades att kommunernas brottsförebyggande arbete utgör en del i samhällets samlade insatser för

att förbygga brott och att hur kommunerna arbetar med brottsförebyggande frågor har betydelse för hur framgångsrikt det samlade brottsförebyggande arbetet kan bli (prop. 2022/23:43 s. 14). Av 6 kap. 8 § socialtjänstlagen (2025:400) framgår även att socialnämnden ska arbeta för att förebygga och motverka brottslighet. Bestämmelsen tydliggör att nämnden har ett brottsförebyggande ansvar utöver det generella förebyggande ansvaret och att nämnden genom olika insatser ska arbeta för att förebygga och motverka brottslighet (prop. 2024/25:89 s. 656).

Enligt 6 § bidragsbrottslagen (2007:612) ska bl.a. kommuner göra en anmälan till Polismyndigheten om det kan misstänkas att det har begåtts brott enligt lagen. Bidragsbrottslagen gäller sådana bidrag, ersättningar, pensioner och lån för personligt ändamål som enligt lag eller förordning beslutas av bl.a. en kommun och betalas ut till en enskild person (1 § första stycket bidragsbrottslagen). Utöver bidragsbrottslagen finns det även andra lagar som syftar till att motverka felaktiga utbetalningar från välfärdssystemen, bl.a. lagen (2008:206) om underrättelseskyldighet vid felaktiga utbetalningar från välfärdssystemen och lagen (2024:307) om uppgiftsskyldighet för att motverka felaktiga utbetalningar från välfärdssystemen samt fusk, regelöverträdelser och brottslighet i arbetslivet.

Sedan den 1 april 2025 finns det också genom lagen (2025:179) om skyldighet att lämna uppgifter till de brottsbekämpande myndigheterna en skyldighet för statliga myndigheter, kommuner, regioner och vissa andra att lämna uppgifter till de brottsbekämpande myndigheterna i deras brottsbekämpande verksamhet. Av 6 § första stycket samma lag framgår att en kommun eller en region ska lämna en uppgift till en brottsbekämpande myndighet, om uppgiften behövs i den brottsbekämpande verksamheten. Skyldigheten gäller såväl på eget initiativ som på begäran av en brottsbekämpande myndighet (prop. 2024/25:65 s. 102–107, 205 och 207).

Ovanstående regleringar handlar i huvudsak inte om kommuners och regioners roll som arbetsgivare. Regleringarna visar dock att kommuner och regioner redan i dag har en skyldighet att bedriva ett arbete för att förebygga och förhindra brottslighet.

2.3 Korruption och andra oegentligheter i kommuner och regioner

Av 6 kap. 6 § andra stycket kommunallagen (2017:725), förkortad KL, framgår att nämnderna ska se till att den interna kontrollen är tillräcklig för att förebygga fel och oegentligheter i verksamheten, och att verksamheten bedrivs på ett i övrigt tillfredsställande sätt. Med intern kontroll avses exempelvis nämndernas bestämmelser om bl.a. fördelning av ansvar och befogenheter, systematiskt ordnade interna kontroller av organisation, redovisningssystem och administrativa rutiner (prop. 2016/17:171 s. 362).

Oegentligheter är ett samlande uttryck för en vid grupp oönskade betenden, såsom korruption och andra förtroendeskadliga ageranden. I uttrycken fel och oegentligheter inbegrips exempelvis avsiktliga och oavsiktliga fel, avvikelser, brister, korruption, otillåten och otillbörlig påverkan, bedrägerier och välfärdsbrottslighet (prop. 2024/25:80 s. 35). Utgångspunkten är att korruption innebär att utnyttja en offentlig ställning

för att uppnå otillbörlig vinning för sig själv eller andra (skr. 2012/13:167, bet. 2013/14:KU4, rskr. 2013/14:53).

Ekonomistyrningsverket (numera Statskontoret) menar att det har skett en förskjutning i synen på risken för oegentligheter i förvaltningen och att det i dag är mer sannolikt att myndigheter utsätts för olika typer av oegentligheter (Ekonomistyrningsverket 2018:20 s. 41). I skrivelsen Motståndskraft och handlingskraft – en nationell strategi mot organiserad brottslighet (skr. 2023/24:67 s. 29) konstateras att otillåten påverkan är ett verktyg för den organiserade brottsligheten att ta kontroll och tillskansa sig fördelar. Enligt Brottsförebyggande rådets (Brå) rapport Otillåten påverkan från kriminella och extremistiska grupperingar – Påverkansförsök mot förtroendevalda och kommunal förvaltning (Brå 2025:4 s. 26 och 94) kan påtryckningsmetoderna ta sig olika uttryck, såsom hotfulla meddelanden, utpressning, trakasserier, förtal, ofredande, misshandel, skadegörelse, korruption eller infiltration.

Kommuner och regioner möter flera utmaningar som skiljer sig från statliga myndigheter på olika sätt. Kommuner och regioner är komplexa politiskt styrda organisationer som ansvarar för många olika verksamheter som kan bedrivas i olika driftsformer. En stor del av verksamheterna består vidare av välfärdsproduktion med nära och dagliga kontakter med brukare och näringsliv. Detta innebär större utmaningar när det gäller att åstadkomma ett effektivt arbete mot korruption jämfört med de statliga myndigheterna. Mindre kommuner kan även i många fall ha begränsade administrativa resurser för att arbeta med frågorna. Företrädare som har ledande befattningar i kommuner och regioner anser att korruption har blivit vanligare i fler sektorer i kommuner och regioner. Korruption kan förekomma inom alla delar av kommuners och regioners verksamhet, men vissa delar kan vara mer utsatta än andra. Byggsektorn och upphandlingar anses vara särskilt riskutsatta, men nya riskområden som välfärdsbrottslighet och otillåten påverkan har tillkommit (Statskontoret 2023:13 s. 7, 11, 14, 19, 46 och 47).

Enligt Statskontoret behöver kommuner och regioner utveckla sina arbetssätt mot korruption för att bättre möta nya utmaningar men också för att hantera redan kända problem. Det finns även behov av förbättrade kontrollfunktioner för att i större utsträckning upptäcka korruption samt rutiner för att göra polisanmälningar vid brottsmisstankar. Enligt myndigheten behöver arbetet utvecklas för att säkerställa att kunskaper sprids och riskmedveten höjs i alla verksamheter. Frågorna om korruption och andra oegentligheter i kommunal verksamhet är enligt myndigheten av sådan vikt att det ska vara självklart för ledningen att se till att de hanteras (samma rapport s. 7, 9, 11 och 71).

2.4 Den kommunala självstyrelsen

Sverige har ett demokratiskt styrelseskick där väljarna i allmänna val direkt eller indirekt utser de förtroendevalda som ska representera dem i bl.a. riksdag, kommun och region (prop. 2018/19:154 s. 5). Enligt 1 kap. 1 § första stycket regeringsformen utgår all offentlig makt i Sverige från folket. Av andra stycket framgår att den svenska folkstyrelsen förverkligas

genom ett representativt och parlamentariskt statsskick och genom kommunal självstyrelse. I 1 kap. 7 § regeringsformen anges att det i riket finns kommuner på lokal och regional nivå. Enligt 1 kap. 1 § KL benämns dessa kommuner respektive regioner.

I 14 kap. 1 § regeringsformen anges att beslutanderätten i kommunerna utövas av valda församlingar. Enligt 14 kap. 2 § regeringsformen sköter kommunerna lokala och regionala angelägenheter av allmänt intresse på den kommunala självstyrelsens grund. Närmare bestämmelser om detta finns i lag. På samma grund sköter kommunerna även andra angelägenheter som bestäms i lag. Av 14 kap. 4 § regeringsformen framgår att kommunerna får ta ut skatt för skötseln av sina angelägenheter.

Vid regeringsformens tillkomst betecknades den kommunala självstyrelsen som en av grundstenarna för den svenska demokratin (prop. 1973:90 s. 188 och bet. KU 1973:26 s. 39). Legitimiteten för det politiska systemet stärks av den kommunala självstyrelsen genom att medborgarna ges möjlighet till lokalt och regionalt inflytande samt till ansvarsutkrävande. Självstyrelsen bidrar också till en spridning av den politiska makten i samhället när fler medborgare får möjlighet att vara med och fatta politiska beslut (prop. 2024/25:80 s. 7).

Den kommunala självstyrelsen är inte absolut. Enligt 8 kap. 2 § första stycket 3 regeringsformen beslutar riksdagen genom lag om kommunernas och regionernas befogenheter och åligganden. Graden av självstyrelse avgörs ytterst av formerna för samverkan mellan staten och den kommunala sektorn (se bl.a. prop. 1990/91:117 s. 22 och 23 och bet. 2016/17:KU10 s. 85 och 86). Enligt 14 kap. 3 § regeringsformen bör en inskränkning i den kommunala självstyrelsen inte gå utöver vad som är nödvändigt med hänsyn till de ändamål som har föranlett den. Det huvudsakliga syftet med bestämmelsen är att intresset av kommunal självstyrelse under beredningen av lagförslag regelmässigt ska ställas mot de intressen som ligger bakom lagförslaget. Den slutliga bedömningen av hur denna prövning faller ut görs av riksdagen i samband med att den tar ställning till förslaget (se prop. 2009/10:80 s. 212 och 213).

Kommunallagen reglerar kommuners och regioners angelägenheter och grundläggande befogenheter. I lagen finns bestämmelser om bl.a. kommuners och regioners organisation, verksamhetsansvar och beslutsfattande. Dessa bestämmelser utgör grunden för förverkligandet av den kommunala självstyrelsen. Bestämmelser om vilka uppgifter kommuner och regioner har finns också i andra lagar, exempelvis skollagen (2010:800), hälso- och sjukvårdslagen (2017:30) och socialtjänstlagen.

2.5 Personuppgiftsbehandling

2.5.1 Allmän dataskyddsreglering

Sedan den 25 maj 2018 utgör Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2016/679 av den 27 april 2016 om skydd för fysiska personer med avseende på behandling av personuppgifter och om det fria flödet av sådana uppgifter och om upphävande av direktiv 95/46/EG (allmän dataskyddsförordning), här benämnd EU:s dataskyddsförordning, grunden för personuppgiftsbehandling inom EU. Det huvudsakliga syftet med förord-

ningen är bl.a. att säkerställa en enhetlig skyddsnivå över hela unionen och att undvika avvikelser som hindrar den fria rörligheten av personuppgifter inom den inre marknaden. Förordningen är direkt tillämplig i alla EU:s medlemsstater, men förutsätter och möjliggör samtidigt kompletterande och specificerande nationella bestämmelser av olika slag.

I EU:s dataskyddsförordning finns bl.a. grundläggande principer för behandling av personuppgifter och bestämmelser om t.ex. rättslig grund för behandling av personuppgifter, den registrerades rättigheter, personuppgiftsansvar och tillsyn över personuppgiftsbehandling. Där finns också bestämmelser om när det är tillåtet att behandla s.k. känsliga personuppgifter samt personuppgifter som rör fällande domar i brottmål och lagöverträdelse som innefattar brott. Den grundläggande principen om att det alltid behöver finnas ändamål med personuppgiftsbehandlingen uttrycks i artikel 5.1 b i förordningen genom att personuppgifter bara får samlas in för särskilda, uttryckligt angivna och berättigade ändamål och inte senare behandlas på ett sätt som är oförenligt med dessa ändamål. Uppgiftsminimering är också en grundläggande princip, som kommer till uttryck i artikel 5.1 c i förordningen, där det anges att personuppgifterna ska vara adekvata, relevanta och inte för omfattande i förhållande till de ändamål för vilka de behandlas.

För att behandling av personuppgifter ska vara förenlig med EU:s dataskyddsförordning krävs att det finns en rättslig grund för behandlingen. De rättsliga grunderna räknas upp i artikel 6.1 i förordningen. Där anges att behandlingen är tillåten om den är nödvändig bl.a. för att fullgöra en rättslig förpliktelse som åvilar den personuppgiftsansvarige (c), för att utföra en uppgift av allmänt intresse eller som ett led i den personuppgiftsansvariges myndighetsutövning (e) eller för ändamål som rör den personuppgiftsansvariges eller en tredje parts berättigade intressen, om inte den registrerades intressen eller grundläggande rättigheter och friheter väger tyngre och kräver skydd av personuppgifter, särskilt när den registrerade är ett barn (f). Enligt artikel 6.3 första stycket i förordningen ska grunden för behandlingen enligt artikel 6.1 c och e fastställas i unionsrätten eller en medlemsstats nationella rätt som den personuppgiftsansvarige omfattas av.

Kompletterande bestämmelser till EU:s dataskyddsförordning finns i lagen (2018:218) med kompletterande bestämmelser till EU:s dataskyddsförordning, benämnd dataskyddslagen, och förordningen (2018:219) med kompletterande bestämmelser till EU:s dataskyddsförordning. Av 1 kap. 2 § dataskyddslagen framgår att bestämmelserna i EU:s dataskyddsförordning och dataskyddslagen även gäller vid behandling av personuppgifter som utgör ett led i en verksamhet som inte omfattas av unionsrätten. Enligt 2 kap. 2 § dataskyddslagen får personuppgifter behandlas med stöd av artikel 6.1 e i EU:s dataskyddsförordning, om behandlingen är nödvändig för att utföra en uppgift av allmänt intresse som följer av lag eller annan författning, av kollektivavtal eller av beslut som har meddelats med stöd av lag eller annan författning. För att en sådan uppgift av allmänt intresse ska anses finnas är det tillräckligt att det framgår av författningen att en viss behandling av personuppgifter är tillåten.

EU:s dataskyddsförordning är inte tillämplig på den behandling av personuppgifter som behöriga myndigheter utför i syfte att förebygga, förhindra, utreda, avslöja eller lagföra brott eller verkställa straffrättsliga

påföljder (artikel 2.2 d). För personuppgiftsbehandling inom detta område gäller i stället Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2016/680 av den 27 april 2016 om skydd för fysiska personer med avseende på behöriga myndigheters behandling av personuppgifter för att förebygga, förhindra, utreda, avslöja eller lagföra brott eller verkställa straffrättsliga påföljder, och det fria flödet av sådana uppgifter och om upphävande av rådets rambeslut 2008/977/RIF, i fortsättningen benämnt dataskyddsdirektivet.

2.5.2 Brottsdatalagen

Dataskyddsdirektivet har genomförts i Sverige i huvudsak genom brottsdatalagen (2018:1177). I 2 kap. brottsdatalagen finns det bestämmelser om grundläggande krav på personuppgiftsbehandling, bl.a. bestämmelser om rättslig grund för behandlingen. Enligt 2 kap. 1 § brottsdatalagen får personuppgifter behandlas om det är nödvändigt för att en behörig myndighet ska kunna utföra sin uppgift att förebygga, förhindra eller upptäcka brottslig verksamhet, utreda eller lagföra brott, verkställa straffrättsliga påföljder eller upprätthålla allmän ordning och säkerhet.

2.5.3 Åklagarväsendets behandling av personuppgifter

För åklagarväsendet gäller lagen (2018:1697) om åklagarväsendets behandling av personuppgifter inom brottsdatalagens område och förordningen (2018:1738) om åklagarväsendets behandling av personuppgifter inom brottsdatalagens område. Regleringen innehåller preciseringar, undantag och avvikelser från brottsdatalagen.

Enligt 2 kap. 1 § om åklagarväsendets behandling av personuppgifter inom brottsdatalagens område får personuppgifter behandlas om det är nödvändigt för att en behörig myndighet ska kunna utföra en uppgift bestående i att förebygga eller förhindra brottslig verksamhet, utreda eller lagföra brott, handlägga frågor om ändring eller verkställighet av straffrättsliga påföljder, handlägga frågor som rör upprätthållande av allmän ordning och säkerhet eller fullgöra förpliktelser som följer av internationella åtaganden.

3 En skyldighet för kommuner och regioner att anmäla anställda som är misstänkta för brott

Förslag

Kommuner och regioner ska på samma sätt som statliga myndigheter vara skyldiga att till åtal anmäla den som är skäligen misstänkt för att i sin anställning ha begått brott. Skyldigheten ska även omfatta arbetstagare hos kommunalförbund.

Skälen för förslaget

Det behövs ett mer strukturerat arbete mot korruption och andra oegentligheter i kommunal verksamhet

Korruption och otillåten påverkan är skadligt för ekonomin, för allmänhetens förtroende för det offentliga och i förlängningen för demokratin (prop. 2023/24:1 utg.omr. 2 avsnitt 4.5.1). Kommuner och regioner har ett omfattande ansvar för välfärden, bl.a. för utbildning och hälso- och sjukvård. De har dessutom en roll som beslutsfattare för olika former av bidrag och tillstånd, se t.ex. 4 kap. 1 § och 12 kap. 1 § socialtjänstlagen och 8 kap. 1 § alkohollagen (2010:1622). Den kommunala verksamheten finansieras i huvudsak genom kommunala skatteintäkter. Med hänsyn till den centrala ställning som kommuner och regioner har i den offentliga förvaltningen är det av stor vikt att allmänheten har förtroende för verksamheten. Det är därför viktigt att förebygga och förhindra korruption och andra oegentligheter i den kommunala verksamheten.

Korruption kan förekomma inom alla delar av kommuners och regioners verksamhet, och företrädare som har ledande befattningar i kommuner och regioner bedömer att korruption har blivit vanligare i fler sektorer (se avsnitt 2.3). För att kommuner och regioner effektivt ska kunna hantera både nya och redan kända risker bedöms det finnas ett behov av att förbättra arbetet mot korruption och andra oegentligheter i kommunal verksamhet och göra det mer strukturerat.

Skyldigheten att anmäla statligt anställda som är misstänkta för brott

Skyldigheten för statliga myndigheter att anmäla vissa brott till åtal infördes genom den numera upphävda allmänna verksstadgan (1955:3). Anmälningsskyldigheten fördes sedan över till den numera upphävda statstjänstemannalagen (1965:274). Av förarbetena till den lagen framgår att det främsta syftet med skyldigheten var att vissa allvarligare och svårutredda brott skulle prövas av allmän domstol i stället för i den mindre säkra disciplinära straffprocessen (prop. 1965:60 s. 301). När statstjänstemannalagen ersattes av den numera upphävda lagen (1976:600) om offentlig anställning fördes skyldigheten i allt väsentligt utan ändring över till den lagen (prop. 1975/76:105 bilaga 2 s. 224, 258 och 259). Skyldigheten finns numera i LOA.

I förarbetena till LOA konstateras att anmälningsskyldigheten ger en klar och tydlig signal om hur myndigheterna ska se på misstankar om brottslig verksamhet i anställningar inom det statliga området och att misstankarna ska utredas och eventuella brott ska beivras. Det konstateras att det inte får förekomma misstanke om att myndigheterna försöker sopa missförhållanden under mattan, eftersom det allvarligt skulle kunna skada förtroendet för de statliga myndigheterna och därmed deras möjligheter att utföra sina uppgifter (prop. 1993/94:65 s. 89).

En motsvarande skyldighet för kommuner och regioner att anmäla misstänkta brott har efterfrågats från flera håll

För att rusta samhället mot riskerna för korruption och otillåten påverkan krävs breda insatser från samhällets alla aktörer. Nationella antikorrupsions- och immaterialrättsgruppen konstaterar i en rapport (Polismyndigheten, Korruption i Sverige – en lägesbild, 2025, s. 6 och 16) att

kommuner och regioner står för endast 14 anmälningar av de totalt 39 korruptionsärenden som rör den delen av offentlig sektor, vilket bedöms som anmärkningsvärt. I rapporten görs bedömningen att statistiken förstärker behovet av att införa en motsvarande anmälningsplikt för kommuner och regioner som gäller för statlig sektor.

Brå rekommenderar i sin rapport om otillåten påverkan från kriminella och extremistiska grupperingar att det bör övervägas om anmälningsskyldigheten som finns för statlig sektor enligt 22 § LOA också ska omfatta kommuner (Brå 2025:4 s. 104). Mot bakgrund av bl.a. Nationella anti-korruptions- och immaterialrättsgruppens rapport föreslår vidare Produktivitetsskommissionen i betänkandet Fler möjligheter till ökat välbefinnande (SOU 2025:96 s. 433) att kommuner och regioner ska omfattas av en obligatorisk anmälningsskyldighet för korruptionsbrott. Kommissionen konstaterar bl.a. att merparten av den korruptionskänsliga offentliga verksamheten bedrivs i kommuner och regioner samt att kommunsektorn genomför ett stort antal upphandlingar och handlägger en stor del av den offentliga sektorns myndighetsutövning, däribland bidragsbeslut, markanvisning och bygglov, vilka är kända riskområden för korruption. Även OECD rekommenderar i en rapport (OECD Integrity Review of Sweden, 2025, s. 73) Sverige att införa en anmälningsskyldighet.

Inom ramen för regeringens handlingsplan mot korruption och otillåten påverkan 2024–2027 gavs myndigheterna i forumet för samverkan mot korruption i uppdrag att ta fram förslag till åtgärder som regeringen kan vidta för att stärka det korruptionsförebyggande arbetet i den offentliga förvaltningen. Ett av förslagen som forumet för samverkan mot korruption redovisar i en rapport (Statskontoret 2025:17 s. 81–83) är en skyldighet för kommuner och regioner att anmäla misstankar om korruptionsbrott. I rapporten görs bedömningen att avsaknaden av en sådan lagstadgad anmälningsplikt medför en omotiverad skillnad i synen på hur misstänkt korruptionsbrottslighet ska hanteras i offentlig sektor.

Det bör införas en skyldighet för kommuner och regioner att anmäla anställda som är misstänkta för brott

Kommuner och regioner spelar en viktig roll i arbetet med att förhindra och bekämpa brott. Sedan den 1 april 2025 är de också skyldiga att lämna uppgifter till de brottsbekämpande myndigheterna enligt lagen om skyldighet att lämna uppgifter till de brottsbekämpande myndigheterna. I dagsläget omfattas de dock inte av bestämmelsen om åtalsanmälan i 22 § LOA (se avsnitt 2.1 och 2.2). Det finns inte heller någon allmän skyldighet att anmäla brott till åtal, utan skyldigheten finns bara när det är särskilt föreskrivet (prop. 1993/94:65 s. 88).

Redan i dag ska kommuner och regioner tillämpa bl.a. bestämmelserna i 7–7 c §§ LOA om bisysslor. I samband med införandet av den skyldigheten uttalades i förarbetena (prop. 2000/01:147 s. 16 och 17) bl.a. att förbudet mot förtroendeskadliga bisysslor syftar till att upprätthålla allmänhetens förtroende för den saklighet och opartiskhet som grundlagen kräver av förvaltningen, ett intresse som gör sig gällande med samma styrka på det kommunala området som på det statliga. Ett förbud för offentliganställda att ha förtroendeskadliga bisysslor bedömdes vara så viktigt för förtroendet för den offentliga förvaltningen att det ansågs

motiverat att reglera det enhetligt i lag för alla offentliganställda, inklusive arbetstagare hos kommuner och regioner.

På samma sätt som vad gäller bisysslor bedöms det saknas anledning att göra skillnad på om en brottsmisstänkt anställd arbetar i staten eller i kommunal verksamhet. Såväl staten som kommuner och regioner ansvarar för upphandlingar, myndighetsutövning och förvaltning av skattemedel. De syften som ligger bakom införandet av 22 § LOA för statliga myndigheter kan därmed göras gällande med samma styrka för kommuner och regioner. En sådan anmälningsskyldighet har också ett viktigt signalvärde. Det visar att samhället ser allvarigt på brottslighet som begås inom ramen för offentliga anställningar, oavsett inom vilken typ av offentlig verksamhet som brottet begås.

En anmälningsskyldighet kan också förväntas ha en brottsförebyggande effekt, genom att det blir tydligare att hela den offentliga förvaltningen har en enad syn om vikten av att motverka brottslighet och anmäla misstänkta brott. I dagsläget finns det en risk att en anställd som misstänks för brott i en kommun eller region erbjuds ett avgångsvederlag i stället för att anmälas till åtal (jfr Statskontoret 2025:17 s. 82). Om misstankarna är korrekta innebär det att personen på nytt kan söka anställning inom det offentliga utan att de tidigare misstankarna kommer fram vid en registerkontroll.

En anmälningsskyldighet för kommuner och regioner bedöms dessutom stärka den enskilde arbetstagarens rättssäkerhet. En anmälningsskyldighet skulle medföra att misstankarna prövas av rättsväsendet och att arbetstagaren därmed får en rättssäker prövning och möjlighet att bli rentvådd vid felaktiga misstankar, i stället för mindre säkra disciplinära processer (jfr prop. 1965:60 s. 301 och prop. 1993/94:65 s. 88).

Mot denna bakgrund bör det införas en skyldighet för kommuner och regioner att på samma sätt som statliga myndigheter anmäla den som är skäligen misstänkt för att i sin anställning ha begått brott till åtal. Det saknas anledning att behandla kommuner och regioner annorlunda än statliga myndigheter i detta avseende. Skyldigheten bör därför omfatta samma sorts brottslighet som anges i 22 § LOA. Skyldigheten bör även omfatta arbetstagare hos kommunalförbund.

Skyldigheten bör införas i lagen om offentlig anställning

En åtalsanmälningsskyldighet för kommuner och regioner som motsvarar den som gäller för statliga myndigheter skulle kunna införas på olika sätt. En lösning skulle kunna vara att i kommunallagen införa en ny bestämmelse som motsvarar 22 § LOA. Kommunallagen reglerar dock framför allt kommuners och regioners angelägenheter och grundläggande befogenheter. I lagen finns bestämmelser om bl.a. kommuners och regioners organisation, verksamhetsansvar och beslutsfattande. Lagen reglerar däremot inte kommunernas och regionernas roll som arbetsgivare. Det bedöms därför inte lämpligt att ta in den föreslagna regleringen i lagen.

I 2 § LOA finns redan i dag en uppräkningslista av vilka föreskrifter i lagen som gäller arbetstagare hos kommuner och regioner. Samma skäl som för varför statliga arbetstagare ska anmälas till åtal vid misstänkt brottslighet gör sig också gällande för arbetstagare hos kommuner och regioner. Genom att ta in den föreslagna anmälningsskyldigheten i den lagen kommer

dessutom även framtida ändringar i anmälningsskyldigheten att omfatta arbetstagare såväl i staten som i kommuner och regioner direkt, utan att regleringen behöver ändras i flera författningar. Den föreslagna skyldigheten bör därför regleras i den lagen.

Någon reglering om hur skyldigheten ska fullgöras behövs inte

För de statliga myndigheterna finns viss reglering om hur skyldigheten att anmäla till åtal i 22 § LOA ska uppfyllas. Om det finns en personalansvarsnämnd vid myndigheten är det exempelvis enligt 25 § myndighetsförordningen (2007:515) nämnden som ska pröva frågor om åtalsanmälan.

Kommuner och regioner är, inom de ramar som ges i bl.a. kommunallagen, organiserade på många olika sätt. Det är också kommunerna och regionerna själva som beslutar om ansvarsfördelning, arbetssätt och rutiner m.m. beträffande den kommunala organisationen och verksamheten (prop. 2024/25:80 s. 21). Detta är ett uttryck för den kommunala självstyrelsen. Regleringen bör därför ge utrymme för lokal anpassning och kunna utformas med hänsyn till respektive kommuns och regions speciella förutsättningar (jfr prop. 2024/25:80 s. 23 och prop. 2016/17:171 s. 182). Mot denna bakgrund bedöms det inte lämpligt att närmare reglera hur skyldigheten att anmäla till åtal ska uppfyllas. Någon sådan reglering finns inte heller i närliggande regleringar, såsom bidragsbrottslagen och lagen om skyldighet att lämna uppgifter till de brottsbekämpande myndigheterna. Genom förslaget ges kommunerna och regionerna dock ett utpekat ansvar och en ordning att utgå från vid utformningen av arbetet.

4 Personuppgiftsbehandling och sekretess

4.1 Det finns stöd för personuppgiftsbehandlingen

Bedömning

Det behöver inte införas någon ytterligare reglering av personuppgiftsbehandlingen med anledning av förslaget om en anmälningsskyldighet.

Skälen för bedömningen

Förslagen bedöms innebära en ökad personuppgiftsbehandling

Det aktuella förslaget syftar till att kommuner och regioner i större utsträckning än i dag ska anmäla arbetstagare som misstänks för brott i sin anställning till åklagarväsendet. Som framgår av avsnitt 3 talar statistiken för att det finns ett mörkertal och att en anmälningsskyldighet skulle leda till ytterligare anmälningar. Behandlingen av personuppgifter bedöms därför komma att öka om förslaget genomförs. Den anmälan om åtal som föreslås bli obligatorisk kommer att innehålla personuppgifter i form av bl.a. identifikationsuppgifter och brottsmisstanke. Det ökade informationsflödet bedöms därmed medföra en ökad personuppgiftsbehandling såväl hos den kommun eller region som lämnar information som hos

åklagarväsendet. I de flesta fall är det dock inte fråga om en ny form av personuppgiftsbehandling. Kommuner och regioner är nämligen redan i dag skyldiga att lämna uppgifter till åklagarväsendet enligt lagen om skyldighet att lämna uppgifter till de brottsbekämpande myndigheterna.

Personuppgiftsbehandlingen hos kommuner och regioner

Den föreslagna anmälningsskyldigheten medför krav på behandling av personuppgifter hos kommuner och regioner för att kunna hantera uppgiftslämnandet till åklagarväsendet. Informationsinnehavarna tillämpar i regel EU:s dataskyddsförordning och dataskyddslagen när de lämnar personuppgifter till de brottsbekämpande myndigheterna (jfr prop. 2024/25:65 s. 182). För att behandling av personuppgifter ska vara förenlig med dataskyddsförordningen krävs att det finns en rättslig grund för behandlingen (se avsnitt 2.5). En sådan rättslig grund kan enligt artikel 6.1 i förordningen vara bl.a. att behandlingen är nödvändig för att fullgöra en rättslig förpliktelse som åvilar den personuppgiftsansvarige (c) eller att behandlingen är nödvändig för att utföra en uppgift av allmänt intresse eller utgör ett led i den personuppgiftsansvariges myndighetsutövning (e).

En uppgiftsskyldighet innebär en sådan rättslig förpliktelse som avses i artikel 6.1 c i EU:s dataskyddsförordning. För att en rättslig förpliktelse ska utgöra en rättslig grund för behandling av personuppgifter måste syftet med behandlingen vara fastställt i den rättsliga grunden (artikel 6.3 i dataskyddsförordningen). Detta framgår även av 2 kap. 1 § dataskyddslagen, som tydliggör att personuppgifter får behandlas med stöd av artikel 6.1 c i EU:s dataskyddsförordning, om behandlingen är nödvändig för att den personuppgiftsansvarige ska kunna fullgöra en rättslig förpliktelse som följer av lag eller annan författning, av kollektivavtal eller av beslut som har meddelats med stöd av lag eller annan författning. Den föreslagna anmälningsskyldigheten är begränsade till uppgifter som är av betydelse för att kunna göra en anmälan till åklagarväsendet. Skyldigheten bedöms vara utformad på ett sådant sätt att kravet på syfte i artikel 6.3 i EU:s dataskyddsförordning är uppfyllt. Den personuppgiftsbehandling som följer av anmälningsskyldigheten har därmed rättslig grund med stöd av artikel 6.1 c i dataskyddsförordningen och 2 kap. 1 § dataskyddslagen.

Anmälningsskyldigheten som föreslås innebär att åklagarväsendet får tillgång till uppgifter som behövs för att aktuell myndighet ska kunna utföra sitt arbete med anledning av anmälan. Den personuppgiftsbehandling som uppgiftslämnandet innebär är nödvändig med hänsyn till behovet av att skydda den offentliga verksamheten från brottsligt utnyttjande och effektivisera arbetet med att upptäcka, förhindra och förebygga brott, och uppfyller därmed ett mål av allmänt intresse (jfr prop. 2024/25:65 s. 182 och 183 samt prop. 2022/23:34 s. 156). Uppgiftslämnandet är nödvändigt för att säkerställa att åklagarväsendet ska kunna utreda och lagföra misstänkt brottslighet. Det finns därmed även en rättslig grund för behandlingen hos kommunerna och regionerna enligt artikel 6.1 e i EU:s dataskyddsförordning och 2 kap. 2 § dataskyddslagen.

Den föreslagna anmälningsskyldigheten kan även medföra personuppgiftsbehandling av uppgifter om lagöverträdelse. Stöd för den behandling som då utförs av berörda aktörer finns i artikel 10 i EU:s dataskyddsför-

ordning, som kompletteras av 3 kap. 8 § dataskyddslagen. Enligt 3 kap. 8 § dataskyddslagen får myndigheter behandla uppgifter om lagöverträdelser. Det innebär att kommunerna och regionerna kan behandla personuppgifter om lagöverträdelser (prop. 2017/18:105 s. 97–101).

Sammantaget bedöms det finnas stöd för den personuppgiftsbehandling som kommunerna och regionerna kommer att behöva utföra med anledning av förslaget.

Personuppgiftsbehandlingen hos åklagarväsendet

Genom att införa en anmälningsplikt för kommuner och regioner skapas en mer heltäckande förmåga att upptäcka angrepp mot den offentliga verksamheten. Det behövs för att komma till rätta med brottslighet i verksamheten, vilket skadar offentliga finanser och riskerar att urholka förtroendet för institutionerna. Vid behandling av personuppgifter som utförs av behöriga myndigheter i syfte att förebygga, förhindra eller upptäcka brottslig verksamhet, utreda eller lagföra brott eller verkställa straffrättsliga påföljder gäller brottsdatalagen (1 kap. 2 § samma lag). Brottsdatalagen kompletteras av lagen om åklagarväsendets behandling av personuppgifter inom brottsdatalagens område. Det finns således rättslig grund även för den personuppgiftsbehandling som aktualiseras hos åklagarväsendet med anledning av förslaget, se 2 kap. 1 och 2 §§ lagen om åklagarväsendets behandling av personuppgifter inom brottsdatalagens område (jfr prop. 2024/25:65 s. 183 och 184).

Förslaget kan medföra behandling av känsliga personuppgifter

Personuppgifter som avslöjar ras, etniskt ursprung, politiska åsikter, religiös eller filosofisk övertygelse eller medlemskap i fackförening eller som rör hälsa, sexualliv eller sexuell läggning utgör känsliga personuppgifter och får som huvudregel inte behandlas (artikel 9.1 i EU:s dataskyddsförordning).

Den nya anmälningsskyldigheten kan medföra behandling av känsliga personuppgifter. Sådana uppgifter är som huvudregel förbjudna att behandla. Undantag från förbudet framgår bl.a. av artikel 9.2 g i EU:s dataskyddsförordning som kompletteras av 3 kap. 3 § dataskyddslagen. Enligt 3 kap. 3 § dataskyddslagen får känsliga personuppgifter behandlas av en myndighet med stöd av artikel 9.2 g i EU:s dataskyddsförordning om uppgifterna har lämnats till myndigheten och behandlingen krävs enligt lag, t.ex. bestämmelser om hantering av allmänna handlingar. Med myndighet avses samtliga statliga och kommunala organ, utom riksdagen och de beslutande kommunala församlingarna. Vidare avses andra aktörer som enligt tryckfrihetsförordningen och offentlighets- och sekretesslagen (2009:400), förkortad OSL jämföras med myndigheter. Känsliga personuppgifter får också behandlas om behandlingen är nödvändig för handläggningen av ett ärende. En myndighet får därutöver behandla känsliga personuppgifter om behandlingen är nödvändig med hänsyn till ett viktigt allmänt intresse och inte innebär ett otillbörligt intrång i den registrerades personliga integritet. Detta tar sikte på en myndighets faktiska handlande.

Verksamhet som innefattar myndighetsutövning är ett viktigt allmänt intresse. Det är också ett viktigt allmänt intresse att myndigheter, även utanför området för myndighetsutövning, kan bedriva den verksamhet som

tydligt faller inom ramen för deras befogenheter på ett korrekt, rättssäkert och effektivt sätt (prop. 2023/24:85 s. 59). Den personuppgiftsbehandling som anmälningsskyldigheten medför bedöms vara nödvändig för de berörda aktörerna att utföra sina ordinarie uppdrag och därmed för att motverka fusk, regelöverträdelse och brottslighet. Detta bedöms vara ett viktigt allmänt intresse. Ytterst är det dock den personuppgiftsansvarige som får bedöma om en behandling av personuppgifter är förenlig med dataskyddsregleringen. I registerförfattningar kan det även finnas särskilda bestämmelser om hantering av känsliga personuppgifter som är anpassade efter respektive aktörs verksamhet.

I de flesta fall bör det vidare vara aktuellt med behandling av personnummer. Av 3 kap. 10 § dataskyddslagen följer att personnummer får behandlas utan samtycke endast när det är klart motiverat med hänsyn till ändamålet med behandlingen, vikten av en säker identifiering eller något annat beaktansvärt skäl. De integritetsrisker som följer av förslaget bedöms inte mer omfattande än vad som är nödvändigt för att nå syftet med förslaget. Förslaget står således i proportion till det eftersträlvade syftet. Behandlingen av personnummer får vidare anses vara klart motiverad på det sätt som krävs i 3 kap. 10 § dataskyddslagen. Sådan personuppgiftsbehandling får därmed anses vara förenlig med dataskyddslagen och det är därför inte nödvändigt med någon särreglering.

4.2 Sekretess hos kommuner och regioner

Bedömning

Det behöver inte införas någon ny sekretessbestämmelse som skyddar uppgifter hos kommuner och regioner.

Skälen för bedömningen

Den föreslagna anmälningsskyldigheten bedöms främst innebära en insamling och bearbetning av sådana uppgifter som kommunen eller regionen redan har. Det kan dock inte uteslutas att skyldigheten även medför ett visst utredningsarbete och insamlande av ytterligare uppgifter.

Bestämmelser om sekretess finns i offentlighets- och sekretesslagen (2009:400), förkortad OSL. I 21 kap. OSL finns bestämmelser om sekretess till skydd för uppgifter om enskildas personliga förhållanden oavsett i vilket sammanhang uppgiften förekommer, bl.a. vad gäller enskildas hälsotillstånd och förföljda personer. Det finns vidare bestämmelser om sekretess i personaladministrativ verksamhet i 39 kap. OSL. De uppgifter som kommer att hanteras av kommuner och regioner med anledning av förslaget bedöms mot denna bakgrund få ett tillräckligt starkt skydd. Det bedöms därför inte finnas behov av att införas någon ny sekretessbestämmelse för att skydda uppgifterna som kommuner och regioner kommer att lämna till åklagarväsendet med anledning av den föreslagna anmälningsskyldigheten.

4.3 Sekretesskyddet hos åklagarväsendet

Bedömning

Det behöver inte införas någon ny sekretessbestämmelse som skyddar uppgifter hos åklagarväsendet.

Skälen för bedömningen

När en myndighet lämnar över sekretessbelagd information till en annan myndighet följer som huvudregel sekretessen inte med till den mottagande myndigheten. I förarbetena till den numera upphävda sekretesslagen har detta främst motiverats med att behovet av sekretess inte enbart kan bestämmas med hänsyn till sekretessintresset. I stället måste behovet också vägas mot intresset av insyn i myndigheternas arbete, vilket kan skilja sig åt från myndighet till myndighet (prop. 1979/80:2 Del A s. 75 och 76). Samma uppgift kan därför ha ett mer eller mindre starkt skydd beroende på vilken myndighet som förvarar uppgiften, både när det gäller sekretessens omfattning och dess styrka.

Av 7 kap. 2 § OSL framgår att sekretess gäller hos den mottagande myndigheten endast om sekretess följer av en primär sekretessbestämmelse som är tillämplig hos den mottagande myndigheten eller av en bestämmelse om överföring av sekretess. En primär sekretessbestämmelse är enligt 3 kap. 1 § OSL en bestämmelse om sekretess som en myndighet ska tillämpa på grund av att bestämmelsen riktar sig direkt till myndigheten eller omfattar en viss verksamhetstyp eller en viss ärendetyp som hanteras hos myndigheten eller omfattar vissa uppgifter som finns hos myndigheten.

Uppgifter som kan delas med stöd av förslaget ska användas i åklagarväsendets arbete med att förebygga, förhindra eller upptäcka brottslig verksamhet eller för att utreda eller lagföra brott. Som utgångspunkt kommer därför uppgifter som tas emot av åklagarväsendet att omfattas av sekretessbestämmelser till skydd för myndighetens egen verksamhet, bl.a. skydd för förundersöknings- och underrättelseverksamhet enligt 18 kap. 1 och 2 §§ OSL. Uppgifter om enskilda personliga och ekonomiska förhållanden omfattas som regel av sekretess enligt 35 kap. 1 § OSL hos åklagarväsendet. De uppgifter som kommer att lämnas till åklagarväsendet bedöms därför få ett tillräckligt starkt skydd (jfr prop. 2024/25:65 s. 186–188). Det bedöms därför inte finnas behov av att införas någon ny sekretessbestämmelse för att skydda uppgifterna som kommuner och regioner kommer att lämna till åklagarväsendet med anledning av den föreslagna anmälningsskyldigheten.

5 Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser

Förslag

Lagändringarna ska träda i kraft den 1 juli 2027.

Bedömning

Det finns inte behov av några övergångsbestämmelser.

Skälen för förslaget och bedömningen

Eftersom de föreslagna ändringarna syftar till att förhindra brottslighet i kommuner och regioner är det angeläget att ändringarna kan träda i kraft så snart som möjligt. Det är samtidigt viktigt att kommunerna och regionerna ges tid att anpassa sig efter de nya reglerna. Mot denna bakgrund, och med hänsyn till de återstående stegen i lagstiftningsprocessen, bör lagändringarna träda i kraft den 1 juli 2027.

Lagändringarna bedöms inte vara sådana att de motiverar särskilda övergångsbestämmelser.

6 Konsekvenser

6.1 Alternativa lösningar bedöms inte vara tillräckliga

Den föreslagna anmälningsskyldigheten utgör ett komplement till kommunernas och regionernas uppgiftsskyldighet enligt lagen om skyldighet att lämna uppgifter till de brottsbekämpande myndigheterna. I avsnitt 3 konstateras att det finns ett behov av att förbättra kommunernas och regionernas arbete mot korruption och andra oegentligheter. Det aktuella förslaget bedöms utgöra en lämplig och proportionerlig åtgärd i förhållande till syftet att få kommuner och regioner att i större utsträckning än i dag anmäla misstankar om att anställda begått brott.

Ett alternativ till förslaget skulle kunna vara att inte införa en anmälningsskyldighet för kommuner och regioner. Det bedöms dock angeläget att säkerställa att kommuner och regioner anmäler misstänkt brottslighet hos anställda i samma utsträckning som statliga myndigheter. Det bedöms därför inte vara ett lämpligt alternativ att inte göra något.

Ett annat alternativ skulle kunna vara att införa en anmälningsskyldighet för färre brott än de som räknas upp i 22 § LOA. Det bedöms dock rimligt att ställa samma krav på arbetstagare hos kommuner och regioner som på statligt anställda. Den uppräknade som finns i 22 § LOA bedöms vara väl avvägd både vad gäller de uppräknade brotten och den allmänna regeln om brott som kan antas leda till någon annan påföljd än böter. Att införa en

mer begränsad anmälningsskyldighet än den som redan finns för statliga myndigheter bedöms mot denna bakgrund inte uppnå syftet med förslaget.

Kommuner och regioner är redan i dag skyldiga att säkerställa att det finns en intern kontroll som är tillräcklig för att förebygga fel och oegentligheter i verksamheten (avsnitt 2.3). Ett ytterligare alternativ till förslaget skulle därför kunna vara att tydliggöra att den interna kontrollen även ska vara tillräcklig för att förhindra sådan brottslighet som anges i 22 § LOA. En sådan lösning ligger dock mycket nära det som redan i dag omfattas av uttrycket oegentligheter (jfr prop. 2024/25:80 s. 35). En sådan reglering skulle dessutom även framöver lämna till respektive kommun och region att själva bedöma på vilket sätt den interna kontrollen är tillräcklig för att förhindra sådan brottslighet. Syftet med det nu aktuella förslaget om att kommuner och regioner ska ha motsvarande anmälningsskyldighet som statliga myndigheter skulle då inte uppnås.

Inte heller i övrigt har något mindre ingripande alternativ kunnat identifieras som uppnår samma syfte som den föreslagna anmälningsskyldigheten.

6.2 Konsekvenser för kommuner och regioner

Förslaget om en anmälningsskyldighet innebär en skyldighet för kommuner och regioner att anmäla vissa brott till åtal. Denna nya skyldighet utgör en inskränkning i den kommunala självstyrelsen. En sådan inskränkning bör inte gå utöver vad som är nödvändigt med hänsyn till de ändamål som har föranlett den. Inskränkningen som regleringen innebär ska vägas mot intresset av att införa den (se avsnitt 2.4).

Kommuner och regioner är redan i dag skyldiga att enligt lagen om skyldighet att lämna uppgifter till de brottsbekämpande myndigheterna lämna uppgifter som behövs i deras verksamhet. Kommuner och regioner är även skyldiga att säkerställa att det finns en intern kontroll som är tillräcklig för att förebygga fel och oegentligheter i verksamheten (se avsnitt 2.2 och 2.3). Kommuner och regioner har, i likhet med statliga myndigheter, en viktig roll i arbetet med att förhindra och bekämpa brott. Den nuvarande ordningen, där dessa inte omfattas av skyldigheten att anmäla arbetstagare som är skäligen misstänkt för att i sin anställning ha begått brott, innebär en omotiverad skillnad i lagstiftningen. Förslaget innebär att kommuner och regioner också får en skyldighet att anmäla vissa brott till åtal, på motsvarande sätt som redan i dag gäller för statliga myndigheter. Förslaget reglerar dock inte deras verksamhet i övrigt (se avsnitt 3). Den föreslagna anmälningsskyldigheten gäller endast vid skäligen misstanke och för vissa särskilt utpekade brott eller brott som kan antas leda till någon annan påföljd än böter.

Förslaget bedöms enbart innebära en begränsad inskränkning i den kommunala självstyrelsen. Förslaget bedöms vara väl avvägt och bedöms i förlängningen kunna stärka kommunernas och regionernas arbete mot brottslighet. Det bedöms inte finnas några mindre ingripande åtgärder som är tillräckliga för att kunna uppfylla syftet med förslaget (se avsnitt 6.1). Den inskränkning i den kommunala självstyrelsen som förslaget innebär bedöms därmed vara proportionerlig.

Den kommunala finansieringsprincipen innebär att kommuner inte ska åläggas nya uppgifter utan att de samtidigt får möjlighet att finansiera dessa på annat sätt än genom höjda skatter (prop. 1991/92:150, bet. 1991/92:FiU29, rskr. 1991/92:345).

Den föreslagna anmälningsskyldigheten utgör ett nytt åliggande för kommuner och regioner. Den nya skyldigheten bedöms även innebära en ökning av antalet ärenden som ska anmälas till åtal. Antalet anmälda korruptionsbrott från kommunsektorn uppgår till i genomsnitt ca 25 ärenden per år (Statskontoret 2023:13 s. 38), vilket är ungefär lika många ärenden som från de statliga myndigheterna. Kommunsektorn är dock omkring fem gånger större än de statliga myndigheterna och det finns inget som talar för att fler brott begås inom ramen för statliga tjänster än för kommunala tjänster. Med beaktande av detta uppskattas en anmälningsskyldighet för kommuner och regioner innebära ca fyra gånger fler anmälningar per år. Enligt Arbetsgivarverkets statistik om personalansvarsärenden anmälde statliga myndigheter 69 ärenden till åtal 2025 (Fi2026/00895). Mot denna bakgrund bör förslaget som högst leda till 300 ytterligare anmälningar per år. Den föreslagna skyldigheten kan även medföra ett visst mått av merarbete i form av utredningar i ärenden som inte leder till åtalsanmälningar.

Förslaget ställer inte upp några formkrav för hur en anmälan ska göras. För en anmälan krävs inte heller någon annan bedömning än att det finns skäligen misstanke för det aktuella brottet. Därutöver får visst arbete med att ta fram den information som behövs vid en anmälan anses omfattas av den interna kontroll som kommuner och regioner redan är skyldiga att ha enligt 6 kap. 6 § andra stycket KL. Sammantaget bedöms en anmälan ta som mest 2 timmar i anspråk till en kostnad om ca 600 kronor per timme. Den totala kostnaden uppskattas därmed till totalt ca 360 000 kronor.

Det aktuella förslaget utgör ett komplement till kommunernas och regionernas uppgiftsskyldighet enligt lagen om skyldighet att lämna uppgifter till de brottsbekämpande myndigheterna. Eftersom förslaget endast medför marginella kostnader och kommunerna och regionerna i samband med införandet av den lagen kompenserades med 20 miljoner kronor per år för att finansiera uppgiftsskyldigheten (prop. 2024/25:1 utg.omr. 25 avsnitt 2.8) bedöms det inte finnas behov av någon ekonomisk reglering till följd av anmälningsskyldigheten.

6.3 Konsekvenser för statliga myndigheter

Förslaget om en anmälningsskyldighet för kommuner och regioner förväntas leda till att fler brott anmäls, varför förslaget kan få konsekvenser för brottsbekämpande och rättsvårdande myndigheter samt domstolar. Det kan också leda till ett visst mått av merarbete för utredningar i ärenden som inte leder till åtal. Den ökade behandlingen av personuppgifter kan dessutom leda till behov av ytterligare tillsyn av Integritetsskyddsmyndigheten och Justitiekanslern. Arbetsbördan hos berörda myndigheter och domstolarna kan således påverkas av förslaget. Även kostnaderna för rättsliga biträden kan öka med anledning av den föreslagna anmälningsskyld-

digheten. Eventuella ökade kostnader till följd av förslaget bör dock kunna hanteras inom befintliga ekonomiska ramar.

6.4 Samhällsekonomiska konsekvenser

Den sammantagna brottsligheten innebär stora kostnader för samhället. Även andra värden står på spel om inte brottsligheten förhindras. För att behålla tilliten till och legitimiteten för de offentliga institutionerna är det nödvändigt att de som bidrar till dem, dvs. medborgarna, kan vara säkra på att systemen fungerar effektivt och att pengar används till det som de är avsedda för. Det finns också en risk att viljan att betala skatt kan urholkas om offentliga medel tillåts att gå till brottslig verksamhet.

Förslaget om en anmälningsskyldighet bedöms förbättra förutsättningarna för att kunna förebygga, förhindra och upptäcka brottslighet i kommuner och regioner. Förslaget bedöms därmed bidra till att upprätthålla tilliten till de offentliga institutionerna. Förhindrande av ekonomisk brottslighet kan även frigöra medel för finansiering av andra samhällsekonomiskt motiverade åtgärder. På längre sikt bedöms anmälningsskyldigheten kunna få en förebyggande effekt, genom att incitamenten att begå brott minskar. Förändringen kan således även förväntas få god effekt ur ett brottsförebyggande perspektiv. När färre brott begås minskar också kostnaderna för utredning och lagföring för berörda myndigheter och domstolar. Förslaget kan därmed även få positiva konsekvenser för samhällsekonomin.

6.5 Övriga konsekvenser

Kommuner och regioner är redan i dag skyldiga att enligt lagen om skyldighet att lämna uppgifter till de brottsbekämpande myndigheterna lämna uppgifter som behövs i deras verksamhet. Kommuner och regioner är även skyldiga att säkerställa att det finns en intern kontroll som är tillräcklig för att förebygga fel och oegentligheter i verksamheten (se avsnitt 2.2 och 2.3). Sveriges Kommuner och Regioner har under en längre tid har arbetat med att stödja kommuner och regioner i det brottsförebyggande arbetet och tillhandahåller stöd för detta arbete på sin webbplats. Förslaget om en anmälningsskyldighet bedöms därför inte medföra något behov av särskilda informationsinsatser.

Förslaget bedöms inte medföra några andra konsekvenser. Förslaget bedöms således exempelvis inte ha någon betydelse för risk och sårbarhet i krig och kris, för den offentliga servicen i olika delar av landet, för möjligheten att nå de integrationspolitiska målen eller för små företags arbetsförutsättningar, konkurrensförmåga eller villkor i övrigt i förhållande till större företag. Förslaget bedöms inte heller medföra några effekter för sysselsättningen, miljön eller samhället i övrigt. Förslagen träffar kvinnor och män på samma sätt och bedöms inte medföra några ekonomiska eller andra effekter för jämställdheten mellan kvinnor och män.

7 Författningskommentar

Förslaget till lag om ändring i lagen (1994:260) om offentlig anställning

2 § Följande föreskrifter i lagen gäller också arbetstagare hos kommuner, regioner och kommunalförbund, nämligen

- 7–7 c §§ om bisysslor,
- 22 § om åtalsanmälan,
- 23–29 §§ om arbetskonflikter,
- 38 § om interimistiskt beslut, och
- 42 § första och andra styckena om vissa undantag från lagen (1976:580) om medbestämmande i arbetslivet.

Föreskrifterna i 30 § om periodiska hälsoundersökningar gäller också arbetstagare hos kommuner och regioner.

I paragrafen anges vilka föreskrifter i lagen som gäller arbetstagare hos kommuner, regioner och kommunalförbund. Övervägandena finns i avsnitt 3.

Ändringen i *första stycket* innebär att 22 § om åtalsanmälan läggs till i uppräknningen av vilka föreskrifter i lagen som gäller arbetstagare hos kommuner, regioner och kommunalförbund. Tillägget innebär att kommuner, regioner och kommunalförbund är skyldiga att anmäla den som är skäligen misstänkt för att i sin anställning ha begått vissa brott till åtal. De brott som omfattas av skyldigheten är tagande av muta enligt 10 kap. 5 a § brottsbalken, grovt tagande av muta enligt 10 kap. 5 c § brottsbalken, tjänstefel eller grovt tjänstefel enligt 20 kap. 1 § brottsbalken, brott mot tystnadsplikt enligt 20 kap. 3 § första stycket brottsbalken, grovt brott mot tystnadsplikt enligt 20 kap. 3 § tredje stycket brottsbalken eller annat brott, om det kan antas föranleda någon annan påföljd än böter. Regeringen har också föreslagit att skyldigheten fr.o.m. den 1 augusti 2026 även ska omfatta missbruk av offentlig ställning och grovt missbruk av offentlig ställning enligt 20 kap. 2 § brottsbalken (prop. 2025/26:217). Skyldigheten motsvarar den som gäller för statliga myndigheter (jfr prop. 1993/94:65 s. 89, 127 och 128, se även prop. 1965:60 s. 184). I övrigt görs vissa redaktionella ändringar.